ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ ئۆگىنىش ياردەمچى كىتابى
(Uyghur in the original script: ئۆزلۈكىدىن ئۆگەنگۈچىلەر ۋە كەسپىي مەكتەپلەر ئۈچۈن دەرسلىك)

زۇلپىقار بارات ئۆزباش

سەرخۇش ئىنگلىز تىلى

Happy English

(2 ـ قىسىم)

شىنجاڭ مائارىپ نەشرىياتى

سەرخۇش ئىنگلىز تىلى

(2 ـ قىسىم)

شىنجاڭ مائارىپ نەشرىياتى

مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى: ئەكبەر سالىھ

ئۇيغۇرلارنىڭ پسىخىكىلىق ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن تۈزۈلگەن، ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشنىڭ ئۈنۈملۈك ئۇسۇللىرى تونۇشتۇرۇلغان كىتاب.

1. ئۇرغۇن يېڭىچە، ئاكتىپ سۆز ئۆگىنىش ئۇسۇلى كىرگۈزۈلگەن.
① قاپىيىداش سۆز: (مۈشۈك) cat، (سېمىز) fat، (شەپكە) hat
② ئورتاق سۆز: (كۇلۇب) club، (رادىئو) radio، (دراما) drama
③ يىلتىزداش سۆز: work→worker, workshop, workmate
④ ئوڭ - تەتۈرسىگە ئوقۇسا يېڭى مەنە چىقىدىغان سۆز: (تور) net، (ئون) ten، (ئالۋاستى) evil، (ياشىماق) live
⑤ ھەجۋىي سۆز: (ئەگرى -كالتە، يېزا ئىگىلىكى) agriculture، (سەپرايز، ھەيران قالماق) surprise
⑥ تور سۆزلەر: (رەڭ ناملىرى) blak, white, green, blue, red
⑦ مەنىداش سۆز ⑧ قارىمۇقارشى سۆز
2. گرامماتىكا ئۇيغۇر تىلى نۇقتىسىدىن ئاممىباب شەرھلەنگەن.
3. ھېسام چاقچاقلىرى، دۇنياۋى نادىر ناخشىلار كىرگۈزۈلگەن.
4. تېكىستكە قىزىقارلىق، تەربىيىۋى ئەھمىيىتى چوڭقۇر مەزمۇنلار تاللانغان.
5. ئىنگلىز تىلىنى ئۆگىنىشنىڭ يوللىرى، ھېكمەتلەر، مەسلىھەت - تەكلىپلەر بېرىلگەن.
6. مەشىق دۆلەتلىك 4 ـ، 6 ـ دەرىجىلىك ئىنگلىز تىلى ئىمتىھانىنىڭ يۈنىلىشى بويىچە بېرىلگەن.
7. سۆزلۈك كۆپ، تۆت قىسىم كىتابتا 7000 غا يېقىن سۆز دەۋرى ھالدا قايتىلىنىپ، ئۆگەنگۈچىلەرگە قولايلىق يارىتىپ بېرىدۇ.
8. تۈزۈلۈشى ئۆزگىچە، ئۆگەنگۈچىلەرگە ئازادىلىك بېغىشلايدۇ، ئەمەلىيەتچانلىقى كۈچلۈك.

ISBN 7-5370-4699-9
9 787537 046992

ئىنگلىز تىلى ھەۋەسكارلىرى، كەچ كۇرسلار ۋە كەسپىي
مەكتەپلەر ئۈچۈن دەرسلىك

سەرخۇش ئىنگلىز تىلى

2- قىسىم

تۈزگۈچى: زۇلپىقار بارات ئۆزباش

شىنجاڭ مائارىپ نەشرىياتى

ئۇيغۇر كىتاب تورپېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

图书在版编目(CIP)数据

快乐英语.2/祖力菲卡尔·巴拉提编.—乌鲁木齐：新疆教育出版社，2014.12

ISBN 7-5370-4699-9

Ⅰ.快… Ⅱ.祖… Ⅲ.英语—教材 Ⅳ.H31

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2003)第 073861 号

责任编辑：艾斯卡尔·米吉提
责任校对：热依拉·阿布来提
封面设计：艾克拜尔·萨里

快乐英语（第二册）
（英语教材）

祖力菲卡尔·巴拉提

新疆教育出版社出版
新疆新华书店发行　新疆思源印务公司印制
开本 850×1168 1/32　印张 12.9
2014年12月第1版　2014年12月1次印刷
印数：1—3000
ISBN 7-5370-4699-9

G·1602（维课）　定价 19.00 元

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

ئىشىك چېكىلمەكتە، سەن كىم؟

(بېغىشلىما ئورنىدا)

ئابدۇقادىر جالالىدىن

سىرتقى دۇنيا بىزنىڭ ئىشىكىمىزنىمۇ چەكمەكتە، تەشەببۇسكار قوللار بىزگە سۇنۇلماقتا، تارىخقا ئايلىنىپ كەتكەن يىپەك يولىنىڭ زامانىمىزغا خاس بىر سۈبھىسى كۆرۈنمەكتە. بىز داۋاملىق تۈردە گاڭگىراپ يۈرمەسلىكىمىز ئۈچۈن بۈگۈنكى دۇنيانىڭ خۇلقى - مىجەزىنى پائال بىر پوزىتسىيىدە بىلىشىمىزگە توغرا كەلدى. زامانىمىزدىكى مەدەنىي، ھەربىي، ئىقتىسادىي، سىياسىي قۇۋۋەتنىڭ سىمۋولى بولغان ئىنگلىز تىلىنى ئۆگىنىش بىزنىڭ تاللىشىمىز ھەم مەجبۇرىيىتىمىز. ئۇنىڭ تەخىرسىزلىكىنى ئىزاھلاپ ئولتۇرۇشنىڭ ئەمدىلىكتە ھېچبىر ھاجىتى بولمىسا كېرەك.

بىز نۆۋەتتىكى مۇرەككەپ يۈزلىنىشتە ئۆزىمىزنى يۈتتۈرۈپ قويماسلىقىمىز ئۈچۈن چەت ئەل تىللىرىنى ئۆگىنىشىمىز كېرەك. مۇنداقچە ئېيتقاندا، باشقىلارنىڭ تىلىنى دەل شۇ باشقىلارغا ئايلىنىپ كەتمەسلىك ئۈچۈن ئۆگىنىشىمىز، بۇ ئارقىلىق يېڭى ئۆزىمىزگە ئايلىنىشىمىز كېرەك.

زۇلپىقار بارات تۈزگەن «سەرخۇش ئىنگلىز تىلى» ئۇنىۋېرسىتېتلارنىڭ سىرتىدىكى ئاۋام كۆپچىلىكنىڭ ئىنگلىز تىلى ئوقۇتۇشىغا بولغان سەمىمىي ئىنتىلىشلىرىنىڭ بىر ئەينىكى. بۇ كىتاب ئۇنىڭ بىر قانچە يىللىق ئوقۇتۇش ئەمەلىيىتىدە توپلانغان تەجرىبىلىرىنىڭ بىر يەكۈنىكى، ئۇنىڭدا زۇلپىقارنىڭ چەت ئەل تىلى مائارىپىغا بولغان ئىخلاسى، قېرىنداشلىرىغا بولغان مېھرى-مۇھەببىتى، تۈرلۈك ئىجتىمائىي خىرىسلارغا بولغان سەزگۈسى ئەكس ئېتىدۇ. زۇلپىقار دەرسلىك قۇرۇلمىسىنىڭ مۇمكىنقەدەر ئۇيغۇر ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ سەۋىيىسى، پىسخىكىسى ۋە تەلىپىگە لايىق بولۇشىغا ئەھمىيەت بەرگەن. ئۇيغۇر پىسخىكىسى داۋاملىق رەۋىشتىكى ئۆلۈك رېتىمنى ئەمەس، ئۆزگىرىشچان، دولقۇنلۇق، كۆتۈرەڭگۈ رېتىمنى ياخشى كۆرىدۇ. بۇ رېتىمغا ياندىشىش ئۈچۈن زۇلپىقار بارات نۇرغۇن تىل ھەۋەسكارلىرى بىلەن سۆھبەتلىشىپ ئەھۋال ئىگىلەپ، قولىڭىزدىكى ئۇشبۇ دەرسلىكنى تۈزۈپ چىققان. ئۇنى ئۇيغۇر چەت ئەل تىلى مائارىپىدىكى تەلتۆكۈس نامايەندە دېمەكچى

ئەمەسمىز. لېكىن، بۇ كىتابنىڭ مىللىي ئۆگىنىش مۇھىتىغا باب كېلىشتە ھازىرغىچە بارلىققا كەلگەن ئۇيغۇر تىلى يەشمىسىدىكى ئىنگلىز تىلى دەرسلىكلىرى ئىچىدە ئىزدىنىش روھىغا ئەڭ باي ئىكەنلىكىنى جەزملەشتۈرگىلى بولىدۇ.

چەت ئەل تىلى مائارىپى — ئۇيغۇر مىللىي مائارىپىنىڭ بىر تەركىبىي قىسمى. نۆۋەتتە چوقۇم ئۆزىمىز تۈزگەن ھەم ئۆزىمىزنىڭ ئارزۇسىغا ماس كەلگەن، مۇكەممەللىككە يۈزلەنگەن ھەرخىل شەكىلدىكى دەرسلىكلەر بولۇشى كېرەك. بۇ جەھەتتە خەلق ئىچىدىكى چەت ئەل تىلى ئوقۇتقۇچىلىرى ۋە ئۇلار ئاچقان،ئىشتىن سىرتقى كۇرسلارنىڭ رولى خېلىلا چوڭ بولدى. ئۇلار بىزدىكى ئۈمىدلىك قوشۇن.

ئاخىرىدا بىر ئىنگلىزچە تېكىستنى ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى بىلەن قوشۇپ ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ دىققىتىگە سۇنۇشنى لايىق تاپتىم. بۇ تېكىستنى بىر ئۇيغۇر تور بېكىتىدىن كۆرۈپ، خاتىرەمگە كۆچۈرىۋالغانىدىم. تېكىستتە ئانا تىلىمىز بىلەن باشقا تىللارنىڭ دېئالېكتىك مۇناسىۋىتى خېلى چوڭقۇر ئىچىپ بېرىلگەن بولۇپ، ئاشۇ نامەلۇم قەلەم ئىگىسىگە تەشەككۇر ھېسسىياتىم قوزغالغانىدى:

Language for me

Uyghur language makes me feel unique, I use it to express my thought and love…

Chinese language makes me feel urgent, I use it to make my living and survive…

Arabic makes me to be touched deep in my heart, I use it to clean my soul…

Well, English makes me feel hope. I use it for better life and better opportunity…

(تەرجىمىسى:

ئۇيغۇر تىلى ماڭا تەڭداشسىزلىق بېغىشلايدۇ، مەن ئۇ ئارقىلىق ئۆز ئوي - پىكىرلىرىمنى ۋە مۇھەببىتىمنى ئىپادىلەيمەن …

خەنزۇ تىلى ماڭا جىددىيلىك ھېس قىلدۇرىدۇ، مەن ئۇ ئارقىلىق ياشايمەن ۋە تىرىكچىلىك قىلىمەن…

ئەرەب تىلى ماڭا قەلبىمنىڭ چوڭقۇرلۇقىنى ھېس قىلدۇرىدۇ، مەن ئۇ ئارقىلىق روھىمنى پاكلايمەن ...

خوش، ئىنگلىز تىلى مېنى ئۈمىدۋار قىلىدۇ، مەن ئۇ ئارقىلىق ياخشى تۇرمۇش ۋە ياخشى پۇرسەتكە ئېرىشەلەيمەن...)

چەت ئەل تىلى ئۆگىنىش بىز ئۈچۈن 2 مىڭ يىلدىن ئارتۇق ئەنئەنە. بۇ ئەنئەنە پەقەت ئۆزىنى ياخشى تونۇغان ۋە تونۇتقان ئەۋلادلارنىڭ قولىدا نۇر چاچىدۇ.

ئانا تىلىمىزنىڭ قۇدرىتى ئۈچۈن چەت ئەل تىلى ئۆگىنەيلى!

2003- يىلى 5- ئىيۇل. ئۈرۈمچى

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

مۇندەرىجە

ئىشىك چېكىلمەكتە، سەن كىم؟ (بېغىشلىما ئورنىدا)
...... ئابدۇقادىر جالالىدىن
تۈزگۈچىدىن ......
«سەرخۇش ئىنگلىز تىلى» نىڭ سۆز ئۆگىنىش ئۇسۇلى ...1
بۇ دەرسنى ئۆتكۈچىلەرگە تەكلىپ 6
بىرىنچى دەرس ...... **Unit** 1 1
دىئالوگ: ماختاش ...... **Dialogue**: Compliment 4
Text: How to Make Everybody Happy?
تېكىست: قانداق قىلغاندا ھەر بىر ئادەمنى خۇشال قىلغىلى بولىدۇ؟ 6
سۆز گۈلزارى (A) ...... **Word Garden** 8
① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ مەنىداش سۆزلەر ⑤ ھەمجۈپى سۆزلەر ⑥ يىلتىزداش سۆزلەر ⑦ ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر
سۆز گۈلزارى (B) ...... **Word Garden** 15
① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر
كۆڭۈل سوۋغىسى ...... **A Little Present** 24
ھىسام چاقچاقلىرىدىن ...... Hisam's Joke
گرامماتىكا ...... **Grammar** 25
① no, not, none, every, each نىڭ ئىشلىتىلىشى؛

② مەۋجۇدىيەتنى ئىپادىلەيدىغان There be لىق جۈملە؛ ③ it بىلەن باشلىنىدىغان يالغان ئىگىلىك جۈملە

30 **Culture Study** ·············· **مەدەنىيەت ئۆگىنىش**

American Holidays and Special Days (part I)

ئامېرىكانلارنىڭ بايرام، دەم ئېلىش كۈنلىرى ۋە ئالاھىدە كۈنلىرى

32 **Exercises** ···································· **مەشق**

37 **Listening Comprehension** ······ **ئاڭلاپ چۈشىنىش**

38 **Reminds and Adages** ············ **ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت**

پۈرسەتلەردىن تولۇق پايدىلىنىپ ئىنگلىز تىلى مۇھىتىغا كىرىش كېرەك

39 **Reading Comprehension** ······ **ئوقۇپ چۈشىنىش**

1. They Don't Talk ····································

پاراڭلاشمايدىغان ئەر - خوتۇنلار

2. Other Expressions about Compliment

ماختاشقا مۇناسىۋەتلىك باشقا ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

41 **Unit** 2 ·························· **ئىككىنچى دەرس**

Dialogue: Appointment

43 ································· **دىئالوگ:** ئۇچرىشىش

Text: A Boy or a Girl?

45 ····························· **تېكىست:** ئوغۇلمۇ، قىزمۇ؟

46 **Word Garden** ·················· **سۆز گۈلزارى (A)**

① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ مەنىداش سۆزلەر ⑤ ھەجىۋىي سۆزلەر ⑥ يىلتىزداش سۆزلەر ⑦ ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر

50 **Word Garden** ·················· **سۆز گۈلزارى (B)**

① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش ② كۆپ ئۇچرايدىغان

www.uyghurkitap.com

سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

56 **A Little Present** ··············· **كۆڭۈل سوۋغىسى**

Hisam's Joke ·················· ھىسام چاقچاقلىرىدىن

57 **Grammar** ······························ **گرامماتىكا**

1. سۈپەت، رەۋىشلەرنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجىسى ۋە ئاشۇرما دەرىجىسى 2. neither بىلەن her ، ـلىك other بىلەن another نىڭ ئىشلىتىلىشى؛ 3. d بىلەن dare نىڭ ئىشلىتىلىشى .

62 **Culture Study** ··············· **مەدەنىيەت ئۆگىنىش**

American Holidays and Special Days (part Ⅱ)

ئامېرىكانلارنىڭ بايرام، دەم ئېلىش كۈنلىرى ۋە ئالاھىدە كۈنلىرى

62 ··

63 **Exercises** ···································· **مەشق**

67 **Listening Comprehension** ······ **ئاڭلاپ چۈشىنىش**

67 **Reminds and Adages** ··········· **ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت**

ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشكە تەسىر كۆرسىتىدىغان پىسخىكىلىق ئامىللار

69 **Reading Comprehension** ······ **ئوقۇپ چۈشىنىش**

1. Everybody's Business is Nobody's Business

ھەر كىمنىڭ ئىشى ھېچكىمنىڭ ئىشى ئەمەس

2. Other Expressions about Appointment

ئۇچرىشىشقا مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

71 **Unit 3** ····························· **ئۈچىنچى دەرس**

Dialogue: Making Telephone Calls

74 ······························· **دىئالوگ**: تېلېفون بېرىش

75 **Text**: Honesty ··············· **تېكىست**: سەمىمىيەت

77 **Word Garden** ················· **سۆز گۈلزارى (A)**

① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ مەنىداش سۆزلەر ⑤ ھەجىۋىي سۆزلەر ⑥ يىلتىزداش سۆزلەر ⑦ ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر

83 Word Garden ·················· (B) سۆز گۈلزارى

① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

92 A Litle Present ············ (A) كۆڭۈل سوۋغىسى

Hisam's Joke ·················· ھىسام چاقچاقلىرىدىن

92 Word Building ············ سۆز ياساش قائىدىسى

94 Grammar ······························ گىراماتىكا

1. One بىلەن both نىڭ ئىشلىتىلىشى 2. قائىدىسىز ئۆزگىرىدىغان ئىسىملار 3. ئېنىق ئارتىكلىنىڭ ئىنچىكە ئىشلىتىلىشى

97 Culture Study ··············· مەدەنىيەت ئۆگىنىش

97 Christmas ··························· مىلاد بايرىمى

98 A Little Present ········· (B) كۆڭۈل سوۋغىسى

My heart will go on

يۈرىكىم ئوخچۇيدۇ (ئىنگلىزچە ناخشا)

100 Exercises ································ مەشق

104 Listening Comprehension ··· ئاڭلاپ چۈشىنىش

104 Reminds and Adages ············ ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

قىزىقىشنى ھەرىكەتكە ئايلاندۇرۇش كېرەك

105 Reading Comprehension ······ ئوقۇپ چۈشىنىش

Christmas Cards ······ مىلاد بايرىملىق كارتوچكىلار

2. Other Expressions about Making Call

تېلېفون بېرىشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش

www.uyghurkitap.com

ئۇسۇللىرى
107 Unit 4 .... تۆتىنچى دەرس
Dialogue: Congratulating
110 .... دىئالوگ: تەبرىكلەش
112 Text: Good News .... تېكىست: خۇشخەۋەر
114 Word Garden .... (A) سۆز گۈلزارى
① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق س ـر ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ مەنىداش سۆزلەر ⑤ ھەجۋىي سۆزلەر ⑥ يىلتىزداش سۆزلەر ⑦ ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر
119 Word Garden .... (B) سۆز گۈلزارى
① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر
126 A Little Present .... (A) كۆڭۈل سوۋغىسى
Hisam's Joke .... ھىسام چاقچاقلىرىدىن
128 Word Building .... سۆز ياساش قائىدىسى
126 Grammar .... گرامماتىكا
1. پېئىللار ھەققىدە ئەسلەتمە 2. ئىنگلىز تىلىدىكى ئاددىي زامانلار (① ئاددىي ھازىر زامان ② ئاددىي ئۆتكەن زامان ③ ئاددىي كەلگۈسى زامان ④ ئاددىي ئۆتكەن كەلگۈسى زامان)
136 Culture Study .... مەدەنىيەت ئۆگىنىش
National Monuments, Statues and Buildings of USA
ئامېرىكىنىڭ دۆلەتلىك ئابىدىلىرى، ھەيكەللىرى ۋە بىنالىرى
136 ....
137 A Little Present ...... (B) كۆڭۈل سوۋغىسى
Ready For the Times to Get better
گۈزەل مىنۇتلارنى كۈتۈش (ئىنگلىزچە ناخشا)

138 Exercises ································ مەشق
142 Listening Comprehension ··· ئاڭلاپ چۈشىنىش
142 Reminds and Adages ············ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت
مەن ئېغىز تىلىنى قانداق مەشق قىلدىم؟
144 Reading Comprehension ······ئوقۇپ چۈشىنىش
1. The Biggest Deceiver ······ ئەڭ چوڭ ئالدامچى
2. Other Expressions about Congratulating
تەبرىكلەشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى
146 Unit 5 ························ بەشىنچى دەرس
Dialogue: Likes and Dislikes
دىئالوگ: ياخشى كۆرۈش ۋە ياخشى كۆرمەسلىك ······ 149
Text: Telling the Time
تېكىست: ۋاقىتنى دەپ بېرىش ························ 151
153 Word Garden ················ (A) سۆز گۈلزارى
① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ مەنىداش سۆزلەر ⑤ ھەجىۋىي سۆزلەر ⑥ يىلتىزداش سۆزلەر ⑦ ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر
157 Word Garden ················ (B) سۆز گۈلزارى
① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر
163 A Little Present ······ (A) كۆڭۈل سوۋغىسى
Hisam's Joke ···················ھېسام چاقچاقلىرىدىن
163 Word Building ········· سۆز ياساش قائىدىسى
164 Grammar ································گرامماتىكا
داۋاملىشىش زامانلىرى (1. ھازىر داۋاملىشىۋاتقان زامان 2. ئۆتكەندە داۋاملاشقان زامان 3. كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

زامان 4 . ئۆتكەن كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان)
169 Culture Study .... مەدەنىيەت ئۆگىنىش
Birds and Symbols of USA
ئامېرىكىنىڭ قۇشلىرى ۋە سىمۋوللىرى 169
170 A Little Present ...... (B) كۆڭۈل سوۋغىسى
Right Here Waiting
بۇ يەردە سېنى كۈتىمەن (ئىنگلىزچە ناخشا)
171 Exercises .... مەشق
174 Listening Comprehension ... ئاڭلاپ چۈشىنىش
176 Reminds and Adages ....ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت
زامان ئىسىملىرىنىڭ ئۇيغۇرچە ئاتىلىشى توغرىسىدا
178 Reading Comprehension ...... ئوقۇپ چۈشىنىش
1. A Red Cross Nurse
قىزىل كرېستنىڭ سېستىراسى
2. Other Expressions about Likes and Dislikes
ياخشى كۆرۈش ۋە ياخشى كۆرمەسلىككە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى
180 Unit 6 .... ئالتىنچى دەرس
Dialogue: Help
دىئالوگ: ياردەم بېرىش 182
Text: Friendly Advice
تېكىست: دوستانە تەكلىپ.................................. 184
186 Word Garden .... (A) سۆز گۈلزارى
① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ مەنىداش سۆزلەر ⑤ ھەجۋىي سۆزلەر ⑥ يىلتىزداش سۆزلەر ⑦ ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر
190 Word Garden .... (B) سۆز گۈلزارى

① مەنداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر
195 **A Little Present** …… **(A) كۆڭۈل سوۋغىسى**
Hisam's Joke ……………… ھىسام چاقچاقلىرىدىن
196 **Word Building** ……… **سۆز ياساش قائىدىسى**
197 **Grammar** ……………………………**گىراماتىكا**
1. پۈتكەن زامانلار (a. ھازىر پۈتكەن زامان b. ئۆتكەندە پۈتكەن زامان) 2. ھازىرغىچە داۋاملىشىپ پۈتكەن زامان
201 **Culture Study** ……………**مەدەنىيەت ئۆگىنىش**
201 The Flag of USA …………ئامېرىكىنىڭ بايرىقى
202 **A Little Present** …… **(B) كۆڭۈل سوۋغىسى**
Hello …………… (ئىنگلىزچە ناخشا) ياخشىمۇسەن
203 **Exercises** ……………………………… **مەشق**
206 **Listening Comprehension** … **ئاڭلاپ چۈشىنىش**
208 **Reminds and Adages** …………**ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت**
ئاڭلاش قابىلىيىتىنى ئۆستۈرۈش توغرىسىدا
209 **Reading Comprehension** ……**ئوقۇپ چۈشىنىش**
1. A Bad Day at the Office
ئىشخانىدىكى نەس كۈن
2. Other Expressions about Help
ياردەم بېرىشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى
212 **Unit** 7 …………………………**يەتتىنچى دەرس**
Dialogue: Agreement and Disagreement
215 ……………… قوشۇلۇش ۋە قوشۇلماسلىق **دىئالوگ:**
217 **Text**: Revenge …………… **تېكىست:** ئىنتىقام
219 **Word Garden** …………… **(A) سۆز گۈلزارى**

① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ مەنىداش سۆزلەر ⑤ ھەمجىۋىي سۆزلەر ⑥ يىلتىزداش سۆزلەر ⑦ ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر

222 Word Garden ……………… سۆز گۈلزارى (B)

① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

226 A Little Present …… كۆڭۈل سوۋغىسى (A)

Hisam's Joke ……………… ھىسام چاقچاقلىرىدىن

226 Word Building ……… سۆز ياساش قائىدىسى

227 Grammar ……………………………… گراماتىكا

1. ئىنگلىز تىلىدىكى 16 زاماننىڭ جەدۋەللىك ئىپادىلىنىش شەكلى 2. مەجھۇل دەرىجە (تۆت ئاددىي زاماننىڭ مەجھۇل دەرىجىسى)

229 Culture Study ……………… مەدەنىيەت ئۆگىنىش

The Fourth of July Celebration

229 …………………………………… ئامېرىكىنىڭ بايرىمى

231 A Little Present …… كۆڭۈل سوۋغىسى (B)

Careless Whisper

ئاشكارىلانغان سىر (ئىنگلىزچە ناخشا)

231 Exercises …………………………… مەشق

234 Reminds and Adages ………… ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

ئۆز - ئۆزىگە سۆزلەش ئارقىلىق ئېغىز تىلىنى مەشق قىلىش

234 Reading Comprehension …… ئوقۇپ چۈشىنىش

1. A Part-time Job ……… قوشۇمچە خىزمەت

2. Other Expressions about Agreement and Disagre-

ement
قوشۇلۇش، قوشۇلماسلىققا مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى
236 **Unit** 8 ························ **سەككىزىنچى دەرس**
Dialogue: Inquires
238 ································ **دىئالوگ**: ئەھۋال سورىماق
239 **Text**: The Witch ················ **تېكىست**: داخان
241 **Word Garden** ················ **سۆز گۈلزارى (A)**
① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ مەنىداش سۆزلەر ⑤ يىلتىزداش سۆزلەر ⑥ تۈر سۆزلەر
243 **Word Garden** ················ **سۆز گۈلزارى (B)**
① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر
247 **A Little Present** ······ **كۆڭۈل سوۋغىسى (A)**
Hisam's Joke ···················· ھىسام چاقچاقلىرىدىن
248 **Word Building** ········· **سۆز ياساش قائىدىسى**
249 **Grammar** ································ **گىراماتىكا**
1. مەجھۇل دەرىجە (داۋامى) 2. مەجھۇل دەرىجىگە مۇناسىۋەتلىك باشقا بايانلار 3. مەجھۇل دەرىجىنىڭ جەدۋەللىك ئىپادىلىنىش شەكلى
251 **Culture Study** ················ **مەدەنىيەت ئۆگىنىش**
America's Music
251 ································ ئامېرىكىنىڭ مۇزىكىلىرى
252 **A Little Present** ······ **كۆڭۈل سوۋغىسى (B)**
Lemon Tree ······ لىمون دەرىخى (ئىنگلىزچە ناخشا)
253 **Exercises** ································ **مەشق**

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت .... Reminds and Adages 255
ئىنگلىز تىلىنى ئەمەلىيەت ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇش
ئوقۇپ چۈشىنىش ...... Reading Comprehension 256
پىلان تۈزۈش .... 1. Making a Plan
2. Other Expressions about Inquires
ئەھۋال ئۇقۇشقا مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى
توققۇزىنچى دەرس .... Unit 9 258
Dialogue: Advice and Suggestion
دىئالوگ: تەكلىپ بېرىش 260
Text: A Letter Heoe
تېكىست: ئۆيگە يېزىلغان خەت 262
سۆز گۈلزارى (A) .... Word Garden 264
① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ مەنداش سۆزلەر ⑤ يىلتىزداش سۆزلەر ⑥ تۈر سۆزلەر
سۆز گۈلزارى (B) .... Word Garden 267
① مەنداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر
كۆڭۈل سوۋغىسى (A) ...... A Little Present 272
ھىسام چاقچاقلىرىدىن................ Hisam's Joke
سۆز ياساش قائىدىسى .... Word Building 273
گراماتىكا.............................. Grammar 274
1. كۆچۈرمە جۈملە ۋە ئۆزلەشتۈرمە جۈملە 2. مىقدار سۆز ....
مەدەنىيەت ئۆگىنىش .... Culture Study 276
Large Rivers, Lakes and Waterfalls in America
ئامېرىكىدىكى چوڭ دەريالار، كۆللەر ۋە شارقىراتمىلار 276

www.uyghurkitap.com

277 **A Little Present** ······ **(B) كۆڭۈل سوۋغىسى**
Can You Feel the Love Tonight
بۈگۈن كەچ سەن مۇھەببەتنى ھېس قىلالامسەن؟ (ناخشا)
278 **Exercises** ································ **مەشق**
280 **Listening Comprehension** ··· **ئاڭلاپ چۈشىنىش**
283 **Reminds and Adages** ············ **ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت**
284 **Reading Comprehension** ······ **ئوقۇپ چۈشىنىش**
1. Would You Like a Shave or a Haircut?
چاچ ئالدۇرامسىز، ساقالمۇ؟
2. Other Expressions about Advice and Suggestion
تەكلىپ بېرىشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى
286 **Unit** 10 ························ **ئونىنچى دەرس**
Dialogue: Consolation
288 ································ **دىئالوگ**: تەسەللى بېرىش
Text: The Right Price
289 ································ **تېكىست: مۇۋاپىق باھا**
292 **Word Garden** ·············· **(A) سۆز گۈلزارى**
① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ مەنىداش سۆزلەر ⑤ يىلتىزداش سۆزلەر ⑥ تۇر سۆزلەر ⑦ ئامېرىكا، ئەنگلىيە تەلەپپۇزىدا پەرقلىنىدىغان سۆزلەر
294 **Word Garden** ·············· **(B) سۆز گۈلزارى**
① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر
300 **A Little Present** ······ **(A) كۆڭۈل سوۋغىسى**
Hisam's Joke ················ ھېسام چاقچاقلىرىدىن
300 **Word Building** ········ **سۆز ياساش قائىدىسى**

www.uyghurkitap.com

301 Grammar .... گراماتىكا
1. باغلىغۇچى 2. ئۈندەش سۆزلەر
303 Culture Study .... مەدەنىيەت ئۆگىنىش
The Elections of America
303 .... ئامېرىكىنىڭ سايلىمى
304 A Little Present ...... (B) كۆڭۈل سوۋغىسى
Without you .... سەن بولمىساڭ
305 Exercises .... مەشق
308 Listening Comprehension ... ئاڭلاپ چۈشىنىش
308 Reminds and Adages .... ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت
309 Reading Comprehension ...... ئوقۇپ چۈشىنىش
1. Lift .... لىفت
2. Other Expressions about Consolation
تەسەللىي بېرىشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى
310 Unit 11 .... ئون بىرىنچى دەرس
312 ...... Dialogue: Permission دىئالوگ: ئىجازەت بېرىش
Text: Wealth, Success and Love
313 .... تېكىست: بايلىق، مۇۋەپپەقىيەت ۋە مۇھەببەت
315 Word Garden .... (A) سۆز گۈلزارى
① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ مەنىداش سۆزلەر ⑤ يىلتىزداش سۆزلەر ⑥ تۇر سۆزلەر ⑦ ئامېرىكا، ئەنگلىيە تەلەپپۇزىدا پەرقلىنىدىغان سۆزلەر ....
319 Word Garden .... (B) سۆز گۈلزارى
① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر
324 A Little Present ...... (A) كۆڭۈل سوۋغىسى

هېسام چاقچاقلىرىدىن .... Hisam's Joke
325 **Word Building** .... سۆز ياساش قائىدىسى
326 **Grammar** ....گراماتىكا
تىركەلمە (ئالدى قوشۇلغۇچى)
327 **Culture Study** ....مەدەنىيەت ئۆگىنىش
The Church in America
327 .... ئامېرىكىدىكى چېركاۋلار
328 **A Little Present** ...... (B) كۆڭۈل سوۋغىسى
تۈنۈگۈن (ئىنگلىزچە ناخشا) .... Yesterday
329 **Exercises** .... مەشق
332 **Listening Comprehension** ... ئاڭلاپ چۈشىنىش
333 **Reminds and Adages** ....ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت
334 **Reading Comprehension** ......ئوقۇپ چۈشىنىش
1. Three Wishes .... ئۈچ خىل ئارزۇ
2. Other Expressions about Permission
ئىجازەت بېرىشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى
336 **Unit** 12 .... ئون ئىككىنچى دەرس
338 **Dialogue**: Job Interview ....
دىئالوگ: خىزمەت ئىزدەش
Text: The Story of Creation
340 .... تېكىست: خۇدانىڭ ئالەمنى يارىتىشى
342 **Word Garden** .... (A) سۆز گۈلزارى
① قايىپىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ مەنىداش سۆزلەر ⑤ يىلتىزداش سۆزلەر ⑥ تۈر سۆزلەر ⑦ ئامېرىكا، ئەنگلىيە تەلەپپۇزىدا پەرقلىنىدىغان سۆزلەر
345 **Word Garden** .... (B) سۆز گۈلزارى
① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش ② كۆپ ئۇچرايدىغان

سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق
ئىبارىلەر
كۆڭۈل سوۋغىسى (A) …… **A Little Present** 350
ھىسام چاقچاقلىرىدىن …… Hisam's Joke
سۆز ياساش قائىدىسى …… **Word Building** 350
گرامماتىكا …… **Grammar** 351
جۈملە
مەدەنىيەت ئۆگىنىش …… **Culture Study** 354
What the Americans Don't Talk About
ئامېرىكىلىقلارنىڭ پاراڭلىشىشتىن ئۆزىنى قاچۇرىدىغان
تېمىلىرى …… 354
كۆڭۈل سوۋغىسى (B) …… **A Little Present** 355
قەسەم قىلىمەن (ئىنگلىزچە ناخشا) …… I swear
مەشق …… **Exercises** 356
ئاڭلاپ چۈشىنىش …… **Listening Comprehension** 358
ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت …… **Reminds and Adages** 359
ئوقۇپ چۈشىنىش …… **Reading Comprehension** 360
1. What Are the Times of Meals
تاماقنىڭ ۋاقتى قاچان؟ ……
2. Other Expressions about Job Interview
خىزمەت ئىزدەشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش
ئۇسۇللىرى
قوشۇمچە Ⅰ: قائىدىسىز پېئىللارنىڭ قائىدىلىك
كۆرسەتمىسى …… 362
قوشۇمچە Ⅱ: كۆپ ئۇچرايدىغان گرامماتىكىلىق ئاتالغۇلارنىڭ
ئۈچ تىللىق سېلىشتۇرمىسى …… 367
قوشۇمچە Ⅲ: بۇ قىسىم دەرسلىكتىكى تېكىستلەرنىڭ
تەرجىمىسى …… 375

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

تۈزگۈچىدىن

سالام كىتابخان!

«سەرخۇش ئىنگلىز تىلى» دەرسلىكىنىڭ 2 ـ قىسمىنى ئىشلەتكىنىڭىزنى تەبرىكلەيمىز! ئەگەر سىز بۇ دەرسلىكنىڭ 1 ـ قىسمىنى تۈگىتىپ 2 ـ قىسمىغا ئۆتكەن بولسىڭىز، بىز سەۋرچانلىقىڭىز، ئاقىلانە تاللىشىڭىز ئۈچۈن سىزنى ئالقىشلايمىز. ئەگەر سىز باشقا ئىنگلىزچە دەرسلىكلەردىن دەسلەپكى قەدەمدە ئاساس تىكلەپ بۇ دەرسلىكنىڭ 2 ـ قىسمىنى كۆرۈۋاتقان بولسىڭىز، خېلى بىر مەزگىل ئۆگىنىپمۇ ئىنگلىزچە سەۋىيىڭىز ئۆسمەيۋاتقاندەك، قاراڭغۇلۇقتا كىرىپ قالغاندەك، ئۆگىنىشنىڭ توغرا، ئۈنۈملۈك ئۇسۇللىرىنى تاپالمايۋاتقاندەك ھېسسىياتتا بولسىڭىز، ئۇنداقتا بىز داۋاملىق ئىلگىرىلىشىڭىز ئۈچۈن مۇنداق بىر تەكلىپنى بېرىمىز: بۇ كىتابنىڭ 1 ـ قىسمىنى قايتىدىن بىر كۆرۈپ چىقىڭ.

ھەر گۈلنىڭ پۇرىقى ئۆزگىچە بولغىنىدەك، بىز بۇ دەرسلىكنى تۈزۈشتە ئۇنىڭ ئۆزىگە خاس پۇراق، ئالاھىدىلىككە ئىگە، ئۆزىمىزنىڭ پسىخىكىلىق ئالاھىدىلىكىگە ماس كېلەلەيدىغان بولۇشىغا ئالاھىدە ئەھمىيەت بەردۇق. ئۆگەنگۈچىلەرگە ئاسانلىق يارىتىشنى؛ ھەر تەرەپلىمە بىلىم بېرىشنى؛ يەڭگىللىك، ئازادىلىك بېغىشلاشنى باشتىن ـ ئاخىر دەرسلىك تۈزۈشتىكى ئاساسىي پىرىنسىپىمىز قىلدۇق؛ تۆت قىسىم دەرسلىكنىڭ مېتود جەھەتتىكى ئىزچىللىقىغا، سىستېمىلىق بولۇشىغا دىققەت قىلدۇق.

سىزگە يۇقىرىقىدەك تەكلىپنى بېرىشىمىز دەل مۇشۇ سەۋەبتىن. بەلكىم بەزىلەر: «بۇ كىتابنىڭ 2 ـ قىسمى قايسى

كىتابنىڭ قانچىنچى قىسمىنىڭ سەۋىيىسىگە باراۋەر كېلىدۇ؟ » دەپ سورىشى مۇمكىن. ھەممىگە ئەمەلىيەت جاۋاب بېرىدىغان بولغاچقا، بىز بۇ سوئالغا جاۋاب بېرىشكە ھازىرچە ئاجىزمىز. ئۇنى ئۆگەنگۈچىلەر مەلۇم ئۆگىنىش جەريانىنى باشتىن كەچۈرگەندىن كېيىن ئۆزى ھېس قىلىۋالار. بىز بۇ دەرسلىكنى باشقا دەرسلەرگە سېلىشتۇرۇشقا ئامالسىز بولساقمۇ، لېكىن ئۇنىڭدا نۇرغۇن يېڭى نەرسىلەرنىڭ بارلىقىنى، 2 ـ قىسمىغا «ھېسام چاقچاقلىرى»، «نادىر ئىنگلىزچە ناخشىلار»، «مەدەنىيەت ئۆگىنىش»، «مەنىداش سۆزلەرنىڭ پەرقى»، «دائىم ئىشلىتىلىدىغان سۆزلەر»، «دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر»، «سۆز ياساش قائىدىسى» قاتارلىق يېڭى مەزمۇنلارنىڭ، بىر قانچە ئاكتىپ سۆز ئۆگىنىش ئۇسۇلىنىڭ قېتىلغانلىقىنى سەمىڭىزگە سالىمىز. بىز بۇ دەرسلىكنى تۈزۈشتە دەرس سانىنى قوغلاشماي، ھەربىر دەرسنىڭ مۇكەممەللىكىگە، مەزمۇن پۈتۈنلۈكىگە بەكرەك ئەھمىيەت بەردۇق. بەزى ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ تىل ئۆتكىلى، ۋاقىت يېتىشمەسلىك، نېمىلەرنى ئوقۇش كېرەكلىكىنى ئاڭقىرىپ بولالماسلىق سەۋەبىدىن كۆپ ماتېرىياللارنى كۆرۈپ بولالمايدىغانلىقىنى نەزەردە تۇتۇپ، بۇ قىسىم كىتابنىڭ ئۇنىۋېرسال مەزمۇنلارنى كۆپرەك ئۆز ئىچىگە ئېلىشىغا، سۆزلەرنىڭ دەۋرىيلىك، ئىلمىي يوسۇندا كۆپرەك چىقىشىغا كۈچىدۇق. سىز «سەرخۇش ئىنگلىز تىلى» نىڭ 1 ـ، 2 ـ قىسمىنى توغرا ئۇسۇلدا پۇختا، تولۇق ئۆگىنىپ چىققاندىن كېيىن، سۆزلۈك مىقدارىڭىز 3000 غا يېقىنلىشىدۇ. ئۆگىنىش جەريانىدا سۆزلىنىشكە، ئاڭلاشقا ئەھمىيەت بەرگەن بولسىڭىز، ئادەتتىكى مەقسەتلىرىڭىزنى ئىپادىلىگۈدەك بولىسىز. لېكىن، گەپ سىزنىڭ قانداق ئۆگەنگەنلىكىڭىزدە، كىتابنىڭ ئالاھىدىلىكىنى تونۇغان ـ تونۇمىغانلىقىڭىزدا.

ھۆرمەتلىك كىتابخان، سىز تېخى تىل ئۆگىنىشنىڭ دەسلەپكى قەدىمىنىلا باستىڭىز. ئىنگلىز تىلىنى ياخشى ئۆگىنىپ چىققاندىن

كېيىن مېڭىڭىزدە بىر قېتىملىق پىكىر ئىنقىلابى يۈز بېرىدۇ! سىزنى نۇرغۇن ياخشى مەنزىللەر كۈتۈۋاتقان بولىدۇ. ئاخىرىدا سىزگە دەيدىغىنىمىز: قەدىمىڭىز قۇتلۇق بولسۇن! مېھنەت ھۆرمەتكە لايىقتۇر، چېچەنلىك شەكىلسىز بايلىقتۇر. چېچەنلەر ئامان بولسۇن!

زۇلپىقار بارات ئۆزباش

2003 - يىل ئاۋغۇست، ئۈرۈمچى

www.uyghurkitap.com

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

«سەرخۇش ئىنگلىز تىلى» نىڭ سۆز ئۆگىنىش ئۇسۇلى

1. سۆزنىڭ قۇرۇلمىسى بويىچە ئۆگىنىش ئۇسۇلى

مەلۇمكى، ئىنگلىز تىلىدىكى سۆزلەرنىڭ قۇرۇلمىسىدا ئىچكى قانۇنىيەت بار. يەنى ئىنگلىز تىلىدىكى سۆزلەر سۆز يىلتىزى ۋە سۆز ياسىغۇچى قوشۇمچىدىن تەركىب تاپىدۇ. سۆز يىلتىزى، ئالدى قوشۇمچە، ئارقا قوشۇمچە قاتارلىقلار سۆزنى تەشكىل قىلىدۇ. ئىنگلىز تىلىدىكى سۆزلۈكلەر ناھايىتى كۆپ بولسىمۇ، سۆز يىلتىزى، سۆز ياسىغۇچى قوشۇمچىنىڭ سانى چەكلىكتۇر. ئىنگلىز تىلىدا دائىم ئۇچرايدىغان ئالدى قوشۇمچە 100 گە، ئارقا قوشۇمچە 150 كە، سۆز يىلتىزى 450 كە يېتىدۇ. ئەگەر بىز ۋاقىت ۋە ئەجىر سەرپ قىلىپ بۇ 700 گە يېقىن «سۆز ئېلېمېنتى» نى ئەستە ساقلىۋالساق، سۆزلۈك مىقدارىمىزنى قىسقا ۋاقىت ئىچىدە تېز كۆپەيتەلەيمىز. مەسىلەن: pel دېگەن سۆز يىلتىزىدا «ئىتتىرمەك، قوغلىماق» دېگەن مەنە بارلىقىنى بىلسەك، propel، expel، repel، dispel، compel، impel قاتارلىق سۆزلەرنىڭ مەنىسىنى ئوڭايلا قىياس قىلالايمىز. (لېكىن، ئاۋۋال بۇ سۆزلەردىكى ئالدى قوشۇمچىلارنىڭ رولىنى بىلىش كېرەك).

2. چاتما ئۆگىنىش ئۇسۇلى

بۇ ئۇسۇل چېتىپ ئەسلەش ئۇسۇلىدىن پايدىلىنىپ، سۆزنىڭ شەكلى، تەلەپپۇزى، مەنىسى قاتارلىقلارنى ئەستە قالدۇرۇشنى كۆرسىتىدۇ. ئۇنىڭ مەلۇم ئوخشاشلىق تۈرى بويىچە ئەسلەش، قارشىلىق تۈرى بويىچە ئەسلەش (قارىمۇ قارشى سۆز) قاتارلىق تۈرى

بار.

1) مەنداش، قارىمۇ- قارشى سۆزنى چېتىپ ئەسلەش

مەنە جەھەتتىن بىر - بىرىگە يېقىن كېلىدىغان سۆزلەرنى بىر يەرگە يىغىپ ئۆگەنگەندە ئەستە ساقلاش ئۈنۈمىنى كۆچەيتكىلى، سۆزلەر ئوتتۇرىسىدىكى ئىنچىكە پەرقنى توغرا ئىگىلەپ، ئۇنى توغرا، راۋان ئىشلىتىش ئىمكانىيىتىگە يەتكىلى بولىدۇ. مەسىلەن: clever (ئەقىللىق) دېگەن سۆزنى ئوخشاش مەنىدىكى smart، intelligent، quick - witted، wise قاتارلىق سۆزلەر بىلەن بىرلىكتە ئۆگەنسەك ئۈنۈمى ياخشى بولىدۇ. قارىمۇ قارشى سۆزلەرنى ئۆگىنىش ئىنگلىز تىلىدىكى دائىم ئىشلىتىلىدىغان سۆزلەرنى پىششىق ئىگىلەش، تەسەۋۋۇرنى كېڭەيتىش، سۆزلۈك مىقدارىنى ئاۋۇتۇشقا پايدىلىق. دۇنيا زىددىيەت بىلەن تولغان، white بار يەردە black، clever بار يەردە stupid بولىدۇ.

2) ئاھاڭى يېقىن سۆزنى چېتىپ ئەسلەش

ئىنگلىز تىلىدىكى بەزى سۆزلەردە مەنىسى ئوخشىمىسىمۇ تەلەپپۇزى يېقىن كېلىدىغان ياكى ئوخشاپ قالىدىغان ئەھۋال بار.

① تەلەپپۇزى يېقىن كېلىدىغان سۆزلەرنى بىرلىكتە ئەسلەش. مەسىلەن: short، shoot، shirt، shout دېگەن سۆزلەرنىڭ تەلەپپۇزىنى چېتىپ ئەسلىگەندە، ئەستە قالدۇرۇش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرگىلى، ئارىلاشتۇرۇۋېتىشنىڭ ئالدىنى ئالغىلى بولىدۇ.

② تەلەپپۇزى ئوخشاش، مەنىسى ئوخشىمايدىغان سۆزلەرنى بىرلىكتە ئەسلەش. مەسىلەن: hair (چاچ) بىلەن hare (ياۋا توشقان)، sun (قۇياش) بىلەن son (ئوغۇل پەرزەنت) نىڭ تەلەپپۇزى ئوخشاش، لېكىن مەنىسى ئوخشىمايدۇ.

③ يېزىلىشى بىر، ئەمما پەرقلىق ئوقۇلسا پەرقلىق مەنە بېرىدىغان سۆزلەرنى بىرلىكتە ئەسلەش. مەسىلەن: object دېگەن سۆز [ˈɔbdjikt] دېگەن تەلەپپۇز بىلەن ئوقۇلسا «ئوبېيكت، جىسىم، تولدۇرغۇچى» دېگەن مەنىنى، [əbˈdʒekt] دېگەن تەلەپپۇز بىلەن

ئوقۇلسا، «قارشىلىق كۆرسىتىش» دېگەن مەنىنى بېرىدۇ.

3) شەكلى يېقىن كېلىدىغان سۆزنى چېتىپ ئەسلەش.

adapt (ماسلاشماق، ئۆزگەرتىپ يازماق)

adopt (قوللانماق، بېقىۋالماق)

aptitude (ماسلىشىشچانلىق)

attitude (پوزىتسىيە)

latitude (ئېگىزلىك)

بۇنداق سۆزلەر ئىنگلىزچىدا خېلى بار.

4) قاپىيىداش سۆزنى چېتىپ ئەسلەش.

ئادەمنىڭ مېڭىسى مۇزىكىلىق ئۇدارغا ناھايىتى سەزگۈر، رېتىمى بار نەرسىلەرنى ناھايىتى ياخشى ئەستە ساقلىيالايدۇ.

مەسىلەن: fat، cat، sat، mat، hat قاتارلىقلار سۆزلەر ئارىسىدا قاپىيە بار. مۇمكىن بولسا بۇنى بىر جۈملە ئىچىگە ئەكىرىپ ئۆگەنسەك ئۈنۈمى تېخىمۇ ياخشى بولىدۇ. مەسىلەن:

A fat cat with hat sat on the mat.

شەپكە كىيىۋالغان بىر سېمىز مۈشۈك پالاز ئۈستىدە ئولتۇردى.

يۇقىرىقى ئۇسۇلدا مەنتىقە بىلەن ھېسابلاشماي، سۆزلەرنى مەلۇم تەرتىپ بويىچە بىر تىزىق مارجان شەكلىدە ئەستە ساقلىغاندا ئۈنۈم ناھايىتى ياخشى بولىدۇ. (كېلەچەكتە بولۇپ كەتمەسلىكنى كۆزدە تۇتۇپ، بۇ دەرسكە يۇقىرىقىدەك سۆزلەر ئۈچۈن جۈملە تۈزۈپ بېرىلمىدى، بىر قانچە سۆز ئۆگىنىش ئۇسۇلى «قاپىيىداش سۆز» ئاساسىدا بىر تەرەپ قىلىندى.)

3. ئورتاق سۆزلەرنى ئۆگىنىش ئۇسۇلى

ئۇيغۇر تىلىدا ئىنگلىز تىلىدىن بىۋاسىتە ياكى ۋاستىلىك كىرگەن 700 دىن ئارتۇق سۆز بار. بۇ بىزنىڭ تىلىمىزدىكى بىر خىل ئەۋزەللىك بولۇپ، ئۆگىنىشىمىزگە قولايلىق تۇغدۇرىدۇ. مەسىلەن: club (كۇلۇب)، university (ئۇنىۋېرسىتېت) دېگەندەك.

4. قىزىقارلىق ئۇسۇلدا ئۆگىنىش ئۇسۇلى

1) ھەجىۋىي ئۇسۇلدا سۆز ئۆگىنىش

ئىنگلىز تىلىدىكى بەزى سۆزلەرنى پەقەت ئەستە ساقلىغىلى بولمىغاندا، ئۇنى تىلىمىزنىڭ ئەۋزەللىكىدىن پايدىلىنىپ ھەجىۋىي ئۇسۇلدا ئەستە ساقلاش كېرەك. ئەمەلىيەت جەريانىدا ئۇنىڭ ناھايىتى ئاقىدىغان ئۇسۇل ئىكەنلىكى مەلۇم بولدى. بۇ خىل ئۇسۇلدا ئەينى بىر سۆزنىڭ ئاھاڭى ئۇيغۇرچىدىكى مەلۇم بىر سۆزگە ئوخشىتىلىدۇ. لېكىن، شەرتى شۇكى، ئوخشىتىلغان ئاھاڭ بىلەن شۇ سۆزنىڭ مەنىسى بىر جۈملە ئىچىدە بولۇشى كېرەك. مەسىلەن:

تەرجىمىسى	ئوخشىتىلغان ئاھاڭى	ئىنگلىزچە ئاھاڭى	سۆز
ھەيران قالدۇرماق	سەپرا ئېزىز	[sə'praiz]	surprise

جۈملە: سەپرا ئېزىزمېنى ھەيران قالدۇردى.

يېزا ئىگىلىك	ئەگرى كالتە	['ægrikʌltʃə]	agriculture

جۈملە: ئەگرى ـ كالتە ئوتۇنلار بىلەن يېزا ئىگىلىكىنى گۈللەندۈرگىلى بولمايدۇ.

2) ئوڭ ـ تەتۈرىگە ياندۇرۇپ سۆز ئۆگىنىش

بىز ئۆگىنىش، تەتقىق قىلىش داۋامىدا ئىنگىز تىلىدا يەنە بىر خىل قىزىقارلىق ئەھۋالنى بايقىدۇق: بىر قىسىم سۆزلەرنى كەينىدىن ئالدىغا قاراپ ئوقۇسا يېڭىچە مەنە ھاسىل بولىدۇ. مەسىلەن:

ئوڭدىن سولغا	سولدىن ئوڭغا
دولقۇن tide	تەھرىرلىمەك edit
تور net	ئون ten
ياشىماق live	رەزىللىك evil

بۇنداق سۆزلەر بەك جىق بولمىسىمۇ، لېكىن دىققەت قىلىشىمىزغا ئەرزىيدۇ.

ئىنگلىز تىلى ئوقۇتۇش جەريانىدا ھەيران قالارلىق بىر ئەھۋالنى بايقىدۇق. بىر قىسىم ئوقۇغۇچىلار «داشۆ ئىنگلىز تىلى» نىڭ 3 ـ قىسمىنى تۈگەتتىم دېسىمۇ، بىلىدىغان سۆزى بەكلا ئاز. بۇنداق

www.uyghurkitap.com

بولۇشىدىكى سەۋەب، بىرى سۈرئەت، سان قوغلىشىپ ئۈنۈمنى ئويلاشمىغانلىقتا؛ يەنە بىرى، سۆزنى ئىلمىي ئۇسۇلدا ئۆگەنمىگەنلىكتە. beautiful دېگەن سۆزنى بىلىپ beauty (گۈزەللىك)، beautify (گۈزەللەشتۈرمەك) دېگەن سۆزلەرنى بىلەلمىسىڭىز، care (غەم، كۆڭۈل بۆلمەك) نى بىلىپ، ئۇنىڭ سۈپەت (careless، careful)، رەۋىش (carefully) شەكلىنى بىلەلمىسىڭىز، بۇ سۆز ئۆگىنىش ئۇسۇلىڭىزدا مەسىلە بارلىقىنى چۈشەندۈرىدۇ. سىزگە مۇۋەپپەقىيەت تىلەيمىز.

بۇ دەرسلىكنى ئۆتكۈچىلەرگە تەكلىپ

1. ھەر بىر دەرس 6 سائەتتىن 8 سائەتكىچە دەرس سائىتى ئۈچۈن تۈزۈلدى. مەشىق شۇ تارماقتىن كېيىن ئىشلەنسىمۇ ياكى ئاخىرىدا بىراقلا ئىشلەنسىمۇ بولىدۇ. دەرس مەزمۇنىنى ئوقۇتقۇچى ئەھۋالغا قاراپ تەڭشىسە بولىدۇ. بىر قىسىم كىتابنى ئۈچ، تۆت ئايلىق سىنىپلاردا، كەچلىك كۇرسلاردا تۈگەتكىلى بولىدۇ.

2. ئوقۇتقۇچى دەرسنى ئىمكانىقەدەر جانلىق ئۆتۈشكە، ئۆتۈلگەن مەزمۇنلارنىڭ شۇ كۈنى ئۆزلىشىشىگە، ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئۆگەنگەنلىرىنى ئىشلىتەلەيدىغان بولۇشىغا ياردەم بېرىشى كېرەك. چۈنكى ئۆگىنىپ قويغاننىڭ ئۆزى ئۆزلەشتۈرگەنگە باراۋەر ئەمەس.

3. ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئىجادچانلىقىنى، دادىللىقىنى، ئۆگىنىش قىزغىنلىقىنى قوزغاشقا ئەھمىيەت بېرىلسە. ئەنئەنىۋى ئوقۇتۇش مېتودى بويىچە ئۆتۈپ قويۇش كىتابنىڭ ئالاھىدىلىكىنى نامايەن قىلالمايدۇ. مۇمكىن بولسا ئوقۇغۇچىلارنىڭ يېڭىچە سۆز ئۆگىنىش ئۇسۇللىرىنى تېپىشىغا ياردەم بېرىش كېرەك.

4. ئوقۇتقۇچى دەرس تەييارلاش ۋە ئۆتۈشتە ئوقۇغۇچىلارنى ئاساس قىلىشى لازىم، يەنى ئوقۇتقۇچىلار بىلىدۇ دەپ قارىغان بەزى نۇقتىلارنى ئوقۇغۇچىلار بىلمەسلىكى، بىلمەيدۇ دېگەن مەزمۇنلارنى ئوقۇغۇچىلار بىلىدىغان بولۇشى مۇمكىن. شۇڭا ئىنگلىز تىلى ئوقۇتقۇچىسى پسىخولوگ بولمىسىمۇ، ئەمما تىل ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ پسىخىكىلىق ئالاھىدىلىكىنى چۈشىنىشكە ماھىر، ئىسمى - جىسمىغا لايىق «روھىي ئىنژېنېر» بولۇشى كېرەك.

5. «سۆز گۈلزارى» دىكى سۆزلەر ئىمكانىقەدەر شۇ دەرس سائىتىدە جۈملە ئىچىدە ئۆزلەشتۈرۈلسە. بولمىسا ئوقۇغۇچى كېيىنكى دەرسلەرگە بارغاندا يېتىشەلمەي قالىدۇ. كېيىنكى دەرسلەردە بۇ سۆزلەرگە قايتا ئىزاھ بېرىلمەيدۇ. سۆزلۈكنى ئۆزلەشتۈرۈشكە ھەر دەرس سائىتىدىن مەخسۇس يېرىم سائەت ۋاقىت ئاجراتسىمۇ بولىدۇ.

6. ئوقۇغۇچىلارنىڭ سۆزلىشەلمەيدىغان، ئاڭلىيالمايدىغان گاس - گاچىلاردىن بولۇپ قېلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ھەر قېتىملىق دەرستە

www.uyghurkitap.com

سۆزلىشىشكە ۋاقىت ئاجرىتىشنى، ئۈنلۈك ئوقۇش بىلەن ئاڭلاپ بېرىشنى، مەشىقنى چوقۇم بىرلىكتە ئېلىپ بېرىشنى تەۋسىيە قىلىمىز.

دەرسلىكنى ئۆگىنىش، ئوقۇتۇش جەھەتتە مەسلىھەت، تەكلىپكە موھتاجلار تۆۋەندىكى ئادرېس ۋە تېلېفون نومۇرى ئارقىلىق تۈزگۈچى بىلەن ئالاقىلاشسا بولىدۇ:

ئادرېسى: ئۈرۈمچى شەھىرى دېموكراتىيە يولى 79- نومۇر «شىنجاڭ باج ئىشلىرى» ژۇرنىلى تەھرىر بۆلۈمى   زۇلپىقار بارات ئۆزباش

تېلېفون: 2871118 ـ 0991   (سەرخۇش ئىنگلىز تىلى تەربىيىلەش مەركىزى)

2334420 ـ 0991   (ئىشخانا)

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

Unit 1 بىرىنچى دەرس

Summary ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Theme: Compliment ماختاش

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى: ① What a …!
② How … you are …
③ You look …
④ I am flattered …

Text تېكىست

How to Make Everybody Happy?
قانداق قىلغاندا ھەربىر ئادەمنى خۇشال قىلغىلى بولىدۇ؟

تېكىستتىكى يېڭى سۆزلەر ۋە ئىبارىلەر

Word Garden (A) سۆز گۈلزارى

① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ مەنىداش سۆزلەر ⑤ ھەجىۋى سۆزلەر ⑥ يىلتىزداش سۆزلەر ⑦ ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر

Word Garden (B) سۆز گۈلزارى

① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش ② كۆپ ئۇچرايدىغان

سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

A little Present كۆڭۈل سوۋغىسى
Hisam's Joke ھىسام چاقچاقلىرىدىن

Grammar گرامماتىكا

1. each، every، none، not، no نىڭ ئىشلىتىلىشى؛
2. مەۋجۇدىيەتنى ئىپادىلەيدىغان There be لىق جۈملە؛
3. It بىلەن باشلىنىدىغان يالغان ئىگىلىك جۈملە.

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش
(سىلىشتۇرما ئوقۇشلۇق)

American Holidays and Special Days (Part I)

ئامېرىكالارنىڭ بايرام، دەم ئېلىش كۈنلىرى ۋە ئالاھىدە كۈنلىرى

Exercises مەشق

1. دىئالوگ ئۆچۈن مەشق؛
2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشق؛
3. تېكىست ئۈچۈن مەشق؛
4. گرامماتىكا ئۈچۈن مەشق؛
5. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش؛
6. يېزىقچىلىق مەشقى (جۈملە رەتلەش).

Listening Comprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

پۇرسەتلەردىن تولۇق پايدىلىنىپ ئىنگلىز تىلى مۇھىتىغا كىرىش كېرەك.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

1. They Don't Talk پاراڭلاشمايدىغان ئەر - خوتۇنلار
2. Other Expressions about Compliment
   ماختاشقا مۇناسىۋەتلىك باشقا ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

بىرىنچى دەرس Unit One

دىئالوگ Dialogue

ماختاش Compliment

ماختاش تىلنىڭ ۋاستىسى ئارقىلىق ئادەملەرگە ۋە نەرسە، شەيئىلەرنىڭ ئارتۇقچىلىق تەرەپلىرىگە بولغان قايىللىقىنى ئىپادىلەش دېگەنلىكتۇر. ماختاش كىشىلىك ئالاقىدىكى بىر تۈرلۈك سەنئەت. سەممىي، جايىدا ئېيتىلىدىغان ماختاش سۆزى ئاردىكى كەيپىياتنى ياخشىلاپ قارشى تەرەپكە «قەدىرلىنىش» تۇيغۇسى ئاتا قىلىدۇ؛ ھېسسىيات ئالماشتۇرۇشنى تېزلىتىپ دوستلۇقنى چوڭقۇرلاشتۇرىدۇ.

باشقىلارنىڭ نەرسىسىنى ماختىغاندا

A: Your clothes are very beautiful.

B: Thank you. I just bought it last week.

A: Where did you buy it?

B: At a department store. It was on sale.

باشقىلارنىڭ تاشقى كۆرۈنۈشىنى ماختىغاندا

A: How beautiful you are today!

B: Really?

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

A: Yes, you're really very beautiful today.

B: I'm glad to hear it. But, I'm flattered.

باشقىلارنىڭ قىلغان ئىشىنى ماختىغاندا

A: You've been working for many days. Why don't you have a rest?

B: I'd like to. But I have to finish the work first.

A: You did a good job.

B: Thanks, I was just doing my job.

باشقىلارنىڭ پىشۇرغان نەرسىسىنى ماختىغاندا

A: This meat is very delicious. I really want to learn this from you.

B: Thanks. But to tell you the truth, It's the third time I've made it.

A: Oh, really? You did a good job. We enjoyed oureslves.

B: I'm glad you like it.

New words to the Dialogue

دىئالوگدىكى يېڭى سۆزلەر

1. compliment ['kɔmplɪmənt] *n. v.*
   ماختىماق، مەدھىيىلىمەك
2. department store [di'pɑ:tmənt stɔ:] *n.*
   تۈرلۈك ماللار دۇكىنى
3. be on sale *phr.* سېتىلىۋاتىدۇ
4. really ['riəli] *adv.* راستىنلا، ھەقىقەتەنمۇ

5. flatter ['flætə] *v.* ئارتۇق ماختىنۇۋتمەك، خۇشامەت قىلماق
6. have a rest *phr.* دەم ئالماق، ئارام ئالماق
7. delicious [di'lifəs] *adj.* تەملىك، مېزىلىك
8. truth [tru:θ] *n.* ھەقىقەت، ئەمەلىيەت
9. enjoy ourselves [in'dʒɔi'ɑuə'se/rz] *phr.*
كۆڭۈللۈك تاماقلانماق

10. do a good job *phr.*
ياخشى قىلماق (مەلۇم ئىشنى)

Notes كۆرسەتمە

1. really ئىنگلىز تىلىدا كۆپ ئىشلىتىلىدۇ. ئۇنى باشقىلار بىرنى ماختىغاندا، باشقىلاردىن يېڭى بىر گەپ ئاڭلىغاندا، «شۇنداقمۇ» دېگەن مەنىدە قارشى تەرەپتىن تەستىق جاۋاب سورىغاندا ئىشلەتسەك بولىۋېرىدۇ. بۇنىڭغا جاۋابەن «Yes» ياكى «yeah» دەپ جاۋاب بېرىشكە بولىدۇ.

2. دىئالوگدىكى have a rest دېگەن ئىبارە «دەم ئالماق، ئارام ئالماق» دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. بۇ يەردىكى «have» نى «بار» دەپ چۈشىنىۋېلىشقا بولمايدۇ. have بىلەن كېلىدىغان ئىبارىلەر ئىنگلىزتىلىدا خېلى كۆپ. دائىم ئۇچرايدىغانلىرىدىن:

have a report دوكلات بەرمەك
have a try سىناپ باقماق
have a bath مۇنچىغا چۈشمەك

Text تېكىست

How to Make Everybody Happy ?
قانداق قىلغاندا ھەر بىر ئادەمنى خوشال قىلغىلى بولىدۇ؟

www.uyghurkitap.com

Peter's uncle lived in the country. Once Peter went to stay with him for a few weeks. Whenever they went for a walk or for a drive in the car and they passed somebody, his uncle waved.

Peter was surprised and said, "Uncle George, you know everybody here. Where did you meet them all?"

"I don't know all these people," said his uncle.

"Then why do you wave to them?" asked Peter.

"Well, Peter," answered his uncle, "when I wave to someone and he knows me, he is pleased. He continues his journey with a happier heart. But when I wave to someone and he doesn't know me, he is surprised and says to himself: "Who is that man? Why did he wave to me? So he has something to think about during the rest of his journey, and that makes his journey seem shorter. So I make everybody happy."

New Words and Expressions to the Text

1. country ['kʌntri]n. دۆلەت، يېزا
2. whenever [wen'evə]adv.
   قاچانلا بولمىسۇن، قاچان بولۇشىدىن قەتئىينەزەر
3. wave [weiv]n. v. دولقۇن، قول پۇلاڭلاتماق
4. surprise [sə'praiz]v. ھەيران قالدۇرماق
5. pleased ['pli:zd]adj. خۇشال بولغان، خۇشال
6. continue [kən'tinju <:>]v. داۋاملاشتۇرماق
7. journey ['dʒəni:]n. سەپەر
8. seem [si:m]v. قارىماققا ... دەك قىلماق
9. the rest قالغىنى، ئاشقىنى
10. in the country يېزىدا
11. to stay with him for a few weeks
    ئۇنىڭ بىلەن بىر نەچچە ھەپتە تۇرماق

12. for a drive in the car
ماشىنا ھەيدەپ شامالداپ كەلمەك

13. with a happier heart تېخىمۇ خۇشال بولۇپ

Word Garden (A) سۆز گۈلزارى

1. بۇ قىسىم كىتابنىڭ «سۆز گۈلزارى» قىسمىدا «مەنىداش سۆزلەر»، «يىلتىزداش سۆزلەر»، «ئوقۇلۇشى بىر خىل، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر»، «ھەمجىنىس سۆزلەر» (ئاھاڭنى ئۆيغۇرچىدىكى مەلۇم بىر سۆزگە ئوخشىتىۋېلىپ، جۈملە ئىچىدە مەنىسى بىلەن ئاھاڭنى تەڭ ئۆگىنىدىغان سۆزلەر) قاتارلىق بىر قانچە خىل يېڭى سۆز ئۆگىنىش ئۇسۇللىرى تونۇشتۇرۇلدى. ئورۇنلاشتۇرۇشتا ئالدىنقى قىسىم كىتابتىن پەرقلىق يول تۇتۇلۇپ، «سۆز گۈلزارى» دىكى سۆزلەر تېكىستكە ئاساسەن كېڭەيتىلدى. لېكىن، ئوقۇغۇچىلارنىڭ تېكىست ئۆگەنگەن چاغدىكى بېسىمىنىڭ ئارتىپ كەتمەسلىكىنى كۆزدە تۇتۇپ «سۆز گۈلزارى» تېكىستتىن كېيىن بېرىلدى. پېئىللارنىڭ خاراكتېرى كۆرسىتىلدى. قائىدىسىز بولسا ئۈچ خىل شەكىل بويىچە يېزىلدى.

2. بۇ قىسىم كىتابتا «سۆز گۈلزارى» غا B قىسىم (مەنىداش سۆزلەرنىڭ پەرقى، تۇراقلىق ئىبارىلەر، دائىم ئىشلىتىلىدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى) قېتىلدى. بۇنداق بولغاندا ئوقۇغۇچىلار باشتىن باشلاپ كېيىن ئىمتىھانلاردا چىقىش ئېھتىمالى بولغان مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈشنى ئۆگىنەلەيدۇ؛ ئىنگلىزتىلىدىكى جانلىق، ئوبرازلىق تۇراقلىق ئىبارىلەر بىلەن سىستېمىلىق تونۇشۇپ ئىپادىلەش كۈچىنى ئاشۇرالايدۇ؛ دائىم ئىشلىتىلىدىغان بىر قىسىم مۇھىم سۆزلەرنى قاراتمىلىقى بار ھالدا ئۆگىنىپ يېزىقچىلىق، ئېغىز تىلى قابىلىيىتىنى ئۆستۈرۈشكە ھازىردىن باشلاپ ئاساس سالالايدۇ.

www.uyghurkitap.com

1. قاپىيىلىك (ياكى يېزىلىشى، تەلەپپۇزى ئوخشاپ كېتىدىغان) سۆزلەر

1) uncle ['ʌnkl]n. تاغا

ankle ['æŋkl]n. ئوشۇق

2) country ['kʌntri]n. دۆلەت، يېزا

county ['kaunti]n. ئوبلاست، ناھىيە

3) stay [stei]v. تۇرماق

sway [swei]v. داۋالغۇماق، ئىغاڭشىماق

slay [slei]v. بوغۇزلىماق، سويماق

stay, stayed, stayed (قائىدىلىك، ئۆتۈمسىز)

4) week [wi:k]n. ھەپتە

weak [wi:k]adj. ئاجىز

seek [si:k]v. ئىزدىمەك

creek [kri:k]n. ئۆستەڭ، تارماق ئېقىن

5) wave [weiv]n. v. دولقۇن، قول پۇلاڭلاتماق

save [seiv]v. قۇتقۇزماق، (پۇل) ئامانەت قويماق

cave [keiv]n. ئۆڭكۈر، غار

6) surprise [sə'praiz]v. ھەيران قالدۇرماق

prize [praiz]n. مۇكاپات، تارتۇق

7) people ['pi:pl]n. كىشىلەر، خەلق، ئاۋام

pupil ['pju:pl]n. باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى

purple ['pə:pl]adj. n. جىگەر رەڭ

8) seem [si:m]v. قارىماققا ··· دەك كۆرۈنمەك

deem [di:m]v. (قائىدىلىك، ئۆتۈمسىز) دەپ قارىماق

2. ئورتاق سۆزلەر

1) bureau [bjuə'rou]n. ئىدارە، بيورو

2) chauffeur ['ʃoufə]n. شوپۇر

3) china [tʃainə]n. چىنە، فار - فور
4) chocolate [ˈtʃɔkəlit]n. شاكىلات
5) document [ˈdɔkijumənt]n. دوكۇمېنتېت، هۆججەت
6) dogma [ˈdɔgmə]n. دوگما
7) dollar [ˈdɔlə]n. دوللار
8) dramatic [drəˈmætik]daj. دراماتىكىلىق

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1) please ↔ displease [dispˈliːz]v.
(خۇشال قىلماق) ↔ خاپا قىلماق
2) continue ↔ discontinue [ˈdiskənˈtinjuː]v.
(داۋاملاشتۇرماق) ↔ داۋاملاشتۇرماسلىق، توختاتماق
3) happy ↔ unhappy [ʌnˈhæpi]adj.
(خۇشال) ↔ پەرىشان
4) prise ↔ punishment [ˈpʌniʃmənt]n.
(مۇكاپات) ↔ جازا

4. مەنىداش سۆزلەر

1) happy خۇشال——cheerful[ˈtʃiəful], glad[glæd], joyful[ˈdʒɔifəl]
2) beautiful چىرايلىق —— good-looking[ˈgud lukiŋ], handsome[ˈhænsəm], pretty [ˈpriti]
3) continue داۋاملاشتۇرماق——keep on, go on
4) journey سەپەر—— travel[ˈtrævl], trip[trip], tour[tuə], voyage[vɔidʒ]
5) surprise v. ھەيران قالماق، ھەيران قالدۇرماق
shock [ʃɔk], astonish [əsˈtɔniːʃ], amaze [əˈmeiz]

www.uyghurkitap.com

5. ھەجىۋي سۆزلەر

(بۇ خىل ئۇسۇلدا شۇ سۆزنىڭ ئىنگلىزچە ئاھاڭى ئۇيغۇرچىدىكى مەلۇم بىر سۆزگە ئوخشىتىلىپ تەرجىمىسى بىلەن ئاھاڭى بىر جۈملىگە كىرگۈزۈلىدۇ.)

1) surprise[sə'praiz] v. ھەيران قالدۇرماق   سەپرائىزىز
سەپرائىزىزمىنى ھەيران قالدۇردى.

2) delicious[di'liʃəs] adj. تەملىك   دىلەيسە
دىلەيسەنىڭ تامىقى بەك تەملىك.

3) journey ['dʒəni]n. سەپەر   جىنى
جىلىلىنىڭ سەپەردە جىنى چىققىلى تاس قالدى.

6. يىلتىزداش سۆزلەر

1. department[di'pɑ:tmənt] n. فاكولتېت، تارماق
   depart [di'pɑ:t]v. ئايرىماق، ئايرىلماق
   departure [di'pɑ:tʃə]n. ئايرىلىش
   part [pɑ:t]n. v. تارماق، بۆلەك
2. really['riəli]adv. ھەقىقەتەن، راستىنلا
   real [riəl]adj. ھەقىقىي، راست
   realistic [riə'listik]adj. رېئالىستىك، ئەمەلىيەتچى
   realism['riəlizəm]n. رېئالىزم
   unreal ['ʌn'riəl]adj. ھەقىقىي بولمىغان، ساختا
   unrealistic['ʌnriə'listik] adj.
   رېئاللىقتىن چەتنەپ كەتكەن
   reality [ri<:>'əliti] n. رېئاللىق
   realize ['riəlaiz]v. رېئاللىققا ئايلاندۇرماق
3. truth [tru:θ]n. ھەقىقەت
   true [tru:]adj. ھەقىقىي
   untrue ['ʌn'tru:] adj. چىن ئەمەس

4. enjoy [indʒɔi] n. ھۇزۇرلانماق
joy [dʒɔi]n. ھۇزۇر، خۇشاللىق
joyful ['dʒɔifəl] adj. خۇشال، شادىمان
joyless['dʒɔilis] adj. پەرىشان، خۇشال ئەمەس
enjoyment [in'dʒɔimənt]n. خۇشاللىق، شادلىق
enjoyable [in'dʒɔiəbl] adj. شادلاندۇرىدىغان
5. live [liv] v. ياشىماق، تۇرماق
lively ['laivli] adj. جانلىق
liveliness ['laivlinis] n. تېتىكلىك
liven ['laivən] b. ياشارتماق
livelong ['livlɔŋ] adj. ئۇزۇن تۇرىدىغان
6. country ['kʌntri]n. ① يېزا ② دۆلەت
countryside ['kʌntri'said] n. سەھرا، يېزا
country folk ['kʌntrifouk] يېزىلىقلار، يېزا خەلقى
countryman ['kʌntrimən]
① سەھرالىق، يېزىلىق ② ۋەتەنداش
7. drive [draiv]v. ھەيدىمەك
driver ['draivə]n. شوپۇر
drivable ['draivəbl] adj. ھەيدىگىلى بولىدىغان
8. somebody ['sʌmbɔdi]pro. مەلۇم ئادەم
anybody ['eni/bɔdi] pro. بىرەر ئادەم
everybody ['evribɔdi] pro. ھەربىر ئادەم
nobody ['noubɔdi] pro. ھېچكىشى
body ['bɔdi]n. ① بەدەن ② سۆڭەك
9. surprise [sə'praiz] v.
ھەيران قالماق، ھەيران قالدۇرماق
surprising [sə'praiziŋ]adj. ھەيران قالارلىق
surprisingly [sə'praiziŋli] adv. ھەيران بولغان ھالدا

www.uyghurkitap.com

10. know [nou]v.	① بىلمەك ② تونۇماق
knowledge ['nɔlidʒ]n.	بىلىم
knowledgable ['nɔlidəbl]adj.	بىلىملىك
unknown ['ʌn'noun] adj.	بىلگىلى بولمايدىغان، نامەلۇم
11. meet [mi:t] v.	ئۇچراشماق
meeting ['mi:tiŋ] n.	مەجلىس، يىغىن
12. someone ['sʌmwʌn] pro.	مەلۇم كىشى
anyone ['enibɔdi] pro.	بىرەر كىشى
everyone ['evriwʌn]pro.	ھەر بىر كىشى
none [nʌn]pro.	ھېچكىشى
one [wʌn] num. n.	① بىر ② بىر ئادەم
13. himself [him'self] pro. （他自己）	ئۇ ئۆزى
herself [hə:'self] pro. （她自己）	ئۇ ئۆزى
itself [it'self] pro. （它自己）	ئۇ ئۆزى
yourself [jɔ:'self] pro.	سەن ئۆزۈڭ
self [self]n.	ئۆزلۈك
self-control[self'kɔtrɔl]n.	ئۆزىنى كونترول قىلماق، ئۆزىنى تۇتماق
14. something ['sʌmθiŋ]pro.	مەلۇم ئىش
anything ['eniθiŋ]pro.	بىرەر نەرسە، بىرەر ئىش
everything ['evriθiŋ] pro.	ھەربىر ئىش، ھەر نەرسە
nothing ['nʌθiŋ]pro.	ھېچبىر ئىش، ھېچ نەرسە
thing [θiŋ]n.	ئىش، نەرسە
15. think [θiŋk]v.	ئويلىماق
thinkable ['θiŋkəbl] adj.	تەسەۋۋۇرغا سىغىدىغان
unthinkable [ʌn'θiŋkəbl] adj.	تەسەۋۋۇرغا سىغمايدىغان

thinker ['θiŋkə] n. مۇتەپەككۇر

thinking ['θiŋkiŋ] n. ئوي، تەپەككۇر

16. short [ʃɔːt] adj. قىسقا، پاكار

shortage ['ʃɔːteidʒ]n. كەمچىلىك، يېتەرسىزلىك

short coming [ʃɔːt'kʌminŋ] n. كەمچىلىك، يېتەرسىزلىك

short-cut ['ʃɔːt kʌt]n. قىسقا يول، ئۇدۇل يول

short-term ['ʃɔːt'təːm] n. قىسقا مۇددەت

short-tempered ['ʃɔːt'təmperid] adj. مىجەزى چۇس

17. happy ['hæpi] adj. خۇشال، بەختلىك

happily ['hæpili] adj. خۇشال هالدا

happinss ['hæpinis]n. بەخت

7. ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر

1) father ['fɑːðə] n. دادا

farther ['fɑːðə] adv. تېخىمۇ يىراقتىكى

2) for [fɔː]prep. ئۈچۈن

four [fɔː]num. تۆت

3) be [biː]v. ··· بولسا

bee [biː]n. هەسەل هەرىسى

4) buy [bai]v. سېتىۋالماق

by [bai]prep. ··· نىڭ يېنىدا، ··· تەرىپىدىن

5) cell [sel]n. هۆجەيرە

sell [sel] v. ساتماق

6) sea [siː]n. دېڭىز

see [siː] كۆرمەك

www.uyghurkitap.com

Word Garden (B) سۆز گۈلزارى

1. بۇ دەرستىكى مەنىداش سۆزلەرنىڭ پەرقى

1) happy, joyful, glad, cheerful

happy ھەر خىل ئەھۋالدىكى كۆڭۈللۈك، قانائەت تاپقان، خۇشال روھىي ھالەتنى ئىپادىلەيدۇ. ئۇيغۇر تىلىدا «بەختلىك، خۇشال» دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ.

He is happy doing good.

ئۇ ياخشىلىق قىلىشتىن خۇشاللىق تاپىدۇ.

cheerful كۆپىنچە ئۇمىدۋارلىق، ئىچىدىن چىققان خۇشاللىقنى ئىپادىلەيدۇ؛ پايدىلىق ۋە كۆڭۈلسىز شارائىتلاردىمۇ خۇشال تۇرالايدىغان روھىي ھالەتنىمۇ كۆرسىتىدۇ. ئۇيغۇر تىلىغا «خۇشخۇي، خۇشال» دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ. ئارقىسىدىن "to" لىق ئىنىقسىز پېئىل كەلمەيدۇ.

He always looks cheerful. ئۇ ھەمىشە خۇشخۇي يۈرىدۇ.

I am happy to meet you. (√)

I am cheerful to meet you. (×)

glad مەلۇم بىر ئالاھىدە ئىش ياكى سەۋەب تۈپەيلى كۆرۈلگەن خۇشاللىقنى كۆرسىتىدۇ. ئادەتتە پەقەتلا كېسىم خەۋەر بولىدۇ، ئېنىقلىغۇچى بولالمايدۇ، ئارقىسىدىن to لىق ئىنىقسىز پېئىل كېلەلمەيدۇ.

I am very glad about the news.

مەن بۇ خەۋەردىن بەك خۇشال بولدۇم.

a happy girl (√) a glad girl (×)

joyful چەكسىز خۇشال ھالەتنى، بەختكە، قانائەتكە تويۇنغان شادلىق ھالىتىنى ئىپادىلەيدۇ. ئارقىسىدىن "to" لىق ئىنىقسىز پېئىل كېلەلمەيدۇ؛ ئۇيغۇر تىلىدا «خۇشال، شادىمان» دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ.

The children were joyful of being able to have a picnic.

بالىلار دالا تامىقى يېيەلىگىنىدىن بەك خۇشال بولدى.

2) beautiful, good-looking, handsome, pretty

beautiful ھەمىشە ئادەم، شەيئى ياكى مەنزىرە قاتارلىقلارنى بىلدۈرىدۇ. ئادەمنى سۈپەتلىگەندە كۆپىنچە ئاياللارنىڭ ۋە بالىلارنىڭ چىرايىنى ئىپادىلەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. handsome كۆپىنچە قەددى - قامىتى كېلىشكەن ئەرلەرنى سۈپەتلەيدۇ. pretty كۆپىنچە ياش ئاياللارنىڭ، كىچىك بالىلارنىڭ سۈپىتى ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. good-looking بولسا ئەرلەرگىمۇ، ئاياللارغىمۇ ئىشلىتىلىۋېرىدۇ.

This kid is very pretty. بۇ بالا بەك ئۇماقكەن.

His sister is very beautiful.

ئۇنىڭ ئاچىسى بەك چىرايلىق

There are many good-looking men and women in today's party.

بۈگۈنكى زىياپەتتە نۇرغۇن كېلىشكەن ئەرلەر ۋە ئاياللار بار.

His father is very handsome.

ئۇنىڭ دادىسى بەك كېلىشكەن.

3) continue, keep on, go on

بۇ پېئىللارنىڭ ئارقىسىدىن "ing" لىق پېئىل كېلىدۇ.

continue «داۋاملاشتۇرۇش» دېگەن مەنىنى، ھازىرمۇ ئېلىگىرى قىلغان ئىشنى داۋاملىق قىلىۋاتقانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. ئارقىسىدىن گاھىدا "to" لىق پېئىلمۇ كېلىدۇ.

He continued working. ئۇ ئىشلەشنى داۋاملاشتۇردى.

He continued to work.

go on مۇ «داۋاملاشتۇرۇش» دېگەن مەنىنى بىلدۈرسىمۇ، لېكىن ئۇ ئۆتۈمسىز پېئىلغا باراۋەر. ئۇنىڭ ماسلىشىشى تۆۋەندىكىچە:

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

go on { with ... ing / doing ... نى داۋاملاشتۇرماق

I went on { with painting. / painting.

مەن رەسىم سىزىشنى داۋاملاشتۇردۇم.

"keep on ··· ing" «ئۈزۈلدۈرمەي قىلىش» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. بىر خىل ھەرىكەتنىڭ توختاپ قالماي ئىزچىل بولغانلىقىنى، تەكرار بولغانلىقىنى تەكىتلەيدۇ.

The little girl kept on asking me questions.

بۇ قىزچاق مەندىن سوئاللارنى سوراۋەردى.

4. journey, travel, trip, tour, voyage

travel بىلەن trip بىر قېتىملىق سەپەرنى كۆرسىتىدۇ. travel بولسا سەپەر، ساياھەتنىڭ ئومۇمىي ئاتىلىشى، سانىغىلى بولمايدىغان ئىسىم.

سېلىشتۇرۇڭلار:

My hobby is travel. مېنىڭ قىزىقىشىم ساياھەت.

Have a good trip! ئاقىۋول بولسۇن!

I hope you have a good journey.

سەپىرىڭىزنىڭ ئوڭۇشلۇق بولۇشىنى ئۈمىد قىلىمەن.

tour بولسا بىر نەچچە جاينى زىيارەت قىلغاندىن كېيىن يولغا چىققان جايىغا قايتىپ كەلگەندىكى سەپەرنى كۆرسىتىدۇ.

I made a tour of Hong Kong

شياڭگاڭنى بىر ئايلىنىپ چىقتىم.

"voyage" «دېڭىز سەپىرى» نى كۆرسىتىدۇ.

I am going to make a long sea voyage.

مەن ئۇزۇن بىر دېڭىز سەپىرىگە چىقماقچى.

5) surprise, shock, astonish, amaze

يۇقىرىقى تەرتىپ «ھەيران قىلىش» دېگەن سۆزنىڭ دەرىجە پەرقى بويىچە تىزىلغان.

surprise «ھەيران قالدۇرۇش» دېگەن مەنىدە بولۇپ، مەلۇم بىر ئىشنىڭ تۇيۇقسىز، تاسادىپىي بولغانلىقىدىن كېلىپ چىققان ھەيرانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

shock چۆچۈشنى، نارازىلىق، غەزەپ، يىرگىنىش ئارىلاشقان ھەيرانلىق ھېسسىياتىنى ئىپادىلەيدۇ.

astonish بولسا مەلۇم ئىشنىڭ تەسەۋۋۇرغا سىغمىغۇدەك دەرىجىدە بولغانلىقىدىن كېلىپ چىققان قاتتىق ھەيرانلىقنى ئىپادىلەيدۇ.

amaze قارىماققا مۇمكىن بولمايدىغاندەك كۆرۈنگەن ئىشنىڭ يۈز بېرىشى تۈپەيلى كېلىپ چىققان تېڭىرقاش ئارىلاش ھەيرانلىقنى ئىپادىلەيدۇ.

سېلىشتۇرۇڭلار:

It was surprised to me see how my neighbours treated their children.

قوشنىلىرىمنىڭ بالىلىرىغا تۇتقان مۇئامىلىسى مېنى چۆچۈتىۋەتتى.

I'm astonished at the quick development of my hometown.

يۇرتۇمنىڭ شۇنچە تېز تەرەققىي قىلغانلىقىدىن ھەيران قالدىم.

Later, this boy amazed all the people by his achivements.

كېيىن بۇ بالا ھەممىمىزنى نەتىجىلىرى بىلەن ھەيرانۇ ھەس قالدۇرۇۋەتتى.

2. كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى

make

1) make نىڭ ئەسلى مەنىسى «ياسىماق» بولۇپ، قائىدىسىز پېئىل: ئۆتكەن زامان شەكلى ۋە ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئوخشاشلا made . مەسىلەن:

I made a pen. مەن بىر قەلەم ياسىدىم.

This car was made in China.

بۇ ماشىنا جۇڭگودا ياسالغان.

2) باشقا بىر ئىسىم بىلەن «خەۋەر تولدۇرغۇچىلىق» مۇناسىۋەتتە بىرىكىپ ئوخشىمىغان كونتېكىستتا ئوخشىمىغان مەنىلەرنى بېرىدۇ. مەسىلەن:

make friends — دوست بولماق

make efforts to — ... غا تىرىشچانلىق كۆرسەتمەك

make face — چىرايىنى شەيتانلارچە پۈرۈشتۈرمەك

make mistake — خاتالىق ئۆتكۈزمەك

make money — پۇل تاپماق

3) باشقا بىر رەۋىش بىلەن «خەۋەر تولۇقلىغۇچىلىق» مۇناسىۋەتتە بىرىكىپ، ئوخشىمىغان كونتېكىستتا ئوخشىمىغان مەنىلەرنى بېرىدۇ. مەسىلەن:

make of — ... دىن ياسالماق

make-up — ① تەركىب تاپماق ② گىرىم بۇيۇمى

make up for — ... نى تولۇقلىماق

make up — ئويدۇرۇپ چىقارماق

4) «قىلدۇرماق، ... نى ... قىلماق» دېگەن مەنىدە بولۇپ ئۇيغۇر تىلىدىكى مەجبۇرىي دەرىجىنىڭ قوشۇمچىسى «ىدۇر، تۇر، قىل» مەنىلىرىگە ئۇدۇل كېلىدۇ. مەسىلەن:

قۇرۇلمىسى:

make + تولدۇرغۇچى + { ① ئىسىم ② سۈپەت ③ پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى } تولدۇرغۇچىنىڭ تولۇقلىغۇچىسى +

He always makes me <u>happy.</u> ئۇ ھەمىشە مېنى خۇشال قىلىدۇ.

سۈپەت

My little son made me surprised by his cleverness.

(پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى)

كىچىككىنە ئوغلۇم چېچەنلىكى بىلەن مېنى ھەيران قالدۇرۇۋەتتى.

5) «بولۇپ چىقىش» دېگەن مەنىدە كېلىدۇ. بۇ ۋاقىتتا ئۇنىڭ مەنىسى "become" غا ئۇدۇل كېلىدۇ. مەسىلەن:

In the future I will make a good teacher.

كەلگۈسىدە ياخشى بىر ئوقۇتقۇچى بولۇپ چىقىمەن.

Seem

1) بۇ باغلامچى پېئىلدىن كېيىنكى ئىسىم، شەخس، رود، سان جەھەتتە ئىگە بىلەن بىردەكلىكنى ساقلايدۇ، ئۇيغۇرچىدىكى تەرجىمىسى «... دەك قىلىدۇ» بولۇپ چىقىدۇ. مەسىلەن:

Mr. Owen seems a good writer.

ئوۋېن ئەپەندى ياخشى يازغۇچىدەك قىلىدۇ. (ئىگە بىر ئادەم)

Mr. Owen and Prof. John seem good writers.

ئوۋېن ئەپەندى بىلەن جون پروفېسسور ياخشى يازغۇچىلاردەك قىلىدۇ.

(ئىگە بىردىن ئارتۇق ئادەم، شۇڭا seem دىن كېيىن s قېتىلمايدۇ.)

2) seem ئىپادىلىگەن «خۇددى ... دەك» دېگەن مەنىدە ئېنىقسىزلىق تۈسى مەۋجۇت. مەسىلەن:

English seems easy to some people.

ئىنگلىز تىلى بەزىلەرگە ئاسان ئوخشايدۇ.

3) «جۈملە it seems that » شەكلىدە كېلىپ «قارىماققا ... دەك قىلىدۇ» دېگەن مەنىنى بېرىدۇ. مەسىلەن:

It seems that you are lying.

سەن يالغان ئېيتىۋاتقاندەك قىلىسەن.

ئۇيغۇر كىتاب تورپېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

It seems that you are mistaken.

سەن خاتالاشقاندەك قىلىسەن.

look

1) بۇ پېئىل be پېئىلغا ئوخشاش باغلامچىلىق رولىنى ئوينايدۇ. ئۇيغۇرچىدا «... بدەك كۆرۈنىدۇ، ... بدەك قىلىدۇ» دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ. مەسىلەن:

The children look very happy.

باللار خۇشال كۆرۈنىدۇ.

He looks very tired.

ئۇ بەك هارغىن كۆرۈنىدۇ.

2) look بىلەن see نى هەم watch ئارىلاشتۇرۇۋېتىشكە بولمايدۇ. ئۇيغۇرچىدىكى look «قاراش» دېگەن سۆزگە، see «كۆرۈش» دېگەن سۆزگە ئۇدۇل كېلىدۇ. watch بولسا ئەستايىدىل قاراش، كۆزىتىش هەرىكىتىنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن:

We looked but saw nothing.

بىز قارىدۇق، لېكىن هېچنىمىنى كۆرمىدۇق.

He looked around but saw nobody.

ئۇ ئەتراپقا قارىدى، لېكىن هېچكىشىنى كۆرمىدى.

Do you always watch TV?

سىز هەمىشە تېلېۋىزور كۆرەمسىز؟

3) جۈملىنىڭ بېشىدا قاراتما سۆز ئورنىدا پەش ياكى ئۈندەش بەلگىسى ئارقىلىق ئايرىلىپ كېلىپ «قارا» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

Look, who is here! قاراڭ، كىم كەلدى!

4) look at بىر قېتىملىق قاراشنى، look out «ئېھتىيات قىلىش» دېگەن مەنىنى، look after «هالىدىن خەۋەر ئېلىش» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

Please look at me! ماڭا بىر قارىڭە!

Look out! ئېھتىيات قىلىڭ!

I can look after myself.

ئۆزۈمنىڭ ھالىدىن ئۆزۈم خەۋەر ئالالايمەن.

5) ئىسىم بولۇپ «ئىپادە، ئالامەت» دېگەن مەنىدە كېلىدۇ. مەسىلەن:

A look of surprisement came over his face

ئۇنىڭ چىرايىدا ھەيرانلىق ئالامىتى ئەكس ئەتتى.

3. دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر (ئىشلىتىلىش چاستوتىسىغا ئاساسەن ئوڭايدىن تەسكە قاراپ تىزىلدى)

1) get in/get on چىقىش (ماشىنا، ئاپتوبوسقا)

① please get in my car. ماشىنامغا چىقىۋېلىڭ.

② I always get on the bus to work.

مەن ھەمىشە ئاپتوبوستا ئىشقا بارىمەن.

get in كىچىك ماشىنىلارغا چىقىشنى، get on باشقا قاتناش قوراللىرىغا چىقىشنى كۆرسىتىدۇ.

2) get out of / get off

چۈشۈش (get out of كىچىك ماشىنىلاردىن چۈشۈشنى، get off باشقا قاتناش قوراللىرىدىن چۈشۈشنى كۆرسىتىدۇ)

① Why don't we stop and get out of the car for a while?

بىز نېمىشقا توختاپ، بىردەم ماشىنىدىن چۈشۈپ تۇرمايمىز؟

② He got off the train at the 42 nd Street terminal.

ئۇ 42 ـ يولنىڭ ئاخىرقى بېكىتىدە پويىزدىن چۈشۈپ قالدى.

3) put on كىيمەك

① Mary put on her coat and left the room.

مەرى پەلتۇيىنى كىيىپ ئۆيدىن ئايرىلدى.

② Put your hat on before leave the house.

ئۆيدىن چىقىشتىن بۇرۇن شەپكىڭىزنى كىيىۋېلىڭ!

4) take off
① John took off his jacket as he entered the office.
جون ئىشخانىغا كىرگەندىن كېيىن چاپىنىنى سالدى.
② Take your sweater off. The room is very warm.
پوپايكىڭىزنى سېلىۋېتىڭ، ئۆي بەك ئىسسىق.
5) call up ——→ call تېلېفون بەرمەك
①I forgot to call up her yesterday.
مەن تۈنۈگۈن ئۇنىڭغا تېلېفون بېرىشنى ئۇنتۇپ قاپتىمەن.
② Call me up tomorrow, Jane.
جېيىن، ماڭا ئەتە تېلېفون بېرىڭ.
6) turn on ——→switch on ئاچماق، ياندۇرماق
① Please turn on the light, it's too dark in here.
چىراغنى ياندۇرۇۋېتىڭ، ئۆي ئىچى بەك قاراڭغۇ بولۇپ كەتتى.
② Who turned on the TV?
تېلېۋىزورنى كىم ئاچتى؟
7) turn off ——→switch off, shut off
ئېتىۋەتمەك، ئۆچۈرمەك
Please turn off the light when you leave the room.
ئۆيدىن چىقىدىغان چاغدا، چىراغنى ئۆچۈرىۋېتىڭ.
8) right away ——→very soon, at once
دەرھال، شۇ زامان
Tell him to come to my office right away.
ئۇنىڭغا دەپ قويۇڭ، ئىشخانامغا دەرھال كەلسۇن!
10) pick up
ئالماق، تېرىماق (يەردىن، شىرەدىن) ، ئالدىغا چىقماق
① Harry picked up the news paper that was on the desk.
خارى پارتىنىڭ ئۈستىدىكى گېزىتنى ئالدى.
② I'll pick you up tonight.
بۈگۈن كەچتە سىزنىڭ ئالدىڭىزغا چىقىمەن.
11) sooner or later ھامان، ھامان بىر كۈنى
If you study English hard, sooner or later you'll become

www.uyghurkitap.com

the good speaker.

ئىنگلىزچىنى تىرىشىپ ئۆگەنسىڭىز، ھامان بىر كۈنى ياخشى سۆزلىيەلەيدىغان بولىسىز.

12) at first ——in the beginning دەسلىپىدە

At first English was difficult for him, but later he made great progress.

دەسلىپىدە ئىنگلىزتىلى ئۇنىڭغا تەس تۇيۇلدى، كېيىن ئۇ تېز ئىلگىرىلىدى.

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

Hisam's Joke ھېسام چاقچاقلىرىدىن

My Name is Democracy ئىسمىم دېموكراتىيە

A new leader came to Hisam's bureau. He is very strict, self-conceited man, never allows the staffs to put forward their proposals. One day, Hisam entered the leader's office. The leader asked Hisam for his name .

"Before I was called Hisam" answered Hisam "Now, The comrades gave me a new name — democracy."

"Why?", asked his leader again.

"Because", said Hisam daringly, "Now that having not seen the democracy, they prefer to listen to the name itself."

ھېسام ئىشلەيدىغان ئىدارىگە يېڭى كەلگەن باشلىق تولىمۇ قاتتىق قول، ئۆزۈمچىل كىشى بولۇپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ پىكىر بېرىشىگە يول قويمايدىكەن. بىر كۈنى باشلىق مەلۇم ئىش بىلەن ئىشخانىسىغا كىرىپ قالغان ھېسامنىڭ ئىسمىنى سوراپتۇ.

— بۇرۇن ئىسمىم ھېسام بولىدىغان، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ھېسام، — ھازىر يولداشلار دېموكراتىيە دەپ ئۆزگەرتىپ قويۇشتى.

— نېمىشقا؟ — سوراپتۇ باشلىق، — نېمىشقا دېسىڭىز، — ئەيمەنمەي جاۋاب بېرىپتۇ ھېسام، — دېموكراتىيە دېگەننىڭ ئۆزىنى كۆرمىگەندىن كېيىن ئىسمىنى بولسىمۇ ئاڭلاپ تۇرايلى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

Grammar گرامماتىكا

1. each، every، none، no، not نىڭ ئىشلىتىلىشى

each نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) each ئەسلى ئالماش بولۇپ ھەم ئىسىملىق ھەم سۈپەتلىك خاراكتېرگە ئىگە. ئىسىمغا تەڭ بولغاندا «ھەر بىر» دېگەن مەنىنى بىلدۈرۈپ جۈملىدە ئىگە، تولدۇرغۇچى بولىدۇ. مەسىلەن:

(ئىگە) (1) Each went his way.

ھەرقايسىسى ئۆزىنىڭ يولىغا مېڭىشتى.

(تولدۇرغۇچى) (2) He gave two to each.

ئۇ ھەر بىرەيلەنگە ئىككىدىن بەردى.

2) «each of» لىق ئىبارە شەكلىدە كەلگەندە، ئۇنىڭ كەينىدىن چوقۇم ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلى ياكى كىشىلىك ئالماشنىڭ كۆپلۈك شەكلى كېلىدۇ. مەسىلەن:

① Each of the men signed his name.

ھەربىر ئەر ئۆز ئىسمىنى يازدى.

② I'll send each of them a postcard.

ئۇلارنىڭ ھەر بىرىگە بىردىن كارتوچكا سالىمەن.

3) each سۈپەتكە تەڭ بولغاندا، سانىغىلى بولىدىغان بىرلىك ئىسىمنى ئېنىقلاپ جۈملىدە ئېنىقلىغۇچى بولىدۇ. مەسىلەن:

(ئېنىقلىغۇچى) He gave each boy a present.

ئۇ ھەربىر بالىغا بىردىن سوۋغا بەردى.

4) each بىلەن every نىڭ پەرقى شۇ يەردىكى، each ئىسىممۇ، سۈپەتمۇ بولالايدۇ. every پەقەتلا سۈپەت بولالايدۇ. مەنىسى ئوخشايدۇ. بىراق، each خاسلىقنى كۆپرەك تەكىتلەيدۇ؛ ئۇنىڭ تەركىبىي قىسمى ئالاھىدىلىككە ئىگە. every پۈتۈنلۈكنى كۆپرەك تەكىتلەيدۇ. مەسىلەن:

① Each student should come.

ھەربىر ئوقۇغۇچى كېلىشى زۆرۈر. (ئوقۇغۇچى كەم دېگەندە ئىككى)

② Every student contributed to the fund.

ھەربىر ئوقۇغۇچى فوند ئۈچۈن پۇل ئىئانە قىلدى.

every نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) Every پەقەتلا سۈپەتلىك خاراكتېرگە ئىگە بولۇپ، جۈملىدە ئېنىقلىغۇچى بولالايدۇ؛ سۆزلىنىۋاتقان ئوبيېكتىنىڭ كەم دېگەندە ئۈچ ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. يەنە بىرىكمە ئالماش everyone، everything، everybody نى ھاسىل قىلىدۇ. مەسىلەن:

I can remember every word in her letter.

مەن ئۇنىڭ خېتىدىكى ھەربىر سۆزنى ئەسلەپ بېرەلەيمەن.

2) گاھىدا «بارلىق» دېگەن مەنىنىمۇ بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

I shall do my best to help you in every way.

مەن ساڭا بارلىق ئاماللارنى ئىشلىتىپ پۈتۈن كۈچۈم بىلەن ياردەم بېرىمەن.

none نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) كىشىلىك ئالماش none ئادەتتە ئىسىملىق خاراكتېرگىلا ئىگە بولۇپ جۈملىدە ئىگە، تولدۇرغۇچى قاتارلىق جۈملە بۆلىكى بولالايدۇ. لېكىن ئۇنىڭ خاراكتېرى no نىڭكىگە ئوخشىمايدۇ؛ no سۈپەتلىك خاراكتېرگە ئىگە. مەسىلەن:

None have arrived yet. تېخى ھېچكىم كەلمىدى.

No student has come yet.

تېخى ھېچقانداق ئوقۇغۇچى كەلمىدى.

2) none دىن كېيىن كۆپىنچە of لىق تۇراقلىق ئىبارە ئەگىشىپ كېلىدۇ. of دىن كېيىن سانىغىلى بولىدىغان ئىسىمنىڭ كۆپلۈك

www.uyghurkitap.com

شەكلى ياكى سانىغىلى بولمايدىغان ئىسىم كېلىدۇ. مەسىلەن:

None of his friends has never been to Paris.

ئۇنىڭ دوستلىرىنىڭ ھېچقايسىسى پارىژغا بېرىپ باقمىغان.

None of the passengers were there.

ئۇ يەردە يولۇچىلارنىڭ بىرەرسىمۇ كۆرۈنمەيدۇ.

not, no نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) no مەلۇم بىر ئىش ياكى باياننىڭ ئەينەن، توغرا ئەمەسلىكىنى ياكى سۆزلىگۈچى ئۆزىنىڭ مەلۇم ئىشنى قىلغۇسى يوق ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. ئۇيغۇرچىغا «ياق، ئۇنداق ئەمەس» دېگەندەك مەنىلەردە تەرجىمە قىلىنىدۇ. مەسىلەن:

— Do you want a drink?

— No, thank you.

— بىرەر نەرسە ئىچەمسىز؟

— ياق، رەھمەت سىزگە.

2) ئىنكارنى بىلدۈرىدىغان بۇ سۈپەت سۆزنى not بىلەن ئارىلاشتۇرۇۋېتىشكە بولمايدۇ. مەسىلەن، have پېئىلىدىن كېيىن no بىلەن ئىپىنقلىنىدىغان تولدۇرغۇچى كېلىدۇ؛ بەلكى not لىق ئىنكار كەلمەيدۇ. باشقا پېئىللارنىڭ تولدۇرغۇچىلىرىمۇ ھەم شۇنداق. مەسىلەن:

I have no brothers and sisters.

مېنىڭ ئاكا ـ ئىنىم، ئاچا ـ سىڭلىم يوق.

يۇقىرىقى جۈملىدە no نىڭ ئورنىغا not كەلگەندە ئوبيېكت ئالدىغا any قېتىلىدۇ.

I have not any brothers and sisters.

مېنىڭ ھېچقانداق ئاكا ـ ئىنىم، ئاچا ـ سىڭلىم يوق.

3) no كۆپىنچە مەۋجۇدىيەتنى ئىنكار قىلىش ئۈچۈن، not بولسا باشقا بىر ئىزاھلىغۇچىنى ئىنكار قىلىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

مەسىلەن:

In our class there is no any Chinese student.

بىزنىڭ سىنىپتا بىرمۇ خەنزۇ ئوقۇغۇچى يوق.

(no مەۋجۇدلۇقنى ئىنكار قىلىۋاتىدۇ.)

Our teacher is not an English.

بىزنىڭ ئوقۇتقۇچى ئىنگلىز ئەمەس.

(not كىيىم خەۋەرنى ئىنكا قىلىۋاتىدۇ.)

4) have پېئىلى ھاسىل قىلغان ئىنكار مۇتلەق بولسا، no نى ئىشلىتىش كېرەك. not كەلسە ئىنكارنىڭ مۇتلەقلىقى سۇسلايدۇ.

I have no money. مەندە پۇل يوق.

(كەسكىنلىك كۈچلۈك)

I have not any money. مەندە پۇل يوقتى.

(كەسكىنلىك كۈچلۈك ئەمەس)

5) سانلار ياكى other بىلەن بىرلىكتە ئىشلىتىشكە توغرا كەلگەندە، no نى جۈملىنىڭ بېشىغا يۆتكەش كېرەك. مەسىلەن:

No two men think alike.

ئوخشاش پىكىر قىلىدىغان ئىككى ئادەم بولمايدۇ.

No other man can do it. ئۇنى باشقا ئادەم قىلالمايدۇ.

2. مەۋجۇدىيەتنى ئىپادىلەيدىغان There be لىق جۈملە

ئىنگلىزتىلىدا بىرەر يەردە مەلۇم بىر نەرسىنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىنى ئىپادىلىمەكچى بولساق، «ئورۇن ھالىتى + ئىسىم + There + be» لىق قۇرۇلما ئىشلىتىمىز. بۇ يەردىكى there پەقەتلا بىر باشلامچى سۆز بولۇپ، ھېچقانداق ئايرىم مەنىسى بولمايدۇ. be بولسا «بار، مەۋجۇت» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ ھەم ئارقىسىدىكى ئىسىم بىرلىك بولسا is، كۆپلۈك بولسا are شەكلىدە كېلىدۇ. ئىپادىلەنگەن ئىش - ھەرىكەت

www.uyghurkitap.com

ھازىرنىڭ ئۆزىدە بولسا بىرلىك ئۈچۈن is، كۆپلۈك ئۈچۈن are، ئۆتكەن زاماندا بولسا بىرلىك ئۈچۈن was، كۆپلۈك ئۈچۈن were ئىشلىتىلىدۇ. There be لىق قۇرۇلمىنىڭ تەستىق شەكلى، ئىنكار شەكلى ۋە سوئال شەكلى تۆۋەندىكى جەدۋەلدە كۆرسىتىلىدى:

شەكلى / سان	تەستىق شەكلى	ئىنكار شەكلى	سوئال شەكلى
بىرلىك	There is...	There is not...	Is there a...
كۆپلۈك	There are...	There are not...	Are there...

3. It بىلەن باشلىنىدىغان يالغان ئىگىلىك جۈملە

it ئالماش بولغاندىن باشقا يەنە باشلامچى سۆز بولۇپ كېلەلەيدۇ. ئۇنىڭ ئۆز ئالدىغا مۇستەقىل مەنىسى يوق، پەقەتلا جۈملىنى باشلاپ كېلىش رولىنى ئوينايدۇ. ئۇرغۇلۇق ئوقۇلمايدۇ. ئۇيغۇرتىلىدىكى «... قىلىش + ... سۈپەت» شەكلىدىكى جۈملە It ياردىمى بىلەن باشلىنىپ كېلىدۇ. ئۇنىڭ ئىنگلىزچە قۇرۇلمىسى «it+be+ سۈپەت +to» شەكلىدە بولىدۇ. مەسىلەن:

It is interesting to look at the stars.

يۇلتۇزلارنى تاماشا قىلىش قىزىقارلىق.

It is easy for me to study English.

ماڭا ئىنگلىزتىلى ئۆگىنىش ئوڭاي.

ئۇيغۇرچىدىكى «... قىلىش +... ئىسىم» شەكلىدىكى جۈملىمۇ it بىلەن باشلىنىپ كېلىدۇ، مەسىلەن:

It is my duty to study hard.

تىرىشىپ ئۆگىنىش ـ مېنىڭ بۇرچۇم.

It is his honor to meet you.

سىز بىلەن كۆرۈشۈش ئۈنىڭ شەرىپى.

سوئال شەكلىدە be (is ، are) پېئىلى جۈملىنىڭ بېشىغا يۆتكىلىدۇ؛ ئىنكار جۈملىدە be پېئىلدىن كېيىن not قېتىلىدۇ. مەسىلەن:

__Is__ it easy to study English?

ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش ئوڭايمۇ؟

It is __not__ easy to study English.

ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش ئوڭاي ئەمەس.

مەدەنىيەت ئۆگىنىش Culture Study

كۆرسەتمە:

تىل ـ بىر خىل مەدەنىيەت ھادىسىسى. بىر مىللەتنىڭ مەدەنىيىتى ئەڭ ئاۋۋال شۇ مىللەتنىڭ تىلىدا ئەكس ئېتىدۇ. لېكىن، بىر مىللەتنىڭ تىلىنى ئۆگەنگەندە ئۇنىڭ مەدەنىيىتى، ئۆرپ ـ ئادىتى ھەققىدە ئاز ـ تولا چۈشەنچىگە ئىگە بولۇش كېرەك. نۇرغۇن تىل ئۆگەنگۈچىلەر تىل بىلىملىرى بىلەنلا چەكلىنىپ شۇ مىللەتنىڭ مەدەنىيىتىدىن خەۋەرسىز بولغانلىقى ئۈچۈن چەت ئەللىكلەر ئالدىدا ئوڭايسىز ئەھۋالدا قالغانلىقى ھەققىدىكى مىساللار كۆپ. مۇشۇ خىل زۆرۈرىيەتنى كۆزدە تۇتۇپ كىتابىمىزنىڭ مۇشۇ قىسمىدىن باشلاپ «مەدەنىيەت ئۆگىنىش» دېگەن تۈر قېتىلدى. بۇنىڭدا ئىنگلىز تىلىنى ئىشلەتكۈچى مىللەتلەرنىڭ ئۆرپ ـ ئادىتى، مەدەنىيىتى ۋە ياشاش شارائىتىغا مۇناسىۋەتلىك قىسقا پارچىلار ئىنگلىزچە ـ ئۇيغۇرچە سېلىشتۇرما شەكىلدە بېرىلدى. سېلىشتۇرۇپ ئۆگىنىش، سۆزلۈك مىقدارىنى ئاشۇرۇشقا، ئوقۇپ چۈشىنىش ئىقتىدارىنى ئۆستۈرۈشكە، مەدەنىيەت ئارقىلىق تىل ئۆگىنىشكە پايدىلىق.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرىسى

American Holidays and Special Days (I)

ئامېرىكانلارنىڭ دەم ئېلىش كۈنلىرى ۋە ئالاھىدە كۈنلىرى

The original meaning of holiday was holiday or a religious day for celebration. Today, the meaning is simply a day when people do not work. Americans also have days of special meaning which are not holidays.

January 1 is New Year's Day. The night before is called New Year's Eve. On New Year's Day, families enjoy watching university football games. Martin Luther King Day is on the 3rd Monday in January. This famous black American gave the speech, "I Have a Dream." This speech is important for it is about all races in America being equal.

February 14 is Valentine's Day. A valentine is a very colorful card given to a lover. Gifts are given to one person they love, often flowers for women and a tie or a book for a man.

February 12 (Abraham Lincoln's birthday) and February 22 (George Washington's birthday) are celebrated together on the Monday between these two days. It is called President's Day.

March 17 is Saint Patrick's Day. Patrick was the Italian priest who brought hristian teachings to Ireland and Europe. On this day,

دەم ئېلىش كۈنىنىڭ ئەسلى مەنىسى تەبرىكلىنىدىغان مۇقەددەس كۈن ياكى دىنىي تۈسكە ئىگە كۈن ئىدى. بۈگۈنكى كۈندە ئۇنىڭ مەنىسى ئاددىي ھالدا كىشىلەر خىزمەت قىلمايدىغان كۈننى كۆرسىتىدىغان بولدى. ئامېرىكانلارنىڭمۇ دەم ئېلىش كۈنى ھېسابلانمايدىغان ئالاھىدە مەنىگە ئىگە كۈنلىرى بار:

1 ـ يانۋار يېڭى يىل كۈنى. بۇ كۈنى بىر ئائىلە كىشىلىرى ئالىي مەكتەپلەر ئارا ئۆتكۈزۈلگەن پۇتبول مۇسابىقىلىرىنى كۆرىدۇ. يانۋارنىڭ ئۈچىنچى ھەپتىسىنىڭ دۈشەنبە كۈنى مارتىن لۇتېر كىنگ كۈنى. نېگىر قان سىستېمىسىدىن بولغان بۇ مەشھۇر ئامېرىكىلىق «شۇنداق بىر ئارزۇيۇم بار» دېگەن مەشھۇر نۇتۇقىنى سۆزلىگەن. بۇ نۇتۇق ئامېرىكىدىكى بارلىق ئىرقلار باراۋەر بولۇشى كېرەكلىكىنى تەشەببۇس قىلغانلىقى بىلەن مۇھىم قىممەتكە ئىگە.

14 ـ فېۋرال ئاشىق ـ مەشۇقلار كۈنى. بۇ كۈنى سۆيگەن كىشىسىگە قىز ـ يىگىتلەر رەڭلىك كارتوچكىلارنى تەقدىم قىلىدۇ؛ ئۆزلىرى ياخشى كۆرگەن ئادەمگە سوۋغا بېرىلىدۇ. كۆپ ھاللاردا ئاياللارغا گۈل، ئەرلەرگە گالستۇك ياكى كىتاب سوۋغا قىلىنىدۇ.

12 ـ فېۋرال كۈنى (ئابراھام لىنكولىننىڭ تۇغۇلغان كۈنى) ۋە 22 ـ فېۋرال كۈنى (جورج ۋاشىنگتوننىڭ تۇغۇلغان كۈنى)

school students must wear green, the color of Ireland. At the end of March, schools give students a one week holiday called Spring Vacation.

Easter is the holiday that has many traditions. It celebrates the end of jesus' life called the Recurrection.

May is known for Mother's Day on the second.

June is known for Father's Day on the third Sunday. This time the father is the honored person for the day.

شۇ ئىككى كۈننىڭ ئارىلىقىدىكى دۈشەنبە كۈنى بىرلىكتە تەبرىكلىنىدۇ ۋە زۇڭتۇڭلار كۈنى دەپ ئاتىلىدۇ.

17 - مارت - سايىنت پاترىك كۈنى. پاترىك ئىرلاندىيە بىلەن ياۋروپاغا خرىستىيان دىنىنى تارقاتقان ئىتالىيىلىك پوپ. بۇ كۈنى مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى ئىرلاندىيىنىڭ دۆلەت بايرىقى رەڭگىدە يېشىل كىيىنىشى كېرەك. مارت ئېيىنىڭ ئاخىرىدا مەكتەپلەر ئوقۇغۇچىلارغا بىر ھەپتىلىك دەم ئېلىش ۋاقتى بېرىدۇ. بۇ باھارلىق تەتىل دەپ ئاتىلىدۇ.

پاسخا نۇرغۇن ئەنئەنىگە ئىگە دەم ئېلىش كۈنى. بۇ كۈندە ئەيسانىڭ ئۆلگەن كۈنى خاتىرلىنىدىغانلىقى ئۈچۈن تىرىلىش بايرىمى دەپ ئاتالغان. ماي ئېيىنىڭ ئىككىنچى كۈنى ئانىلار بايرىمى بىلەن مەلۇملۇقتۇر. ئىيۇننىڭ ئۈچىنچى ھەپتىسىنىڭ يەكشەنبىسى دادىلار بايرىمى كۈنى. بۇ كۈنى دادىلار ھۆرمەتكە سازاۋەر بولىدۇ.

Exercises مەشق

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشق

1) بۇ دەرسنىڭ دىئالوگ قىسمىدا ئۆگەنگىنىڭلارغا بىرلەشتۈرۈپ، ئىككى ئوقۇغۇچى بىر گۇرۇپپا بولۇپ تۆۋەندىكى تەلەپنى ئورۇنداڭلار:

① ئەڭ ئەقىللىق ئوقۇغۇچىنى ماختاش. پايدىلىنىدىغان سۆز - ئىبارىلەر:

A. What a clever ... B. How smart...

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تورى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

C. I admire (زوقلىنىمەن)

② بىراۋنىڭ كىيگەن كىيىمىنى ماختاش. پايدىلىنىدىغان سۆز -ئىبارىلەر:

A. you look very ... B. Your clothes are...

C. This clothes match you...

③ مەلۇم بىر كىتابنى ماختاش. پايدىلىنىدىغان سۆز -ئىبارىلەر:

A. ...very interesting (fantastic قالتىس)

B. That is a good book titled... (تېمىسى)

C. I read it ...

2) ئېغىز تىلى ئۇچۇن The topic for spoken English

مۇھاكىمە قىلىش تېمىسى: Compliment

Is there any good man, good thing worth complimenting around you? What are your specific reasons?

ئەتراپىڭلاردا ماختاشقا ئەرزىگۈدەك ياخشى ئادەم، ياخشى ئىش بارمۇ؟ ئۇنداق دېيىشىڭلاردىكى ئاساسىڭلار نېمە؟

2. سۆزلۈك ئۇچۇن مەشق

1) قاپىيداش سۆزلەر گۇرۇپپىسىغا ئاساسەن تۆۋەندىكى ئۇيغۇرچە يېزىلغان سۆزلەرنىڭ ئىنگلىزچىسىنى يېزىڭلار:

① a. خەلق ___؛ b. باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى ___؛ c. جىگەر رەڭ ___؛

② a. دولقۇن ___؛ b. قۇتقۇزماق ___؛ c. ئۆڭكۈر ___؛

③ a. ئاجىز ___؛ b. ئىزدىمەك ___؛ c. ئۆستەڭ ___؛

④ a. تۇرماق ___؛ b. داۋالغۇماق ___؛ c. سويماق ___؛

⑤ a... يەڭ كۆرۈنمەك ___؛ b. دەپ قارىماق ___؛

2) تۆۋەندىكى سۆزلەردىن ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچىغا ئورتاق سۆزلەرنى تېپىڭلار ۋە تەلەپپۇزىنى توغرىلاڭلار:

office, bureau, chauffeur, country, China, chocolate, dogma, document, dramatic, dollar

3) تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارىمۇ قارشى سۆزىنى ۋە مەنىسىنى يېزىڭلار:

① please ↔

② discontinue ↔

③ unhappy ↔

④ punishment ↔

4) تۆۋەندىكى تىرناق ئىچىگە بېرىلگەن مەنداش سۆزلەردىن مۇۋاپىقىنى قويۇڭلار:

① I'm very ______ to meet you.

A. cheerful B. joyful C. glad

② Alim's uncle is very ______.

A. beautiful B. handsome C. pretty

③ Must you leave so soon? Have a good ——!

A. travel B. trip C. tour D. voyage

④ I was ______ ed by his coming.

A. surprise B. shock C. astonish D. amaze

5) ھەجىۋى سۆزلەر گورۇپپىسىدىن ئالغان ئىلھامغا ئاساسەن بۇ دەرستىكى بىر قىسىم سۆزلەرگە ھەجىۋى سۆز تېپىڭلار ۋە ئورتاقلىشىڭلار.

6) تەلەپكە ئاساسەن تىرناق ئىچىگە بىر يىلتىزدىن چىققان سۆزلەرنى يېزىپ بېرىڭلار:

ئۈلگە:

a. come b. coming c. comely

① A. part B. (ئىسىم)__ C. (پېئىل)__ D. (ئىسىم)__

② A. real B. (سۈپەت)__ C. (ئىسىم)__ D. (رەۋىش)__

③ A. joyful B. (سۈپەت)__ C. (ئىسىم)__

④ A. country B. (ئىسىم)__ C. (ئىسىم)__ D. (ئىسىم)__

www.uyghurkitap.com

⑤ A. body B. (ئالماش)__ C. (ئالماش)__ D. (ئالماش)__
⑥ A. surprise B. (سۈپەت)__ C. (رەۋىش)__

7) سۆز گۆلزارىنىڭ تۇراقلىق ئىبارىلەر قىسمىدا ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكى بوش ئورۇنغا مۇۋاپىق بىر جاۋابنى تاللاڭلار:

① Don't forget to ______ the lamp when you leave.
A. switch on B. turn on C. turn off

② If you want to go abroad, ______ you should study English hard.
A. at first B. right away C. sooner or later

③ please ______ your Jacket!
A. turn off B. switch off C. take off

④ I wish (ئارزۇقىلىش) you do it ______
A. right away B. sooner C. before

⑤ He ______ ed up the flower (گۈل) for me.
A. put B. take C. pick

3. تېكىست ئۈچۈن مەشق

1) Where did Peter's uncle live?
2) What did Peter ask his uncle?
3) How did his uncle explain himself?
4) Why does his uncle wave to every body?

4. گراماتىكا ئۈچۈن مەشق

1) each ،every ،none ،not ،no ھەققىدە ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلارغا ئۇلاردىن مۇۋاپىق كېلىدىغىنىنى تاللاڭلار:

① I am ______ a good speaker.

② I will learn ten English words ______ hour.

③ ______ body has come to the class.

④ ______ of them haven't come yet.

⑤ He has ______ time to learn it.

2) There be لىق قۇرۇلمىغا ئاساسەن تۆۋەندىكى تەستىق جۈملىلەرنىڭ سوئال، ئىنكار شەكلىنى دەپ بېرىڭلار:

① There is a book on the desk.

سوئال شەكلى:

ئىنكار شەكلى:

② There was a map on the wall yesterday.

سوئال شەكلى:

ئىنكار شەكلى:

③ There are twenty students in our class.

سوئال شەكلى:

ئىنكار شەكلى:

④ There were some money in my hand.

سوئال شەكلى:

ئىنكار شەكلى:

5. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

مەۋجۇدىيەتنى ئىپادىلەيدىغان جۈملە، it بىلەن باشلانغان يالغان ئىگىلىك جۈملە ھەققىدىكى ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكى ئۇيغۇرچە جۈملىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار:

1) خەنزۇتىلى ئۆگىنىش مەن ئۈچۈن بەك ئوڭاي.

2) سىز بىلەن كۆرۈشۈش مېنىڭ خۇشاللىقىم.

3) بۇ كىتابنى ئوقۇش بەك كۆڭۈللۈك.

4) سىزگە ئىنگلىزتىلى ئۆگىنىش ئاسانمۇ؟

5) ماڭا ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش ئاسان ئەمەس.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى

6) شىرە ئۈستىدە بىر پارچە گېزىت بار.
7) سىلەرنىڭ سىنىپىتا بىرەر ئۇيغۇر ئوقۇغۇچى بارمۇ؟
8) مېنىڭ مەكتىپىمدە بىرمۇ دۆت ئوقۇغۇچى يوق.
9) پارتا ئۈستىدە ئۈچ كىتاب بار.

6. يېزىقچىلىق مەشقى

1) تۆۋەندىكىلەرنى تەرتىپى بويىچە رەتلەپ مۇكەممەل جۈملىگە ئايلاندۇرۇڭلار:

(سۆز قېتىشقا، سۆز ئېلىۋېتىشكە بولمايدۇ)

① is, difficult, to, not, it, Japanese, learn
② a, book, is, on, the desk, there
③ one, should, each, come.
④ I, am, new, student, a.
⑤ I, no, have, to, do, it, time.

Listening Comprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش

ئاڭلىغىنىڭلارغا ئاساسەن ئاخىرىدىكى توغرا بىر جاۋابنى تاللاڭلار:

1) A: What a clever boy Tursun is!
He got 90 marks in today's exam.
B. All of your students are clever.

A بىلەن B ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت:

A. father and child B. teacher and student
C. workmates (خىزمەتداش) D. classmates

2) A: Don't forget to turn off the lamp, when you are leaving.
B. I'll do it, Mum.

A بىلەن B سۆزلىشىۋاتقان جاي:

A. at a school B. at an office

C. in the station D. in the room.

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages

پۇرسەتلەردىن تولۇق پايدىلىنىپ ئىنگلىزتىلى مۇھىتىغا كىرىش كېرەك

هازىر دۆلىتىمىزنىڭ ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش مۇھىتىدا ناھايىتى زور ياخشىلىنىش بولدى. كۆڭۈل قويساقلا ئىنگلىز تىلى مۇھىتىنىڭ ناھايىتى كۆپ ئىكەنلىكىنى بايقايمىز. مەركىزىي تېلېۋىزىيە ئىستانسىسىنىڭ 9 - قانىلىدا مەخسۇس ئىنگلىزچە پروگراممىلار كۆرسىتىلىدۇ. خەنزۇچە كىتاب - ژۇرناللارنى سېتىش بوتكىلىرىدىن «جۇڭگو گېزىتى»، «21 - ئەسىر گېزىتى» قاتارلىق ئىنگلىزچە گېزىتلەرنى تاپقىلى بولىدۇ. ئىنتېرنېتتىكى ئۇچۇرلارنىڭ 90% دىن كۆپرەكى ئىنگلىزچە. كىتابخانىلاردا ئىنگلىزچىگە مۇناسىۋەتلىك ھەر خىل كىتابلار ئادەمنىڭ كۆزىنى ئالىچەكمەن قىلىۋېتىدۇ. دەرسخانىدا ئىشلىتىلىدىغان ئىنگلىزچە دەرسلەرنىڭ ئۆز ئالدىغا سىستېمىسى بار، ئۇنى تەپسىلىي ئۆگىنىدىغان دەرسلىك سۈپىتىدە ياخشى ئۆگىنىش كېرەك. بۇنىڭدىن باشقا، دەرستىن سىرتقى ۋاقىتلاردا ئىمكانىيەتنىڭ يېتىشىچە ئىنگلىزچە ماتېرىياللارنى ئوقۇپ بېرىش كېرەك. ئەنگىلىيىنىڭ داڭلىق يازغۇچىسى كانراد ئەسلى پولەك بولۇپ 20 ياش ۋاقتىدىمۇ ئىنگلىزچە سۆزلەشنى بىلمەيتتى. كېيىن ئۇ «زۇلمەتلىك يۈرەك»، «جىم خوجايىن» قاتارلىق مەشھۇر ئەسەرلەرنى ئىنگلىزچە يېزىپ چىققان. ئۇ بۇ سەۋىيىگە ئىنگلىزچە گېزىت - ژۇرناللارنى كۆپلەپ ئوقۇش ئارقىلىق يەتكەن. مەن بىر دەرسلىكنى ۋاقىت، سۈرئەت قوغلىشىپ ئالدىراپ تۈگەتكەنلەرنىڭ ئىنگلىز تىلىنى ھەقىقىي ئۆگىنىپ كېتەلەيدىغانلىقىغا ئىشەنمەيمەن.

www.uyghurkitap.com

Truth needs no colors. ھەقىقەتكە پەرداز كەتمەيدۇ.
Man proposes, God disposes.
يارىلىش ئادەمدىن، يارىتىش خۇدادىن
All is not gold that glitters.
پارقىرىغاننىڭ ھەممىسى ئالتۇن ئەمەس.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

1. They Don't Talk پاراڭلاشمايدىغان ئەر - خوتۇنلار

Mr Jones was very angry with his wife, and she was very angry with her husband. For several days they did not speak to each other at all. One evening Mr Jones was very tired when he came back from work, so he went tot bed soon after dinner. Of course, he did not say anything to Mrs Jones before he went upstairs. Mrs Jones washed the dinner things and then did some sewing. When she went up to bed much later than her husband, she found a piece of paper on the small table near her bed. On it were the words, "Mother.
—Wake me up at 7a. m. —Father"
When Mr Jones woke up the next morning, it was nearly 8a. m. —and on the small table near his bed he saw another piece of paper. He took it and read these words: "Father.
— Wake up. It is 7a. m. —Mother."

Notes

1. was very angry with ... غا ئاچچىقى كەلمەك
2. for several days بىر نەچچە كۈن
3. did not speak to each other: ئۆزئارا سۆزلەشمەيدۇ

4. was very tired بەك ھارغان
5. came back from work ئىشتىن قايتىپ كەلمەك
6. went to bed soom after dinner
كەچلىك تاماقتىن كېيىنلا ئۇخلاپ قالماق
7. the dinner things قاچا ـ قۇمۇچ
8. did some sewing ئازراق يىڭنە ئىشى قىلماق
9. She went up to bed much later than her husband.
ئۇ ئېرىدىن ۋاقچە ئۇخلايتتى.
10. On were the words.
ئۈستىدە مۇنداق خەتلەر بار ئىدى.
11. wake meup at 7 a. m.
مېنى سائەت 7 دە ئويغىتىپ قويۇڭ.
12. it was nearly 8 a. m. سائەت 8 بولاي دېگەندى.

2. Other Expressions about Compliment

ماختاشقا مۇناسىۋەتلىك باشقا ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

1) Tou have good taste.
2) You look really wondereful in that blue skirt.
3) On, not really.
4) It's very good of you to say so.
5) My compliments on your memory.
6) On, thanks.
7) Isn't that lovely!
8) Good intonation.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

Unit2 ئىككىنچى دەرس

summary ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Theme: Appointment ئۇچرىشىش

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى
① Are you free...
② Will you be free...
③ I have an appointment with...
④ That would be...

Text تېكىست

A Boy or a Girl? ئوغۇلمۇ، قىزمۇ؟

تېكىستتىكى يېڭى سۆزلەر ۋە ئىبارىلەر

Word Garden(A) سۆز گۈلزارى

① قاپيىسلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ مەنىداش سۆزلەر ⑤ يىلتىزداش سۆزلەر ⑥ ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر

Word Garden(B) سۆز گۈلزارى

① مەنىداش سۆزلەرنىڭ پەرقى ②كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③(kind, up, down) دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

هىسام چاقچاقلىرىدىن Hisam's Joke

گراماتىكا Grammar

1. سوپەت، رەۋىشلەرنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجىسى ۋە ئاشۇرما دەرىجىسى؛
2. neither بىلەن either نىڭ، other بىلەن another نىڭ ئىشلىتىلىشى؛
3. need بىلەن dare نىڭ ئىشلىتىلىشى.

مەدەنىيەت ئۆگىنىش Culture Study

American Holidays and Special days(Ⅱ)

ئامېرىكانلارنىڭ دەم ئېلىش كۈنلىرى ۋە ئالاھىدە كۈنلىرى

مەشق Exercises

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشق؛ 2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشق؛ 3. تېكىست ئۈچۈن مەشق؛ 4. گراماتىكا ئۈچۈن مەشق؛ 5. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش؛ 6. يېزىقچىلىق مەشقى (جۈملە رەتلەش)

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages

ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشكە تەسىر كۆرسىتىدىغان پسىخىكىلىق ئامىللار

ئوقۇپ چۈشىنىش Reading Comprehension

1. Everybody's Business is Nobody's Business

ھەر كىمنىڭ ئىشى ھېچكىمنىڭ ئىشى ئەمەس

2. Other Expressions about Appointment

ئۇچرىشىشقا مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

Unit2 ئىككىنچى دەرس

Dialogue دىئالوگ

Theme: Appointment ئۇچرىشىش

غەربتە ئۆزىنىڭ ئۇرۇق - تۇغقانلىرى، ئەڭ يېقىن دوست - بۇرادەرلىرىنىڭكىگە بېرىشنى ھېسابقا ئالمىغاندا، كىشىلەر باشقىلارنىڭ ئۆيىگە بارغاندا ياكى ئۇلار بىلەن كۆرۈشمەكچى بولغاندا ئالدىنئالا بىر ۋاقىتنى دېيىشىپ قويىدۇ. غەربلىكلەر ئادەتتە دېيىشىپ قويماي كەلگەن مېھماننى ئانچە قارشى ئېلىپ كەتمەيدۇ؛ چۈنكى، تۇرمۇش رىتىمى ناھايىتى تېز، ھەر كىمنىڭ ئۆز ئالدىغا ۋاقىت جەدۋىلى بار. ئۆگەنگۈچىلەر چەت ئەللىكلەر بىلەن كۆرۈشمەكچى بولغاندا بۇ ئادىتى ساۋاتنى بىلىپ قويۇشى كېرەك.

دوستلار بىلەن ئۇچراشماقچى بولغاندا

A: I'd like to have a dance with you tonight. Are you free?

B: Yes, at what time?

A: At six o'clock. I'll be here pick you up.

B: Thank you, I'll be ready.

تاماققا چىقماقچى بولغاندا

A: Will you be free to have lunch with me?

B: I think so.

A: Good, I'll meet you in front of the office at 12:30.

B: Fine, I'll see you then.

سودا ـ تىجارەت ئۇچرىشىشقا چىققاندا

A: Have you made an appointment with our manager?

B: No, I'm afraid not. I've just come here on business.

A: Sorry, Our manager is very busy. I'm afraid he won't be able to meet you today.

B: What time could I see him?

A: He is free between 9 to 10 a. m. tomorrow.

ئورۇن، ۋاقىتنى دېيىشكەندە

A: Shall we fix the date for our appointment?

B: Let the time be fixed for 10 tomorrow morning.

A: Usual place?

B: That's settled then.

Notes

1) appointment [ə'pɔintmənt]n. ئۇچرىشىش
2) free [fri:]adj. ئەركىن، بىكار
3) ready ['redi]adj. تەييار
4) in fromt of ...نىڭ ئالدىدا
5) make an appointment with
... بىلەن ئۇچرىشىشقا كېلىشمەك
6) afraid [ə'freid]adj. ① قورققان ② بەلكىم
7) be able to ...قا قادىر بولماق، ... لالىماق
8) between [bi'twi'n]prep. ... نىڭ ئارىلىقىدا
9) fix [fiks]v. ئورناتماق، بېكىتمەك
10) usual ['ju:ʒuɑl]adj. دائىملىق، ئادەتتىكىدەك

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

11) settle ['setl]v. بېكىتمەك

Text تېكىست

A Boy or a Girl

Nowadays a lot of boys and girls are wearing the same kinds of clothes, and many of them have long hair, so it is always difficult to tell whether they are boys or girls.

One day, an old man went for a walk in a park, and when he was tired he sat down on a bench. Another person was also sitting there.

"My goodness!" the old man said to the person who was sitting next to him, "Do you see that young fellow over there with the loose pants and long hair? Is it a boy or a girl?"

"A girl." said the neighbour, "She is my daughter."

"Oh," the old man said quickly, "Please excuse me. I didn't know that you were her mother."

"I'm not." said the other person, "I'm her father."

New Words and Expressions

1. Nowadays['nauədeiz]adv. هازىر، بۈگۈنكى كۈندە
2. whether ['weðə]conj.
   …لامدۇ، قىلامدۇ، …مۇ ئەمەس
3. go for a walk phr. ئايلانماق، سەيلە قىلماق
4. bench [bentʃ]n. ئۇزۇن ئورۇندۇق
5. My goodness phr. تو ۋا خۇدايىم، ياللا!
6. fellow ['felou]n. بۇرادەر، كىشى
7. loose [lu:s]adj. بوش

Notes

1 . It is always difficult to. . . دېگەن جۈملە it بىلەن باشلانغان يالغان ئىگىلىك جۈملە. تەرجىمىسى «…ش تەس» بولۇپ چىقىدۇ.

2 . cloth دېگەن سۆز «رەخت» دېگەن مەنىنى، كەينىدىن es- قېتىلىپ clothes بولسا «كىيىم» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. «كىيىش» دېگەن مەنىدىكى «wear» ئۇزۇن مۇددەتلىك، دائىملىق كىيىشنى، put on قىسقا ۋاقىت ئىچىدە ئۇچىسىغا كىيىشنى بىلدۈرىدۇ. wear قائىدىسىز پېئىل، ئۆتكەن زامان شەكلى wore، ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى worn.

3 . تېكىستتىكى «My goodness» «ياخۇدايىم، تووا!» دېگەن كۆچمە مەنىنى بېرىدۇ. goodness ئەسلىدە good نىڭ ئىسىم شەكلى بولۇپ «ياخشىلىق، ئالىيجانابلىق» دېگەن مەنىنى بېرىدۇ.

4 . pants نىڭ ئەسلى بىرلىك شەكلى pant. لېكىن ئىنگلىزلار جۈپ بار كىيىمنىڭ ئىسىم شەكلىنى كۆپلۈك قىلىپ ئىشلىتىدۇ. مەسىلەن:

(قىسقا پايپاق) sock s (ئىشتان) trouser s ، (ئاياغ) shoe s

5 . I didn't know that it… دېگەن جۈملىدىكى that «ئاۋۇ» دېگەن مەنىدە ئەمەس. پۈتۈن جۈملە «… نى بىلمەپتىمەن» دېگەن مەنىدە. that بۇ يەردەتولدۇرغۇچى بېقىندى جۈملە باشلاپ كېلىش رولىنى ئوينايدۇ.

Word Garden(A) سۆز گۈلزارى

(تېكىستتىكى سۆزلەر ئاساسىدا كېڭەيتىلدى)

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

1) boy [bɔi]n. ئوغۇل، يىگىت
toy [tɔi]n. ئويۇنچۇق
coy[kɔi]adj. ئېھتىياتچان
2) fellow['felou]n. كىشى، ئەبلەخ

www.uyghurkitap.com

yellow['jelou]adj. سېرىق
pillow['pilou]n. ياستۇق
follow['fɔlou]v. ئەگەشمەك
3) hair[hɛə]n. چاچ
pair[pɛə]n. جۈپ
air[ɛə]n. ھاۋا
4) over['ouvə]prep. ···نىڭ ئۈستىدە
cover['kʌvə]v. ياپماق، يوشۇرماق
5) excuse[iks'kju:z]v. كەچۈرمەك
accuse[ə'kju:z]v. شىكايەت قىلماق
amuse[ə'mju:z]v. خۇشال قىلماق، كۆڭلىنى ئاچماق

2. ئورتاق سۆزلەر

1) cocoa['koukou]n. كوكا كولا
2) code[koud]n. كود
3) communism['kɔmju:nizəm]n. كوممۇنىزم
4) England['iŋglənd]n. ئەنگلىيە
5) English['iŋgliʃ] n. ئىنگلىز، ئىنگلىز تىلى
6) equator[i'kweit'ə]n. ئېكۋاتور
7) era['iərə]n. ئېرا
8) Europe ['juərep]n. ياۋروپا

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1) nowadays ↔ ①in the future ② before
(ھازىر) ↔ كەلگۈسىدە، بۇرۇن
2) always ↔ seldom ['seldəm]adv.
(ھەمىشە) ↔ كەمدىن ـ كەم
3) difficult ↔ easy['i:zi]adj.

(قىيىن) ↔ ئاسان
4) loose ↔ tight ['tait]daj.
(بوش) ↔ چىڭ
quickly ↔ slowly['slouli]adj.
(تېز) ↔ ئاستا

4. مەنىداش سۆزلەر

1) now a days adv. هازىر
—— at present[preznt], now [nəu]
2) a lot of phr. نۇرغۇن
—— much[mʌtʃ], many['meni]
3) always adv. ھەمىشە
——often ['ɔ:fn]
4) difficult adj. قىيىن، تەس
—— hard [ha:d]

5. يىلتىزداش سۆزلەر

1) boy [bɔi] n. ئوغۇل، يىگىت
boyhood ['bɔihud] n. يىگىتلىك دەۋرى
boyish['bɔiiʃ] adj. ئوغول بالا مىجەز
boyishly['bɔiiʃli] adv. ساددىلارچە
2) girl [gə:l] n. قىز، قىز بالا
girlhood ['gə:lhud] n. قىزلىق دەۋرى
girlish ['gə:liʃ] n. قىز بالا مىجەز
girly ['gə:li] daj. قىزغا ئوخشايدىغان
3) difficult ['difikəlt] adj. قىيىن، تەس
difficulty ['difikəiti] n. قىيىنچىلىق
4) hair [hɛə] n. چاچ
haircut['hɑəknt] n. چاچ ئالدۇرماق

uyghurkitap.com

hairdress['hɛədres] v. چاچ ياسانقۇزماق
hairdresser['həidresser] n. چاچ لايىھىلىگۈچى
hairless['hɛəlis] adj. چاچسىز
5) man[mæn] n. ئادەم، ئەر
manhood [mænhu:d] n. ئەرلىك دەۋرى
manly[mænli] adj. ئەركەكتەك
6) tire ['taiə] v. هارماق، چارچىماق
tired[taiəd] adj. هارغان
tiredness['taiədnis] n. هارغىنلىق
tiresome['tɑiəsəm] adv. هارمايدىغان
7) down['dɑun] dav. v.
... ① تۆۋەنگە ... ② نى تۆكمەك
e. g: ② down the water, down the beer
سۇنى تۆكمەك، پىۋىنى قۇيماق
downcome['daunkʌm]n. تۆۋەنلەش، زاۋاللىق
downer['daunə]n. ئاغرىق توختاتقۇچى دورا
8) person['pə:sn]n. ئادەم، شەخس، كىشى
persona[pə:'sounə]n. رول، پېرسوناژ
personal['pə:snl]adj. خۇسۇسىي، شەخسىي
personality[ˌpə:sə'næliti]n. ئادىمىيلىك

6. ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر

1) hair[hɛə] n. چاچ
hare[hɛə] n. ياۋا توشقان
2) eye[ɑi] n. كۆز
I[ɑi] pron. مەن
3) dear[diə] adj. قەدىرلىك
deer[diə] n. بۇغا

4) here[hiə] adv. بۇ يەر

hear[hiə] v. ئاڭلىماق

5) hi[hai] int. هاي!

high[hai] adj. ئېگىز

Word Garden (B) سۆز گۈلزارى

1. مەنىداش سۆزلەرنىڭ پەرقى

1) now ، nowadays ، at present (هازىر)

now كۆپىنچە هازىرقى ۋاقىتنى، زامان سىغىمچانلىقى ئازراق بولغان مۇشۇ ۋاقىتنى كۆرسىتىدۇ. ئۇيغۇرچىدا «هازىر» دەپ تەرجىمىسى چىقىدۇ.

I'm doing my homework now. (√)

I'm doing my homework nowadays. (×)

مەن هازىر تاپشۇرۇقۇمنى ئىشلەۋاتىمەن.

nowadays دېگەن سۆز ئەسلىدە now دېگەن رەۋىش، a دېگەن ئېنىقسىز ئارتىكىل ۋە day كۆپلۈك شەكلىنىڭ بىرىكىشىدىن تۈزۈلگەن. ئۇ هازىر دېگەن مەنىنى بىلدۈرگەندە مۇشۇ ۋاقىتنى ئۆز ئىچىگە ئالغان زامان سىغىمچانلىقى كەڭرەك بىر جەرياننى تەكىتلەيدۇ. ئۇيغۇرچىدا «هازىر» دېگەندىن باشقا «مۇشۇ كۈنلەردە» دەپمۇ تەرجىمىسى چىقىدۇ.

Nowadays some people are getting to be dishonest (√)

Now some people are getting to be dishonest (√)

مۇشۇ كۈنلەردە بەزى كىشىلەر سەمىمىيەتسىز بولۇپ كەتكىلى تۇردى.

at present دېگەن ئىبارىدە ئۆتمۈشكە، بۇرۇنقى ۋاقىتقا سېلىشتۇرغاندىن كېيىنكى «هازىرقى ۋاقىت» دېگەن مەنە تۇسى بار، ئۇيغۇرچىدا «مۇشۇ كۈندە، نۆۋەتتە، ئەمدىلىكتە» دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ. مەسىلەن:

At present, in China many people are learning English.

نۆۋەتتە جۇڭگودا نۇرغۇن كىشىلەر ئىنگلىزتىلى ئۆگىنمەكتە.

ھازىر بولۇۋاتقان ئىش ـ ھەرىكەتكە nowadays بىلەن at present نى ئىشلىتىشكە بولمايدۇ.

2) many، much، a lot of

بۇلارنىڭ ئىچىدە سانىغىلى بولىدىغان ئىسىمنى ئېنىقلىغىلى بولۇش ـ بولماسلىق نۇقتىسىدا پەرقى بار. many سانىغىلى بولىدىغان ئىسىمنى ئېنىقلايدۇ، much سانىغىلى بولمايدىغان ئىسىمنى ئېنىقلايدۇ، a lot of ھەم سانىغىلى بولىدىغان ئىسىمنى ھەم سانىغىلى بولمايدىغان ئىسىمنى ئېنىقلايدۇ.

a. much: much time (نۇرغۇن ۋاقىت)، much money (نۇرغۇن پۇل)
much sand نۇرغۇن قۇم
b. many: many teachers (نۇرغۇن ئوقۇتقۇچىلار)
many students (نۇرغۇن ئوقۇغۇچىلار)
c. a lot of <u>time</u>, a lot of money
a lot of <u>students</u>, a lot of teachers.

3) always بىلەن often

① ھەر ئىككىسى «دائىم، ھەمىشە» دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ. لېكىن، ۋاقىتنى ئىپادىلىگەندە always دا «چاستوتا» لىق مەنىسى بولمايدۇ؛ شۇڭا quite بىلەن very تەرىپىدىن ئېنىقلانمايدۇ ھەم ئۇنىڭغا how بىلەن سوئال قويۇشقا بولىدۇ. مەسىلەن:

He always gets up early in the morning.
(He very always دېگىلى بولمايدۇ)
ئۇ ھەمىشە ئەتىگەندە ئورنىدىن تۇرىدۇ.

He gets up early in the morning very often.
ئۇ دائىم ئەتىگەندە ئورنىدىن تۇرىدۇ.
(often نى very ئېنىقلىسا بولىدۇ)

How often does he go to the cinema?

www.uyghurkitap.com

ئۇ قانچىلىك ۋاقىتتا بىر قېتىم كىنو كۆرىدۇ؟

② ھەر ئىككىسىنىڭ جۈملىدىكى ئورنى بىر قەدەر مۇقىم. ھەممىشە be پېئىلىدىن كېيىن ياكى خەۋەر بولغان مۇستەقىل پېئىلنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ. ئەگەر often دېگەن سۆز very ياكى quite بىلەن ئېنىقلانسا، ئۇنى جۈملىنىڭ بېشىغا قويۇش كېرەك.

4) difficult بىلەن hard

diffcult نىڭ مەنە تۇسى hard قا قارىغاندا كۈچلۈك بولىدۇ، كۆپىنچە ئەقلىي ئەمگەك جەھەتتىكى قىيىنچىلىققا قارىتىلىدۇ. مەسىلەن:

It is very difficult to study German.

نېمىسچە ئۆگىنىش ناھايىتى تەس.

hard بولسا مەلۇم ئىش ئۈچۈن ناھايىتى زور تىرىشچانلىق كەتكەنلىكىنى تەكىتلەيدۇ. جىسمانىي جەھەتتىكى قىيىنچىلىقمۇ، روھىي جەھەتتىكى قىيىنچىلىقمۇ قارىتىلىدۇ. مەسىلەن:

The exam was rery hard.

ئىمتىھان بەك تەس چىقىپتۇ.

2. كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى

(down ،kind ،up ،down)

down

1) down رەۋىش بولۇپ، ھەرىكەت يۆنىلىشىنىڭ تۆۋەنگە بولغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ؛ كۆپىنچە بىر پېئىلنىڭ ئارقىسىدىن كېلىدۇ. خەنزۇچىدىكى "下来" دېگەن يۆنىلىش پېئىلنىڭ رولىغا ئۇدۇل كېلىدۇ. مەسىلەن:

He put <u>down</u> his luggage on the ground.

ئۇ يۈك - تاقلىرىنى يەرگە قويدى.

2) ئۆزى ئايرىم پېئىل بولغاندا «قۇيماق، تۆكمەك» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

I downed some beer for him.

مەن ئۇنىڭغا ئازراق پۇل قوشۇپ بەردىم.

3) پېئىل كەينىدىن كېلىپ «… نى بويلاش» دېگەن مەنىنى بېرىدۇ. مەسىلەن:

Go down this road, then turn right at the end.

مۇشۇ يولنى بويلاپ مېڭىڭ ۋە يولنىڭ ئاخىرىغا بارغاندا ئوڭغا بۇرۇلۇڭ.

UP

1) رەۋىش، ئالدى قوشۇلغۇچىلىق رولىنى ئوينايدۇ، بىرەر پېئىلنىڭ كەينىدىن كېلىپ، كېيىن ھەرىكەتنىڭ تۆۋەندىن يۇقىرىغا بولغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

(ئورنىدىن تۇرماق) stand up، (تۇرماق) get up، (تېرىمەك، ئۈزمەك) pick up

2) يوغىناشقا، كۆچىيىشكە، كۆپىيىشكە يۈزلەنگەن ئەھۋالنى ئىپادىلەيدۇ. مەسىلەن:

The price of petrol is going up.

بېنزىننىڭ باھاسى ئۆرلىۋالدى.

Please turn the radio up, I can't hear it.

رادىئونىڭ ئاۋازىنى چوڭايتىڭ، ئاڭلىيالمايۋاتىمەن.

3) مەلۇم بىر خىل ھەرىكەتنىڭ تەلتۆكۈس ئاخىرلاشقانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

Who used the coffee up?

كىم قەھۋەنى ئىشلىتىپ تۈگەتتى؟

I used up my money.

پۇلۇمنى پاك ـ پاكىز تۈگەتتىم.

up بىلەن كېلىدىغان سۆز بىرىكمىلىرى:

تولۇق ئىچىۋەتمەك drink up ، كۆيۈپ تۈگىمەك burn up،

ھازىرغىچە up to now، ئۇ سىزگە باغلىق It is up to you

بوران ـ چاپقۇن (كۆچمە مەنىدە) ups and downs

www.uyghurkitap.com

kind

بۇ سۆز ئوخشىمىغان سۆز تۈركۈمىدە، ئوخشىمىغان تىل شارائىتىدا كەلگەندە ئوخشىمىغان مەنىنى بىلدۈرىدۇ. ئىشلىتىلىشىمۇ ئوخشىمايدۇ.

1) سۈپەت بولۇپ، «ئاقكۆڭۈل» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

He is very kind person.

ئۇ بەك ئاقكۆڭۈل ئادەم.

kind بىلەن يىلتىزداش سۆزلەر:

unkind (قارا كۆڭۈل)، kindness (ئاقكۆڭۈللۈك)

kind-hearted (ساپ دىل)

2) ئىسىم بولۇپ، «تۈر، خىل» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

What kind of book do you want?

سىزگە قانداق كىتاب كېرەك؟

3) «تۈر، خىل» دېگەن مەنىنى بىلدۈرگەندە sort بىلەن مەنداش. لېكىن، سەلبىي مەنىنى ئىپادىلىگەندە، kind غا قارىغاندا sort تېخىمۇ مۇۋاپىق بولىدۇ. مەسىلەن:

Don't you know what sort of girl she is? she is very sly.

ئۇنىڭ قانداق قىز ئىكەنلىكىنى بىلمەمسەن؟ ئۇ بەك ھىيلىگەر.

3. دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

1) dress up — كىيىنمەك، ياسانماق

You don't have to dress up for his party.

ئۇنىڭ چېيىغا بېرىش ئۈچۈن بەك ياسىنىپ كېتىشىڭنىڭ ھاجىتى يوق.

2) at last ——→finally — ئەڭ ئاخىرىدا، ئاخىرى

We waited for hours and then the train arrived at last.
بىز بىر نەچچە سائەت ساقلىدۇق، پويىز ئاخىرى يېتىپ كەلدى.
3) as usual ئادەتتىكىدەكلا، ئادەت
George is late for class as usual, this seems to happen every day.
جورج ئادەتتىكىدەكلا يەنە كېچىكتى. بۇنداق ئىش ھەر كۈنى دېگۈدەك بولۇپ تۇرىدۇ.
4) find out بايقىماق، تېپىپ چىقماق
I'll find it out right now.
ئۇنى ھازىرلا تېپىپ چىقىمەن.
5) look at ... غا قارىماق
It is intereseting to look at the stars.
يۇلتۇزلارغا قاراش بەك كۆڭۈللۈك.
6) look for ئىزدىمەك
I'm looking for a girl whom I have seen before.
مەن بۇرۇن كۆرگەن بىر قىزنى ئىزدەۋاتىمەن.
7) all right ——→Yes, Okay چاتاق يوق، بولىدۇ، ئەلۋەتتە
-Do you want me turn off the TV?
-All right, if you like.
تېلېۋىزورنى ئېتىۋېتىشىمنى خالامسىز؟ ئەلۋەتتە بولىدۇ، سىز خالىسىڭىزلا.
8) little by little تەدرىجىي، بارا - بارا
Karen's health seems to be good little by little.
كارېننىڭ سالامەتلىكى بارا - بارا ياخشىلىنىۋاتىدۇ.
9) tired out ھېرىپ ھالىدىن كەتمەك
The college entrance exam made me tired out.
ئالىي مەكتەپ ئىمتىھانى مېنى بەك چارچىتىۋەتتى.
10) call on
①... نى ... غا چاقىرماق؛ ② زىيارەت قىلماق، يوقلىماق

① Jose didn't know the answer when the teacher called on him.

جوس مۇئەللىم سوئالىغا جاۋاب بېرىشنى سورىغاندا، نېمە دېيىشنى بىلەلمەي قالدى.

② I'll call on you tonight.

بۈگۈن كەچ سىنى يوقلاپ بارىمەن.

11) never mind ھېچقىسى يوق

When he stepped on my foot, I said, "never mind!"

ئۇ مېنىڭ پۇتۇمغا دەسسىۋالغاندا مەن: «ھېچقىسى يوق!» دېدىم.

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

Hisam's Joke ھېسام چاقچاقلىرىدىن

TV and Hisam تېلېۋىزور ۋە ھېسام

A man asked Hisam:
"Did you buy television?"
"No, I didn't" said Hisam,
"That would be very troublesome, if you bought TV, The neigbours make you boring."
"Then, don't you watch TV usually?"
"No" answered Hisam,
"I watch TV everyday at my neighbour's home."

بىراۋ ھېسامدىن سوراپتۇ:
— ھېسامكا، تېلېۋىزور سېتىۋالغانسىز؟
— يوقسۇ، — دەپتۇ ھېسام،
— تېلېۋىزور ئالساڭ قوشنىلار كىرىۋېلىپ ئادەمنى ئارامخۇدا قويمايدىكەن!
— ئەمىسە تېلېۋىزور كۆرمەيدىكەنسىزدە؟
— ياق، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ھېسام، — كۈندە قوشنىلارنىڭكىگە كىرىپ كۆرۈپ تۇرىمىز.

www.uyghurkitap.com

گرامماتىكا Grammar

1. سۈپەت، رەۋىشلەرنىڭ دەرىجىسى

1) ئاددىي سۈپەتلەرنىڭ سېلىشتۇرما، ئاشۇرما دەرىجىسى تۆۋەندىكىدەك ياسىلىدۇ:

ياسىلىش قائىدىسى	ئەسلى دەرىجىسى	سېلىشتۇرما دەرىجىسى	ئاشۇرما دەرىجىسى
1. تاق بوغۇملۇق سۈپەتلەردىن كېيىن سېلىشتۇرما دەرىجە ئۈچۈن er-، ئاشۇرما دەرىجە ئۈچۈن est— قېتىلىدۇ.	great ئۇلۇغ	greater ئۇلۇغراق	greatest ئەڭ ئۇلۇغ
2. e بىلەن ئاخىرلاشقان تاق بوغۇملۇق سۈپەتلەردىن كېيىن r— ۋە st— قېتىلىدۇ.	fine ياخشى	finer ياخشىراق	finest ئەڭ ياخشى
3. يېپىق بوغۇم بىلەن ئاخىرلاشقان تاق بوغۇملۇق سۈپەتلەردە ئاشۇ ئاخىرقى ئۈزۈك تاۋۇش تەكرار يېزىلغاندىن كېيىن er··· ، est··· قېتىلىدۇ.	big چوڭ hot ئىسسىق	bigger چوڭراق hotter ئىسسىقراق	biggest ئەڭ چوڭ hottest ئەڭ ئىسسىق
4. ئاز ساندىكى y، er، ow ، ble بىلەن ئاخىرلاشقان قوش بوغۇملۇق سۈپەتلەرگىمۇ ئايرىم - ئايرىم هالدا er ۋە est قېتىلىدۇ. y بىلەن ئاخىرلاشقان سۈپەتلەردە، y هەرپى i غا ئالماشقاندىن كېيىن شۇ قوشۇمچىلار قېتىلىدۇ.	happy خۇشال clever ئەقىللىق narrow تار able قابىل	happier cleverer narrower abler	happiest cleverest narrowest ablest
5. باشقا قوش بوغۇملۇق ۋە كۆپ بوغۇملۇق سۈپەتلەرنىڭ ئالدىدا ئايرىم - ئايرىم هالدا more بىلەن most قويۇلىدۇ.	difficult قىيىن	more difficult تېخىمۇ قىيىن	most difficult ئەڭ قىيىن

2) ئىنگلىز تىلىدا يۇقىرىقى قائىدىگە چۈشمەيدىغان بىر قىسىم

سۈپەتلەر بار. ئۇلارنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجىسى ۋە ئاشۇرما دەرىجىسى ئۇچۇن ئايرىم ئۆزگىرىدىغان شەكىللىرى بار.

good / well	ياخشى	better	best
bad / ill	ناچار، ئەسكى	worse	worst
many / much	كۆپ	more	most
little / few	ئاز	less	least

far يىراق	farther / further	farthest / furthest
old چوڭ، قېرى	older / elder	oldest / eldest

3) سېلىشتۇرما مەنە ئەكس ئەتكەن جۈملىدىكى «دىن... راق» ئۇچۇن «than»، ئاشۇرما دەرىجىسى ئۇچۇن ئېنىق ئارتىكل «the» كېلىدۇ.

I am better <u>than</u> him in spoken English.

مەن جانلىق ئىنگلىز تىلىدا ئۇنىڭدىن ياخشىراق.

I am the best among them.

مەن ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ ياخشىسى.

4) ئىنگلىز تىلىدا ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئەكسىچە رەۋىشلەرنىڭمۇ سېلىشتۇرما ۋە ئاشۇرما دەرىجىسى بار دەپ قارىلىدۇ، ئۆزگىرىش

شەكلى سۆپەتلەرنىڭكىگە ئاساسەن ئوخشايدۇ. ئەمما «ly» بىلەن ئاخىرلاشقان رەۋىشلەرنىڭ ئالدىغا چوقۇم سېلىشتۇرما دەرىجە ئۈچۈن more ، ئاشۇرما دەرىجە ئۈچۈن most كېلىدۇ. مەسىلەن:

hard	تىرىشىپ	harder	hardest
fast	تېز	faster	fastest
early	بالدۇر	earlier	earliest
quicklly	تېز	more quickly	most quickly
carefully	كۆڭۈل قويۇپ	morecarefully	most carefully

2. neither بىلەن either نىڭ، other بىلەن another نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) neither بىلەن either مەنىسى بىر - بىرىگە قارىمۇ قارشى بولغان ئالماش، ھەم ئىسىملىك ھەم سۆپەتلىك خۇسۇسىيەتكە ئىگە. neither ئىككىسىنىڭ ئىچىدىكى ھېچقايسىسى ئەمەس ئىكەنلىكىنى، either بولسا ئىككىسىنىڭ ئىچىدىكى ھەر ئىككىسى ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

Have you seen <u>either</u> of your parents today?

بۈگۈن دادىڭىز - ئاپىڭىزنىڭ بىرەرسىنى كۆردىڭىزمۇ؟

<u>Neither</u> of my friends has come yet.

ئىككى دوستۇمنىڭ ھېچقايسىسى كەلمىدى.

— Which will you have?

—قايسىنى ئالىسىز؟

— Neither, thank you.

— ھېچقايسىسىنى.

2) other ھەم ئىسىملىق ھەم سۆپەتلىك خۇسۇسىيەتكە ئىگە. ئالدىغا ئېنىق ئارتىكل the قېتىلىپ the other بولغاندا ئىسىملىك

خۇسۇسىيەتكە ئىگە بولۇپ «باشقا بىرى» دېگەن مەنىنى بېرىدۇ. مەسىلەن:

One of my friends is named Tursun, the other named Alim.

دوستلىرىمنىڭ بىرىنىڭ ئىسمى تۇرسۇن، يەنە بىرىنىڭ ئىسمى ئالىم.

بەزىدە other نىڭ ئىگىلىك كېلىش شەكلى بار، ئارقىسىدىن s قېتىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ. مەسىلەن:

Each looked after the othar's bag.

ئىككىيلەن بىر - بىرىنىڭ سومكىسىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشتى.

3) other سۈپەتلىك خۇسۇسىيەتكە ئىگە بولغاندا كۆپلۈك شەكىلدىكى ئىسىملارنى ئېنىقلاپ كېلىدۇ، «باشقا. . .» دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ. another بىرلىك ئىسىملارنى ئېنىقلاپ كېلىدۇ، «يەنە بىر. . .» دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ. مەسىلەن:

Since then I didn't look for <u>other girls.</u>

شۇنىڭدىن كېيىن باشقا قىزلارنى ئىزدىمىدىم.

We went into <u>another room</u>

بىز يەنە بىر ئۆيگە كىردۇق.

3. need بىلەن dare نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) ئالدىنقى قىسىم كىتابنىڭ گراماتىكىسىدا بىز تۈسلۈك پېئىل توغرىسىدا توختالغان. need بىلەن dare مۇ تۈسلۈك پېئىل. لېكىن، ئۇلار يەنە مۇستەقىل پېئىل بولالايدۇ. need تۈسلۈك پېئىل بولغاندا، كەينىدىن to بىلەن كەلمەيدىغان ئېنىقسىز پېئىل كېلىدۇ. ھەم پەقەت ئىنكار، سوئال جۈملىلەردىلا ئىشلىتىلىدۇ. need نىڭ مۇستەقىل پېئىل بولغاندىكى ھازىرقى زامان شەكلى needing،

ئۈچىنچى شەخس بىرلىك شەكلى needs ، ئۆتكەن زامان ئارماق شەكلى needed بولىدۇ. مەسىلەن:

مەنىسى: مۇھتاج، غا ئېھتىياجلىق	تۇسلۇك پېئىل	مۇستەقىل پېئىل
ئەستىق شەكلى		He needed to escape
ئىنكار شەكلى	Need we escape?	He doesn't need to escape
ئەستىقىي سوئال جۈملە	Need we escape?	Do we need to escape?
ئىنكار سوئال جۈملە	Needn't he escape after all?	Doesn't he need to escape after all?

2) dare مۇ need قا ئوخشاشلا ھەم تۇسلۇك پېئىل ھەم مۇستەقىل پېئىل بولالايدۇ. تۇسلۇك پېئىل ئورنىدا ئىشلىتىلگەندە ئۇنىڭ پەقەت بىر خىل شەكلىلا بولۇپ، كەينىدىن to بىلەن كەلمەيدىغان ئېنىقسىز پېئىل ئىشلىتىلىدۇ؛ ئاساسلىقى ئىنكار، سوئال جۈملىلەردە ئىشلىتىلىدۇ. مۇستەقىل پېئىل بولغاندا پېئىلنىڭ بارلىق شەكىللىرىدە تۈرلىنەلەيدۇ؛ كەينىدىن to لىق ئېنىقسىز پېئىل ئىشلىتىلىدۇ. بارلىق جۈملە شەكىللىرىدە كېلەلەيدۇ. مەسىلەن:

مەنىسى: غا جۈرئەت قىلماق	تۇسلۇك پېئىل	مۇستەقىل پېئىل
ئەستىق شەكلى		He dared to escape.
ئىنكار شەكلى	He daren't escape.	He doesn't dare to escape.
ئەستىقىي سوئال جۈملە	Dare we escape?	Do we dare to escape?
ئىنكار سوئال جۈملە	Dare he not escape?	Doesn't he dare to escape?

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش

American Holidays and Special Days (Ⅱ)

ئامېرىكىلارنىڭ دەم ئېلىش كۈنلىرى ۋە ئالاھىدە كۈنلىرى

(سىلىشتۇرما ئوقۇشلۇق)

July has the most important political holiday called Independence Day. It is always on July 4. In 1776 America won the war with England.

September honors all workers on Labor Day on the first Monday.

November has veteran's Day on November 11 to honor soldiers.

December has Christmas on December 25. This is the best family holiday, similar to Spring Festival in China. It remembers the birth of Jesus Christ. Many gifts are given each family member.

ئىيۇلدا مۇستەقىللىق كۈنى دەپ ئاتىلىدىغان ئەڭ مۇھىم بىر سىياسىي تەسىرگە ئىگە دەم ئېلىش كۈنى بار. بۇ كۈن ئادەتتە 7 - ئاينىڭ 4 - كۈنى بولىدۇ. 1776 - يىلى مۇشۇ كۈندە ئامېرىكا ئەنگلىيە بىلەن قىلغان ئۇرۇشتا غەلىبە قىلغان.

ئاۋغۇستتا ھېچقانداق مۇھىم دەم ئېلىش كۈنى يوق. سېنتەبىرنىڭ بىرىنچى يەكشەنبىسى ئەمگەك بايرىمى كۈنى، بۇ كۈندە بارلىق ئىشچىلار ئىززەتلىنىدۇ.

نويابىرنىڭ 11 - كۈنى پېشقەدەم ئەسكەرلەر بايرىمى.

دېكابىرنىڭ 25 - كۈنى مىلاد بايرىمى. بۇ - جۇڭگودىكى باھار بايرىمىغا ئوخشاش ئائىلە ئەزالىرى بىر يەرگە جەم بولىدىغان چوڭ بايرام. بۇ كۈندە ئەيسانىڭ تۇغۇلغانلىقى خاتىرىلىنىدۇ. ھەر بىر ئائىلە ئەزالىرىغا سوۋغا بېرىلىدۇ.

www.uyghurkitap.com

مەشق Exercises

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشق

«ئۈچرىشىش» دېگەن تېما ئاستىدا تۆۋەندىكى ئارقا كۆرۈنۈشنى دىئالوگ قىلىپ ئورۇنداڭلار:

① قارشى تەرەپ بىلەن تاماقتا چىقىش (a. ئورۇن، b. ۋاقىت، c. چىقىش سەۋەبى)

② بىراۋنى تاماقتا تەكلىپ قىلىش (a. ئورۇن b. ۋاقىت)

2. تېكىست ئۈچۈن مەشق

1) تېكىستنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسەن تۆۋەندىكى سوئاللارغا ئىنگلىزچە جاۋاب بېرىڭلار:

① Who are wearing the same kinds of clothes?

② Is it difficult to tell whether they are boys or girls?

③ What did the old man say to the person who was sitting next to him?

④ What did the neighbour say?

2) تېكىستنىڭ مەزمۇنىغا بىرلەشتۈرگەن ئاساستا تۆۋەندىكى تېمىنى مۇلاھىزە قىلىپ ئېغىز تىلىنى مەشق قىلىڭلار؟

Is there anyone like those boys and girls among you? Do you like them? Why or why not?

ئاراڭلاردا ئاشۇ ئوغۇل، قىزلارغا ئوخشاش يۈرىدىغانلار بارمۇ؟ بۇنداق قىلىشنى ياخشى كۆرەمسىلەر؟ نېمە ئۈچۈن؟

3. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشق

1) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە قاپىيىداش سۆز تېپىپ بېرىڭلار:

① a. toy b. ______ c. ______

② a. yellow b. ______ c. ______ d. ______

③ a. air b. ______ c. ______

④a. excuse b. ______ c. ______

2) تۆۋەندىكى سۆزلەردىن ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچىغا ئورتاق

سۆزلەرنى تېپىپ چىقىڭلار ۋە تەلەپپۇزىنى توغرىلاپ دەپ بېرىڭلار:
يەر شارى، كوكاكولا، ئەنگلىيە، ئاسمان، كوممۇنىزم، ئىنگلىز، ئېكۋاتور، ئېرا، دەۋر، ياۋروپا، كود

3) تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارىمۇ قارشى سۆزىنى تېپىڭلار:

① seldom ↔ ② easy ↔

③ tight ↔ ④ slowly ↔

4) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە مەنىداش سۆز يېزىڭلار:

① now ________, ________

② many ________, ________

③ always ________, ________

④ hard ________

5) تۆۋەندىكى تىرناق ئىچىگە يېزىلغان ئۇيغۇرچە سۆزلەرگە ئاساسەن يىلتىزداش سۆزلەر گۇرۇپپىسى ھاسىل قىلىڭلار:

① a. boy b. (يىگىتلىك دەۋرى) ____ c. (ئوغۇل مىجەز) ____ d. (ساددىلارچە) ______

② a. girly b. (قىزلىق دەۋرى) ____ c. (قىزغا ئوخشايدىغان) ____

③ a. difficult b. (قىيىنچىلىق) ______

④ a. hair b. (چاچ ئالماق) ______ c. (چاچ لايىھىلىگۈچى) ______ d. (چاچسىز) ______

⑤ a. man b. (ئەركەكتەك) ______ c. (ئەرلىك دەۋرى) ______

⑥ a. tire b. (ھارغان) ______ c. (ھارغىنلىق) ______ d. (ھارمايدىغان) ______ e. (زېرىكىشلىك) ______

⑦ a. person b. (پېرسوناژ) ______ c. (خۇسۇسىي) ______ d. (ئادىمىيلىك) ______

6) تۆۋەندىكى مەنىداش سۆزلەردىن بوش ئورۇنغا مۇۋاپىق كېلىدىغىنىنى تاللاڭلار:

① much, many

a. I need ——— time.

www.uyghurkitap.com

b. There are ________ Uyghur students in our class.

② now, nowadays, at present

I feel very bad. Please come here ________.

③ always, often

I come here quite ________.

hard, difficult

④ You should study English ________.

7) تۆۋەندىكى ئىككى رەتكە تىزىلغان سۆزلەردىن تەلەپپۇزى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەرنى تېپىپ ستېرىلكا ئارقىلىق تۇتاشتۇرۇڭلار:

hair	deer
hear	here
dear	hare
I	hi
high	eye

4. گراماتىكا ئۈچۈن مەشق

1) سۈپەت، رەۋىشلەرنىڭ دەرىجىسى ھەققىدە ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكى ئەسلى دەرىجىسى بېرىلگەن سۈپەت، رەۋىشلەرنىڭ سېلىشتۇرما، ئاشۇرما دەرىجىسىنى يېزىپ بېرىڭلار:

ئەسلى دەرىجە	سېلىشتۇرما دەرىجە	ئاشۇرما دەرىجە
cold		
good		
tall		
short		
fat		
thin		
beautiful		
important		

well
little
much
carefully

5. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش ،

گراماتىكا قىسمىدا ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار:

1) ئۇ سىنىپىمىزدا ئەڭ ئەقىللىق.
2) ئىنگلىز تىلى خەنزۇتىلىدىن تەس.
3) بۇ مەسىلە (problem) ئەڭ مۇھىم.
4) بۇ ئىمتىھان تېخىمۇ تەسكەن.
5) مەن ئۇنىڭدىن ئېگىزرەك.
6) باشقا بىر كىتابقا مۇھتاجمەن.
7) باشقا كىتابلارغا مۇھتاجمەن.
8) ئۇلارنىڭ ھەر ئىككىلىسى ئەقىللىق. (either)
9) ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسى كەلمىدى. (neither)
10) مەن سۆزلەشكە جۈرئەت قىلالايمەن. (dare)
11) بۇ سىنىپ تازىلانسا بولغۇدەك. (need)

6. يېزىقچىلىق مەشقى

(جۈملە رەتلەش مەشقى)

تۆۋەندىكى سۆزلەرنى رەتلەپ مۇستەقىل ئوي - پىكىرنى ئىپادىلەيدىغان جۈملە تۈزۈڭلار: (سۆز قېتىشقا، سۆز ئېلىۋېتىشكە بولمايدۇ)

1. I, taller, than, am, John.
2. She, the, most, girl, beautiful, is, us, among
3. I, know, don't, of, them, either
4. I, dare to, it, do

www.uyghurkitap.com

Listening Comprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش

تۆۋەندىكى دىئالوگنى ئاڭلاپ ئاخىرىدىكى ئەڭ توغرا بىر جاۋابنى تاللاڭلار:

Man: Are you free tonight? I'd like to have supper with you.

Woman: Okay, I'll call up you after finishing work.

دىئالوگنىڭ مەزمۇنىغا قارىغاندا، ئوغۇل بىلەن قىز ئۇچرىشىش مۇمكىنچىلىكى بولغان جاي:

A. at a restaurant B. at school

C. in the bar D. in a hotel

2) Man: I want to see Mr. Tom.

Woman: Sorry, he is very busy. He is holding conference in the company.

توم ئەپەندى ئايالنىڭ:

A. father B. manager C. teacher D. classmate

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشكە تەسىر كۆرسىتىدىغان پىسخىكىلىق ئامىللار

1. ھەۋەس - بىر خىل ھەرىكەتلەندۈرگۈچى كۈچ. ھەۋەس بىر ئادەمنىڭ مەلۇم ئىشتا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىدا ئىنتايىن مۇھىم رول ئوينايدۇ. ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشكە ھەۋەس قىلىشمۇ شۇنىڭ ئىچىدە. ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشكە قىزىقمىساق، بىزنى ئالغا ئۈندەيدىغان ھېچقانداق ھەرىكەتلەندۈرگۈچى كۈچ بولمايدۇ. ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشنى بىر خىل ھۇزۇر بىلىپ ئاكتىپ، ئازادە كەيپىياتتا زېھنىمىزنى بەرسەك، ئۆگىنىشىمىزنىڭ ئۈنۈمىمۇ ياخشى بولىدۇ. نۇرغۇن ئادەم ئۆگىنىش ۋە خىزمەت ئېھتىياجى تۈپەيلى ئىنگلىز

تىلىغا قىزىقىپ قالىدۇ. ئەمەلىيەتتە، دەسلەپتە پاسسىپ، ئاجىز تۇيۇلغان بۇ خىل قىزىقىش ئۆگىنىشنىڭ ئىلگىرىلىشىگە ئەگىشىپ ئاكتىپ، كۈچلۈك قىزىقىشقا ئايلىنىدۇ. ناۋادا ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش ھەم ھەۋەس ھەم ئېھتىياج نۇقتىسىدىن بولغان بولسا، ئۇنداقتا ئۆگىنىش ئۈنۈمى ھەسسىلەپ ياخشى بولىدۇ. روھسىز، بىسەرەمجان، تۇراقسىز ھالەتتە ئىنگلىز تىلى ئۆگەنگەن ئادەم مەغلۇب بولۇشى، يېرىم يولدا توختاپ قېلىشى مۇمكىن.

2. ئۆزىگە ئىشىنىش ۋە كىرىزىس تۇيغۇسى. ئۆگىنىش داۋامىدا تېز - تېز ئىلگىرىلەيدىغان چاغلارمۇ، قاراڭغۇلۇققا كىرىپ قالغاندەك تېڭىرقاپ، ھېچنېمىنى بىلەلمەيدىغان چاغلارمۇ بولىدۇ. بۇ نورمال ئەھۋال، تېز ئىلگىرىلەۋاتقان چاغدا ئۆگەنگۈچىنىڭ ئۆزىگە بولغان ئىشەنچى كۈچىيىدۇ؛ ئۆزىدىن ئىپتىخارلىنىش تۇيغۇسىمۇ ھەسسىلەپ ئاشىدۇ. لېكىن، مۇشۇ ۋاقىتتا سەگەك بولمىغاندا، ئۆزىگە زىيادە ئىشىنىپ كەتكەندە، ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشنىڭ ئۆزۈن مۇددەتلىكلىكى، جاپالىقلىقى كۆزىگە كۆرۈنمەي قالىدۇ. ئەمەلىيەتتە، ئىنگلىز تىلىنى دەسلەپتە ئۆگىنىش ئاسان، لېكىن مۇكەممەل ئىگىلىمەك تەس. ئۆگىنىش ئۈنۈمى كۆرۈنەرلىك بولمىغاندا ياكى ئۆگىنىش كۆڭۈلدىكىدەك بولمىغاندا، ئۆگەنگۈچى مەيۈسلىنىدۇ، كىرىزىس تۇيغۇسى ھېس قىلىدۇ. تېخى بەزىلەر ئۆزىنىڭ مۇشۇ تىلنى ئۆگىنىپ كېتەلەيدىغانلىقىدىن گۇمانلىنىپ قالىدۇ، ئىشەنچىنى يوقىتىپ لاسسىدە بولۇپ قالىدۇ. ئەمەلىيەتتە، بۇنداق ئەھۋالنىڭ كۆرۈلۈشىمۇ نورمال ۋە ۋاقىتلىق. بۇنداق چاغدا ئۆزىگە ئىشىنىش روھى ۋە ئەستايىدىللىق بىلەن ئۆگىنىش ئارقىلىق بۇ باسقۇچتىن ئۆتۈپ كېتىش كېرەك.

3. ئېپىنى تېپىۋېلىپ بېرىلىپ ئۆگەنگەندە چوقۇم نەتىجە قازانغىلى بولىدۇ. ئۆگىنىش داۋامىدا ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچنىڭ بولۇشى ئىنتايىن مۇھىم. لېكىن، ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچنىڭ

بولۇشىلا كۇپايە قىلمايدۇ؛ قېتىرقىنىپ ئۆگەنگەن بىلەنلا ئۆگىنىشتە نەتىجە قازىنىش ناتايىن. ئۆگەنگەندە يەنە تىل ئۆگىنىش ئۇسۇللىرىنى، قەدەم - باسقۇچلىرىنى تەھلىل، تەتقىق قىلىش لازىم؛ ئىلمىي ئۇسۇلدا تىل ئۆگىنىش كېرەك. تىل ئۆگىنىشتە پەقەتلا سۆز يادلاش ۋە گرامماتىكا ئۆگىنىش كېرەك دېگەن كۆز قاراش خاتا. ئەڭ توغرا ئۇسۇل بارلىق شەرت - شارائىت ۋە پۇرسەتلەردىن پايدىلىنىپ ئىنگلىز تىلى مۇھىتىغا كىرىش؛ ئۆگەنگەننى ئىشلىتىش؛ ئاڭلاش، سۆزلەش، ئوقۇش، يېزىش ئەمەلىيىتى داۋامىدا سۆزلۈك مىقدارىنى ئاشۇرۇش ۋە تىل ئۆگىنىشتىن پايدىلىنىپ جەمئىيەتنى چۈشىنىش ۋە ھاياتنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىش.

As almost kill a man as kill a good book.

بىر ياخشى كىتابنىڭ بېشىغا چىقىش — بىر ئادەمنى ئۆلتۈرگەنگە باراۋەر.

Where there is a will, there is a way.

نەدە ئىرادە بولىدىكەن، شۇ يەردە يول بولىدۇ.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

1. Everybody's Business is Nobody's Business

ھەر كىمنىڭ ئىشى ھېچكىمنىڭ ئىشى ئەمەس

There are four people named everybody, somebody, anybody and nobody, There was an important job to be done and everybody was asked to do it. Everybody was sure that somebody would do it. Anybody could have done it, but nobody did it. Somebody got angry about that because it was everybody's job. Everybody thought anybody could do it . It ended up that everybody blamed somebody when nobody did what anybody could have done.

2. Other Expressions about Appointment

ئۇچرىشىشقا مۇناسىۋەتلىك باشقا ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

1) Do you mind if I call on you tomorrow?
2) Let's make a date to see the film.
3) Are you free this coming Sunday?
4) Does it suit you?
5) Where will you be?
6) Monday is good.
7) Try to come around five.
8) See You at the railway station.
9) I'm afraid I can't meet you there.
10) I'll be filled up this week.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

Uint 3 ئۈچىنچى دەرس

Summary ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Theme: Making Telepnone Calls

تېلېفون بېرىش

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك ① Excuse me, Is … there?

جۈملە شەكىللىرى ② This is…speaking, Who is it?

③ May I speak to …?

Text تېكىست

Honesty سەمىمىيەت

تېكىستتىكى يېڭى سۆزلەر ۋە ئىبارىلەر

Word Garden (A) سۆز گۈلزارى

① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ مەنىداش سۆزلەر ⑤ يىلتىزداش سۆزلەر ⑥ ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر ⑦ تۈر سۆزلەر

Word Gardn (B) سۆز گۈلزارى

① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

A Little Present (A) كۆڭۈل سوۋغىسى

هىسام چاقچاقلىرىدىن Hisam's Joke

سۆز ياساش قائىدىسى Word Building
كۆپ ئۇچرايدىغان ئارقا قوشۇمچىلار

گراماتىكا Grammar
1. One بىلەن both نىڭ ئىشلىتىلىشى؛
2. قائىدىسىز ئۆزگىرىدىغان ئىسىملار؛
3. ئېنىق ئارتىكلنىڭ ئىنچىكە ئىشلىتىلىشى.

مەدەنىيەت ئۆگىنىش Culture Study
مىلاد بايرىمى Christmas

كۆڭۈل سوۋغىسى (B) A Little Present
The Top English songs
دۇنياۋى نادىر ناخشىلار
My heart will go on
يۈرىكىم ئوخچۇيدۇ
(Titanic فىلىمىنىڭ ناخشىسى)

مەشق Exercises
1. دىئالوگ ئۇچۇن مەشق؛ 2. سۆزلۈك ئۇچۇن مەشق؛ 3. تېكىست ئۇچۇن مەشق؛ 4. گراماتىكا ئۇچۇن مەشق؛ 5. ئىنگلىزچىغا تەرجىمە قىلىش؛ 6. يېزىقچىلىق مەشقى (جۈملە رەتلەش)

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

قىزىقىشنى ھەرىكەتكە ئايلاندۇرۇش كېرەك

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

1. Christmas Cards

مىلاد بايرىمىلىق كارتوچكىلار

2. Other Expressions about Making call

تېلېفون بېرىشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

www.uyghurkitap.com ئۇيغۇر كىتاب تورى

Uint 3 ئۈچىنچى دەرس

Dialogue دىئالوگ

Making Telepnone Calls

تېلېفون بېرىش

تېلېفون ھازىرقى زاماندىكى ئالاقىلىشىش قورالى بولۇش سۈپىتى بىلەن كىشىلەرنىڭ كۈندىلىك تۇرمۇشىدا كۈنسېرى مۇھىم رول ئوينىماقتا. تېلېفون كىشىلەرنىڭ قىممەتلىك ۋاقتىدىن تولۇق پايدىلىنىپ ئۇنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئورۇنلاشتۇرۇشقا، خىزمەت ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈپ ئۇچۇر، ھېسسىيات ئالماشتۇرۇشنى تېزلىتىشكە ياردەم بېرىدۇ. لېكىن تېلېفوننى قانداق بېرىش، تېلېفوندا قانداق پاراڭلىشىش ماھارەت تەلەپ قىلىدىغان ئىش.

تېلېفون ئۇلانغاندا

A: Excuse me, Is Alim there?

B: This is Alim speaking. who is that?

A: This is Tom.

B: Hi, How's going?

ئىزدىگەن ئادەم يوق بولۇپ قالغاندا

A: May I speak to Mr. John please?

B: Sorry, but he is in a meeting.

A: May I leave him a message then?

B: Of course.

A: Please ask him to call at 505—4054.

B: Yes, I will.

www.uyghurkitap.com

بىردەم كۈتۈپ تۇرۇشقا توغرا كەلگەندە

A: This is Mary, Can I help you?

B: Is Tom there please?

A: Tom is on another line now. Hang on, please.

B: Yes.

تېلېفوننى خاتا ئۇرۇپ قالغاندا

A: Hello, may I speak to Tursun?

B: Who?

A: Tursun.

B: Sorry, there is no one here by that name.

A: Excuse me, is this 2871565?

B: No.

A: Sorry, I have dialed the wrong number.

Notes

1) message ['mesidʒ]n. ئۇچۇر، ئەسكەرتىدىغان گەپ

2) hang on phr. تۇتۇپ تۇرماق، كۈتۈپ تۇرماق

3) dial[daiəl]v. نومۇر باسماق

4) operator['ɔpəreitə]n. تېلېفونىست

5) extension [iks'tenʃən]n. تارماق تېلېفون

6) contact ['tɔntækt]v. ئالاقىلەشمەك

7) personal call خۇسۇسىي تېلېفون

8) long distance telephone ئۇزۇن يوللۇق تېلېفون

9) be wanted on the phone ... گە تېلېفون كەلمەك

Text تېكىست

Honesty سەممىيەت

A man went to an insurance office to have his life

insured. The manager of the office asked him how old his parents were when they died.

"Mother had a bad heart and died at the age of thirty. Father died of T.B when he was thirty-five."

"I am very sorry," said the mangager, "We cannot insure your life as your parents were not healthy."

As the man was leaving the office, depressed, he met a clerk who had overheard the conversation.

"You must not be so frank and tell the truth," said the clerk, "no office will insure you if you speak like that. Use your imagination a little."

The man went to another office and was shown into the manare's room.

"Well, young man, how old were your parents when they died?"

"Mother was ninety-three, and she died from a fall off her bicycle. Father was ninety -eight and he died while he was playing football."

New Words and Expressions

1. insurance[in'ʃuərəns]n. سۇغۇرتا
2. insure[in'ʃuə]v. سۇغۇرتىلىماق
3. die[dai]v. ئۆلمەك
4. T.B ئۆپكە تۇبېركۇليوز كېسىلى
5. healthy['helθi]adj. ساغلام
6. depress[di'pres]v. مەيۈسلەنمەك
7. clerk[klɑːk]n. ئىش بېجىرگۈچى، ئاددىي خىزمەتچى
8. overhear['ouvə'hiə]v. ئوغرىلىقچە ئاڭلىماق

ئۇيغۇر كىتاب تورى
uyghurkitap.com

9. conversation[ˈkɔnvəˈseiʃən]n. پاراڭ، سۆھبەت
10. imagination[iˈmædʒiˈneiʃen]n. تەسەۋۋۇر
11. bicycle[ˈbaisikl]n. ۋېلسىپىت
12. at the age of... ... ياشتا
13. die of ... سەۋەبىدىن ئۆلمەك
14. was shown into ... گە ئېلىپ كىرىلمەك

Notes

1. تېكىستنىڭ بىرىنچى ئابزاسىدىكى «asked him how old his parents were···» دېگەن جۈملە «ئاتا ـ ئانىسى ··· ۋاقىتتا قانچە ياشتا ئىكەنلىكىنى سورىدى» دېگەن مەنىدە بولۇپ، him دىن كېيىنكى بۆلەكنىڭ ھەممىسى تولدۇرغۇچى. بۇ ـ بىر تولدۇرغۇچى بېقىندى جۈملە.

2. «have his life insured... » دېگەن قۇرۇلمىنىڭ مەنىسى «··· ھاياتىنى سۇغۇرتىلىماق» بولۇپ، بۇ يەردە haveنىڭ «قىلدۇرماق» دېگەن مەنىسى بار. ئۇيغۇر تىلىدىكى مەجبۇري دەرىجىنىڭ رولىغا ئوخشايدۇ.

have one's biycle repaired
بىراۋنىڭ ۋېلسىپىتىنى رېمونت قىلدۇرماق
have the room cleaned ئۆيىنى تازىلىماق

3. «must not be» نىڭ مەنىسى «··· بولماسلىق كېرەك» .
You must not be so stupid.
بۇنچىلا دۆت بولمىساڭ بولاتتى.

Word Garden (A) سۆز گۈلزارى

(تېكىستتىكى سۆزلەر ئاساسىدا كېڭەيتىلدى)

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

1) insure [inˈʃuə]v. سۇغۇرتىلىماق

assure[ə'ʃuə]v. جەزملەشتۈرمەك
pressure['preʃə]n. بېسىم
sure [ʃuə]adj. ئىشەنچى كامىل
2) ask[a:sk]v. سورىماق
mask[ma:sk]v. n. ① يوشۇرماق؛ ② ماسكا، نىقاب
task[ta:sk]n. ۋەزىپە، بۇرچ
3) healthy['helθi]adj. ساغلام
wealthy['welθi]adj. باي
4) die[dai]v. ئۆلمەك
lie[lai]v. ① ياتماق؛ ② يالغان ئېيتماق
pie[pai]n. قىيما
5) heart[ha:t]n. يۈرەك
art[a:t]n. سەنئەت
chart[tʃa:t]n. سىخېما، جەدۋەل
smart[sma:t]adj. ئەقىللىق، ئوماق
6) depress[di'pres]v. مەيۈسلەنمەك، چۈشكۈنلەشمەك
oppress[ə'pres]v. بېسىم قىلماق، زۇلۇم قىلماق
express[iks'pres]v. n. ① چۈشەندۈرمەك؛ ② تېز پويىز
press[pres]v. باسماق
7) frank[fræŋk]adj. ئوچۇق - يورۇق
rank[ræŋk]n. دائىرە، رەت
sank [sæŋk]v.
چۆكتى (sink نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
drank[dræŋk]v.
ئىچتى (drink نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
7) room[ru:m]n. ئۆي
doom[du:m]n. ئېچىنىشلىق قىسمەت
loom[lu:m]n. چەمبەر

ئۇيغۇر كىتاب تورىبكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى تادرىسى

gloom[glu:m]n. قايغۇ - ھەسرەت
8) football['futbɔ:l]n. پۇتبول
basketball['ba:skitbɔ:l]n. ۋاسكىتبول
volleyball['vɔlibɔ:l]n. ۋالىبول
ball[bɔ:l]n. توپ، شارچە

2. ئورتاق سۆزلەر

1) emperor['empərə]n. ئىمپېراتور
2) encyclopedia[en'saiklo'pi:diə]n قامۇس، ئېنسكلوپېدىيە
3) fantasy['fæntəsi]n. فانتازىيە
4) federation['fedə'reiʃən]n.
فېدېراتسىيە، بىرلەشمە ئىتتىپاق
5) filter ['filtə]n. فىلتېر، سۈزگۈچ
6) normal ['nɔ:məl]adj. نورمال، مۇنتىزىم
7) France[fr:ns]n. فرانسىيە
8) gas[gæs]n. گاز
9) general['dʒenərəl]n. گېنېرال
10) German['dʒə:mən]n. گېرمان
Germany['dʒə:məni]n. گېرمانىيە

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1) die ↔ born [bɔ:n]v.
ئۆلمەك ↔ تۇغۇلماق
2) healty ↔ unhealthy [ʌn'helθi]adj.
ساغلام ↔ ساغلام ئەمەس
3) depress ↔ delight[dilait]
مەيۈسلەنمەك ↔ خۇش بولماق
4) frank ↔ strict [strikt]adj.
يۇرۇق - ئوچۇق ↔ سۇرلۇك
truth ↔ nonsense['nɔnsəns]n.

سەپسەتە ↔ ھەقىقەت

4. مەنىداش سۆزلەر

1) smart [smɑːt]adj. ئەقىللىق، چىچەن
intelligent [in'teiːdʒənt]' bright[brɑit]
clever ['klevə], wise[wɑiz]
2. doom[duːm]n. قىسمەت، تەقدىر
fate [feit], destiny['destiy]
3. stupid ['stjuːpid]adj. دۆت، نادان
foolish ['fuːliʃ], silly['sili]

5. يىلتىزداش سۆزلەر

1) sure[ʃuə]adj. ... غا ئىشەنگەن
insure [in'ʃuə]v. سۇغۇرتىغا قاتناشماق
assure[ə'ʃuə]v. جەزملەشتۈرمەك
2) die[dɑi]v. ئۆلمەك
death[deθ]n. ئۆلۈم
dead[ded]adj. ئۆلگەن
3) heart[hɑːt]n. يۈرەك، قەلب
heart ly ['hɑːtli]adv. خۇشال ھالدا
stone-hearted['stoun'hɑːtid]adj. تاشيۈرەك
kind-hearted['kaind'hɑːtid]adj. ئاقكۆڭۈل
4) healtly['helθi]adj. ساغلام
health[helθ]n. سالامەتلىك
unhealthy[ʌn'helθi]adj. ساغلام بولمىغان
5) depress [di'pres]v. مەيۈسلەنمەك
depression[di'preʃən]n. چۈشكۈنلۈك
oppress[ə'pres]v. باسماق
oppression[ə'preʃən]n. زۇلۇم
6) press[pres]v. باسماق

www.uyghurkitap.com

pressure ['preʃə]n. بېسىم

pressing['presiŋ]adj.

چېكىش، قول تۇتىدىغان (مەسىلە)

7) express [iks'pres]v. چۈشەندۈرمەك

expression[iks'preʃən]n. ئىزاھ، شەرھ

expert ['ekspə:t]n. مۇتەخەسسىس

8) hear[hiə]v. ئاڭلىماق

overhear[ouvə'hiə]v. ئوغرىلىقچە ئاڭلىماق

9) imagination [i'mædʒi'neiʃən]n. تەسەۋۋۇر

imagine[i'mædʒin]v. تەسەۋۋۇر قىلماق

imaginable[i'mædʒineibl]adj.

تەسەۋۋۇر قىلغىلى بولىدىغان

unimaginable [ʌni'mædʒineibl]adj.

تەسەۋۋۇر قىلغىلى بولمايدىغان

imaginatory[i'mædʒənətəri]adj. تەسەۋۋۇرغا باي

10) play[plei]v. ئوينىماق

playful['pleiful]adj. ئويۇنچى

playboy['pleibɔi]n. قاپاق سۆلەت ئوغۇل

6. ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر

1) hoarse[hɔ:s]adj. قوپال

horse[hɔ:s]n. ئات

2) hole[həul]n. ئۆڭكۈر، غار

whole[həul]adj. بارلىق

3) idle['aidl]adj. ھۇرۇن، بىكار تەلەت

idol['a:dl]n. قورچاق

4) knew[nju:]v.

بىلمەك (know نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)

new [nju:]adj. يېڭى
5) knight[nait]n. چەۋەنداز
night[nait]n. كېچە
6) lead[led]n. قوغۇشۇن
led[led]v. (lead نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى) باسماق
7) meat[mi:t]n. گۆش
meet[mi:t]v. ئۇچراشماق، كۆرۈشمەك

7. تۈر سۆزلەر

(سۈت ئەمگۈچى، ئۆمىلىگۈچى ھايۋان نامىلىرىنى بىلدۈرىدىغان سۆزلەر)

1) donkey ['dɔŋki]n. ئېشەك
2) monkey['mʌŋki]n. مايمۇن
3) camel ['kæməl]n. تۆگە
4) deer [diə]n بۇغا
5) elephant ['eliʃənt]n. پىل
6) fox [fɔks]n. تۈلكە
7) giraffe [dʒi'rɑ:f]n زىراپە
8) kitten ['kitən]n. ئاسلان
9) lion[laiən]n شىر
10) tiger ['taigə]n. يولۋاس
11) wolf [wɔlf]n. بۆرە
12) dragon ['drægən]n. ئەجدىھا
13) frog [frɔg]n. پاقا
14) snake [sneik]n. يىلان
15) spider ['spaidə]n. ئۆمۈچۈك
16) bull [bul] n. بۇقا
17) calf [kɑ:f]n. موزاي
18) duck[dʌk]n. ئۆردەك

19) lamb [læm] n.	قوزا
20) mule [mju:l] n.	قېچىر
21) ox [ɔks] n.	كالا

Word Garden (B) سۆز گۈلزارى

1. مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش

1) smart ، clever ، bright ، intelligent (ئەقىللىق)

بولارنىڭ ئىچىدە intelligent «ئەقىللىق، پاراسەتلىك» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. بىر كىشىدە ئىلىم، چۈشىنىش كۈچى، قىياس قىلىش كۈچى ۋە زېھىنىڭ بارلىقىنى تەكىتلەيدۇ.

All human beings are much more intelligent than animals.

بارلىق ئادەملەر ھايۋانلاردىن كۆپ ئەقىللىق.

clever «چېچەن، دىتى بار» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. بىر كىشىنىڭ ئۆگىنىش ۋە چۈشىنىشكە ماھىر، ئالاقە، ۋاستىدە چاققان ئىكەنلىكىنى، ئەمما چوڭقۇرلۇق ۋە تەمكىنلىكىنىڭ كەملىكىنى تەكىتلەيدۇ.

He's clever workman.

ئۇ ناھايىتى دىتى بار ئۇستا.

bright «ئەقىللىق، ئەستە ساقلاش قابىلىيىتى ياخشى» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. ياشلارنىڭ ياكى بالىلارنىڭ «جانلىق، جۇشقۇن» لىقىنىمۇ بىلدۈرىدۇ.

This child is brigh and happy.

بۇ بالا چېۋەر ۋە جۇشقۇن.

wise «پاراسەتلىك، بىلىملىك» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. بىر ئادەمنىڭ ئىشنى ئەقىل - ئىدراك بىلەن قىلىدىغانلىقىنى، ئىشلارغا توغرا ھۆكۈم چىقىرالايدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

It's easy to be wise after the event.

ئىش تۈگىگەندىن كېيىن بىلەرمەنلىك قىلىش ئاسان.

www.uyghurkitap.com

smart «چېچەن، ئەقىللىق» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. ئاساسىي مەنىسى clever بىلەن ئوخشىسىمۇ، يەنە «شوخ» دېگەن مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. كۆپىنچە ئېغىز تىلىدا ئىشلىتىلىدۇ. ئامېرىكا ئېغىز تىلىدا كىيىم - كېچەكنىڭ چىرايلىقلىقىغىمۇ قارىتىلىدۇ.

The boys looked smart in their school uniforms.

بالىلار مەكتەپ فورمىسىدا ناھايىتى چىرايلىق كۆرۈنەتتى.

What a smart officer!

نېمىدېگەن پاراسەتلىك ئوفىتسېر - ھە!

2) luck، destiny، doom، fate (تەقدىر، قىسمەت)

fate نىڭ تەقدىر دېگەن مەنىسىدە خۇراپاتلىق تۈسى قويۇق بولۇپ destiny بىلەن مەنىداش. ئەمما، مەنە تۈسى كېيىنكىسىدىنمۇ ئېغىر. بۇ سۆز كۆپىنچە بەختسىز تەقدىرگە قارىتىلغان.

It is all due to fate that we have to live a hard life.

بىزنىڭ جاپالىق ھايات كەچۈرۈشىمىز قىسمەتكە پۈتۈلگەن.

destiny نىڭ تەقدىر دېگەن مەنىسىدە «بىلىپ بولغىلى بولماسلىق» مەنە تۈسى بار. ئادەتتە كەلگۈسىدىن بېشارەت بېرىدۇ. (بەلكىم گۈزەل ۋە ئۈمىدكە تولغان بولۇشىمۇ مۇمكىن.)

We are now masters of our own destiny.

بىز ھازىر ئۆزىمىزنىڭ تەقدىرىنىڭ خوجايىنى.

doom قاباھەتلىك، مۇدھىش تەقدىرنى كۆرسىتىدۇ.

You will meet your doom, if you don't correct your way.

يولۇڭنى توغرىلىمىساڭ، ئېچىنىشلىق قىسمەتكە قېلىشىڭ مۇمكىن.

luck تەلەي، ئامەت دېگەن مەنىنى كۆپرەك تەكىتلەيدۇ.

Have a good luck! سىزگە ئامەت تىلەيمەن!

3) silly، foolish، stupid (دۆت، ئەخمەق)

stupid تۇغۇلۇشىدىنلا زېھنىي قابىلىيىتى تۆۋەن، ئىنكاسى ئاستا، بەزىدە مەلۇم بىر تاشقى سەۋەب تۈپەيلىدىن نورمال ئىنكاس

ۋە تۆيغۇنى يىتتۈرۈپ قويىدىغان ئادەملەرنى سۆپەتلەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. بۇ سۆزنىڭ ئىنتوناتسىيىسى كۈچلۈك، دائىم ئاچچىقلىنغاندا ياكى ئادەم تىللىغاندا ئىشلىتىلىدۇ.

Don't be stupid enough to believe that!

ئاشۇ نەرسىلەرگە ئىشىنىپ دۆتلىشىپ يۈرمە يەنە!

foolish ئادەتتە كۆپ ئىشلىتىلىدۇ، «ئەخمەق، كاللىسى يوق» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. زېھنى ۋە ھۆكۈم قىلىش كۈچىنىڭ كەملىكىنى تەكىتلەيدۇ.

It would be foolish for us to quarrel.

ئۇرۇشۇپ يۈرسەك ئەخمەقلىق قىلغان بولىمىز.

silly «نادان، ئەخمەق» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. گول، زېھنى قاراڭغۇ ئادەملەرنى سۈپەتلەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

I can't stand her arrogance. She's so silly.

ئۇنىڭ ھاكاۋۇرلۇقىغا چىدىماي قالدىم. ئۇ شۇنداق نادان.

stupid يەنە گاھىدا ئېغىز تىلىدا ئىسىم ئورنىدىمۇ ئىشلىتىلىدۇ.

I was only joking, stupid!

مەن چاقچاق قىلىۋاتىمەن، ھەي كالۋا!

2. كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى

have نىڭ ئىشلىتىلىشى (play، show، like، have)

1) ئالدىنقى قىسىم كىتابتا have نىڭ ھەم مۇستەقىل پېئىل ھەم ياردەمچى پېئىل بولىدىغانلىقى، ياردەمچى پېئىل بولغاندا پۈتكەن زامانلارنى ياساشتا مۇھىم گراماتىلىق مەنە ئۆتەيدىغانلىقىنى ئېيتىپ ئۆتكەنىدۇق. ئەمدى بۇ قائىدىسىز پېئىلنىڭ ئۆزگىرىش شەكىللىرىگە قاراپ ئۆتەيلى:

has	having	had	had	have
ئۈچىنچى شەخس بىرلىك شەكلى	ھازىرقى زامان تارماق شەكلى	ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى	ئۆتكەن زامان شەكلى	ئەسلى شەكلى

2) «have» پېئىلىنىڭ «بار» (a) ، «يېمەك» (b) ، «گرىپتار بولماق» (c) ، «قىلىش، ئېتىش» (d) دېگەن مەنىلىرىنى ۋە to بىلەن قوشۇلۇپ كېلىپ «مەــــسا، بولمايدۇ، كېرەك» (e) دېگەن مەنىنى ھاسىل قىلىدىغان ئەھۋاللارنى يۇقىرىقى بەش خىل شەكىلگە چۈشۈرۈپ كۆرۈپ ئۆتەيلى:

a. I have a good pen. مېنىڭ بىر ياخشى قەلىمىم بار.

b. I have had lunch. مەن چۈشلۈك تاماقنى يەپ بولغان

(بۇ جۈملىدە have ئالدىدا ياردەمچى مەنىدە، كەينىدە مۇستەقىل مەنىدە كەلگەن)

c. I had a bad cold. قاتتىق زۇكامغا گرىپتار بولدۇم.

d. I am having a report. دوكلات بېرىۋاتىمەن.

e. She has to set out now.

ئۇ ھازىرلا يولغا چىقمىسا بولمايدۇ.

3) ئەنگلىيە ئىنگلىز تىلىدا «Have you…?» شەكلىدە كېلىدىغان سوئال جۈملە ئامېرىكا ئىنگلىز تىلىدا «Do you have…?» شەكلىدە كېلىدۇ.

Have you any sisters? ئەنگلىيە ئىنگلىز تىلىدا:

بىرەر ئاچا - سىڭلىڭىز بارمۇ؟

Do ou have any sisters? ئامېرىكا ئىنگلىز تىلىدا:

بىرەر ئاچا - سىڭلىڭىز بارمۇ؟

4) «پېئىلىنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى + تولدۇرغۇچى + have» شەكلىدە كېلىپ «ىلدۇرماق، لغۇزماق» دېگەن مەنىدە كېلىدۇ. (تېكىستتىكىگە ئوخشاش)

A man went into an insurance office to have his life insured.

بىر ئادەم سۇغۇرتا بۆلۈمىگە ھاياتىنى سۇغۇرتىلىتىش ئۈچۈن كەلدى.

I want to have my TV repaired.

مەن تېلېۋىزورنى رېمونت قىلدۇرماقچى.

like نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) like پېئىل بولغاندا «ياخشى كۆرمەك» (a) دېگەن مەنىنى؛ سۈپەت بولغاندا be پېئىل بىلەن كېلىپ «... غا ئوخشىماق» (b) دېگەن مەنىنى، تىركەلمە بولغاندا ئىسىم ياكى ئىسىمغا تەڭ سۆز بىرىكمىسىنىڭ ئالدىدا كېلىپ «... دەك، تەك» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. تۆۋەندىكى ئۈچ جۈملىگە قاراپ باقايلى:

a. (v) I like my father very much.

مەن دادامنى ناھايىتى ياخشى كۆرىمەن.

b. (adj) I am like my father.

مەن دادامغا ئوخشايمەن. (like نىڭ ئالدىدا be پېئىل كېلىدۇ)

c. (prep) I have never seen such a good person like my father.

مەن دادامدەك ياخشى ئادەمنى ھېچقاچان كۆرۈپ باقمىغان.

2) like پېئىل بولۇپ «ياخشى كۆرمەك» دېگەن مەنىنى بىلدۈرگەندە، كەينىدىن پېئىلنىڭ to لىق ئېنىقسىز شەكلى كەلسىمۇ، ھەرىكەتنام كەلسىمۇ بولىدۇ. لېكىن، ئىنچكە پەرقى شۇ يەردىكى، پېئىلنىڭ to لىق ئېنىقسىز شەكلى كەلگەندە، شۇ خىل ھەۋەس، قىزىقىشنىڭ بىر مەزگىللىك ئىكەنلىكىنى، ھەرىكەتنام كەلگەندە دائىملىق ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

I like taking a nap after lunch.

چۈشلۈك تاماقتىن كېيىن مۈگدۈشلەشنى ياخشى كۆرىمەن.

I like to take a nap this afternoon.

بۈگۈن چۈشتىن كېيىن مۈگدۈۋالاي دەيمەن.

show نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) show قائىدىسىز پېئىل. ئۇنىڭ ئۆزگىرىش شەكىللىرى تۆۋەندىكىچە:

show	showed	shown showed	shows	showing
ئەسل شەكلى	ئۆتكەن زامان شەكلى	ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى	ھازىرقى زامان تارماق شەكلى	ئۈچىنچى شەخس بىرلىك شەكلى

(ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى ئىككى خىل)

1) پېئىل بولۇپ، «ئېلىپ كىرمەك، باشلاپ كىرمەك» دېگەن مەندە كېلىدۇ. تېكستتە مۇشۇ خىل مەندە كەلگەن.

They showed me into the library.

ئۇلار مېنى كۇتۇپخانىغا باشلاپ كىردى.

2) ئۆزلۈك ئالماش بىلەن ماسلىشىپ «قاتناشماق، ئىپادىلىمەك» دېگەن مەندە كېلىدۇ.

Should we show ourseives at the meeting tomorrow?

ئەته يىغىنغا قاتنىشىشىمىز كېرەكمۇ؟

3) پېئىل بولۇپ «… غا كۆرسەتمەك» دېگەن مەندە كېلىدۇ.

They showed me the library.

ئۇلار ماڭا كۇتۇپخانىنى كۆرسەتتى.

4) ئىسىم بولغاندا «نومۇر، پروگرامما، ئويۇن» دېگەن مەندە كېلىدۇ.

Did you enjoy the show?

ئويۇندىن ھۇزۇرلاندىڭىزمۇ؟

play نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) play پېئىل بولغاندا ئوخشىمىغان تىل شارائىتىدا ئايرىم - ئايرىم ھالدا «ئوينىماق» (a)، «قويماق» (b)، «چالماق» (c)، «رول ئالماق» (d) دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ.

a. The children are playing football on the sports-ground.

باللار مەيداندا پۇتبول ئويناۋاتىدۇ.

www.uyghurkitap.com

b. Should I play the tape again?

ئۈنئالغۇ لېنتىسىنى قايتا قويايمۇ؟

c. I can play piano.   پىئانىنو چالالايمەن.

d. He played the role of a hero in this film.

ئۇ بۇ فىلىمدە بىر قەھرىماننىڭ رولىنى ئالدى.

2) ئىسىم بولغاندا «ئويۇن، كونسېرت» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

We went to see a play at the theatre.

بىز تىياتىرخانىغا ئويۇن كۆرۈش ئۈچۈن باردۇق.

يادلايدىغان، ئۈنلۈك ئوقۇيدىغان تىپىك، نادىر جۈملىلەر

(بۇ دەرستىكى دائىم ئۇچرايدىغان سۆزلەر ئاساسىدا)

1) have

have got to = have to   كېرەك

① We have got to go to school.

have something to do with... بىلەن مۇناسىۋىتى بار ...

② We have something to do with this matter.

③have nothing to do with.. بىلەن مۇناسىۋىتى يوق ...

We have nothing to do with this matter.

2) Play

①in play   ئويناپ، ئوينىشىپ

He mentioned it in play.

② at play   ئويۇن بىلەن، ئويۇن ئۈستىدە

The cildren are now at play in the court.

بالىلار قورۇدا ئويناۋاتىدۇ.

③ bring into play جارى قىلدۇرۇش

We must bring our advantage into play.

ئالاھىدىلىكىمىزنى جارى قىلدۇرۇشىمىز كېرەك.

④ come into play رول ئويناش

His talent came into play in the work.

خىزمەتتە ئۇنىڭ تالانتى رول ئوينىدى.

⑤ play with feeling ھېسسىيات بىلەن ئويناشماق

Don't play with my feeling!

ھېسسىياتىم بىلەن ئويناشما!

3) ① something like ··· غا ئوخشاش، ··· ئەتراپىدا

His father left him something like one thousand pounds.

② and something like that ··· غا ئوخشاش، قاتارلىقلار

During the college life we studied mathematics, computer, statistics and something like that.

③ if you like ··· ··· ئەگەر خالىساڭ

"shall we go out?" "Yes, if you like."

④ Would like ··· نى خالىماق

I would like some coffee.

⑤ What is ··· like? ···قانداقراق؟

What is that book like?

4) show

① show off ··· كۆز ـ كۆز قىلماق

James wanted to show off his new jacket.

② show face دىدارىنى كۆرسەتمەك

Show your face at the meeting and then go anywhere you like.

③ show up يېتىپ بارماق

What time shall we show up?

3. دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

① pick out تاللىماق

He picked out a good book to give to his brother.

ئۇ قېرىندىشىغا بېرىش ئۈچۈن بىر ياخشى كىتابنى تاللىدى.

② take one's time ئالدىرىماسلىق

Take your time. There's no need to hurry doing those exercises.

ئالدىرىماڭ، ئۇ مەشقلەرنى ئالدىراپ ئىشلەشنىڭ ھاجىتى يوق.

③ lie down يېتىۋالماق

If you are tired, why don't you lie down for awhile?

ئەگەر ھارغان بولسىڭىز نېمىشقا بىردەم يېتىۋالمايسىز؟

④ all (day, week, month, year) long

پۈتۈن بىر (كۈن، ھەپتە، ئاي، يىل)

It has been rainig all week long.

پۈتۈن بىر كۈن يامغۇر ياغدى.

⑤ by oneself ئۆزى يالغۇز، ئۆزى

I studied English by myself.

مەن ئىنگلىز تىلىنى ئۆزلۈكۈمدىن ئۆگەندىم.

⑥ get along with

... بىلەن چىقىشىپ ئۆتمەك، ... ئوڭۇشلۇق بولماق

How are you getting along with your new roommate?

يېڭى ياتاقدىشىڭ بىلەن قانداقراق كېتىۋاتىسەن؟

⑦ take out ئالماق، چىقارماق

Take out your books! كىتابىڭلارنى ئېلىڭلار!

www.uyghurkitap.com ئۇيغۇر كىتاب تورى

A Little Present(A) كۆڭۈل سوۋغىسى

ھىسام چاقچاقلىرىدىن

The Benefit of Family Planing

پىلانلىق تۇغۇتنىڭ پايدىسى

Once, Hisam's son asked him:

"Dad, nowadays all the people mentioned the family planning. what is the benefit of family planning?"

"It's benefitial, my deer." Hisam said, citing an example "One would be so badlooking like me, without family planning, but could be so goodlooking like you with it."

ھىسامنىڭ ئوغلى بىر قېتىم دادىسىدىن سورىدى:

— دادا ھازىر ھەممىلا ئادەم پىلانلىق تۇغۇت، پىلانلىق تۇغۇتلا دەيدۇ. پىلانلىق تۇغۇتنىڭ نېمە پايدىسى بار؟

— پايدىسى بار، بالام، — دېدى ھىسام مىسال كەلتۈرۈپ، — مەسىلەن، ئادەم پىلانسىز تۇغۇلسا ماڭا ئوخشاش سەت بولىدۇ. پىلانلىق تۇغۇلسا ساڭا ئوخشاش چىرايلىق بولىدۇ.

سۆز ياساش قائىدىسى Word building

ئىنگلىز تىلىدا ئۇيغۇر تىلىدىكىگە ئوخشاشلا ئىسىم، سۈپەت، پېئىل، رەۋىش ياسايدىغان مەخسۇس قوشۇمچىلار بار. كىتابىمىزنىڭ بۇ قىسمىدىن باشلاپ «يىلتىزداش سۆز» گۇرۇپپىسى قېتىلدى. بۇ ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئىنگلىز تىلى سۆزلۈكلەرنىڭ قۇرۇلمىسى، ياسىلىش ئۇسۇلى ھەققىدە چۈشەنچىسىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇشقا، سۆزلۈك مىقدارىنى ئاۋۇتۇشقا پايدىلىق. بۇ دەرستىن باشلاپ سۆز ياساش قائىدىسىدە ئىلگىرىكى دەرسلەردە چىققان سۆزلەر ئاساسىدا دائىم ئۇچرايدىغان ئالدى ـ كەينى قوشۇمچىلار تونۇشتۇرۇلىدۇ.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تورى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

دائىم ئۇچرايدىغان كەينى قوشۇمچىلار
(Suffixes)

(ئىسىم ياسايدۇ -ism ، -hood ، -ion ، -ness ، -ity ، -ment ①)
(سۈپەت ياسايدۇ -ic ، -ish ، -able ، -less ، -ful ②)
(رەۋىش ياسايدۇ -ly ③)

1) -ment (ئىسىم ياسىغۇچى قوشۇمچە، «لۇق، لۈك»)
enjoy ment شادلىق = enjoy + ment
egree ment ماقۇللۇق = agree + ment

2)-ity (ئىسىم ياسىغۇچى قوشۇمچە «لۇق، لىق»)
reali ty رېئاللىق = real +ity
difficul ty قىيىنچىلىق = difficult + y

3) -ness (ئىسىم ياسىغۇچى قوشۇمچە)
happi ness بەخت = happy + ness
liveli ness تېتىكلىك = lively + ness

4) -sion (tion, ion) (ئىسىم ياسىغۇچى قوشۇمچە)
ac tion ھەرىكەت = act + ion
rela tion تۇغقان = relate + ion

5) -hood (ئىسىم ياسىغۇچى قوشۇمچە، لىق دەۋرى)
child hood باللىق دەۋرى = child + hood
mother hood يىگىتلىك دەۋرى = mother + hood

6) -ism (ئىسىم ياسىغۇچى قوشۇمچە، لىق)
real ism رېئالىزم = real + ism
social ism سوتسىيالىزم = social + ism

7) -ful
(سۈپەت ياسىغۇچى قوشۇمچە، شۇ خىل سۈپەتكە ئىگە)
joy ful شادىمان = joy + ful
play ful ئويۇنچى = play + ful

8) -less
(سۈپەت ياسىغۇچى قوشۇمچە، ئىنكار قىلىدۇ)

joy less ناخۇش = joy + less
use less كېرەكسىز = use + less

9) -able

(سۈپەت ياسىغۇچى قوشۇمچە، شۇ خىل سۈپەتكە ئىگە)

driv able هەيدىگىلى بولىدىغان = drive + able

think able تەسەۋۋۇر قىلغىلى بولىدىغان = think + able

10) -ish

(سۈپەت ياسىغۇچى قوشۇمچە، ... مىجەزى، ... خاراكتېرى)

boy ish ئوغۇل مىجەز = boy + ish

child ish بالىلارچە = child + ish

11) -ic (tic) (سۈپەت ياسىغۇچى قوشۇمچە، ...لىق)

realistic رېئالىستىك = realist + ic

historic تارىخىي = history + ic

12) -ly (رەۋىش ياسىغۇچى قوشۇمچە، ... ھالدا، ـلىغىنچە)

suprisingly ھەيران قالغان ھالدا = surprising + ly

happily خۇشال ھالدا = happy + ly

Grammar گرامماتىكا

1. one، both نىڭ ئىشلىتىلىشى

ئېنىقسىز ئالماش one سانىغىلى بولىدىغان ئىسىمغا ئالمىشىپ كېلەلەيدۇ؛ ئادەمنى، نەرسە - شەيئىنى كۆرسىتىپ كېلەلەيدۇ.

1) ئىسىمغا تەڭ بولۇپ، «كىشىلەر، بىر ئادەم، ھەر قانداق ئادەم» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ ۋە ھېچقانداق ئېنىقلىغۇچى تەلەپ قىلمايدۇ.

One would think that he is crazy.

2) ئىسىمغا تەڭ بولۇپ «بىر ئادەم» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

He is not one to be easily cheated.

ئۇ ئۇنچىۋالا ئوڭاي ئالدىنىدىغان ئادەم ئەمەس.

Roy is one of the cleverest students among us.

روي ئارىمىزدىكى چېچەن ئوقۇغۇچىلارنىڭ بىرى.

www.uyghurkitap.com

3) تەكرارلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن بايا تىلغا ئېلىنغان بىر ئىش، نەرسە ياكى شەيئىنى بىلدۈرىدۇ.

I prefer red roses to white ones.

مەن ئاق ئەتىرگۈلگە قارىغاندا قىزىلىنى ياخشى كۆرىمەن.

both ئالماش بولۇپ «ھەر ئىككىسى» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ، ھەم ئىسىملىق ھەم سۈپەتلىك خۇسۇسىيەتكە ئىگە.

1) ئىسىمغا تەڭ بولىدۇ ۋە «ھەر ئىككى» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

Why not use both?

نېمىشقا ھەر ئىككىسىنى ئىشلەتمەيمىز؟

Both of the films were very good.

ھەر ئىككىلا فىلىم ناھايىتى ياخشىكەن.

2) ئىزاھلىغۇچى ئورنىدا كېلىدۇ. بۇ چاغدا ئۇنىڭ ئورنى ئىگىنىڭ كەينىدە، خەۋەرنىڭ ئالدىدا بولىدۇ.

We both had a haircut.

بىز ھەر ئىككىمىز چاچ ئالدۇردۇق.

2. قائىدىسىز ئۆزگىرىدىغان ئىسىملار

ئىنگلىز تىلىدىكى ھەممىلا ئىسىمغا كۆپلۈك شەكلى ئۈچۈن كەينىدىن s قوشۇمچىسى قوشقىلىبولمايدۇ. ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلىدىكى قائىدىسىز ئۆزگىرىش ئەھۋالى تۆۋەندىكىچە:

مىسال	ياسلىش ئۇسۇلى
foot —— feet (پۇت ـ پۇتلار) man —— men (ئادەم ـ ئادەملەر) woman —— women (ئايال ـ ئاياللار) tooth —— teeth (چىش ـ چىشلار) mouse —— mice (چاشقان ـ چاشقانلار)	ئىچىدىكى سوزۇق تاۋۇشتا ئۆزگىرىش بولىدۇ
child —— children (بالا ـ بالىلار) ox —— oxen (بۇقا ـ بۇقىلار)	كەينىدىن -en قېتىلىدۇ
deer —— deer (بۇغا ـ بۇغىلار) fish —— fish (بېلىق ـ بېلىقلار) sheep —— sheep (قوي ـ قويلار)	شەكلى ئۆزگەرمەيدۇ (بىرلىك، كۆپلۈك شەكلى ئوخشاش)

3. ئېنىق ئارتىكلىنىڭ ئىشلىتىلىشى

1) ئالاھىدە تەكىتلەنگەن ياكى بايىلا تىلغا ئېلىنغان ئىسىمنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ.

① Look! A car has stopped there. The car is very beautiful.

قاراڭ! بىر ماشىنا ئاۋۇ يەرگە توختاپتۇ. ئۇ ماشىنا بەك چىرايلىقكەن.

2) سۆزلىگۈچى بىلەن ئاڭلىغۇچىغا ئېنىق بولغان شەيئى ياكى ئادەم ئىسمىنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ.

Do you know the visitor? كەلگەن مېھماننى تونۇمسەن؟

3) يەر شارىدا يەككە - يىگانە بولغان شەيئى ئىسمىنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ.

The earth goes around the sun.

يەر شارى قوياش ئەتراپىدا ئايلىنىدۇ.

4) تاغ، دەريا، كۆل ئارال، قۇملۇق ناملىرىنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ.

The Yellow river — خۇاڭخې دەرياسى

The Tian shan mountain — تىيانشان تېغى

5) ئاددىي ئىسىملاردىن تەركىب تاپقان تەشكىلات، ئاپپارات، پارتىيە - گۇرۇھ ئىسىملىرىنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ.

The Communist Party of China

جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى

The National People's Congress

مەملىكەتلىك خەلق ۋەكىللىرى قۇرۇلتىيى

6) سانىغىلى بولىدىغان يەككە ئىسىم ئالدىدا كېلىپ مەلۇم تۈردىكى ئادەم ياكى شەيئىنى بىلدۈرىدۇ.

The horse is a useful animal.. ئات - كېرەكلىك ھايۋان

7) سۈپەتلەرنىڭ ئالدىدا كېلىپ ئۇنى ئىسىملاشتۇرىدۇ.

He has no eye for the beautiful.

ئۇنىڭدا گۈزەللىكنى كۆرەلەيدىغان كۆز يوق.

8) سۈپەتلەرنىڭ ئاشۇرما دەرىجىسى ئالدىدا كېلىدۇ.

He is the thinnest among us.

ئۇ سىنىپىمىزدا ھەممىدىن ئورۇقى.

9) دەرىجە سان ئالدىدا كېلىدۇ.

He is the first to come here.

ئۇ بۇ يەرگە تۇنجى بولۇپ كەلدى.

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش
Christmas مىلاد بايرىمى

Western civilization honors this holiday as it is the date of the division of the calendar. 100B. C. means 100 years Befors Christ.

Christmas is the most important holiday of the year for American tradition is that everyone must be home for Christmas. For nearly one month, family members go shopping and buy many gifts. The gifts are carefully wrapped and stored in closets or under beds until a freshly cut Chistmas tree is brought into the home.

First the tree is decorated with lights, usually of many colors. Then, Christmas ornaments are hung on the tree.

Christmas is celebrated in every country as a reminder that all men should live with love in their hearts for God and their neighbor.

Then, a child is chosen to read the Christmas story from the Bible. Following this reading, there may be a Christmas prayer by the oldest member of th

Finally, the children begin to pass out the presents and

غەرب مەدەنىيىتىدە كالېندارنى ئايرىش كۈنىدە بولىدىغان بۇ بايرام ئالاھىدە خاتىرىلىنىدۇ. مىلادىدىن ئىلگىرىكى 100 يىل ئەيسا تۇغۇلۇشتىن بۇرۇنقى 100 يىلنى كۆرسىتىدۇ.

مىلاد بايرىمى ئامېرىكانلارنىڭ ئەنئەنىسىدە بىر يىل ئىچىدىكى ئەڭ مۇھىم بايرام ھېسابلىنىدۇ. بۇ كۈندە ھەر بىر ئادەم ئۆيدە بولۇشى كېرەك. بىر ئايغا يېقىن ۋاقىت ئىچىدە ئائىلە ئەزالىرى نەرسە ـ كېرەك ئالغىلى چىقىدۇ ۋە نۇرغۇن سوۋغىلارنى ئالىدۇ. سوۋغىلار ئىنچىكىلىك بىلەن ئورىلىدۇ ۋە تاكى يېڭى كېسىلگەن مىلاد دەرىخى ئۆيگە ئېلىپ كېلىنگەنگە قەدەر تام ئىشكاپلىرىدا ياكى كارىۋاتلارنىڭ ئاستىدا ساقلىنىدۇ.

ئاۋۋال مىلاد دەرىخى رەڭگارەڭ چىراغلار بىلەن زىننەتلىنىدۇ. ئاندىن مىلاد بايرىمىغا ئاتالغان بېزەكلەر دەرەخكە ئېسىلىدۇ.

مىلاد بايرىمى ھەر بىر دۆلەت، ھەر ئادەمنىڭ ئۆز قەلبىدە خۇداغا ۋە قولۇم ـ قوشنىلىرىغا قارىتا مېھرى ـ مۇھەببەت بىلەن ياشىشى كېرەكلىكىنىڭ نىشانىسى سۈپىتىدە ئالاھىدە خاتىرىلىنىدۇ.

ئاندىن بىرەر بالا ئىنجىلدىن ئەيساغا مۇناسىۋەتلىك بىرەر ھېكايىنى ئوقۇشقا تاللىنىدۇ.

www.uyghurkitap.com

everyone must watch one per- e family. son open up a present. In this way, everyone sees every present. Then, there is a word of thanks from the person who receives the present to the one who gives it.

ھېكايىنىڭ ئوقۇلۇشىغا ئەگىشىپ ئائىلە ئەزالىرى ئىچىدىكى ياشقا ئەڭ چوڭ بىرەيلەن دۇئا - تىلاۋەت قىلىدۇ. ئاخىرىدا بالىلار سوۋغىلارنى تارقىتىشقا باشلايدۇ. ھەممەيلەن سوۋغا ئالغۇچى سوۋغىنى ئاچقان كۆرۈنۈشنى كۆرۈپ تۇرىدۇ. شۇنداق قىلىپ ھەر بىر سوۋغىنى ھەر بىر ئادەم كۆرىدۇ. ئاندىن سوۋغا ئالغان ئادەم سوۋغا بەرگەن ئادەمگە تەشەككۈرىنى بىلدۈرىدۇ.

A Little Present (B) كۆڭۈل سوۋغىسى

My heart will go on

يۈرىكىم ئوخچۇيدۇ

(Titanic ناملىق فىلىمنىڭ ناخشىسى)

ناخشا ئارقىلىق تىل ئۆگىنىش بېسىم ھېس قىلماي ئازادە كەيپىياتتا تىل مۇھىتىغا كىرىش ئۈچۈن پايدىلىق. غەربنىڭ ئىنگلىز تىلىدا ۋايىغا يەتكۈزۈپ ئېيتىلغان نۇرغۇن ئېسىل ناخشىلىرى بار. دەرسلىكىمىزنىڭ «كۆڭۈل سوۋغىسى» (B) قىسمىدا بۇنىڭدىن كېيىن ئوسكار مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن داڭلىق فىلىملەرنىڭ ناخشىلىرىنى ۋە نۇرغۇن يىللاردىن بېرى ئەسلىنىپ، ئېيتىلىپ كېلىۋاتقان نادىر ناخشىلارنى سېلىشتۇرما شەكلىدە بېرىمىز. ئىنگلىزچە ناخشىنىڭ قۇرمۇ - قۇر گەپ بويىچە تەرجىمە قىلىنسا، ئەسلى ئۈنۈمىنىڭ تۆۋەنلەپ كېتىدىغانلىقىنى كۆزدە تۇتۇپ مەنىنى سىلىقلاپ، كۈچەيتىپ رەسمىي شېئىرى شەكلىدە تەرجىمە قىلدۇق. ناخشىنىڭ ئۆزى دەرسلىكنىڭ لېنتىسىغا كىرگۈزۈلدى. بەزىبىر چەكلىمىلەر تۈپەيلىدىن دەرسلىككە ناخشىنىڭ نوتىسى كىرگۈزۈلمىدى. ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ ئەپۇ قىلىشىنى سورايمىز.

www.uyghurkitap.com

My Heart Will Go On
يۈرىكىم ئوخچۇيدۇ

Everynight in my dreams,
I see you, I feel you.
That is how I know you go on.
The distance and spaces between us,
You have come to show you go on

Near far, wherever you are,
I believe that the hearts does go on.
Once more you open the door,
You'rehere in my heart and my heart
will go on.
Love can touch us one time,
And last for a light time.
And never let go,
Till we are gone.

Love was when I loved you,
One true time I hold to.
In my life, we'll always go on.

Near, far wherever you are,
I beheve that the heart does go on.
Once more, you open the door,
And you're here in my heart,
And my heart will go no.

You're here, there is nothing I fear,
And I know that my heart will go on.
We'll stayforever this way,
You're safe in my heart,
And my heart will go on and on.

ھەر كېچە چۈشۈمدە كۆرىمەن سېنى،
خىيالەن ھېس قىلىپ يۈرىمەن سېنى.
بىلىمەن، ئارىلىقنى چېنىۋۈتمەي زىنھار،
مېنى دەپ يىراقتىن كەلگەنلىكىڭنى.

مەيلى سەن نەدە بول، ئىشەنچىم كامىل،
يۈرىكىمىز تەڭ سوقار، مەڭگۈ ھەر زامان.
ئوخچىدى يۈرىكىم، سەن كېلىپ قايتا،
قەلبىمنىڭ ئىشىكىنى ئاچقان شۇ ھامان.

مۇھەببەت لەززىتى شام قىلدى ئەنى،
لېكىن بۇ شام ئۆچتى شۇنچە بىمەھەل.
بۇ شېرىن دەملەرنى كەتمەسمە دېيىتتىم،
تاكى بىز بۇ يەردىن كەتكەنگە قەدەر.

مۇھەببەت كۆچىدە يايرىدى ۋۇجۇد،
مەن ساڭا كۆڭلۈمنى بەرگەن شۇ مىنۇت.
يېنىپلا ئۆچمىسۇ بۇ كۆلگەن دەقىق،
قەلبلەر ئارا، بىز مەۋجۇتمىز، مەۋجۇت.

يېقىن بول، يىراق بول، مەيلى نەدە بول،
ئىشەنچىم بار، يۈرەك تەڭ سوقار مەڭگۈ.
ئوخچىدى يۈرىكىم، كېلىپ قايتىدىن،
سەن قەلب خانەمگە تولدۇرساڭ سۆيگۈ.

خاتىرجەم تۇرىمەن قورقماي زىنھار،
يېنىمدا بولساڭلا ھەر چاغ سەن ئەگەر.
بىلىمەن شۇندىلا ئوخچار يۈرىكىم،
ئېرىسە سۆيگۈدىن مەست بوپ شۇ قەدەر.

ئايرىلغان بولساقمۇ گەرچە ئامرىقىم،
قەلبىمىز تەڭ سوقار مۇشۇ يوسۇندا.
توختىماس يۈرىكىم ئوخچۇشتىن ھامان،
ھاياتسەن ۋە ھەم ئويۇمدا.

مەشق Excercises

1. دىئالوگ ئۆچۈن مەشق

ئىككى ئوقۇغۇچى بىر گۇرۇپپا بولۇپ «تېلېفونلىشىش» ئارقا كۆرۈنۈشى ئاساسىدا دىئالوگ قىلىڭلار.

1. ئارقا كۆرۈنۈش: تېلېفون ئېلىش.
2 ـ ئارقا كۆرۈنۈش: ئىزدىگەن ئادەم يوق بولۇپ چىقىش.
3 ـ ئارقا كۆرۈنۈش: تېلېفوننى خاتا ئۇرۇپ قېلىش.

2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشق

1) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە قاپىيىداش سۆز تېپىپ تەرجىمىسىنى قىلىڭلار:

① a. sure b. —— c. —— d. ——
② a. ask b. —— c. ——
③ a. lie b. —— c. ——
④ a. art b. —— c. —— d. ——
⑤ a. press b. —— c. —— d. ——
⑥ a. drank b. —— c. —— d. ——
⑦ a. room b. —— c. —— d. ——
⑧ a. football b. —— c. —— d. ——

2. تۆۋەندىكى سۆزلەردىن ئىنگلىزچە ـ ئۇيغۇرچىغا ئورتاق سۆزلەرنى تېپىڭلار ۋە توغرا تەلەپپۇزدا ئىنگلىزچىسىنى دەپ بېرىڭلار:

ئىمپېراتور، ئىنسىكلوپېدىيە، فانتازىيە، پادىشاھ، فىدىراتسىيە، فورمال، فرانسىيە، گاز، گېنېرال، گېرمان، گېرمانىيە

3) تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارىمۇ قارشى سۆزىنى تېپىپ بېرىڭلار:

① born ↔ ② healthy ↔

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىڭى تارقىتىش ئادرېسى

③ strict ↔ ④ nonsense ↔

4) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە مەنىداش سۆز يېزىڭلار:

① a. intelligent b. —— c. —— d. ——

② a. destiny b. —— c. ——

③ a. stupid b. —— c. ——

5) تۆۋەندە بېرىلگەن سۆزلەرگە يىلتىزداش سۆز يېزىڭلار:

① a. sure b. سوغۇرتىلىماق c. جەزملەشتۈرمەك

② a. die b. ئۆلگەن c. ئۆلۈم

③ heart b. خۇشال ھالدا c. تاشيۈرەك d. ئاقكۆڭۈل

④ a. healthy b. ساغلاملىق c. ساغلام بولمىغان

⑤ a. press b. بېسىم c. قول تۇتىدىغان، چېكىش

⑥ a. express b. ئىزاھ c. مۇتەخەسسىس

⑦ a. imagine b. تەسەۋۋۇر c. تەسەۋۋۇر قىلغىلى بولىدىغان

d. تەسەۋۋۇرغا باي

⑧ a. play b. ئويۇنچى c. قاپاق سۆلەتنوچى

6) شىنجاڭدا تېپىلىدىغان ۋە قوغدىلىدىغان ئەتىۋارلىق ھايۋانلارنىڭ ئىنگلىزچە ئىسمىنى دەپ بېرىڭلار. سىلەر ئۇلاردىن قايسىلىرىنى كۆرگەن، قايسىلىرىنى كۆرمىگەن؟

3. تېكىست ئۇچۇن مەشق

1) تۆۋەندىكى سوئاللارغا تېكىستكە ئاساسەن ئىنگلىزچە جاۋاب بېرىڭلار.

① Why did that man go into an insurance office?

② At what age did his parents die?

③ What is the answer of mangager.

④ At last what did he say? Is it true?

2) تېكىستتىن to، of، at ئىشلىتىلگەن يەرلەرنى سىزىپ چىقىڭلار ۋە قايسى جۈملىلەردە ئېنىق ئارتىكل the، قايسى جۈملىلەردە ئېنىقسىز ئارتىكل a ۋە an ئىشلىتىلگەنلىكىنى دەپ

بېرىڭلار؛

3) ئوقۇتقۇچىنىڭ يېتەكلىشى ئارقىسىدا تۆۋەندىكى تېما بويىچە ئىنگلىزچە مۇھاكىمە قىلىڭلار.

① Are you honest ? Why or why not?

② Do you like honest people? Why or why not?

4. گرامماتىكا ئۇچۇن مەشق

1) تۆۋەندىكى بوش ئورۇنغا one بىلەن both تىن مۇۋاپىق كېلىدىغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار:

① I am the dearest ——— in the world.

② ——— of them are good.

③ Hasim is the ——— of those clever students.

④ You ——— must come.

2) تۆۋەندىكى ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلىنى يېزىپ بېرىڭلار.

book, child, desk, pen, deer, sheep, fish, pen, tooth, foot, man, woman, goose (غاز), mouse, pencil, ox

كۆپلۈكى قائىدىلىك ئۆزگىرىدىغىنى (s قېتىلىدىغىنى):

كۆپلۈكى قائىدىسىز ئۆزگىرىدىغىنى (s قېتىلمايدىغىنى):

3) تۆۋەندىكى جۈملىلەردە ئېنىق ئارتىكل كېلىش ئورنىنىڭ مۇۋاپىق بولغان ـ بولمىغانلىقىنى ئايرىڭلار. مۇۋاپىق بولسا توغرا بەلگىسى، مۇۋاپىق بولمىسا خاتا بەلگىسى قويۇڭلار:

① The love is great. (   )

② I have never seen the Yellow River before. (   )

③ This is the most important one among them. (   )

④ I live in the China. (   )

⑤ His father is the Tursun. (   )

⑥ I have the two books. (   )

4) سۆز ياساش قائىدىسى ھەققىدە ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن

www.uyghurkitap.com

قوشۇمچىسىغا قاراپ تۇرۇپ ئۆزۈڭلار بىلىدىغان ياكى بىلمەيدىغان تۆۋەندىكى سۆزلەر ئىچىدىن ئىسىم، سۈپەت، رەۋىشنى ئايرىپ بېرىڭلار: (مەنىسىنى يازماڭلار)

manhood, bookish, painful, helpless, comfortable, scientific, amusement, slowly, quickly, realism, reaction happiness.

ئىسىملار:

سۈپەتلەر:

رەۋىشلەر:

5. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

گىراماتىكا قىسمىدا ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن both، one، play، show، like، have نىڭ ئىشلىتىلىشىگە بىرلەشتۈرۈپ تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار:

① مەن دادام بىلەن ئانامنىڭ ھەر ئىككىسىگە ئوخشايمەن.

② ماڭا چوڭراقىنى كۆرسىتىڭ.

③ ئۇلارنىڭ ھەر ئىككىلىسى پۇتبول ئويناۋاتىدۇ.

④ مەن قاسىمغا ئوخشاش ياخشى ئوقۇغۇچىنى بۇرۇن كۆرمىگەن.

⑤ سومكا ئىچىدە قەلەم، قېرىنداش، كىتاب ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەر بار.

⑥ ئۆزىڭىزنى كۆرسىتىپ كەتمەڭ!

⑦ مەن ئاۋۇسىنى ياخشى كۆرمەيمەن.

6. يېزىقچىلىق مەشقى

تۆۋەندىكى سۆزلەرنى رەتلەپ مۇكەممەل جۈملىگە ئايلاندۇرۇڭلار:

① I, the, of, both, two ones, saw.

② I, can, sing, songs, English.

③ He, like, is, sister, his

④ Friendship, the, between, two ones, is, great.

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

1. تۆۋەندىكىلەرنى ئاڭلاپ ئاخىرىدىكى بىر توغرا جاۋابنى تاللاڭلار:

Man: You are wanted on the phone, Jenny.
Woman: Who is it?
Man: I don't know.

A. جېنىنىغا تېلېفون لازىم.
B. ئايال كىشى: «ئۇ نەرسە نېمە؟» دەپ سورىدى.
A. جېنىنىغا تېلېفون كەلدى.
B. كىمدىن تېلېفون كەلگەنلىكىنى ئەر كىشى ئۇقمايدۇ.

2) Man: Hello, is Tom there?
Woman: Who?
Man: Tom.
Woman: Sorry, there is no one by that name.

A. ئەر كىشى توم بىلەن كۆرۈشتى.
B. توم ئۆيدە يوق.
A. ئەركىشى تېلېفوننى خاتا ئۇرۇپ قالدى.
B. ئايال كىشى ئەركىشىگە تومنىڭ تېلېفون نومۇرىنى دەپ بەردى.

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages

ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىۋاتقانلار ھەمىشە بۇ تىلنى تېز ئۆگىنىپ چىقىشنى ئويلايدۇ. ئەمما، ئىنگلىز تىلىنى ياخشى ئىگىلەپ، راۋان ئالاقە ئېلىپ بارغۇدەك سەۋىيىگە ئىگە بولۇش ئۈچۈن قەتئىي داۋاملاشتۇرۇش، تىرىشىپ ئۆگىنىشتىن ئىبارەت بىرلا يول بار. ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش جەريانى ـ يات بىر مىللەت تىل ئادىتىنىڭ شەكىللىنىش جەريانى، بۇ جەريانغا خېلى ئۇزۇن ۋاقىت كېتىدۇ. بۇنى چۈشىنىش كېرەك.

قىزىقىش بولغاندا، ئۆگىنىشنىڭ ئۈنۈمى تېخىمۇ ياخشى

www.uyghurkitap.com

بولىدۇ. بەزىلەردە قىزىقىش تەبىئىي بار بولسا، يەنە بەزىلەردە كېيىن پەيدا بولىدۇ. ماڭا چوڭ ئاكامنىڭ روس تىلىنى ياخشى ئۆگىنىشى زور ئىلھام بولغان، كېيىن مەن ئاشۇ ئىلھامنىڭ تۈرتكىسىدە ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش يولىنى تاللىدىم. لېكىن، مەن كېيىنچە تىل ئۆگىنىشتە يالغۇز قىزىقىش بولسىلا كۇپايە قىلمايدىغانلىقىنى، ئۇنى ئەمەلىي ھەرىكەتكە ئايلاندۇرۇش كېرەكلىكىنى تونۇپ يەتتىم. بىر مەزگىل مەخسۇس خاتىرە تۇتۇپ ئۇچرىغانلىكى سۆز - جۇملىلەرنى خاتىرىلەپ، بوش ۋاقىت چىقسىلا ئۆگىنىپ يۈردۈم، كېيىن ئۆز ئالدىمغا ئېغىز تىلى دەپتىرى تۇتۇپ ئىنگلىز تىلىدىكى تىپىك جۇملىلەرنى يىغىپ ماڭدىم، تامغا قاراپ سۆزلىدىم، ئىنگلىزچە كۈندىلىك خاتىرە يېزىشقا تىرىشتىم، داڭلىق ئەسەرلەرنى قىينىلىپ يۈرۈپ ئىنگلىزچىسىدىن ئوقۇدۇم. «VOA» نىڭ ئاستا ئوقۇلغان پروگراممىلىرىنى ئاڭلاپ تەلەپپۇز توغرىلاشقا كۈچىدىم. ئۆگىنىش جەريانىمنى ئەسلەپ باقسام، ئەگەر ئەمەلىي ھەرىكىتىم قىزىقىشىمغا قانات بولمىغان بولسا، ئۇ خىلدىكى ساددا قىزىقىش بىلەن ھېچنېمىنى ئۆگەنگىلى بولمايدىكەن. شۇڭا ئىنگلىز تىلى ئۆگەنگۈچىلەرگە قىلىدىغان تەۋسىيەم شۇكى، قىزىقىشنى ئەمەلىي ھەرىكەتكە ئايلاندۇرۇش كېرەك.

> Love makes all heart gentle
>
> مۇھەببەت جىمى يۈرەكلەرگە ئالىيجانابلىق ئاتا قىلىدۇ.
>
> Every man is a poet when he in love.
>
> مۇھەببەتلىشىۋاتقان ۋاقىتتا ھەممە ئادەم بىر شائىردۇر.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

Christmas Cards

مىلاد بايرىمىلىق كارتوچكىلار

It was two weeks before Christmas, and Mrs. Smith was very busy. She bought a lot of Christmas cards to send to her

friends and to her husband's friends, and put them on the table in the livingroom. Then, when her husband came home from work, she said to him, "Here are the Christmas cards for our friends, and here are some stamps, a pen and our book of addresses. Will you please write the cards while I am cooking the dinner?"

Mr. Smith did not say anything, but walked out of the livingroom and went to his study. Mrs Smith was very angry with him, but did not say anything either.

Then a minute later he came back with a box full of Christmas cards. All of them had addresses and stamps on them.

"These are from last year," he said, "I forgot to post them."

2. **Other Expressions about Making Call**

تېلېفون بېرىشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

1) Connect me with Queen Hotel, please.
2) Can you get me extension 145, please.
3) A moment, please.
4) Hold the line, please.
5) No, you've got the wrong number.
6) Telephone for you, Mr. Alim.
7) Tell him I'll call later.
8) Does he have your number?
9) May I leave a message.

ئۇيغۇر كىتاب تورپېكتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

Unit 4 تۆتىنچى دەرس

Summary ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Theme: Congratulating

تەبرىكلەش

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

① Congratulations on...
② Best wished for your...
③ Happy Birthday !
④ All the very best!

Text تېكىست

Good News خۇشخەۋەر

تېكىستتىكى يېڭى سۆزلەر ۋە ئىبارىلەر

Word Garden (A) سۆز گۈلزارى

① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر ③ قارىمۇقارشى سۆزلەر ④ مەنىداش سۆزلەر ⑤ يىلتىزداش سۆزلەر ⑥ ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر ⑦ تور سۆزلەر

Word Gardn (B) سۆز گۈلزارى

① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

A Little Present (A) كۆڭۈل سوۋغىسى
Hisam's Joke ھىسام چاقچاقلىرىدىن

Word Building سۆز ياساش قائىدىسى
ئالدى قوشۇمچىلار (-ex- ، mis- ، un) ۋە كەينى قوشۇمچىلار (mate- ، ce- ، ed- ، or- ، ist-)

Grammar گرامماتىكا
1. پېئىللار ھەققىدە ئەسلەتمە؛
2. ئىنگلىز تىلىدىكى ئاددىي زامانلار (① ئاددىي ھازىر زامان ② ئاددىي ئۆتكەن زامان ③ ئاددىي كەلگۈسى زامان ④ ئاددىي ئۆتكەن كەلگۈسى زامان)

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش
National Monuments, Statues and Buildings of USA
ئامېرىكىنىڭ دۆلەتلىك ئابىدىلىرى، ھەيكەللىرى ۋە بىنالىرى

A Little Present (B) كۆڭۈل سوۋغىسى
The Top English songs
دۇنياۋى نادىر ناخشىلار
Ready For the Times to Get better
گۈزەل مىنۇتلارنى كۈتۈش (ئىنگلىزچە)

Exercises مەشق
1. دىئالوگ ئۇچۇن مەشق؛ 2. سۆزلۈك ئۇچۇن مەشق؛ 3.

تېكىست ئۈچۈن مەشق؛ 4. گراماتىكا ئۈچۈن مەشق؛ 5. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش؛ 6. يېزىقچىلىق مەشقى (جۈملە رەتلەش)

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages

مەن ئېغىز تىلىنى قانداق مەشق قىلدىم؟

ئوقۇپ چۈشىنىش Reading Comprehension

1. The Biggest Deceiver

ئەڭ چوڭ ئالدامچى

2. Other Expressions about Congratu lating

تەبرىكلەشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تورى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

تۆتىنچى دەرس Unit 4

دىئالوگ Dialogue

Congratulating

تەبرىكلەش

تەبرىكلەش ـ ئىجتىمائىي ئالاقىدىكى بىر تۈرلۈك مۇھىم سەنئەت. بۇنداق بولۇشىدىكى سەۋەب ئۇ بىر كىشىدە ئەدەب ـ قائىدە بارلىقىنى بىلدۈرۈپلا قالماستىن، تېخىمۇ مۇھىمى ئۇرۇق ـ تۇغقان، دوست ـ بۇرادەر، تونۇش ـ بىلىشلەر بىرەر يېڭى ئىش، نەتىجە ۋە ياخشى نەرسىلەرگە ئېرىشكەندە گۈزەل تىلەكلەرنى بىلدۈرۈشتە مۇھىم رول ئوينايدۇ. جايىدا ئېيتىلغان بىرەر جۈملە تەبرىك سۆزى ھېسسىيات ئالماشتۇرۇپ دوستلىشىش ۋە مۇۋەپپەقىيەتنىڭ ئىشىكىنى ئاچىدۇ؛ قارشى تەرەپتە ياخشى تەسىر قالدۇرىدۇ.

تۇغۇلغان كۈننى تەبرىكلىگەندە

A: Isn't today your brithday?

B: Yes, it is.

A: Happy Birthday.

B: Thanks.

ھېيت ـ بايراملارنى تەبرىكلىگەندە

A: Happy new year!

B: Happy new year!

A: Good luck to you in the new year!

B: I wish the same.

ئوقۇشقا ئۆتكەنلىكىنى تەبرىكلىگەندە

A: Alim, I heard you got admitted to Beijing University.

B: Yes, I received the notice yesterday.

A: Congratulations, Alim! I know it's a good school.

B: Thanks, I'm lucky indeed.

يېڭى توي قىلماقچى بولغانلارنى تەبرىكلىگەندە

A: When will the wedding be held?

B: Next Sunday.

A: That is great. I wish you all the best.

يېڭى ئۆيگە كۆچۈپ كىرگەنلەرنى تەبرىكلىگەندە

A: Best wished for your new home. This is a small gift.

B: How nice of you. I'll open it right now.
   On, it's lovely!

A: I'm glad you like it.

B: That is my favorite colour.

Notes

1) congratulate [kn'grætjuleit]v. تەبرىكلىمەك
2) birthday['bə:θdei]n. تۇغۇلغان كۈن
3) wish [wiʃ]n. v. ① ئۈمىد ② ئۈمىد قىلماق
4) good luck تەلەي، ئامەت
5) admit[əd'mit]v. قوبۇل قىلىنماق، ئېتىراپ قىلىنماق
6) lucky['lʌki]adj. تەلەيلىك
7) receive[ri'si:v]v. تاپشۇرۇۋالماق
8) indeed [in'di:d] adv. ھەقىقەتەن
9) notice['noutis]n. v.
① چاقىرىق، ئۇقتۇرۇش ② ئۇقتۇرماق
10) wedding['wediŋ]n. توي، مەرىكە
11) held [held]v. ① ئۆتكۈزمەك ② تۇتماق
12) gift[gift]n. سوۋغا
13) favorite['feivərit]adj. ياخشى كۆرىدىغان

Text تېكىست

Good News خۇشخەۋەر

When Susan left high school she wanted to go to university. Unfortunately, her father was quite poor, and a university education cost a lot of money.

"Take the entrance examination", her father said, "and we'll think of something if you pass."

Susan took the examination. She did not score very high marks, but she scored enough, and was offered a place at the university.

"I'm very proud of you, Susan," her father said. "I must find the money for a university education for you somehow."

"But how, Day?" Susan asked.

"Well, I can sell my car and work a lot of overtime. I can even work at two jobs if necessary. One during the day and one at night."

"You're a very generous father," Susan said.

"Your future is worth the sacrifice" he told her.

The next day he sold his car and asked his boss to give him three hours overtime every day. This meant walking to work and working 12 hours a day, seven days a week, but he did not complain. His daughter's education was worth it.

A year passed. Susan took her first-year examination.

www.uyghurkitap.com

When the results were announced, she ran home to tell he father the news.

"Dad," she said, "I've got my examination results. You'll be so pleased."

"You've passed!" he exclaimed.

"No, Dad. You can have your car back and stop working so hard."

New words and Expressions

1) unfortunately [ˌʌnˈfɔːtʃənətli] adv. بەختكە قارشى
2) quite[kwait] adv. ناھايىتى، بەك
3) poor [puə]adj. نامرات، بىچارە
4) education [ˌedju<:>ˈkeiʃən]n.
مائارىپ، تەلىم ـ تەربىيە
5) cost [kɔst] v. n. ① چىقىم بولماق ② چىقىم
6) entrance examination [ˈentrəns igˌzæmiˈneiʃən] n.
كىرىش ئىمتىھانى
7) score [skɔː] v. n. نەتىجە
8) mark [mɑːk]n. نومۇر، بەلگە
9) offer [ɔfə]v. تەمىنلىمەك
10) proud [praud] adj. مەغرۇر، ئىپتىخارلانماق
11) generous [ˈdʒenərəs]adj. مەرد، سېخى
12) sacrifice [ˈsækrifɑis]v. قۇربان بەرمەك
13) complain [kəmˈplein]v. قاقشىماق
14) announce [əˈnauns]v. جاكارلىماق، ئېلان قىلماق

Notes

1) تېكىستتىكى «university …was offered a place at the» دېگەن جۈملە مەجھۇل دەرىجىلىك قۇرۇلما بولۇپ، مەنىسى «… غا ئۇنىۋېرسىتېتتىن جاي تەمىنلەندى» دېگەنلىك بولىدۇ.

ئىنگلىز تىلىدىكى مەجھۇل دەرىجىنىڭ فورمۇلىسى «پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى be + » (··· لىنىدى، ئېتىلدى) مەجھۇل دەرىجە كېيىنكى دەرسلەردە تونۇشتۇرۇلىدۇ.

2) تېكىستنىڭ ئاخىرىدىكى «You'll be so pleased» دېگەن جۈملە «ئەمدى تازا خۇش بولىدىغان بولدۇڭ» دېگەن مەنىدە. will دىن كېيىن پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى كېلىدۇ.

3) stop تىن كېيىن كۆپىنچە ھەرىكەتنام كېلىدۇ.

جاپالىق ئىشلەشنى توختاتماق stop working hard

يېزىشنى توختاتماق stop writing

4) بۇ دەرستىكى قائىدىسىز پېئىللار:

leave	left	left	leaving	leaves
go	went	gone	going	goes
cost	cost	cost	costing	costs
take	took	taken	taking	takes
tell	sold	sold	selling	sells
tell	told	told	telling	tlls
give	gave	given	giving	gives
mean	meant	meant	meaning	means
run	ran	run	running	runs

سۆز گۈلزارى (A) Word Garden

(تېكىستتىكى سۆزلەر ئاساسىدا كېڭەيتىلدى)

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

1) left [left]

① ئايرىلماق (leave نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى ۋە ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى) ② سول تەرەپ

1) theft [θeft]n. ئوغرىلىق

2) high [hai] adj. ئېگىز

thigh [θai]n. كاسا، سۆڭگەچ

3) school [ˈskul] n. مەكتەپ

wool [wul] n. قوي يۇڭى

4) quite [kwaɛiət]n. ناھايىتى، بەك

quiet [ˈkwit]v. جىمجىت

quit [kwit]v. ۋاز كەچمەك، ئىستىپا بەرمەك

quilt [kwilt] n. يوتقان

5) University [ˌjuniˈvəːsiti] n. ئالىي مەكتەپ، ئۇنىۋېرسىتېت

adversity [ədˈvəːsiti]n. بەختسىزلىك

diversity [daiˈvəːsiti]n. ئوخشىماسلىق، ئۆزگىرىش

6) took [tuk]v. ئالدى (take نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)

hook [huk] n. ئىلغۇچ

7) place [pleis]n. v ① ئورۇن، جاي ② ئورۇن ئالماق

replace [riˈpleis] v. ئورۇننى ئالماق

palace [ˈpælis] n. ئوردا، قەسىر

lace [leis] n. ئاياغ بوغقۇچ

8) worth [wəːθ] v. ئەرزىمەك

worse [wəːs] adj. ناچارراق

9) score [skɔː] n. نەتىجە

core [kɔː]n. مېغىز

fore [fɔː] n. ... نىڭ ئالدى

chore [tʃɔː] n. ئائىلىنىڭ ئىشلىرى

sore [sɔː] adj ئادەمنى ئازابلايدىغان، ئازابلىق

10) seven [ˈsevn] num. يەتتە

even [ˈiːvən] adv. ھەتتا

heaven [ˈhevn]n. جەننەت

www.uyghurkitap.com

11) enough [iˈnʌf] adj. يېتەرلىك
plough [plau]v. تېرىماق (يەر)
12) complain [kəmˈplein] قاقشىماق
explain [ˌiksplein]v. چۈشەندۈرمەك
plain [plein] adj. ئاددىي ـ سادda، ئاددىي
13) boss [sɔs] n. خوجايىن، باشقۇرغۇچى
toss [tos] n. تاشلىماق، ئاتماق
loss [lɔːs]n. زىيان

2. ئورتاق سۆزلەر

1) gram [græm]n. گرام
2) grammar [ˌgræmə]n. گرامماتىكا
3) Greek [griːk]n. گرېكلار، گرېك تىلى
4) Holland [ˈhɔlənd]n. گوللاندىيە
5) hydrogen [ˈhɑidrədʒin]n. ھىدروگېن
6) indiom [ˈidiəm]n. ئىدىئوم
7) Indian[ˈindiən] n. ھىندىئان، ھىندى
8) Japan [dʒˈpæn] n. ياپونىيە
9) journal [ˈdʒəːnl]n. ژۇرنال، گېزىت

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1) unfortunately ↔ fortunately [ˈfɔːtʃnitli] adv.
بەختكە يارىشا
2) poor ↔ rich [ˈritʃ] adj. باي
3) enough ↔lack [læk] adj. كەمچىل
4) proud ↔ modest [ˈmɔdist] adj. كەمتەر
5) necessary ↔ unnecessary [ʌnˈnesisəri] adj. ھاجەتسىز
6) generous ↔ stingy [ˈstindʒi] adj. پىخسىق
7) quiet ↔ noisy [ˈnɔizi] adj. شاۋقۇنلۇق
8) heaven ↔hell [ˈhevn]n. دوزاخ

www.uyghurkitap.com

4. مەنداش سۆزلەر

1) enough adj. — يېتەرلىك
plenty ['plenti], sufficient [sə'fiʃənt]
2) quite adv. — بەك، خېلى
rather ['rɑːðə], fairly ['fεəli] — خېلى
3) exclaim [iks'kleim] v. — تۋۋلىماق
shout [ʃaut], scream[skriːm]

5. يىلتىزداش سۆزلەر

1) unfortunatel [ʌn'fɔːtʃənitili] adv. — بەختكە قارشى
fortunately ['fɔːtʃnitli] adv. — بەختكە يارىشا
fortune ['fɔːtʃən]n. — بايلىق
fortuneless ['fɔːtʃənlis] adj. — بەختسىز
fortuneteller ['fɔːtʃənˌtelə]n. — رەمچى، پالچى
2) education [ˌedju<:>'keiʃən]n.
ماائارىپ، تەلىم - تەربىيە
educationist [ˌedju<:>'keiʃnist] n. — مائارىپشۇناس
educator ['edju<:>'keitə]n. — مائارىپ خىزمەتچىسى
educated['edju<:>keitid] adj. — تەربىيە كۆرگەن
uneducated ['ʌn'edjukeitid] adj. — تەربىيە كۆرمىگەن
educate ['edju<:>keit]v. — تەربىيىلىمەك
3) examination [ig'zæmi'neiʃən]n. — ئىمتىھان
exam ['eg 'zæm]n. — ئىمتىھان
examinant [ig'zæminət]n. — كومىسسىيە
examinee [igˌzæmi'niː]n. — ئىمتىھان بەرگۈچى
examiner [ig'zæminə]n.
سوئال سورىغۇچى، ئىمتىھان ئالغۇچى
4) pass [pɑːs]v. — ئۆتمەك
passage ['pæsidʒ]n. — ① كارىدور ② ئابزاس

Passenger ['pæsindʒə]n. يولۇچى، پاسساژىر
passerby ['pɑ:sə'bɑi] n. يولدىن ئۆتكۈچى، يولۇچى
passable ['pɑ:səbl] adj. ئۆتۈشكە بولىدىغان
somehow ['sʌmhɑu] adv. نېمىشقىدۇر
somewhat ['sʌmvɔt] adv. adj. ئاز، ئازراق
some day ['sʌmdei]n. كەلگۈسى
some where = someplace ['sʌmpleis] adv.
مەلۇم جاي
someitimes ['sʌmtɑimz] adv. بەزىدە، گاھىدا
6) announce [ə'nɑuns] v. ئېلان قىلماق
announcement [ə'nɑunsmnt]n. ئېلان
7) work [wə:k]n. v ئىشلەش، ئىش، خىزمەت
workshop ['wə:kʃɔp]n. گۇرۇپپا
work house ['wə:khɑus]n. سېخ
workmate ['wə:kmeit]n. ئىشداش
8) hard [hɑ:d] adj. adv ① قاتتىق ② تىرىشىپ
hardness ['hɑ:dnis] n. مۇستەھكەملىك
hardworking ['tɑ:d'wə:kiŋ] adj. تىرىشچان

6. ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر

1) plain[plein]a. گېنىق، ئاددىي ـ ساددا
plane[plein]n. ئايروپىلان
2) practice ['præktis]n. ئەمەلىيەت
practise['præktis]v. يولغا قويماق
3) right[rɑit]adj. ئوڭ
rite[rɑit]n. مۇراسىم
4) role[rəul]n. رول
roll[rəul]v. دومىلىماق

www.uyghurkitap.com

7. تۆر سۆزلەر

(دائىم ئۇچرايدىغان بېلىق، ھاشارەت، قۇرت - قوڭغۇز نامىلىرىنى بىلدۈرىدىغان سۆزلەر)

1) fish[fiʃ]n.	بېلىق
2) ant[ænt]n.	چۈمۈلە
3) bee[bi:]n.	ھەسەل ھەرىسى
4) butterfly ['bʌtəflai]n.	كېپىنەك
5) fly[flai]n.	چىۋىن
6) mosquito[mos'kitəu]	پاشا
7) eagle[i:gl]n.	بۈركۈت
8) lark[la:k]n	تورغاي
9) pigeon['pidʒin]n.	كەپتەر
10) sparrow['spærəu]n.	قۇشقاچ
11) swallow['swɔləu]n.	قارلىغاچ

سۆز گۈلزارى (B) Word Garden

1) enough ، plentyful ، sufficient (يېتەرلىك، تولۇق)

enough نىڭ مەنىسى «يېتەرلىك» بولۇپ، سان ياكى دەرىجە جەھەتتىن كىشى رازى بولغۇدەك ھالەتكە يەتكەن ئەھۋالنى سۈپەتلەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

We have enough seats for the guests.

بىز مېھمانلار ئۈچۈن يېتەرلىك ئورۇن تەييارلاپ قويدۇق.

plentiful نىڭ مەنىسىمۇ «يېتەرلىك، تولۇق، نۇرغۇن» بولۇپ، ئېھتىياجنى قامدىغۇدەك ساندا يەتكەنلىكىنى كۆرسەتكەندىن تاشقىرى ساننىڭ ناھايىتى زور ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن:

Apples are plentiful at the moment.

ھازىر ئالمىلارنىڭ ناھايىتى مول ۋاقتى.

sufficient رەسمىي سورۇنلاردا كۆپرەك ئىشلىتىلىدىغان سۆز

بولۇپ enough بىلەن ئوخشاش ئىشلىتىلىدۇ، ئاساسلىقى ئەمەلىي ئېھتىياجىنىڭ قانائەتلەندۈرۈلگەنلىكىنى ئىپادىلەيدۇ. لېكىن، enough بىلەن بولغان پەرقى شۇ يەردىكى، enough سانىغىلى بولىدىغان ئىسىمنىڭ كەينىدە كېلەلەيدۇ، رەۋىشمۇ بولالايدۇ. sufficient نى بولسا بۇنداق ئىشلىتىشكە بولمايدۇ.

We had {enough money / money enough} to pay for it.

ئۇنىڭغا تۆلىگۈدەك يېتەرلىك پۇل بىزدە بار.

The miser had sufficient money but he thought it was not enough.

بۇ پىخسىق باينىڭ يېتەرلىك پۇلى بار، لېكىن ئۇنى يەتمەيدۇ دەپ ئويلايدۇ.

2) quite، fairly، rather (ناھايىتى، خېلى)

quite نىڭ تۈس مەنىسى كۈچلۈكرەك بولۇپ، fairly بىلەن rather گە قارىغاندا چوڭقۇرراق.

For quite a long time, I haven't been there.

ئۇ يەرگە بېرىپ باقمىغىنىمغا خېلى ئۇزۇن ۋاقىت بولدى.

«خېلى» دېگەن مەنىنى ئىپادىلىگەندە rather سەلبىي مەنىنى، fairly ئىجابىي مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

This kid is fairly clever.

بۇ بالا خېلى ئەقىللىق.

This kid is rather cunning.

بۇ بالا ئوبدانلا ھىيلىگەر.

rather گاھىدا ئىجابىي سۈپەتلەرنى ئېنىقلاپ كېلەلەيدۇ. بۇ چاغدا ئۇنىڭ مەنىسى «»ناھايىتى» دېگەنلىك بولۇپ ھېچقانداق سەلبىي تۈسنى ئىپادىلىمەيدۇ.

I have a rather interesting job.

مېنىڭ ناھايىتى كۆڭۈللۈك خىزمىتىم بار.

www.uyghurkitap.com

3) exclaim، scream، shout (ۋارقىراش، تولىلاش)

exclaim تەئەججۈپ ئىچىدە ۋارقىراپ كېتىشنى كۆرسىتىدۇ، كۆپىنچە سۆزلىگۈچىنىڭ گېپى بىلەن بىرلىكتە ئىشلىتىلىدۇ.

"What!" he exclaimed, "Are you leaving without me?"

— نېمە؟ —ئۇ تولىلىۋەتتى، — سەن مېنى تاشلاپ كەتمەكچىمۇ؟

scream بولسا كۆپىنچە ئاغرىق، قورقۇنچ، غەزەپ ياكى ھاياجان تۈپەيلى تولىلىۋېتىشنى كۆرسىتىدۇ. ئۇيغۇرچىغا كۆپىنچە «چىرقىراش» دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ. shout بولسا يۇقىرى ئاۋازدا ۋارقىرىۋېتىشنى كۆرسىتىدۇ؛ بۇ سۆزدە يۇقىرىقى ئىككى سۆزدىكىدەك ھېسسىيات تۈسى بولمايدۇ.

He shouted, but his friend seemed ot not hear him.

ئۇ ۋارقىراپ باقتى، لېكىن دوستى ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىمىغاندەك قىلاتتى.

Suddenly, this drunken girl screamed with pain.

مەست بولۇپ قالغان بۇ قىز تۇيۇقسىز ئازاب ئىچىدە چىقىرىۋەتتى.

2. كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى (worth، if، even)

even نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) بۇ سۆز «ھەتتا» دېگەن مەننى بىلدۈرىدۇ. ئەمما، جۈملىنىڭ نەرىدە كەلگەنلىكىگە قاراپ پۈتۈن جۈملىنىڭ مەنىسىگە ئوخشىمىغان دەرىجىدە تەسىر كۆرسىتىدۇ. سېلىشتۇرۇپ باقايلى:

She would not <u>even</u> answer my letter.

ئۇ ھەتتا مېنىڭ خېتىمگە جاۋاب قايتۇرمىدى (باشقا ئىشلارنى قويۇپ تۇرايلى).

<u>Even</u> she would not answer my letter.

ھەتتا ئۇمۇ مېنىڭ خېتىمگە جاۋاب قايتۇرمىدى. (باشقا

ئادەملەرنى قويۇپ تۇرايلى)
2) سۇپەتنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجىسىنى ئېنىقلاپ كېلىپ ئىچكىرىلەپ قويۇلغان تەلەپ ۋە تېخىمۇ ئىچكىرى تەسۋىرنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

Her black dress made her pale face seem even paler.

ئۇنىڭ قارا كىيىمى تاتىراڭغۇ چىرايىنى تېخىمۇ مىسكىن قىلىپ كۆرسىتىۋەتكەنىدى.

③ if، though بىلەن بىرلىكتە قوشما باغلىغۇچى ھاسىل قىلىپ «… لغان تەقدىردىمۇ» دېگەن مەنىلەرنى بېرىدۇ. مەسىلەن:

Even if it is temporal, it is a good plan.

ئۇ ۋاقىتلىق پىلان بولسىمۇ لېكىن ياخشى پىلاندۇر.

We should be modest even though we get great success in our work.

خىزمىتىمىزدە قالتىس نەتىجىلەرگە ئېرىشكەن تەقدىردىمۇ كەمتەر بولۇشىمىز لازىم.

if نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) «ئەگەر» دېگەن مەنىنى بىلدۈرۈپ شەرتنى ئىپادىلەيدۇ. ئەمما، ئوخشىمىغان زاماندا ئىشلىتىلسە ئوخشىمىغان تۈسنى بىلدۈرىدۇ.

① ئاددىي ھازىرقى زاماندا ئىشلىتىلسە، پەرەز قىلىنغان ئىشنىڭ ئىشقا ئېشىش مۇمكىنچىلىكى بارلىقىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

If it is fine this afternoon, I shall go with you.

ئەگەر بۈگۈن چۈشتىن كېيىن ھاۋا ياخشى بولسا، سەن بىلەن بارىمەن.

② ئاددىي ئۆتكەن زاماندا ئىشلىتىلسە، پەرەز قىلىنغان ئىشنىڭ ئەسلا مۇمكىن بولمايدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

If I could fly, I shouldn't take plane.

ئەگەر ئۆچالىغان بولسام، ئايروپىلانغا ئولتۇرمىغان بولاتتىم.
(ئەمەلىيەتتە بۇنداق بولۇشى مۇمكىن ئەمەس)

③ ئۆتكەن پۈتكەن زاماندا ئىشلىتىلسە، تىلغا ئېلىنغان ئىشنىڭ ئەمەلىيەتتە يۈز بەرمىگەنلىكىنى ئىپادىلەيدۇ. مەسىلەن:

If I hadstudied hard, I would have past the exam.

تىرىشىپ ئۆگەنگەن بولسام، ئىمتىھاندىن ئۆتۈپ كەتكەن بولاتتىم.

2) whetherغا ئوخشاش ئىشلىتىلىپ «... لامدۇ، لىمامدۇ، مۇ، ئەمەسمۇ» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

They asked him if he had learned English.

ئۇلار ئۇنىڭدىن ئىنگلىز تىلى ئۆگەنگەن ـ ئۆگەنمىگەنلىكىنى سورىدى. (whether =)

لېكىن، بۇ دېگەنلىك if نى ھەر قانداق ئەھۋالدا whether بىلەن ئوخشاش ئىشلەتكىلى بولىدۇ، دېگەنلىك ئەمەس. ئۇلارنىڭ ئىنچىكە پەرقىنى ئىگىلەش ئۈچۈن كېيىنكى دەرسلەرگە قاراڭ.

3) if بىلەن تۇراقلىق يوسۇندا بىرىكىپ ئوخشىمىغان مەنىلەرنى بىلدۈرىدىغان ئىبارىلەر:

if necessary	زۆرۈر تېپىلسا
if possible	مۇمكىن بولسا، ئىمكانىيەت يار بەرسە
if you like	ئەگەر خالىسىڭىز، نېمىلا دېگەن بىلەن
if I dare say so	شۇنداق دېيىشىمگە بولسا
if only	①... قىلغان بولسىچۇ كاشكى! ② ... بولغان ئەھۋالدا

worth نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) بۇ سۆز «ئەرزىمەك» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. تېكىستتە مۇشۇ مەنىدە كەلگەن. ئادەتتە بۇ سۆز كېيىم خەۋەر بولغاندا كەينىدىن ئىسىم ياكى ھەرىكەتنام كېلىدۇ. مەسىلەن:

It is not worth the trouble. (ئىسىم)

ئۇ ئاۋارە بولۇشقا ئەرزىمەيدۇ.

This book is worth reading. (ھەرىكەتنام)

بۇ كىتاب ئوقۇشقا ئەرزىيدۇ.

2) ئىشلىتىلىشى بۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان worthwhile دېگەن بىر سۆز بىرىكمىسىمۇ بار. بۇ بىرىكمىدىن كېيىنمۇ ئىسىم ياكى ھەرىكەتنام كەلسە بولىدۇ. مەسىلەن:

It is worthwhile visiting that factory.

ئۇ زاۋۇتنى بىر ئېكىسكۇرسىيە قىلىشقا ئەرزىيدۇ.

3. دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

1) take part in قاتناشماق

Martin was sick and could not take part in the meeting yesterday.

مارتىن ئاغرىپ قالغاچقا تۈنۈگۈنكى يىغىنغا قاتنىشالمىدى.

2) at all = in the least

ئازراقمۇ، قىلچە (ئىنكار جۈملىدە ئىشلەيدۇ)

Larry does not love him at all. (in the least)

لارى ئۇنى ئازراقمۇ ياخشى كۆرمەيدۇ.

3 look up قاراپ باقماق، ئاختۇرماق، تەكشۈرمەك

Let's look up his telephone number in the directory.

ئۇنىڭ تېلېفون نومۇرىنى تېلېفون دەپتىرىدىن ئاختۇرۇپ باقايلى.

4) wait on

كۈتمەك (رېستوران، ماگىزىن قاتارلىقلاردا)

The restaurant waitress asked us, "Has anyone waited on you yet?"

رېستوران كۈتكۈچىسى بىزدىن: «بىرەرسى سىلەرنى كۈتتىمۇ؟» دەپ

سورىدى.

5) at least ئاز دېگەندە

I spend at least two hours every night on my studieds.

مەن ھەر كۈنى ئاخشىمى ئۆگىنىشكە ئاز دېگەندە ئىككى سائەت سەرپ قىلىمەن.

6) so far = until now ھازىرغىچە

So far, we haven't had an answer from him.

ھازىرغىچە ئۇنىڭدىن ھېچقانداق جاۋاب ئالالمىدۇق.

7) take a walk سەيلە قىلماق، ماڭماق

Last evening we took a walk around the park.

تۈنۈگۈن ئاخشام بىز باغچىنىڭ ئەتراپىدا سەيلە قىلدۇق.

8) take a trip سەپەرگە چىقماق، ساياھەت قىلماق

During the summer holidays, they took a trip to Europe.

يازلىق تەتىل مەزگىلىدە ئۇلار ياۋروپاغا ساياھەتكە باردى.

9) try on سىناپ باقماق (كىيىم ئېلىشتىن بۇرۇن)

He tried on several suits before he picked out a blue one.

ئۇ بىر قانچە كىيىمنى كىيىپ باققاندىن كېيىن بىر كۆك كىيىمنى تاللىدى.

10) think over ئويلىنىپ باقماق

Don't hurry to make a decision now. Think it over for a while.

ھازىرلا قارار چىقىرىشقا ئالدىرىماڭ، بىردەم ئويلىنىۋېلىڭ.

11) take place يۈز بەرمەك، ئۆتكۈزۈلمەك

I thought that the wedding party was taking place in that restaurant.

مەن تېخى توي مۇراسىمىنى ئاشۇ رېستوراندا ئۆتكۈزۈلۈۋاتامدىكىن دەپتىمەن.

12) put away ئېلىپ كەتمەك، يىغىشتۇرماق

Please put away your papers!

قەغەزلىرىڭىزنى يىغىشتۇرۇڭ!

a Little Present (A) كۆڭۈل سوۋغىسى

The Odd Answers ئالامەت جاۋابلار

One day, when Hisam was in class, the teacher drew the picture of heart on the blackboard and asked
Hisam, "What is this?" "Root", said Hisam immediately.
The teacher was annoyed:
"Have a good look at it, what is on one's chest?"
"Breast", Said Hisam after thinking it over for a while.
The teacher was annoyed again:
"Not in outer side, in inner side." Hisam thought is over a long time and answered."
"Milk"

ھىسام ئوقۇۋاتقىنىدا بىركۈنى مۇئەللىم دوسكىغا قان تومۇرلىرى يىيىلغان يۈرەكنىڭ سۈرىتىنى سىزىپتۇ - دە، ھىسامنى تۇرغۇزۇپ سوراپتۇ:

— بۇ نىمە؟

— يىلتىز، — دەپتۇ ھىسام دەررۇ. مۇئەللىم رەنجىپتۇ:

— ئوبدانراق قارا، ئادەمنىڭ مەيدىسىدە نىمە بولىدۇ؟

— ئەمچەك، — دەپتۇ ھىسام بۇ قېتىم بىر ئاز ئويلىنىپ. مۇئەللىم يەنە رەنجىپتۇ:

— ھەي، تىشىدا ئەمەس، ئىچىدە نىمە بولىدۇ دەيمەن؟

ھىسام بۇدا ئۇزاق ئويلىنىپ، جاۋاب بىرىپتۇ:

— سۈت.

Word Building سۆز ياساش قائىدىسى

(مۇشۇ دەرسنىڭ «يىلتىزداش سۆزلەر» گۇرۇپپىسىدىكى سۆزلەر ئاساسىدا كېڭەيتىلدى)

ئالدى قوشۇمچىلار (un- ، mis- ، ex-)

1) un- ئىنكار قوشۇمچە

(سۈپەت رەۋىش ۋە پېئىللارنىڭ ئالدىدا كېلىپ ئەسلى مەنىنى ئىنكار قىلىدۇ)

unfortunately بەختكە قارشى un+fortunately

unreducated تەربىيە كۆرمىگەن un + educated
unhappy پەرىشان، بەختسىز un + happy
unlock ئاچماق un + lock
2) mis -
خاتا (گاھىدا ئەسلىدىكى مەنىنىڭ ئىنكارىنى بىلدۈرىدۇ)
misunderstand خاتاچۈشەنمەك mis + understand
misfortune بەختسىزلىك mis + fortune
mistake خاتالىق mis + take
3) ex -
①··· نىڭ سىرتىدا، ··· سىرتىغا تارتماق ② سابىق، بۇرۇنقى
export ئېكسپورت قىلماق ex+port
ex-wife بۇرۇنقى ئايالى
ex - president سابىق زۇڭتۇڭ

كەينى قوشۇمچىلار

1) -ist ئىسىم ياسىغۇچى قوشۇمچە
(مەلۇم كەسىپ بىلەن شۇغۇللانغۇچىنى بىلدۈرىدۇ)
educationist مائارىپ خىزمەتچىسى education +ist
journalist ژۇرنالىست journal + ist
2)-oor (-er, -r) ئىسىم ياسىغۇچى قوشۇمچە
(مەلۇم كەسىپ بىلەن شۇغۇللانغۇچىنى بىلدۈرىدۇ)
educationor مائارىپچى education+or
writer يازغۇچى write+r
worker ئىشچى work + er
3) —ed (d) سۈپەت ياسىغۇچى قوشۇمچە
(··· ىنغۇچى دېگەن مەنىنى بېرىدۇ)
examinee ئىمتىھان بەرگۈچى examtce
payee پۇل تاپشۇرۇۋالغۇچى pay + ee
5) -mate ئىسىم ياسىغۇچ قوشۇمچە

(مەلۇم ئىش بىلەن تەڭ شۇغۇللانغۇچىنى بىلدۈرىدۇ، ئۇيغۇرچىدىكى «ىداش» قوشۇمچىسىنىڭ رولىغا ئۇدۇل كېلىدۇ)

workmate خىزمەتداش work + mate

classmate ساۋاقداش class + mate

گرامماتىكا Grammar

1. پېئىللار ھەققىدە ئەسلەتمە

ئالدىنقى قىسىم كىتابتا ئىنگلىز تىلىدىكى پېئىللارنىڭ تۈرلىرى، شەكلى، رولى ھەققىدە قىسقىچە چۈشەنچە بەرگەنىدۇق. بۇ دەرسنىڭ گرامماتىكا قىسمىدا ئاساسلىق تونۇشتۇرۇلىدىغان زامانلار پېئىللار بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك بولغاچقا، زامانغا مۇناسىۋەتلىك بەزى نۇقتىلار ھەققىدە كىچىككىنە ئەسلەتمە بېرىپ ئۆتىمىز:

ياردەمچى پېئىل: will ، shall ، be ۋە have

بۇ ئۆچ پېئىل پېئىللارنىڭ ئالدىدا كېلىپ ھەر خىل زامان مەنىلىرىنى ئىپادىلەشتە ياردەمچىلىك رول ئوينايدۇ.

will پېئىلىنىڭ ئالدىدا كېلىپ ئاددىي كەلگۈسى زاماننى ئىپادىلەيدۇ.

I will come tomorrow. ئەتە كېلىمەن.

be پېئىلى باشقا بىر مۇستەقىل (was ، were/am ، is ، are) پېئىلنىڭ ھازىرقى زامان تارماق شەكلى (ing- قېتىلغان شەكلى) بىلەن كېلىپ داۋاملىشىۋاتقان زامان مەنىسىنى ئىپادىلەيدۇ.

I am speaking English. مەن ئىنگلىز تىلىدا سۆزلەۋاتىمەن

I was studing English at this time yesterday.

تۈنۈگۈن بۇنداق ۋاقىتتا ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىۋاتقانىدىم.

have پېئىلىنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلىنىڭ ئالدىدا كېلىپ ئۆتكەن زامانلارنى ياساشتا ياردەمچى پېئىللىق رول ئوينايدۇ. (ھازىر

www.uyghurkitap.com

پۈتكەن زاماندا have ، ئۈچىنچى شەخستە has ، ، ئۆتكەندە پۈتكەن زاماندا had)

I <u>have done</u> my homework.

تاپشۇرۇقۇمنى ئىشلەپ بولدۇم.

I <u>had studied</u> English two years by the end of last week.

ئالدىنقى ھەپتىنىڭ ئاخىرىغىچە ئىنگلىز تىلىنى ئىككى يىل ئۆگەندىم.

1) پېئىلنىڭ شەكىللىرى

① پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى (动词原形)

لۇغەتتە بېرىلگەن، ئارقىسىدىن ھېچقانداق قوشۇمچە قېتىلمايدىغان پېئىل شەكلىنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن: play، do دېگەنلەر شۇ پېئىللارنىڭ ئەسلى شەكىللىرىدۇر.

② پېئىلنىڭ ھازىرقى زامان تارماق شەكلى (现在分词)

پېئىلدىن كېيىن ing قېتىلغان شەكىلدۇر. مەسىلەن: playing ، doing دېگەنلەر شۇ پېئىللارنىڭ ھازىرقى زامان تارماق شەكىللىرىدۇر.

③ پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى (过去式)

قائىدىلىك پېئىللاردىن كېيىن ed قوشۇمچىسى قېتىلغان، قائىدىسىز پېئىل بولۇپ قالسا، قائىدىسىز پېئىللار جەدۋىلىنىڭ ئىككىنچى رېتىدە كۆرسىتىلگەن پېئىل شەكلىدۇر. مەسىلەن، play قائىدىلىك پېئىل بولۇپ ئۇنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى played. do قائىدىسىز پېئىل بولۇپ ئۇنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى did. بۇ خىل پېئىل شەكلى ئاددىي ئۆتكەن زاماندا ئىشلىتىلىدۇ.

④ پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى (过去分词)

قائىدىلىك پېئىللارنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى ئۆتكەن زامان شەكلىگە ئوخشاش پېئىلدىن كېيىن ed قوشۇمچىسىنى قېتىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ. مەسىلەن، played بولسا play پېئىلىنىڭ ھەم ئۆتكەن زامان شەكلى ھەم ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى. قائىدىسىز پېئىللارنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى قائىدىسىز پېئىل

جەدۋەلنىڭ ئۈچىنچى رېتىگە تىزىلغان پېئىل شەكلىنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن، do پېئىلىنىڭ قائىدىسىز پېئىل بولۇپ ئۇنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى done. پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى have (has)، had لەردىن كېيىن كېلىپ پۈتكەن زامانلاردىن ياسايدۇ.

⑤ پېئىلنىڭ ئۈچىنچى شەخس بىرلىك شەكلى (第三人称单数形式)

بۇ پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلىدىن كېيىن s قېتىلغان شەكلىنى كۆرسىتىدۇ. ئادەتتە ئاددىي ھازىرقى زاماندا، جۈملىنىڭ ئىگىسى ئۈچىنچى شەخس بىرلىك بولغاندا ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن، plays، does دېگەنلەر play، do پېئىللىرىنىڭ ئۈچىنچى شەخس بىرلىك شەكلىدۇ.

2. ئىنگلىز تىلىدىكى ئاددىي ھازىرقى زامانلار

ئىنگلىز تىلىدىكى زامان ھەر خىل ۋاقىتتا ھەر خىل ئۇسۇلدا يۈز بەرگەن ھەرىكەتنى ئىپادىلەيدىغان بىر خىل گرامماتىكىلىق كاتېگورىيىدۇر. ئۇيغۇر تىلىدا بىز زامانلارنى ئۈچ تۈرگە بۆلىمىز. ئەمما ئىنگلىز تىلى گرامماتىكىسىدىكى زامان 16 خىل بولىدۇ. ئەمەلىيەتتە بۇ 16 خىل زاماننىڭ ھەممىسىنىڭ ئۇيغۇرچىدا ئىپادىلىنىش شەكىللىرى بار. بۇ 16 خىل زامان ھازىرقى ۋاقىت، ئۆتكەندىكى ۋاقىت، كەلگۈسىدىكى ۋاقىت، ئۆتكەندىكى كەلگۈسىدىكى ۋاقىتتىن ئىبارەت تۆت زامان نۇقتىسىنىڭ ئاددىيلىق، پۈتۈش، داۋاملىشىش، پۈتۈشتىن ئىبارەت تۆت ھەرىكەت نۇقتىسى بىلەن كېسىشىشىدىن ھاسىل بولغان. بىز بۇ دەرسىمىزدە ئاددىيلىق نۇقتىسىدىن چىقىپ ئاددىي ھازىرقى زامان، ئاددىي ئۆتكەن زامان، ئاددىي كەلگۈسى زامان، ئاددىي ئۆتكەن كەلگۈسى زامانلارنى تونۇشتۇرىمىز. ئاۋۋال بىز ئىنگلىز تىلىدىكى ئاددىي زامانلارغا كىرىشتىن بۇرۇن، شۇنىڭغا ماس ھالدا ئىپادىلەنگەن، «ئىشلەش» (do) پېئىلى ئاساس قىلىنغان تۆۋەندىكى ئۇيغۇرچە جۈملىلەرگە قاراپ باقايلى ۋە پېئىلنىڭ ئۆزگىرىش شەكلىگە، ئىنگلىز تىلىغا قانداق تەرجىمە قىلىنىدىغانلىقىغا دىققەت قىلايلى:

① مەن ھەر كۈنى تاپشۇرۇق <u>ئىشلەيمەن</u>.(داۋاملىق ، قەرەللىك بولىدىغان ھەرىكەت)

② مەن تاپشۇرۇقۇمنى <u>ئىشلىدىم</u>. (ئۆتكەن مەلۇم بىر ۋاقىتتا ئورۇندالغان ھەرىكەت)

③ مەن ئەتە تاپشۇرۇقۇمنى <u>ئىشلىمەكچى</u>. (كەلگۈسىدە بولىدىغان ھەرىكەت)

④ ئۇ: «ئەتە تاپشۇرۇقۇمنى <u>ئىشلەيمەن</u>» دېدى. (كەلگۈسىدە بولىدىغانلىقى ئېيتىلغان ھەرىكەت)

تەرجىمىسى:

① I <u>do</u> my homework every day. (ئاددىي ھازىرقى زامان)

② I <u>did</u> my homework. (ئاددىي ئۆتكەن زامان)

③ I <u>will do</u> my homework. (ئاددىي كەلگۈسى زامان)

④ He said that he <u>would do</u> his homework tomorrow. (ئاددىي ئۆتكەن كەلگۈسى زامان)

زامان ئىسمى	ياسىلىشى	مىسالى	پېئىلنىڭ ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى (ئۈچ شەخستە)
ئاددىي ھازىرقى 一般现在	① پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى ② پېئىلنىڭ ئۈچىنچى شەخس بىرلىك شەكلى	① do ②does	a. قىلىمەن b. قىلىسىز c. قىلىدۇ
ئاددىي ئۆتكەن 一般过去	پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى	did	a. قىلدىم b. قىلدىڭىز c. قىلدى
ئاددىي كەلگۈسى 一般将来	will+ پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى (shall)	will do (shall do)	a. قىلماقچىمەن b. قىلماقچىسىز c. قىلماقچى
ئاددىي ئۆتكەن كەلگۈسى 一般过去将来	would+ پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى (should)	would do (should do)	a. قىلماقچىدىم b. قىلماقچىدىڭىز c. قىلماقچىدى

1) ئاددىي ھازىرقى زاماننىڭ ئىشلىتىلىشى

پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى كېلىدۇ (ئىگە ئۈچىنچى شەخس بىرلىك بولغاندا پېئىلدىن كېيىن s قېتىلىدۇ)

① دائىملىق ئەھۋالنى، ئىقتىدار ۋە ئادەتنى، ئوبيېكتىپ ھەقىقەت ياكى قانۇنىيەتنى ئىپادىلەشتە ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

a. I do my homework every day. (دائىملىق ئەھۋال)
(She does her ....)

b. She speaks English well. (ئىقتىدار)

c. The earth moves around the sun.
(ئوبيېكتىپ قانۇنىيەت)

تەرجىمىسى:

a. تاپشۇرۇقۇمنى ھەر كۈنى ئىشلەيمەن. (تاپشۇرۇقنى كۈندە ئىشلەش ئادەتكە ئايلانغان)

b. ئۇ ئىنگلىزچىنى ياخشى سۆزلەيدۇ. (ئۇنىڭدا ئىنگلىزچە سۆزلەيدىغان ئىقتىدار بار)

c. يەر شارى قۇياش ئەتراپىدا ئايلىنىدۇ. (بۇ بىر خىل ئوبيېكتىپ قانۇنىيەت)

② دائىملىق ئەھۋال ياكى مەۋجۇتلۇقنى ئىپادىلىگەندە always (ھەمىشە)، often (دائىم)، usually (ئادەتتە)، every day (ھەر كۈنى)، sometimes (بەزىدە) قاتارلىق ۋاقىتنى بىلدۈرىدىغان سۆزلەر بىلەن بىللە كېلىدۇ.

③ گېزىت ـ ژۇرناللارنىڭ تېمىلىرىدا، كىنو ـ فىلىملەرنىڭ سىنارىيىسىدە، سۈرەت چۈشەندۈرۈشلىرىدە ئاددىي ھازىر زامان ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

What does the newspaper say?

گېزىتتە نېمە دەپتۇ؟

④ پىلان، بەلگىلىمە، لايىھە بويىچە كەلگۈسىدە بولىدىغان

ئەھۋال ياكى ھەرىكەتنىمۇ ئىپادىلەشتە ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

a. I <u>am</u> at home all day tomorrow.

مەن ئەتە پۈتۈن بىر كۈن ئۆيدە بولىمەن.

b. The talk begins at two tomorrow afternoon.

سۆھبەت ئەتە چۈشتىن كېيىن ئىككىدە باشلىنىدۇ.

ئاددىي ھازىرقى زاماننىڭ تەستىق، سوئال، ئىنكار شەكىللىرى (get پېئىلى ئاساس قىلىنىدۇ)

شەكلى / شەخس	تەستىق شەكلى	ئىنكار شەكلى	سوئال شەكلى
I, You (we, you) I - ۋە II - شەخس	I {You / we} get up early.	I {you / we} don't get up early.	Do I {You / we} get up early?
he, she (they) III - شەخس	①She/he get<u>s</u> up early. ② They get up early.	①She/he doesn't get up early. ② They don't get up early.	① Does she/he get up early? ② Do they get up early?

2) ئاددىي ئۆتكەن زاماننىڭ ئىشلىتىلىشى

ئاددىي ئۆتكەن زاماندا پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى (قائىدىلىك پېئىلدا پېئىلدىن كېيىن ed قېتىلغان شەكلى، قائىدىسىز پېئىلدا قائىدىسىز پېئىللار جەدۋىلىنىڭ ئىككىنچى رېتىگە تىزىلغان شەكلى)

① ئۆتمۈشنىڭ مەلۇم ۋاقتىدا ياكى مەلۇم مەزگىلىدە يۈز بەرگەن ھەرىكەتنى ۋە ئەھۋالنى ئىپادىلەيدۇ. مەسىلەن:

I <u>did</u> my homework yesterday.

تاپشۇرۇقنى تۈنۈگۈن ئىشلىدىم.

They had a baby last month.

ئالدىنقى ئايدا ئۇلارنىڭ بالىسى تۇغۇلدى.

He played football well. ئۇ پۇتبولنى ياخشى ئوينىدى.

in those، in 1980، last week، yesterday، a minute ago ② days دېگەنگە ئوخشاش ۋاقىت ھالەتلىرى بىلەن بىللە كېلىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا this year، this month، this week قاتارلىق ۋاقىت ھالەتلىرى بىلەن بىللە كەلسىمۇ بولىدۇ. لېكىن، ئۇنىڭدا «ھازىر» غا مۇناسىۋەتلىك ۋاقىت ئۇقۇمى بولماسلىقى كېرەك.

Did you see him today?

بۈگۈن ئۇنى كۆردىڭىزمۇ؟

(today ئەمەلىيەتتە بۈگۈننىڭ ئۆتۈپ كەتكەن مەلۇم بىر ۋاقتىنى كۆرسىتىدۇ)

ئاددىي ئۆتكەن زامان ئىشلىتىلگەن جۈملىلەرنىڭ سوئال شەكلى did you...? بىلەن، ئىنكار شەكلى did تىن كېيىن not نى قېتىش يولى بىلەن ياسىلىدۇ. مەسىلەن:

سوئال شەكلى: Did you see him today?

ئۇنى بۈگۈن كۆردىڭىزمۇ؟

ئىنكار شەكلى: I didn't see him today.

ئۇنى بۈگۈن كۆرمىدىم.

تەستىق شەكلى: I saw him today.

بۈگۈن ئۇنى كۆردۈم.

3) ئاددىي كەلگۈسى زاماننىڭ ئىشلىتىلىشى

ئاددىي كەلگۈسى زاماننىڭ شەكلى: پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى + will (shall) بولىدۇ.

ئۇيغۇرچىدا تەرجىمىسى «... ىدۇ» ياكى «... ماقچى، مەكچى» بولۇپ چىقىدۇ.

ئاددىي كەلگۈسى زامان كەلگۈسىدە بولىدىغان ئەھۋال ۋە ھەرىكەتنى ئىپادىلەيدۇ، كۆپىنچە كەلگۈسىنى بىلدۈرىدىغان ۋاقىت ھالەتلىرى بىلەن بىللە كېلىدۇ. مەسىلەن: tomorrow، week،

www.uyghurkitap.com

next ، month ، next ، year ، next in a few days دېگەندەك.

He'll come next week.

ئۇ كېيىنكى ھەپتە كېلىدۇ / كەلمەكچى.

② ھازىرقى زامان ئىنگلىز تىلىدا، بولۇپمۇ ئامېرىكىدا قانداق شەخس بولۇشىدىن قەتئىينەزەر بىردەك will ئىشلىتىلىدۇ.

③ يۇقىرىقىدىن باشقا «am/is/are going to» لىق شەكلىمۇ «دىماقچى، ىمەكچى» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. لېكىن، ئۇنىڭدا مەقسەت، پىلان مەنىسى كۈچلۈكرەك بولىدۇ. مەسىلەن:

I am going to have lunch.

تاماق يەي دەپ تۇرىمەن. (ئاللىبۇرۇن تەييارلىق ۋە پىلان بار)

ئاددىي كەلگۈسى زامان ئىشلىتىلگەن جۈملىلەرنىڭ ئىنكار شەكلى shall/will دىن كېيىن not نى قېتىش ئارقىلىق، سوئال شەكلى ?... will you ئارقىلىق ياسىلىدۇ. مەسىلەن:

ئىنكار شەكلى: I will not come back.

قايتىپ كەلمەكچى ئەمەسمەن.

سوئال شەكلى Will you come back?

قايتىپ كېلەمسىز؟

4) ئاددىي ئۆتكەن كەلگۈسى زاماننىڭ ئىشلىتىلىشى

ياسىلىشى «پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى + would (should)» شەكلىدە بولىدۇ.

① ئاددىي ئۆتكەن كەلگۈسى زامان ئۆتكەن زاماندا تۇرۇپ كەلگۈسىدە بولىدىغان ئەھۋالغا ئالدىن قىياسىنى ئىپادىلەيدىغان زاماندۇر.

He said that he would do his homework tomorrow.

ئۇ تاپشۇرۇقنى ئەتە ئىشلەيدىغانلىقىنى ئېيتتى. (ئېيتىش ھەرىكىتى بولۇپ بولغان، ئىشلەش ھەرىكىتى كەلگۈسىدە بولىدۇ)

② ئاددىي ئۆتكەن كەلگۈسى زامان يۇقىرىقى شەكىلدىن باشقا يەنە «was/were going to» شەكلىدىمۇ كېلىدۇ.

I know that he was going to write a book.

ئۇنىڭ بىر كىتاب يازماقچى بولۇپ تۇرغانلىقىدىن خەۋىرىم بار.

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش

National Monuments, Statues and Buildings of USA

ئامېرىكىنىڭ دۆلەتلىك ئابىدىلىرى، ھەيكەللىرى ۋە بىنالىرى

Americans have their monuments and statues. The most important ones are in the capital city of washing ton.

The tallest is the Washington Monument, George Washinton is called the father of country. He was the general who defeated the British army. The people gave him a reward electing him as the first president of the United States in 1789.

Perhaps the most beautiful monument is the Jefferson Memoral. Thomas Jefferson is remembered as a president and as the writer of the Declaration of Independence.

The Capital building is the place where congress meets to make laws. The White House is where the presidents live. The Library of Congress is one of the largest libraries in the world The Smithsonian is the famous

ئامېرىكانلارنىڭ ئابىدىلىرى، ھەيكەللىرى بار. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ مۇھىم بولغانلىرى پايتەخت ۋاشىنگتوندا.

ئۇنىڭ ئىچىدە ئەڭ ئېگىز ۋاشىنگتون خاتىرە سارىيى. جورج ۋاشىنگتون مۇشۇ دۆلەتنىڭ ئاتىسى دەپ ئاتىلىدۇ. ئۇ ئەنگلىيە ئارمىيىسىنى مەغلۇب قىلغان گېنېرال. شۇڭا خەلق تۆھپىسى ئۈچۈن تارتۇقلاپ ئۇنى 1789 - يىلى قۇرۇلغان ئامېرىكا قوشما شىتاتلىرىنىڭ تۇنجى زۇڭتۇڭى قىلىپ سايلىغان.

ئەڭ چىرايلىق خاتىرە سارىيى بەلكىم جېففېرسون خاتىرە سارىيى بولسا كېرەك. ئۇ مۇستەقىللىق خىتابنامىسىنىڭ ئاپتورى ۋە زۇڭتۇڭلۇق نامى بىلەن يادلىنىدۇ.

پارلامېنت بىناسى دۆلەت مەجلىسىدىكىلەر يىغىلىپ قانۇن چىقىرىدىغان جاي، ئاقسارايدا زۇڭتۇڭ تۇرىدۇ. پارلامېنت كۇتۇپخانىسى دۇنيادىكى ئەڭ چوڭ كۇتۇپخانىلارنىڭ بىرى. سىمسونىيان - ئامېرىكىنىڭ تارىخى ھەققىدىكى ماتېرىياللار ساقلانغان داڭلىق مۇزېي.

ئەگەر سىز ۋاشىنگتونغا بېرىپ قالسىڭىز، بۇ خاتىرە

www.uyghurkitap.com

museum of all American history. Should you go to Washington, these are the monuments, statues, and buildings you should see to understand American history and culture.

سارايلىرى، ھەيكەللەر ۋە بىنالار ئامېرىكانلارنىڭ تارىخى، مەدەنىيىتىنى چۈشىنىشىڭىز ئۈچۈن ناھايىتى زۆرۈر.

A Little Present (B) كۆڭۈل سوۋغىسى

The Tops English songs

دۇنياۋى نادىر ناخشىلار

Ready For the Times to Get Better

گۈزەل مىنۇتلارنى كۈتۈۋېلىش

It's been a too long time with no peace of mind
And I'm ready for the times to get better

I've got to tell you I've been racking my brain
Hoping to find a way out

I've had enough of this continual rain
Changes are coming no doubt
(Repeat)

You seem to want from me what I cannot give
I feel so lonely at sometimes
I have a dream that I wish I could live
It's burning holes in my mind
(Repeat)

It's been a too long time with no peace of mind
And I'm ready for the times to get better
La, la, la, la, la, la, la…
La, la, la, la, la, la, la…
(Repeat 2 times)

شۇنچە ئۇزۇن ۋاقىتتىن بېرى،
تىنجىمىدى كۆڭلۈم بىرەر رەت.
كۈتۈپ كەلدىم گۈزەل چاغلارنى،
تەييارلىنىپ شۇنچە بىتاقەت.

ساڭا ئەمدى ئېيتىشىم كېرەك،
باش قاتۇردۇم ئۇزاق - ئۇزاقتىن.
شۇ كۈنلەرگە ئېرىشەرمەن دەپ،
چىقاي دەپ بۇ ئازاب، پىراقتىن.

شۇنچە ئۇزۇن ياغدى يامغۇرمۇ،
بۇنداق كۈننى كۆرۈپ كەتتىم بەك.
بولار ئەمدى ئۆزگىرىش دېيمەن،
ياخشى كۈنگە يوقتۇر مەندە شەك.

شۇنچە ئۇزۇن ۋاقىتتىن بېرى،
تىنجىمىدى كۆڭلۈم بىرەر رەت.
كۈتۈپ كەلدىم گۈزەل چاغلارنى،
تەييارلىنىپ شۇنچە بىتاقەت.

سەن كۈتكەندەك قىلىسەن مەندىن،
بېرەلمىگەن شۇ نەرسىلەرنى.
بەك غېرىبلىق سېزىمەن گاھى،
ئېھ، يالغۇزلۇق قىينايدۇ جاننى.

مېنىڭدە بار شۇنداق بىر ئارزۇ،
ياشالىسام دەيمەن ئۆزۈڭغا.
ئوخشايدۇ بۇ ئارزۇ گويا كى،
ئىچ - ئىچىمدە كۆيۈۋاتقان غارغا.

شۇنچە ئۆزۈڭ ۋاقىتتىن بىرى،
تىنجىمىدى كۆڭلۈم بىرەر رەت.
كۆتۈپ كەلدىم گۈزەل چاغلارنى،
تەييارلىنىپ شۇنچە بىتاقەت.

مەشق Exercises

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشق

1) ئىككى ئوقۇغۇچى بىر بولۇپ «تەبرىكلەش» دېگەن تېما ئاستىدا دىئالوگ قىلىڭلار.

ئارقا كۆرۈنۈش: TOEFL ئىمتىھانىدىن يۇقىرى نومۇر ئالغان بىر ئوقۇغۇچىنى تەبرىكلەش

2) دوستلىرىڭلارنىڭ يېڭى يىلىنى، تۇغۇلغان كۈنىنى تەبرىكلىگەندە دېيىلىدىغان جۈملىلەرنى بىلگىنىڭلارچە دەپ بېرىڭلار.

2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشق

1) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە قاپىيىداش سۆز تېپىپ مەنىسىنى يېزىڭلار.

① a. left b. ———
② a. high b. ———
③ a. school b. ———
④ a. university b. ——— c. ———
⑤ a. took b. ———
⑥ a. lace b. ——— c. ——— d. ———
⑦ a. score b. ——— c. ——— d. ———
⑧ a. seven b. ——— c. ———
⑨ a. complain b. ——— c. ———
⑩ a. boss b. ——— c. ———

2) تۆۋەندىكى ئۇيغۇرچە يېزىلغان سۆزلەردىن ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچىغا ئورتاق سۆزلەرنى تېپىپ ئىنگلىزچىسىنى يېزىڭلار:

مەكتەپ، گراممانتىكا، گرام، گرېك، گوللاندىيە، جۇڭگو، ئىنگلىز، ھىندى، ياپونىيە، ژۇرنال، كىتاب

3) تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارىمۇ قارشى سۆزىنى يېزىپ بېرىڭلار:

① fortunately ←→
② rich ←→
③ lack ←→
④ modest ←→
⑤ unnecessary ←→
⑥ noisy ←→
⑦ hell ←→

4) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە مەنداش سۆز تېپىڭلار:

① enough ______ ______
② quite ______ ______
③ exclaim ______ ______

5) تۆۋەندىكى كۆرسىتىلگەن سۆزلەرگە يېقىنىراق بىر سۆزلەرنى تېپىپ بوش ئورۇننى تولدۇرۇڭلار:

① a. unfortunately
b. بەختكە يارىشا c. بايلىق d. بەختسىزلىك e. پالچى
② a. education
b. مائارىپ خىزمەتچىسى c. تەربىيە كۆرگەن d. تەربىيىلىمەك
③ a. exam
b. كومپىسسىيە c. ئىمتىھان بەرگۈچى d. ئىمتىھان ئالغۇچى
④ a. pass b. كارىدور c. يولۇچى d. يولدىن ئۆتكۈچى
⑤ a. somehow
b. ئازراق c. مەلۇم جاي d. بەزىدە e. مەلۇم بىر كۈنى
⑥ a. work b. گۇرۇپپا c. ئىشلەش d. سىخ

6) يۇرتۇڭلاردا تېپىلىدىغان قۇش، ھاشارات، قۇرت -

قوشۇمچە سۆزلارنىڭ نامىنى ئىنگلىزچە دەپ بېرىڭلار.

7) تۆۋەندىكى تۇراقلىق بىرىكمىلەرنىڭ مەنىلىرىنى ئۇيغۇرچە دەپ بېرىڭلار ۋە ھەر بىرىگە بىردىن ئىنگلىزچە جۈملە تۈزۈڭلار:

take part in, at all, look up, wait on, at least, so far, try on, think over, take palce.

3. تېكىست ئۈچۈن مەشق

1) Answer these questions about the text:

تۆۋەندىكى سوئاللارغا تېكىست مەزمۇنىغا ئاساسەن جاۋاب بېرىڭلار:

① Why did Susan's father have to work so hard?

② What kind of student was Susan at the university?

③ What sacrifices did Susan's father make?

④ Why didn't Susan's father complain?

2) Topics for Discussion مۇھاكىمە تېمىسى

① Did you have the problem of Susan after collage entrance exam?

ئالىي مەكتەپ ئىمتىھانىدىن كېيىن سۇسان يولۇققان مەسىلىگە سىز يولۇقتىڭىزمۇ؟ (ئوقۇش پۇلى تۆلەش قىيىن بولۇش)

② Is Susan's problem common in Xinjiang?

سۇساننىڭ مەسىلىسى شىنجاڭدا بارمۇ؟

4. گراماتىكا ئۈچۈن مەشق

1) تۆۋەندىكى ئۈچ پېئىلغا تەلەپ قىلىنغان زامانلار بويىچە ئايرىم - ئايرىم تۈزۈڭلار:

play go study

a. ئاددىي ھازىر

b. ئاددىي ئۆتكەن

c. ئاددىي كەلگۈسى

d. ئاددىي ئۆتكەن كەلگۈسى

www.uyghurkitap.com

2) زامان ھەققىدە ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكى توغرا جاۋابنى تاللاڭلار:

① I ——— abroad after studying English.

A. will go B. should go C. went D. going

② ——— you come here yesterday?

A. do B. did C. does D. will

③ I ——— get up early usually.

A. didn't B. doesn't C. don't D. will not

④ She said that she ——— would come

A. will come B. come C. came D. would come

5. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

زامان تەلىپىگە ئاساسەن تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار:

① ئۇ بۇ يەرگە ھەركۈنى كېلىدۇ.
② ئۇ ئىنگلىزچىنى ياخشى سۆزلەيدۇ. } (ئاددىي ھازىر زامان)
③ بىز ھەر كۈنى ئەتىگەندە تۇرىمىز.

④ ئۇ كەلمەكچى.
⑤ مەن تاپشۇرۇق ئىشلىمەكچى. } (ئاددىي كەلگۈسى زامان)
⑥ بىز كەتمەكچى.

⑦ مەن ئورنۇمدىن تۇردۇم، مەكتەپكە باردىم. (ئاددىي ئۆتكەن زامان)

⑧ ئۇ ئەتە كېلىدىغانلىقىنى ئېيتتى. (ئاددىي ئۆتكەن كەلگۈسى زامان)

6. يېزىقچىلىق مەشقى (جۈملە رەتلەش)

① visited, art gallery, I, last week, the

② wish, tomorrow, I, come, you

③ I, have, am going to , lunch

④ She, said, would, that, she, it, do

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

تۆۋەندىكى دىئالوگلارنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئاخىرىدىكى توغرا بىر جاۋابنى تاللاڭلار:

1) Man: Here is something for you.

Woman: How nice of you

Man: I hope you'll like it.

A. ئەر كىشى بەرگەن سوۋغىنى ئايال ئېچىپ كۆردى.

B. ئەر كىشىنىڭ بەرگەن سوۋغىسىنى ئايال ياخشى كۆرىدۇ.

C ئەر كىشى ئايالنىڭ ئۆزى بەرگەن سوۋغىسىنى ياخشى كۆرۈشىنى ئۈمىد قىلدى.

D. بۇ يەردە مەلۇم بىر نەرسە ئايالنى كۈتۈۋاتىدۇ.

2) Woman: When will your wedding ceremony?

Man: Tomorrow.

Woman: I wish you all the best.

A. ئايال كىشى ئەتە توي قىلىدۇ.

B. ئايال كىشى بىلەن ئەر كىشى ئەتە توي قىلىدۇ.

C. ئەتە ئايال ئەرنىڭ تويىغا بارىدۇ.

D. ئايال تويى بولىدىغان ئەرگە ئەڭ ياخشى تىلەكلىرىنى بىلدۈردى.

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages

مەن ئېغىز تىلىنى قانداق مەشق قىلىمەن؟

ئىنگىلىز تىلى ئۆگىنىش ئاستا ـ ئاستا ئىلگىرىلەش جەريانىدۇر. بۇ جەريان ئۇزۇن مۇددەت مەشق قىلىشىمىزنى، ئۆزىمىزنىڭ تىلدىكى خاتالىقلىرىمىزنى تۈزىتىپ مېڭىشىمىزنى تەلەپ قىلىدۇ. ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش جەريانىدا ئەجىر بىلەن ھاسىلات ئاساسىي جەھەتتىن تەڭ نىسبەتنى ئىگىلەيدۇ. بىر تىل ئۆگىنىشكە قانچىلىك

ئەجىر سىڭدۇرسەك، ئۇنىڭدىن شۇنچىلىك نەتىجىگە ئېرىشىمىز. ئەمما مەلۇم مەزگىل زېھىن قويۇپ بېرىلىپ ئۆگىنىش ۋە ئۇسۇلغا دىققەت قىلىشمۇ ئىنتايىن مۇھىم. ھەر قانداق بىر تىل ئۆگەنگۈچى راۋان سۆزلەيدىغان بولۇشنى ئارزۇ قىلىدۇ، لېكىن ھەممەيلەننىڭ بۇ ئارزۇغا يېتىپ كېتەلىشى مۇمكىن ئەمەس. مەن ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشنى خىزمەتكە چىققاندىن كېيىن باشلىغان، ئاساسەن دېگۈدەك ئۆزلۈكۈمدىن ئۆگەنگەن. مېنىڭ ئېغىز تىلىنى مەشق قىلىشتىكى ئۇسۇلۇم مۇنداق ئىدى: (1) ھەر كۈنى ئۆزۈم ئاڭلىغان سۆز ـ جۈملىلەرنى يېرىم سائەت ئىچىدە ئىنگلىزچىگە ئۇنسىز تەرجىمە قىلاتتىم. دەسلىپىدە بۇ ماڭا بەك تەس كەلدى. بىر قانچە سۆزنىڭ مەنىسىنى بىلگىنىم بىلەن پۈتۈن جۈملىنى تەڭ سۈرئەتتە توغرا قۇراشتۇرۇپ چىقىش خېلى قىيىنغا توختىدى. ئۇزۇن مۇددەت داۋاملاشتۇرۇش نەتىجىسىدە بۇ مېنىڭ قىزىقىپ ئېلىپ بارىدىغان ئادىتىمگە ئايلاندى. (2) ئۆزۈم ئوقۇغان، كۆرگەن قىزىقارلىق نەرسىلەرنى تامغا قاراپ تۇرۇپ ئىنگلىزچە بايان قىلاتتىم. بۇنداق بولغاندا خاتا سۆزلەپ قويۇپ باشقىلارنىڭ مەسخىرىسىگە قېلىشتىن ئەنسىرەشنىڭ ھاجىتى قالمايتتى، كۆرۈلگەن جۈملە خاتالىقلىرىمنى بايقىغان ھامان تۈزۈتىۋېلىشقا بولاتتى. (3) مەخسۇس خاتىرە دەپتەر، كارتا تۈتۈپ تۇر، تېمىلار بويىچە تىپىك ئېغىزچە جۈملىلەرنى يىغاتتىم ۋە بوش ۋاقىت تاپسىلا ئوقۇيتتىم. مېنىڭچە، ئىنگلىزچە ئېغىز تىلىنى ياخشىلاشتا، ئۆگەنگۈچى سەۋىيىسىنىڭ ئۆسۈشىگە ئەگىشىپ تەبىئىي ھالدا خاتالىقلىرىنى تۈزۈتۈپ ماڭىدۇ. بۇ نۇقتىدىن قارىغاندا، دەسلىپىدە راۋانلىق توغرىلىقنىڭ ئالدىدا تۇرسا ياخشى. ئېغىز تىلىنى يېڭىدىن مەشق قىلغاندا توغرىلىقنى زىيادە ئويلىشىپ كەتكەندە، ئۆگەنگۈچى خاتالىق ئۆتكۈزۈپ قويۇشتىن ئەنسىرەپ ياخشى ئىلگىرىلىيەلمەي قالىدۇ.

مول سۆز بايلىقى ۋە گراماتىكىلىق بىلىم راۋان سۆزلەشنىڭ ئاساسى. بىر ئادەمنىڭ ھەر قانداق تېما ھەققىدە ئەركىن ـ ئازادە

پىكىر بايان قىلىپ كېتەلىشى مۇمكىن ئەمەس. كۆپ ئوقۇش، كۆپ يادلاش، كۆپ ئاڭلاش ئارقىلىق بىلىم دائىرىسىنى كېڭەيتىش، ياخشى بولغان تىل ئۆگىنىش ئادىتىنى يېتىلدۈرۈش كېرەك. ئىنگلىزچە ئىپادىلىيەلمىگەن سۆز ـ ئىبارىلەرنى ئۇيغۇرچە ـ ئىنگلىزچە لۇغەتكە ياكى خەنزۇچە ـ ئىنگلىزچە لۇغەتكە قاراپ بىلىۋېلىش كېرەك.

To idle away one's time amounts to killing oneself.
ۋاقىتنى بىكار ئۆتكۈزۈش ئۆز ـ ئۆزىنى ئۆلتۈرۈش دېمەكتۇر.

To save time is to long then life.
ۋاقىتنى تېجەش ـ هاياتنى ئۇزارتىش دېگەنلىكتۇر.

Time tries all things.
ۋاقىت هەممە نەرسىنى سىنايدۇ.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

The Biggest Deceiver ئەڭ چوڭ ئالدامچى

A certain old gentleman was very unhappy about modern education, and thought that young people nowadays were not being taught the importance of knowing the difference between right and wrong.

One day he was taking a walk in the park near his home when he saw some young boys standing around a small cat. The old gentleman went up to the boys and asked them what was happening. One of the boys said to him, "We're having a contest. We're telling lies, and the one who tells the biggest one gets to keep the cat."

The old gentleman thought that this was a good opportu-

www.uyghurkitap.com

nity to teach the boys a useful lesson, so he said to them, "I've never told a lie in my life." All at once there was a great shout from all the boys, and they said, "You've won! You can take the cat!"

Notes ئىزاھات

1) gentleman['dʒentlmən]n. جاناب
2) importance[im'pɔːtəns]n. مۇھىملىق
3) between[bi'twiːn]prep. ... نىڭ (ئىككى ئادەم) ئارىلىقىدا
4) difference['difərəns]n. پەرق
5) contest['kɔntest]n. مۇسابىقە
6) opportunity[ˌɔpə'tjuːniti]n. پۇرسەت
7) won[wʌn]v. ئۇتماق، يەڭمەك

Other Expression About Congratulating
تەبرىكلەشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

1) Congratulations.
2) May I wish you a happy birthday.
3) Many congratulations on your marriage.
4) A merry Christmas to you.
5) All the very best!
6) I wish you the same.
7) Please accept my sincere congratulations.

Notes

1) marriage ['mæridʒ]n. نىكاھ، توي
2) merry ['meri]adj. خۇشال، شادىمان
3) accept [ək'sept]v. قوبۇل قىلماق
4) sincere [sin'siə]adj. سەمىمىي

Unit 5 بەشىنچى دەرس

Summary ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Theme: Likes and Dislikes

ياخشى كۆرمەك ۋە ياخشى كۆرمەسلىك

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك ① Do you like....

جۈملە شەكىللىرى ② How do you like....

③ What would you like to...

④ I prefer to ....

Text تېكىست

Telling the Time ۋاقىتنى دەپ بېرىش

تېكىستتىكى يېڭى سۆزلەر ۋە ئىبارىلەر

Word Garden (A) سۆز گۈلزارى

① قاپپىيىلىك سۆزلەر؛ ② ئورتاق سۆزلەر؛ ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر؛ ④ مەنىداش سۆزلەر؛ ⑤ يىلتىزداش سۆزلەر؛ ⑥ ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر؛ ⑦ تۈر سۆزلەر

Word Gardn(B) سۆز گۈلزارى

① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش؛ ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

A Little Present (A) كىچىك سوۋغىسى

Hisam's Joke هېسام چاقچاقلىرىدىن

Word Building سۆز ياساش قائىدىسى

ئالدى قوشۇمچىلار -en، -dis، ② كەينى قوشۇمچىلار -some، -ing

Grammar گراماتىكا

داۋاملىشىش زامانلىرى

1. ھازىر داۋاملىشىۋاتقان زامان؛ 2. ئۆتكەن داۋاملاشقان زامان؛ 3. كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان؛ 4. ئۆتكەن كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان؛

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش

Birds and symbols of USA

ئامېرىكىنىڭ قۇشلىرى ۋە سىمۋوللىرى

A Little Present (B) كۆڭۈل سوۋغىسى

The Top English songs

دۇنياۋى نادىر ناخشىلار

Right here waiting

بۇ يەردە سېنى كۈتىمەن (ئىنگلىزچە ناخشا)

Exercises مەشق

1. دىئالوگ ئۆچۈن مەشق؛ 2. سۆزلۈك ئۆچۈن مەشق؛ 3. تېكىست ئۆچۈن مەشق؛ 4. گراماتىكا ئۆچۈن مەشق؛ 5. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش؛ 6. يېزىقچىلىق مەشقى (جۈملە

رەتلەش)

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages

زامان ئىسىملىرىنىڭ ئۇيغۇرچە ئاتىلىشى توغرىسىدا

ئوقۇپ چۈشىنىش Reading Comprehension

1. A Red Cross Nurse

قىزىل كرېستنىڭ سېستىراسى

2. Other Expressions about likes and Dislikes

ياخشى كۆرۈش ۋە ياخشى كۆرمەسلىككە مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

Unit 5 بەشىنچى دەرس

Dialogue دىئالوگ

Likes and Dislikes

ياخشى كۆرمەك ۋە ياخشى كۆرمەسلىك

ئەنگلىيە، ئامېرىكىنىڭ مەدەنىيىتىدە سىز ئۆزىڭىز ياخشى كۆرگەن ئىش، شەيئى ۋە ئادەمگە بولغان ھېسسىياتىڭىزنى قانداق دەرىجىدە ئىپادىلىسىڭىز بولۇۋېرىدۇ. لېكىن، مەلۇم شەيئى ياكى نەرسىنى ياخشى كۆرمىسىڭىز، ئۇلارغا ئۆچ بولسىڭىز، ھېسسىيات ئىپادىلىشىڭىز تەبىئىي يوسۇندا ئادەت؛ سورۇن ۋە ئاڭلىغۇچى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىڭىز قاتارلىق ھەر قايسى ئامىللارنىڭ تەسىرىگە ئۇچرايدۇ. شۇڭا بىرەر نەرسىگە بولغان ئۆچمەنلىك، ياخشى كۆرمەسلىك ھېسسىياتىڭىزنى ئىپادىلىگەندە بۇ نۇقتىنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىشىڭىز زۆرۈر.

ناھايىتى ياخشى كۆرىدىغانلىقنى ئىپادىلىگەندە

A: Do you like classical music?

B: Yes, very. I'm quite interested in it.

A: So am I. It has unfailing charm.

مەلۇم نەرسىنى بەكرەك ياخشى كۆرىدىغانلىقنى ئىپادىلىگەندە

A: What would you like to play, tennis or table tennis?

B: It doesn't make any difference to me. Which one do you prefer?

A: I prefer to play tennis.

B: Fine, let's go to play tennis.

ئەڭ ياخشى كۆرىدىغانلىقنى ئىپادىلىگەندە

A: I like reading novels best.

B: Who is your favorite writer.

A: Zordun Sabir.

B: I admire him, too.

ياخشى كۆرمەيدىغانلىقىنى ئىپادىلىگەندە

A: I dislike western food.

B: Why?

A: It's very troublesome.

B: I hate it. I can't get used to the taste.

ئۆچ كۆرىدىغانلىقىنى ئىپادىلىگەندە

A: I hate raining days.

B: Me too. I'm always in low spirits when it rains.

A: If it rains tomorrow, our picnic will be spoiled.

بەرىبىر ئىكەنلىكىنى ئىپادىلىگەندە

A: Let's go to skating.

B: Are you fond of sports?

A: I like all kinds of sports and games, especially skating.

B: I have no preferance.

Notes

1) be interested in phr. ... غا قىزىقماق

2) unfailing [ʌn'feiliŋ]adj. يوقالماس

3) charm ['tʃɑːm]n. سېھرىي كۈچ

4) so am I مەنمۇ شۇ

5) tennis['tenis]n. تېننىس (تور توپ)

6) table tennis تىكتاك توپ

7) doesn't make any difference بەرىبىر، ... ئوخشاش

8) novel ['nɔvəl]n. رومان، پروزا ئەسەرلىرى

9) admire[ɑd'mɑiə]v. زوقلانماق، قايىل بولماق

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

10) troublesome[trʌblsʌm]adj. ئادەمنى ئاۋارە قىلىدىغان
11) get used to ... ... غا ئادەتلەنمەك
12) hate[heit]v. ئۆچ كۆرمەك
13) be in low spirits phr. كەيپىياتى تۆۋەن، پەرىشان
14) spoil[spɔil]v. بىكار بولماق، ئەمەلدىن قالماق
15) skate[skeit]v. چاڭغا تېيىلماق
16) be fond of phr. ... نى ياخشى كۆرمەك
17) especially[ispeʃəli]adv. بولۇپمۇ، خۇسۇسەن
18) preferance['pri:fərəns]n. ئالاھىدە قىزىقىش

1) rain ھەم ئىسىم ھەم پېئىل بولىدۇ ۋە «يامغۇر» ، «يامغۇر ياغماق» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ.

2) be interested in ، be fond of مۇقىم تۇراقلىق ئىبارە بولۇپ، تەركىبىدىكى be پېئىلى چۈشۈپ قالسا بولمايدۇ.

3) get used to نى يەنە be used to دېگىلى بولىدۇ. ئۇلارنىڭ كەينىدىن پېئىلنىڭ ھەرىكەتنام شەكلى ياكى ئىسىم كېلىدۇ.

get used to getting up early (√)
get used to get up early (×)

Text تېكىست

Telling the Times

ۋاقىتنى دەپ بېرىش

Wally worked in a shop that sold clocks. One day his next door neighbor, Harry, came into his shop. Harry was very stingy. His stinginess made wally very angry. Wally said to him, "When are you going to buy a

clock?"

"Never"Harry said. "I don't need a clock."

"Everyone needs a clock," Wally said. "How do you know when it's time to get up?"

"The man who lives on the other side of me turns on his radio at seven o'clock for the news," Harry said. "I hear the announcer say, The time is seven o'clock. Here is the news."

" OK. But how do you know when to go to work? " Wally wanted to know.

"By the time I get out of bed, wash and shave it's half past seven," Harry said. "By the time I've eaten my breakfast of toast, jam and coffee, it's eight o'clock, time to leave for the office. By the time I get to the bus stop, it's ten past eight. The bus arrives in a few minutes and by the time it gets to my stop, the time is half past eight. That's the time I start work."

"OK,But how do you know when it's time to go home?" Wally said, getting angry.

"The factory siren rings," Harry told him.

"How do you know when it's time to go to bed?"

"The television programs come to an end."

By now Wally was really angry. "OK" he shouted.

"Now tell me what would happen if you woke up in the middle of the night and wanted to know the time?"

"That's easy," Harry said. "I've got a hammer."

"A hammer! What good is a hammer when you want to know the time?"

www.uyghurkitap.com

"I'd use it to knock on your wall. You'd shout at me, What are you doing knocking on my wall at three o'clock in the morning?"

New Words and Expressions

1) stingy [stindʒ]adj. — پىخسىق
2) announcer [əˈndunsə]n. — رادىئو دېكتورى
3) by the time... — ... بىلىنغان ۋاقىتقىچە
4) shave[ʃeiv]v. — ساقال ئالماق
5) jam[dʒæm]n. — مۇراببا
6) siren[ˈsɑiərin]n. — گۇدۇك
7) come to end phr. — تۈگىمەك، ئاخىرلاشماق
8) hammer[ˈhæmə]n. — بازغان
9) knock[nɔk]v. — چەكمەك

بۇ دەرستىكى قائىدىسىز پېئىللار

ئەسلى شەكلى	ئۆتكەن زامان شەكلى	ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى	ھازىرقى زامان تارماق شەكلى	ئۈچىنچى شەخس بىرلىك شەكلى
buy	bought	bought	buying	buys
get	got	got	getting	gets
know	knew	known	knowing	knows
leave	left	left	leaving	leaves

Word Garden (A) سۆز گۈلزارى

(تېكىست دىئالوگىدىكى سۆزلەر ئاساسىدا كېڭەيتىلدى)

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

1) shop [ʃɔp]n. — دۇكان، ماگىزىن
top [tɔp]n. adj. — ئەڭ ئۈستى، ئالدىنقى قاتاردىكى
pop [pɔp]v. — تۇيۇقسىز پەيدا بولغان

clock[klɔk]n. تام سائەت
o'clock [ɔ'klɔk]n. سائەت (پۈتۈن)
block[blɔk]n. دوقمۇش
3)need[ni:d]v. موھتاج، ئېھتىياجلىق
deed[di:d]n. قىلمىش، ئىش ـ ھەرىكەت
seed[si:d]n. ئۇرۇق
feed[fi:d]v. باقماق
4)half[hɑ:f]adj. يېرىم
calf[kɑ:f]n. موزاي
5) toast[toust]v. قاقلاپ پىشۇرماق
roast[roust]v. قاقلىماق
boast[boust]v. پو ئاتماق
6) jam [dʒæm]n. مۇراببا
ham[hæm]n. پىشۇرۇلغان پاچاق
7) eight[eit]num. سەككىز
weight[weit]n. ئېغىرلىق
8)table[teibl]n. شىرە
fable[feibl]n. چۆچەك
cable[keibl]n. كابېل

2. يىلتىزداش سۆزلەر

1) especially [is'peʃəli]adv. بولۇپمۇ، ئالاھىدە
specially['speʃəli] خۇسۇسەن
2) interest['intrist]n. ① قىزىقىش ② ئۆسۈم
interesting['intristiŋ]adj. قىزىقارلىق
uninteresting['ʌn'intristiŋ]adj. زېرىكىشلىك
3) unfailing[ʌn'feiliŋ]adj. يوقالمايدىغان، ئۆلمەس
failing[feiliŋ]adj. مەغلۇب بولۇۋاتقان، لاياقەتسىز
failure['feiliə]n. مەغلۇبىيەت

4) charm[tʃɑ:m]n. سېھرىي كۈچ
charming[tʃɑ:miŋ]adj. سېھرىي كۈچى بار
encharm[entʃɑ:m]v. جەلب قىلماق
5) admire[əd:mɑiə]v. زوقلانماق
admiration ['ædmə'reiʃən]n. زوقمەنلىك
admirable['ædmərəbl]adj. كىشىنىڭ زوقىنى قوزغايدىغان
6) trouble['trʌbl]adj.
① ئاۋارىگەرچىلىك ② ئاۋارە قىلماق
troublesome['trʌblsʌm]adj. ئادەمنى ئاۋارە قىلىدىغان
7) announcer [ə'nɑunsə]n. رادىئو دىكتورى
announce[ə'nɑuns]v. ئېلان قىلماق، جاكارلىماق
announcement[ə'nɑunsment]n. جاكار، خىتابنامە
8) angry['æŋgri]adj. ئاچچىقى كەلگەن
anger['æŋgə]n. ئاچچىق
9) arrive[ə'rɑiv]v. يېتىپ كەلمەك
arrival[ə'rɑiəl]n. كېلىش

3. ئورتاق سۆزلەر

1) Korea [kə'riə]n. كورىيە
2) korean[kə'riən]n. كورىئان
3) laboratory[lə'bɔrətəri]n. لابوراتورىيە
4) lift[lift]n. لىفت
5) machine[mə'ʃi:n]n. ماشىنا
6) magnet['mægnit]n. ماگنىت
7) marshal['mɑ:ʃəl]n. مارشال
8) mask[mɑ:sk]n. ماسكا

4. قارىمۇقارشى سۆزلەر

1) unfaling[ʌnfeiliŋ]↔failing[feiliŋ]adj.
ئىتتىك يوقىلىدىغان ↔ يوقالماس

2) troublesome[trʌblsʌm]↔ agreeable[ə'griəbl]
يېقىشلىق ↔ ئادەمنى بىزار قىلىدىغان
3) admire[ædmaiə]↔ ignore[ig'nɔ:]v.
زوقلانماق ═══ كۆزگە ئىلماسلىق
4) difference['difərns]↔ likeness['laiknis]n.
ئوخشاشلىق ↔ پەرق
5) angry [æŋgri]↔ delighted[dilaitid]adj.
خۇشال بولماق ↔ ئاچچىقى كەلگەن

5. مەنىداش سۆزلەر

1) especially, specially ['speʃəli]adv. بولۇپمۇ
2) announce, declare [di'klɛə]v.
جاكارلىماق، ئېلان قىلماق

6. ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر

1) one [wʌn]num. بىر
won[wʌn]v. ئۇتماق، يەڭمەك
2) scene[si:n]n. مەنزىرە
seen [si:n]v.
see پېئىلىنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى
3) scent [sent]n. خۇشپۇراق
sent [sent]v. ئەۋەتتى
(send پېئىلىنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى ۋە ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى)
4) saw [sɔ:]n . ھەرە (ياغاچ ھەرىدەيدىغان)
saw[sɔ:]v. كۆردى (see نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)

7. تۇر سۆزلەر

(ئادەم ئەزالىرىغا، بەدىنىگە مۇناسىۋەتلىك سۆزلەر)
1) head [hed]n. باش
2) face [feis]n. يۈز

www.uyghurkitap.com

3) cheek [cheek]n. مەڭز
4) chin [tʃin]n. ئېڭەك
5) eyeball [aibɔ:l]n. كۆز قارچۇقى
6) eyebrow ['aibrau]n. قاش
7) eyelash ['ailæʃ]n. كىرپىك
8) eyelid['ailid]n. قاپاق
9) forehead['fɔrid]n. پېشانە
10) lip [lip]n. لەۋ، كالپۇك
11) neck [nek]n. بويۇن
12) abdomen ['æbdəmen]n. قورساق
13) armpit ['a:mpit]n. قولتۇق
14) back [bæk]n. غول، يەلكە
15) chest [tʃest]n. كۆكرەك
16) shoulder['ʃəuldə]. مۈرە
17) waist [weist]n. بەل
18) elbow ['ebəu]n. جەينەك
19) fist [fist]n. مۇشت
20) nail [neil]n. تىرناق
21) liver ['livə]n. جىگەر
22) lung [lʌŋ]n. ئۆپكە
23) stomach ['stʌmək]n. ئاشقازان
24) brain[brein]n. مېڭە
25) skin [skin]n. تېرە
26) kidney ['kidni]n. بۆرەك

Word Garden (B) سۆز گۈلزارى

1. مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش

1) especially ۋە specially (بولۇپمۇ، خۇسۇسەن)

especially باشقا خىلدىكىگە سېلىشتۇرغاندا، مەلۇم ئادەم، مەلۇم شەيئى، مەلۇم ئەھۋالنىڭ ئادەتتىن تاشقىرى دەرىجىگە يەتكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. specially بولسا كۆپىنچە بىرەر ئالاھىدە مەقسەت ئۈچۈن بىرەر ئىشنى ئالايىتەن قىلىشنى بىلدۈرىدۇ. تۆۋەندىكى بىر جۈملىدە especially بىلەن specially نىڭ پەرقى ياخشى ئەكس ئەتكەن:

This time I came back specially to see my family, especially my little daughter who would take the entrance examination soon.

بۇ قېتىم مەن ئۆيۈمدىكىلەرنى يوقلاش ئۈچۈن، بولۇپمۇ ئوقۇش پۈتتۈرۈش ئىمتىھانىغا قاتنىشىش ئالدىدا تۇرغان قىزىمنى كۆرۈش ئۈچۈن ئالايىتەن كەلدىم.

2) announce بىلەن declare (ئېلان قىلىش، جاكارلاش)

announce ئاۋام كۆڭۈل بۆلىدىغان ئىشنى ئاشكارا ئېلان قىلىشنى كۆرسىتىدۇ، «ئالدىن جاكارلاش» دېگەن مەنىسىمۇ بار. مەسىلەن:

The strikers had announced a parade for Thursday morning.

ئىش تاشلىغۇچىلار پەيشەنبە ئەتىگەندە نامايىش قىلىدىغانلىقىنى جاكارلىدى.

declare كۆپىنچە مەسئۇلىيەتچانلىق بىلەن رەسمىي ھالدا ئۇرۇش، تىنچلىق، ھۆكۈم، پىكىر قاتارلىقلارنى ئېلان قىلىشنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن:

The new congress declared a state of war with Germany.

يېڭى پارلامېنت گېرمانىيىگە ئۇرۇش ئېلان قىلدى.

2. دائىم ئىشلىتىلىدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى (leave، turn، by، get)

get نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) get قائىدىسىز پېئىل بولۇپ ئوخشىمىغان كونتېكىستتا «ئېرىشمەك» (a)، «چۈشەنمەك» (b)، «بارماق» (c)، «ئېلىپ

uyghurkitap.com

كەلمەك» (d) ، «تۇرماق» (e) دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ.

a. At last I got some money.

ئاخىر ئازراق پۇلغا ئېرىشتىم.

b. Do you get me ?

مېنىڭ گېپىمنى چۈشەندىڭىزمۇ؟

c. How can I get Xinjiang University?

شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتىغا قانداق بارىمەن؟

d. Get me some beer, please.

ماڭا ئازراق پىۋا ئەكىلىپ بېرىڭ.

e. I get up very early.

ئورنۇمدىن سەھەر تۇرىمەن.

2) be پېئىلىغا ئوخشاش مەجھۇل دەرىجىدە باغلامچى پېئىللىق رولىنى ئوينايدۇ، لېكىن by بىلەن باشلانغان ئىبارە تەلەپ قىلىنمايدۇ. be پېئىلى ئۇنى تەلەپ قىلىدۇ. سېلىشتۇرۇڭلار:

A bird was killed by the boy. (be پېئىلى)

بىر قۇش ئوغۇل بالا تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلدى.

A lot of people got killed in that train accident.

شۇ قېتىملىق پويىز ۋەقەسىدە نۇرغۇن ئادەم ئۆلدى.

(get باغلامچى پېئىل بولغاندا by نى تەلەپ قىلمايدۇ)

3) كەينىدىن ئوخشىمىغان رەۋىش كېلىپ تۇراقلىق ئىبارە ياسىغاندا ئوخشىمىغان مەنىلەرنى بېرىدۇ:

get through ① تۈگەتمەك، ② ماقۇللىماق

get on ① چىقماق، ② چۈشەنمەك

get over ··· غا يەتكۈزۈپ قويماق

be getting to be ··· بولاي دېدى

by نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) تىركەلمە بولۇپ، ئىسىم ياكى ئىسىم خاراكتېرلىك سۆز

بىرىكمىسىنىڭ ئالدىدا كېلىپ «... غىچە، — غانغا قەدەر» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ.

I had studied English two years by the end of last week.

مەن ئالدىنقى ھەپتىنىڭ ئاخىرىغىچە ئىنگلىز تىلىنى ئىككى يىل ئۆگەندىم.

2) ۋاستە، رولىنى ئىپادىلەپ «...ئارقىلىق، ... بىلەن، ... نىڭ ياردىمى ئارقىسىدا» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

I studied English by reciting texts, reading books.

مەن ئىنگلىز تىلىنى تېكىستلەرنى يادلاش، كىتابلارنى ئوقۇش ئارقىلىق ئۆگەندىم.

3) مەجھۇل جۈملىدە كېلىپ، «... تەرىپىدىن» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

The professor was invited by the students.

پروفېسسور ئوقۇغۇچىلار تەرىپىدىن تەكلىپ قىلىندى.

turn نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) كەينىدىن ئوخشىمىغان رەۋىشلەر كەلگەندە ئوخشىمىغان مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ.

turn on	... نى ئاچماق، ... نى ياندۇرماق
turn off	... نى ئۆچۈرمەك، ... نى ئەتمەك
turn ...into	... نى ... غا ئايلاندۇرماق
turn around	كەينىگە بۇرۇلماق
turn out	... بولۇپ چىقماق

2) «ئايلانماق، بولۇپ چىقماق» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. بۇ چاغدا ئۇنىڭ رولى be پېئىلىنىڭ باغلامچىلىق رولى بولىدۇ.

George has turned quite the different man.

جورج باشقىچىلا بىر ئادەم بولۇپ قاپتۇ.

This ink turns black when it dries.

بۇ سىياھ قۇرىغان چاغدا قارىغا ئايلىنىدۇ.

www.uyghurkitap.com

leave نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) قائىدىسىز پېئىل بولۇپ «ئايرىلماق» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

Don’t forget to turn off the light when you leave.

ئايرىلىدىغان چاغدا چىراغنى ئۆچۈرۈۋېتىشنى ئۇنتۇماڭ.

2) ئۆتۈملۈك پېئىل بولۇپ «خالىي قويماق» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

She is very sick. please leave her alone for a while.

ئۇنىڭ ساقلىقى يوق، بىردەم ئارامىدا قويۇڭ.

3) «قويۇپ قويماق، ... نى ئۇنتۇپ قالماق» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ.

He left a message for you.

ئۇ سىزگە بىر پارچە خەت قالدۇرۇپ قويدى.

I left my notebook in the dormitory.

مەن خاتىرە دەپتىرىمنى ياتاقتا ئۇنتۇپ قاپتىمەن.

3. دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

1) look out (watch out, be careful) ئېھتىيات قىلماق

“Look out!” Jefferey cried as his friend almost stepped in a big nole in the ground.

«ئېھتىيات قىل!» دوستى يەردىكى يوغان بىر تۆشۈككە دەسسەي دەپ تۇرغان جېففىرى شۇنداق دەپ ۋارقىرىدى.

2) shake hands قول ئېلىشماق

The student warmly shook hands with his old teacher.

ئوقۇغۇچى كونا ئوقۇتقۇچىسى بىلەن قىزغىن قول ئېلىشىپ كۆرۈشتى.

3) get back قايتىپ كەلمەك

He got back from his business this morning.

ئۇ كاماندىروپكىدىن بۈگۈن ئەتىگەن قايتىپ كەلدى.

4) catch cold زۇكام بولماق، سوغۇق ئۆتۈپ قالماق

How did she ever catch cold in such warm weather?

ھاۋا مۇشۇنداق ئىسسىق تۇرسا، ئۇ قانداق بولۇپ زۇكام بولۇپ قالدى؟

5) make up one's mind

قارار چىقارماق، ... قارارغا كەلمەك

When are you going to make up your mind about your vacation plans?

تەتىل پىلانىڭىز توغرۇلۇق قاچان قارار چىقىرىسىز؟

6) chánge one's mind قارارىنى ئۆزگەرتمەك

Marry has changed his mind several times about buying a new car.

مەرى بىر يېڭى ماشىنا ئېلىش ئىشىدا بىر قانچە قېتىم قارارىنى ئۆزگەرتتى.

7) call off ئەمەلدىن قالدۇرماق

The referee called off the soccer game because of the darkness.

قاراڭغۇ چۈشۈپ كەتكەنلىكتىن، رېپىر پۇتبول مۇسابىقىسىنى ئەمەلدىن قالدۇردى.

8) put oof كېچىكتۈرمەك

Let's put the party off until next weekend, okay?

ئولتۇرۇشنى كېيىنكى ھەپتىنىڭ ئاخىرىغا سۈرەيلى، بولامدۇ؟

9) in a hurry (in a rush) ئالدىراپ

Alex seems in a hurry; he must be late for this train.

ئالېكس ئالدىراپ قالغاندەك كۆرۈنىدۇ، پويىزغا يەنە

ئۆلگۈرەلمىگەن بولسا كېرەك.

A Little Present (A) كۆڭۈل سوۋغىسى

Hisam's Joke ھېسام چاقچاقلىرىدىن

Learning مەلۇمات

A certain man is prevailed on Hisam's joke.

One day, that man asked Hisam for his knowledge:

"Brother, did you study at school?"

"Yes, I did", answered Hisam very calmly.

"How long did you study?"

"I studied in the first graded class for seven years."

That man was surprised at Hisam's remark and asked again.

"What course did you like the best?"

"Shortbreak" Hisam answered very camly again.

بىر كۈنى ھېسامنىڭ چاقچاقلىرىغا قايىل بولغان بىراۋ ئۇنىڭدىن سوراپتۇ:

— بۇرادەر، ئوقۇغانمۇسىز؟

— ئوقۇغان، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ، ھېسام خاتىرجەم ھالدا.

— نەچچە يىل ئوقۇغان؟

— بىرىنچى سىنىپتا يەتتە يىل ئوقۇغان.

ھېسامنىڭ گېپىگە ھەيران قالغان ھېلىقى كىشى يەنە سوراپتۇ:

— قايسى دەرسنى ياخشى كۆرەتتىڭىز؟

— تەنەپپۇسنى، — دەپ يەنە خاتىرجەم ھالدا جاۋاب بېرىپتۇ ھېسام.

Word Building سۆز ياساش قائىدىسى

dis- ، en- ئالدى قوشۇمچە

پېئىل ياسىغۇچى قوشۇمچە (ئىسىم ۋە سۈپەتتىن پېئىل ياسايدۇ)

1) en-

rich باي —— enrich بېيىتماق

جەلب قىلماق charm سېھرىي كۈچ ——— encharm

2) dis-

ئىنكار قوشۇمچە (پېئىل ۋە سۈپەتنى ئىنكار قىلىدۇ)

like ياخشى كۆرۈش ——— dislike ياخشى كۆرمەسلىك

honest سەمىمىي ——— dishonest سەمىمىيەتسىز

continue داۋاملاشتۇرماق ——— discontinue توختاتماق

كەينى قوشۇمچە -some ، -ing

1) -some

(سۈپەت ياسىغۇچى قوشۇمچە، ئىسىم كەينىدە قېتىلىپ كېلىپ شۇ خىل سۈپەت بارلىقىنى بىلدۈرىدۇ)

trouble قىلىدىغان ———ئاۋارىگەرچىلىك trouble some ئاۋارە

tire ھارغىنلىق ——— tire some ، ئادەمنى چارچىتىۋېتىدىغان، زېرىكىشلىك

2) -ing

سۈپەت ياسىغۇچى قوشۇمچە (ئىسىمدىن كېيىن كېلىپ شۇ ئىسىمنى سۈپەتلەشتۈرىدۇ؛ ھەرىكەتنام قوشۇمچىسى)

charm سېھرىي كۈچ charm ing جەلىبكار

interest قىزىقىش interest ing قىزىقارلىق

گرامماتىكا Grammar

داۋاملىشىش زامانلىرى

ھازىر داۋاملىشىدىغان زامان، ئۆتكەن داۋاملاشقان زامان، كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان، ئۆتكەن كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان قاتارلىق تۆت زاماننى بىر يەردە چۈشەندۈرمەكچى بولۇشىمىزدىكى سەۋەب، ئۇلار ئارىسىدا داۋاملىشىش نۇقتىسىدىن ئورتاقلىق بار. يەنە كېلىپ بۇ زامانلارنىڭ ھەممىسىدە be پېئىلى بىلەن پېئىلنىڭ ھازىرقى زامان تارماق شەكلىنى

www.uyghurkitap.com

ئىشلىتىمىز. ئاۋۋال تۆۋەندىكى تۆت ئۇيغۇرچە جۈملە ئارقىلىق تۆت زامان ھەققىدە دەسلەپكى چۈشەنچىگە ئىگە بولايلى (ئۇيغۇرچە پېئىلنىڭ ئىپادىلىنىشىگە دىققەت قىلايلى):

a. ھازىر تاپشۇرۇقنى <u>ئىشلەۋاتىمەن</u>. (ھازىر داۋاملىشىۋاتقان زامان)

b. تۈنۈگۈن مۇشۇ ۋاقىتتا تاپشۇرۇقۇمنى <u>ئىشلەۋاتقانىدىم</u>. (ئۆتكەندە داۋاملاشقان زامان)

c. ئەته مۇشۇ ۋاقىتتا تاپشۇرۇقۇمنى <u>ئىشلەۋاتقان</u>بولىمەن. (كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان)

d. مەن ئۇنىڭغا ئەته مۇشۇ ۋاقىتتا تاپشۇرۇقۇمنى <u>ئىشلەۋاتقان بولىدىغانلىقىمنى</u> ئېيتتىم. (ئۆتكەن كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان)

داۋاملىشىش زامانلىرىنىڭ ئىپادىلىنىش جەدۋىلى

زامان ئىسمى	ياسىلىشى	مىسالى (يۇقىرىقى ئۇيغۇرچە جۈملىلەر ئاساس قىلىندى)	پېئىل تەرجىمىسى
ھازىر داۋاملىشىۋاتقان زامان	be {am / is / were} + پېئىل + ing	I <u>am doing</u>my homework.	… ۋاتىمەن … ۋاتىسىز … ۋاتىدۇ
ئۆتكەندە داۋاملاشقان زامان	be {was / were} + پېئىل + ing	I <u>was doing</u> my homework at this time yesterday.	… ۋاتاتتىم … ۋاتقانىدىڭىز
كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان	will be + پېئىل + ing	I <u>will be doing</u> my homework at this time tomorrow.	… ۋاتقان بولىمەن … ۋاتقان بولىسىز … ۋاتقان بولىدۇ
ئۆتكەن كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان	would be + پېئىل + ing	I told him that I <u>would be doing</u> my homework	… ىغان بولىمەن … ىغان بولىسىز … ىغان بولىدۇ

1) ھازىر داۋاملىشىۋاتقان زامان

ياسىلىشى: be{ am / is / are } + پېئىل + ing

① هازىر داۋاملىشىۋاتقان زامان هازىر (سۆزلىگۈچى سۆزلەۋاتقان پەيتتە) داۋاملىشىۋاتقان ھەرىكەتنى ئىپادىلەيدىغان زامان دۇر. now، at present، at this moment، these days قاتارلىق ۋاقىت ھالەتلىرى بىلەن بىللە كېلەلەيدۇ. ۋاقىت ھالەتلىرى كەلمىسىمۇ بولىدۇ. مەسىلەن:

I am teaching English.

ئىنگلىز تىلى ئۆتۈۋاتىمەن.

She is writing a letter.

ئۇ خەت يېزىۋاتىدۇ.

You are cheating me.

سەن مېنى ئالداۋاتىسەن.

② كەلگۈسىدىكى ھەرىكەتنى ئىپادىلەيدىغان be + پېئىل + ing لىق قۇرۇلما ياسىلىش جەھەتتە هازىر داۋاملىشىۋاتقان زاماننىڭ قۇرۇلمىسى بىلەن ئوخشاپ قالىدۇ. ئۇلارنىڭ پەرقىنى ئۇقۇم جەھەتتىن ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىش كېرەك. كەلگۈسىنى ئىپادىلەيدىغان جۈملىدە ئالدىن بېكىتىلگەن، پىلان بويىچە بولغان مەنە ئەكس ئېتىدۇ. سېلىشتۇرۇڭلار:

① a. John is coming tomorrow.
John will come tomorrow. جون ئەتە كېلىدۇ.
b. I am arriving tonight.
I will arrive tonight. بۈگۈن كەچتە كېلىمەن.

② a. He is sleeping now. ئۇ ئۇخلاۋاتىدۇ.

b. He is speaking Japanese.

ئۇ ياپونچە سۆزلەۋاتىدۇ.

③ هازىر داۋاملىشىۋاتقان زامانىنىڭ ئىنكار شەكلى be پېئىلىدىن كېيىن not نى قېتىش ئارقىلىق، سوئال شەكلى be پېئىلىنى جۈملىنىڭ بېشىغا يۆتكەش ئارقىلىق ياسىلىدۇ:

I am not doing my homework. :ئىنكار جۈملە

Are you doing your homework? :سوئال جۈملە

2) ئۆتكەندە داۋاملاشقان زامان

ياسىلىشى: be {was / were} + پېئىل + ing

① ئۆتكەندە داۋاملاشقان زامان ئۆتمۈشنىڭ مەلۇم ۋاقتىدا داۋاملاشقان ھەرىكەتنى ئىپادىلەيدىغان زاماندۇر.

They were expecting you yesterday.

ئۇلار تۈنۈگۈن سىزنى كۈتكەندى.

He was watching TV when I came in.

مەن كىرگەندە ئۇ تېلېۋىزور كۆرۈۋاتقانىدى.

② بۇ زامانىنىڭ ئىنكار، سوئال شەكلى ھازىر داۋاملىشىۋاتقان زامانىنىڭ ئىنكار، سوئال شەكلىگە ئوخشاش ياسىلىدۇ. ئىنكار شەكلى be پېئىلىدىن كېيىن not نى قېتىش ئارقىلىق، سوئال شەكلى be پېئىلىنى جۈملىنىڭ بېشىغا يۆتكەش ئارقىلىق ياسىلىدۇ:

Were they expecting you yesterday? :سوئال

They weren't expecting you yesterday. :ئىنكار

3) كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان

will be + پېئىل + ing

① كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان كەلگۈسىنىڭ مەلۇم بىر ۋاقتىدا ئىزچىل داۋاملىشىدىغان ھەرىكەتنى ئىپادىلەيدىغان زاماندۇر.

They will be meeting us at the station.

ئۇلار بىزنى بېكەتتە كۈتۈۋاتقان بولىدۇ.

Ma ybe nobody will be smoking in fifty years.

ئەللىك يىلدىن كېيىن بەلكىم ھېچكىم تاماكا چەكمەيدىغان بولار.

2) بىرىنچى شەخس بىرلىك، كۆپلۈكتە will نىڭ ئورنىغا shall ئىشلىتىلىشمۇ بولىدۇ. بۇ ئەھۋال ئەنگلىيە ئىنگلىز تىلىدا گەۋدىلىكرەك.

3) ئىنكار، سوئال شەكلىنى ياساش يۇقىرىقى زامانلارنىڭ قائىدىسىگە ئوخشايدۇ.

4) ئۆتكەن كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان

ياسىلىشى: would be + doing

ئۆتكەن كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان ئۆتكەن كەلگۈسىنىڭ مەلۇم ۋاقتىدا داۋاملىشىدىغان ھەرىكەتنى ئىپادىلەيدىغان زامانلار. ئۇ كۆپىنچە ئۆتكەن كەلگۈسىنى بىلدۈرىدىغان ۋاقىت ھالەتلىرى بىلەن بىرلىكتە ئىشلىتىلىدۇ. ئەمما، كونتېكىست ئېنىق بولغاندا ۋاقىت ھالىتى چۈشۈپ قالسىمۇ بولىدۇ، كۆپىنچە پىلان ئىچىدىكى ئىشنى بىلدۈرىدۇ؛ ئارزۇ ياكى مۇددىئانى بىلدۈرمەيدۇ. يەنە بىر ئالاھىدىلىكى شۇكى، ئۇ that بىلەن باشلانغان تولدۇرغۇچى بېقىندى جۈملىدە كېلىدۇ.

I never expected that some day I <u>would be working</u> in this company.

(تولدۇرغۇچى بېقىندى جۈملە، that تىن كېيىنكى بۆلەك ئالدىدىكى جۈملىنىڭ تولدۇرغۇچىسى)

كۈنلەرنىڭ بىرىدە بۇ شىركەتتە ئىشلەپ قېلىشىمنى ھەرگىز ئويلىمىغانىدىم.

John told us that mary would be coming next day.

جون بىزگە مەرىنىڭ ئىككىنچى كۈنى كېلىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

www.uyghurkitap.com

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش

Birds and symbols of USA

ئامېرىكىنىڭ قۇشلىرى ۋە سىمۋوللىرى

In America, the most famous bird is the American Bald Eagle. It really is not bald, a word which means "no hair". It has a brown body and a head full of white feathers. This bird stands for strength and freedom. It is the strongest bird and flies freely high in the sky.

The crane and bald eagle are symbols. The special meaning of each bird means they are important in the thinking of the common people. The crane with the red feathers on its head and the eagle with the white head are symbols of long life and srengh.

The most interesting night bird is the owl. He is called a night bird because he hides during the day and hunts at night.

Cranes, eagles, owls, and ducks are larger birds. The small birds can be heard singing in the countryside as well as in the cities. An American favorite is the yellow canary. In the city the most common bird is the pigeon. It sometimes can be fed your hand if you are very careful.

ئامېرىكىدا ئەڭ داڭلىق قۇش ئامېرىكا تاز بۈركۈتى. ئەمەلىيەتتە ئۇ قۇش ھەقىقىي تاز ئەمەس. «تاز» دېگىنى ئەمەلىيەتتە «چېچى يوق، تۈكى يوق» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. ئۇ قۇشنىڭ بەدىنى قوڭۇر، پەيلىرى ئاپئاق. بۇ قۇش كۈچ ۋە ئەركىنلىككە ۋەكىللىك قىلىدۇ. ئۇ ئامېرىكىدا ياشايدىغان قۇشلار ئىچىدىكى ئەڭ كۈچلۈك قۇش بولۇپ ئاسماندا ئەركىن ئۇچالايدۇ.

تۇرنا ۋە تاز بۈركۈت دۆلەتنىڭ سىمۋوللۇق مەنىگە ئىگە قۇشلىرىدۇر. ئۇ ئىككى قۇشنىڭ ھەربىرىنىڭ ئالاھىدە مەنىسى شۇ يەردىكى، ئۇلار پۈتكۈل ئورتاق خەلقنىڭ ئويىدا ئوخشاشلا مۇھىم قىممەتكە ئىگە. بېشىدا قىزىل پەيلىرى بار تۇرنا بىلەن ئاق باشلىق بۈركۈت ئۇزۇن ئۆمۈر ۋە كۈچنىڭ سىمۋولى.

ئەڭ قىزىقارلىق كېچە قۇشى - مۈشۈكياپىلاق، ئۇنىڭ كېچە قۇشى دەپ ئاتىلىپ قېلىشىدىكى سەۋەب، ئۇ كۈندۈزى يوشۇرۇنۇپ كېچىسى ئولجا ئوۋلايدۇ.

تۇرنىلار، بۈركۈتلەر، مۈشۈكياپىلاقلار ۋە ئۆردەكلەر يوغانراق قوشلاردۇر. كىچىك قوشلارنىڭ سايرىغان ئاۋازىنى يېزىلاردا ھەم شەھەرلەردە ئاڭلىغىلى بولىدۇ. ئامېرىكانلار ياخشى كۆرىدىغان يەنە بىر قۇش سېرىق تاز قارا. شەھەردە ئەڭ ئورتاق قۇش كەپتەر. ئەگەر سىز بەك ئەستايىدىل بولسىڭىز ئۇنى گاھىدا قولىڭىزدىمۇ باقالايسىز.

A Little Present (B) كۆڭۈل سوۋغىسى

The Top EngLish songs

دۇنياۋى نادىر ناخشىلار

Right Here Waitng بۇ يەردە سېنى كۈتىمەن

(Richard Marx)

Oceans apart, day after day
And I slowly go insane
I hear your voice on the line
But it doesn't stop the pain
If I see you next to never
How can we say forever
Wherever you go whatever you do
I will be right here waiting for you
Whatever it takes
Or how my heart breaks
I will be fight here waiting for you
I took for granted all the eimes
That I thought would last somehow
I hear the laughter
I taste the tears
But I can't get near you now
On can't you see it baby
You've got me going crazy
Wherever you go whatever you do
I will be right here waiting for you
Whatever it takes
Or how my heart breaks
I will be right here waiting for you
How we can survive this romance
But in the end
If I'm with you

كۈنلەر ئۆتتى، ئارىمىز يىراق،
ساراڭ قىلاي دېدى بۇ پىراق.
تېلېفوندىن ئۈنۈڭ ئاڭلىدىم،
ئازابلىرىم يەتمىدى بىراق.

سېنى قايتا كۆرمىسەم ئەمدى،
قانداق دېيمىز مەڭگۈ ـ ئەبەدىي.
نېمىلا قىلاي، مەيلى نەگە بار،
سېنى بۇندا ساقلايمەن دىلدار.

نېمىلا ئىش روي بەرسۇن مەيلى،
ئازاب دىلنى ئۆرتىسۇن مەيلى،
سېنى بۇندا ساقلايمەن دىلدار.

نېمىشقىدۇر دائىم ئويلايمەن،
مەڭگۈ بىرگە ئۆتەرمىز بەلكىم.
كۈلكەڭ ئاڭلاپ كۆزۈمدە لىق ياش،
بارالمىدىم يېنىڭغا لېكىن.

ئېھ، بىلەمسەن ئامرىقىم شۇنى،
ساراڭ قىلاي دېدىڭغۇ مېنى.
نېمىلا قىل، مەيلى نەگە بار،
سېنى بۇندا ساقلايمەن دىلدار.

نېمىلا ئىش روي بەرسۇن مەيلى،
ئازاب دىلنى ئۆرتىسۇن مەيلى،
سېنى بۇنداق ساقلايمەن دىلدار.

ھەيرانمەن، بۇ رومانتىك چاغنى،
قانداق قىلىپ ساقلاپ قالارمىز؟
بىراق، ئاخىر ئۇچراشسام ساڭا،
كەتكۈزمەيمەن پۇرسەتنى ھەرگىز.

ئېھ، ئامرىقىم، بىلەمسەن شۇنى،
ساراڭ قىلاي دېدىڭغۇ مېنى.
نېمىلا قىل مەيلى نەگە بار،
سېنى بۇندا ساقلايمەن دىلدار.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تورى

Wherever you go whatever yo do
I will be right here waiting foryou
Whatever it takes
Or how my heart breaks
I will be right here waiting for you
Waiting for you

نېمىلا ئىش روي بەرسۇن مەيلى،
ئازاب دىلنى ئۆرتسۇن مەيلى.
سېنى بۇندا ساقلايمەن دىلدار.
I'll take the chance.
Oh can't you see it baby
You've got me going crazy

Excercises مەشق

1. دىئالوگ ئۆچۈن مەشق

Topic: What do you like best? What do you dislike bestt? Why or why not?

(among ① foods ② colours ③ peopel)

noodle	red	honest
roast	white	dishonest
bun	blue	kind
soap	grey	friendly
cake	black	short — tempered
ice—cream		stupid

2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشق

① a. shop ئۈستى ئەگ . b تۇيۇقسىز پەيدا بولماق . c
② a. clock دوقمۇش . b
③ a. need ئۇرۇق . b ھەرىكەت ـ ئىش . c باقماق . d
④ a. half موزاي . b
⑤ a. toast پو ئاتماق . c قاقلىماق . b
⑥ a. eight ئېغىرلىق . b
⑦a. table كابېل . c چۆچەك . b

2) تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ باشقا سۆز تۈركۈمىدىكى (noun، ad، ad، v) بىر يىلتىزدىن چىققان شەكىللىرىنى يېزىپ بېرىڭلار:

① especially (ad) adj adv. ———

② interest (n) adj. ______ adj. ______

③ charm (n) adj. ______ v. ______

④ admire (adj) n. ______ adj. ______

⑤ trouble (n) adj. ______

⑥ anger (n) adj. ______

⑦ arrive (v) n. ______

⑧ announce (v) n. ______ n. ______

3) تۆۋەندىكى سۆزلەردىن ئىنگلىزچە ـ ئۇيغۇرچىغا ئورتاق سۆزلەرنى تېپىپ ئىنگلىزچىسىنى يېزىڭلار، تەلەپپۇزىغا دىققەت قىلىڭلار:

كورىيە، ياپونىيە، جۇڭگو، رايون، لېفىت، ماشىنا، ماگېنت، مارشال، ماسكا، لابوراتورىيە

4) تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارىمۇ قارشى سۆزىنى يېزىپ بېرىڭلار.

① failing ↔ ② agreeable ↔

③ admire ↔ ④ likeness ↔

⑤ angry ↔

5) ئادەم بەدىنىگە، ئورگانىزمغا مۇناسىۋەتلىك 15 سۆزنى ئىنگلىزچە دەپ بېرىڭلار:

3. تېكىست ئۇچۇن مەشق

1) جاۋابلار ئىچىدىن تېكىستنىڭ مەزمۇنى ھەققىدىكى سوئاللارغا ماس كېلىدىغان بىرىنى تاللاڭلار.

① Harry thought he could find out the time in the morning by

(a) turning on the radio.

(b) turning on the television.

(c) listening to his neighbor's radio.

(d) looking at the clock.

www.uyghurkitap.com

② Harry knew exactly how long it took him to
(a) listen to the radio.
(b) get all the sleep he needed.
(c) get up and travel to work.
(d) buy a clock.

③ Harry told Wally he'd use a hammer to
(a) tell the time.
(b) wake him up.
(c) break down the wall.
(d) break the clock.

2) تېكىست ھەققىدىكى تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭلار:

(1) What made Wally angry?
(2) How did Harry know when it was time to stop work?
(3) Where did Wally live?
(4) What could Harry live without?
(5) What took Harry the same time to do everyday?

4. گرامماتىكا ئۇچۇن مەشق

1) تۆۋەندىكىلەردىن كۆرسىتىلگەن زاماننىڭ شەكلىگە ماس كېلىدىغىنى:

① ھازىر داۋاملىشىۋاتقان زامان (   )

A. am writing B. was writing
C. Will be writing D. would be writing

② ئۆتكەندە داۋاملاشقان زامان (   )

A. … ۋاتماقتىمەن B. … ۋاتقانىدىم C. … ىۋاتقان بولىمەن D. … ىغان

③ كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان (   )

A. would be doing B. was doing

C. is doing　　D. will be doing

④ ئۆتكەن كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان

A. are doing　　B. were doing

C. would be doing　　D. will be doing

2) learn English بىلەن do homework دېگەن ئىككى سۆز بىرىكمىسىنى داۋاملىشىش زامانلىرى ئىچىگە ئېلىپ جۈملە تۈزۈڭلار.

(ھەربىرىگە بىردىن جەمئىي سەككىز جۈملە)

5. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

داۋاملىشىش زامانلىرى ھەققىدىكى ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار:

① يەنە ئىككى كۈندىن كېيىــــن مەن قەشقەردە تۇرۇۋاتقان بولىمەن (stay)

② ھازىر بىز تېلېۋىزور كۆرۈۋاتىمىز، ئۇ كىرگەندە تاپشۇرۇق ئىشلەۋاتقاندۇق.

③ ئەتە بۇنداق ۋاقىتتا سىنىپتا ئولتۇرغان بولىمىز.

④ مەن كىرسەم، قاسىم مۇزىكا ئاڭلاۋاتقان، ئاسىم كىتاب كۆرۈۋاتقانىكەن.

⑤ تۈنۈگۈن بۇنداق ۋاقىتتا سىنىپتا ئىنگلىزچە ئۆگىنىۋاتاتتىم.

6. يېزىقچىلىق مەشقى (جۈملە رەتلەش)

① This, more, is, problem, han, that one, important

② Never, here, come, him, with

③ What, clever, is, he, a, student

④ Were, learning, at this time, we, yesterday

⑤ I, am, not, you, waiting for

Listening Comprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش

1. سوئالغا جاۋاب بېرىش

ئاڭلىغىنىڭلارغا ئاساسەن ئاخىرىدىكى توغرا جاۋابنى تاللاڭلار:

www.uyghurkitap.com

W: We had fun at the party, didn't we?

M: Yes, It was nice to see our old friends again.

Q: What do the man and the woman mean?

A. They enjoyed the party.

B. Their friends seemed rather old.

C. They met some funny people at the party

2) W: I am from CNN. Please tell our audience (تاماشىبىن) about the football match with England.

M: Well, it was terrible. We lost. And the Score was zero to fourteen.

Q: What was the score?

A. 0:40 B. 0:4 C. 0:14

2. ئاڭلاپ چۈشىنىش ماھارىتى ھەققىدە

ئاڭلاپ چۈشىنىش ئىنگلىز تىلى ئىمتىھانلىرىدا ئادەتتىكى كىشىلىك ئالاقىدىكىدەكلا مۇھىم سالماقنى ئىگىلەيدۇ. ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئىنگلىز تىلىنى ئاڭلاپ چۈشىنىش جەھەتتىكى قىيىنچىلىقىنى ھەل قىلىشقا ياردەم بېرىش ئۈچۈن بىر قىسىم دەرسلىرىمىزنىڭ ئاڭلاپ چۈشىنىش قىسمىدا «ئاڭلاپ چۈشىنىش ماھارىتى» نى ئىگىلەشنىڭ يوللىرى تونۇشتۇرۇلدى.

تاۋۇشلارنى پەرقلەندۈرۈش ماھارىتى

ھەر خىل تاۋۇش فونېمىلىرىنى، سۆزدىكى ئۇرغۇنى، سۆز ئاخىرىنىڭ، ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلى، پېئىللارنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى ۋە ئۆتكەن زامان تارماق شەكلىنىڭ ئوقۇلۇشىنى پەرقلەندۈرۈش ئاڭلاپ چۈشىنىش ئىمتىھانىدا ئىنتايىن مۇھىم. ئىمتىھان سوئاللىرىدا ئوقۇغۇچىلار ئوڭاي ئارىلاشتۇرۇپ قويىدىغان

سۆزلەرنىڭ تەلەپپۇزىنى پەرقلەندۈرۈش سىناقلىرى چىقىپ قالىدۇ. شۇڭا، ئوقۇغۇچى زېھنىنى يىغىپ ھەر بىر تاۋۇشنى تولۇق، ئوچۇق ئاڭلاشقا تىرىشىشى كېرەك.

M: What's that you are holding in your hand, Jane?

W: It's the price list the bookstore sent me.

Q: What does Jane have in her hand?

A. a price list. B. a prizelist. C. a book.

يۇقىرىقى سوئالنىڭ جاۋابى A. سوئال بىلەن ئۈچ جاۋابنى ئوقۇپلا بۇ سوئالنىڭ بىر بولسا مەلۇم نەرسە، بىر بولسا تاۋۇش پەرقلەندۈرۈش جەھەتتىكى سوئال ئىكەنلىكىنى ئالدىن قىياس قىلىش مۇمكىن. دىئالوگدا price list بىلەن prize list غا ئوخشاش تەلەپپۇزى يېقىن كېلىدىغان ئىككى سۆز بىرىكمىسى ۋە book بىلەن bookstore غا ئوخشاش مۇناسىۋەتلىك سۆز بار. ئۇنىئالغۇنى ئاڭلىغاندا ئۇزۇك تاۋۇشلارنىڭ ئوقۇلۇشىغا ئالاھىدە دىققەت قىلىپ، سوئالغا ماس كېلىدىغان توغرا جاۋابنى تاللاپ چىقىش كېرەك.

ئۇنىڭدىن باشقا ئىنگلىز تىلىدا بىز «سۆز گۈلزارى» قىسمىدا كۆرسىتىپ ئۆتكەندەك ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر خېلى بار. بۇ ھال ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ ئاڭلاپ چۈشىنىشىگە قىيىنچىلىق تۇغدۇرىدۇ. شۇڭا ئوقۇغۇچىلار ئاڭلاش مەشقىنى ئاڭلىغاندا، جۈملىنىڭ مەنىسىگە ئاساسەن تاۋۇشلارنى پەرقلەندۈرۈش كېرەك.

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages

بىز ئۇيغۇر تىلىدا زامانلارنى ئۈچ تۈرگە ئايرىمىز. ئەمەلىيەتتە ئىنگلىزتىلىدىكى 16 زاماننىڭ ئىپادىلىنىش شەكىللىرىنىڭ ھەممىسى ئۇيغۇر تىلىدا تېپىلىدۇ.

ھازىرغىچە ئۇيغۇرچە نەشر قىلىنغان ئىنگلىز تىلى دەرسلىكلىرىدە، گىرامماتىكا كىتابلىرىدا زامان ناملىرى ھەر خىل ئېلىنىدى. داۋاملىشىش زامانلىرى (进行时态) «ئورۇندىلىۋاتقان

www.uyghurkitap.com

زامان، ئېلىپ بېرىلىۋاتقان زامان» دەپ ئېلىنىدى. «过去进行时» بىلەن «将来进行时» ئايرىم ـ ئايرىم ھالدا «ئۆتكەن داۋاملىشىۋاتقان زامان» ۋە «كەلگۈسى داۋاملىشىۋاتقان زامان» دەپ ئېلىنىدى. مېنىڭچە بۇنداق بولغاندا ھەم راۋانلىق جەھەتتە ھەم ئۇقۇم جەھەتتە خاتالىق كېلىپ چىقىدۇ. بىزنىڭ ئۇيغۇر تىلىدا سۇپەتداش قوشۇمچىسىنىڭ زامانلارغا قاراپ ئۆزگىرىدىغان «…ىغان، ۋاتقان، ىلىدىغان» دېگەن ۋارىيانتلىرى بار. مېنىڭ قارىشىمچە، «现在进行时» نى ھازىر داۋاملىشىۋاتقان زامان، «过去进行时» نى ئۆتكەندە داۋاملىشىۋاتقان زامان، «将来进行时» نى كەلگۈسىدە داۋاملىشىۋاتقان زامان دەپ ئالساق، «ئورۇندىلىۋاتقان زامان»، «ئېلىپ بېرىلىۋاتقان زامان» دېمىسەك، «完成时态» نى «تاماملانغان زامان»، «ئورۇندالغان زامان» دېمەي «پۈتكەن زامان» دەپ ئالساق. بۇنداق بولغاندا بۇ ئاتالغۇ ھەم ئىخچام ھەم چۈشىنىشلىك بولىدۇ. مەسىلەن: «现在完成时» نى ھازىر پۈتكەن زامان، «过去完成时» نى ئۆتكەندە پۈتكەن زامان دەپ تەرجىمە قىلىش كېرەك دەپ قارايمەن.

Virtue is a jewel of great price.

گۈزەل ئەخلاق ـ بىباھا گۆھەر.

The wealth of the mind is the only true wealth.

روھىي بايلىق ـ ھەقىقىي بايلىقتۇر.

Glass, china, reputation are easily cracked and never well mended.

ئۈچ نەرسە بار ئوڭاي چېقىلىدىغان، ئەسلىگە كەلتۈرگىلى بولمايدىغان ـ ئەينەك، چىنە، ئابرۇي.

He that desires honour is not worthy of honour.

شان ـ شەرەپنى قوغلىشىدىغان ئادەم شان ـ شەرەپكە ئەرزىمەيدۇ.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

A Red Cross Nurse

قىزىل كرېستنىڭ سېستىراسى

Mary wanted to be a nurse when she left school, but in the meantime, she joined the Red Cross and had some limited training.

She was taught that, in case of an accident — and they were plentiful in her town — she should give first aid at once and then send for a doctor.

One day, there was an accident in a busy street, and when Mary arrived soon after, she saw a man bending over a woman who had been accidentally knocked down by a car and was lying motionless in the street.

Mary ran up, pushed the man away, informed the crowd that she was a Red Cross nurse and began to help the wounded woman.

After a few mintues, the man who had been bending over the woman, when Mary arrived, touched her on the shoulder and said, "When you reach the part about sending for a doctor, don't worry. I'm here already."

Notes

① The Red Cross قىزىل كرېست جەمئىيىتى
② in the meantime شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا
③ some limited training ئازراق مەشق، تەربىيىلىنىش
④ in case of ئالىمادىس ··· بولۇپ قالسا
⑤ accident ھادىسە
⑥ give first aid جىددىي قۇتقۇزماق
⑦ kno cked down by ··· تەرىپىدىن سوقۇلۇپ كەتمەك

⑧ motionless — ھەرىكەتسىز، قىمىرلىماي
⑨ push … away — …نى ئىتتىرىپ ئالدىغا ئۆتمەك
⑩ wounded — يارىلانغان
⑪ bend over — … نىڭ ئۈستىگە ئېگىشمەك

2. **Other Expresssions about Likes and Dislikes**

ياخشى كۆرۈش ۋە ياخشى كۆرمەسلىككە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

1) Are you keen on disco?
2) Do you care for this color?
3) Do you fancy that girl?
4) Are you fond of pop music?
5) I have a fancy for that color.
6) I'm crazy about skating.
7) Reading books is my favorite pasttimes.
8) I really hate gossiping.
9) I can't stand his rudeness.
10) I don't fancy gardening.

1) دىسكوغا قىزىقامسىز؟
2) ماۋۇ رەڭنى ياقتۇرامسىز؟
3) ھېلىقى قىز سىزچە قانداق؟
4) سىز مودا مۇزىكىغا ئامراقمۇ؟
5) ئاشۇ رەڭنى ياقتۇرىمەن.
6) كانكى تېيىلىشقا ئۆلگۈدەك ئامراقمەن.
7) كىتاب ئوقۇش ـ مېنىڭ ئەڭ ياخشى ئەرمىكىم.
8) غەيۋەت ـ شىكايەت قىلىشقا مەن بەك ئۆچ.
9) ئۇنىڭ قوپاللىقىغا چىدىمىدىم.
10) باغۋەنچىلىككە قىزىقمايمەن.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تورى

Unit 6 ئالتىنچى دەرس

Summary ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Theme: Help

ياردەم بېرىش

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك ① Excuse me, could you...
جۈملە شەكىللىرى ② Would you mind ... ing...
③Would you like me....

Text تېكىست

Friendly Advice دوستانە تەكلىپ

تېكىستتىكى يېڭى سۆزلەر ۋە ئىبارىلەر

Word Garden (A) سۆز گۈلزارى

① قاپيىلىك سۆزلەر؛ ② ئورتاق سۆزلەر؛ ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر؛ ④ مەنىداش سۆزلەر؛ ⑤ يىلتىزداش سۆزلەر؛ ⑥ ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر؛ ⑦ تۇر سۆزلەر

Word Gardn(B) سۆز گۈلزارى

① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش؛ ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى؛ ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

A Little Present (A)كۆڭۈل سوۋغىسى

Hisam's Joke ھېسام چاقچاقلىرىدىن

Word Building سۆز ياساش قائىدىسى

www.uyghurkitap.com

Grammar گراماتىكا

1. پۈتكەن زامانلار (a. ھازىر پۈتكەن زامان b. ئۆتكەندە پۈتكەن زامان) 2. ھازىرغىچە داۋاملىشىپ پۈتكەن زامان

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش

The Flag of USA
ئامېرىكىنىڭ بايرىقى

A Little Present (B) كۆڭۈل سوۋغىسى

The Top English songs
دۇنياۋى نادىر ناخشىلار

Hello

ياخشىمۇسەن (ناخشىدا: لىئونېل رىكى)

Exercises مەشق

1. دىئالوگ ئۆچۈن مەشق؛ 2. سۆزلۈك ئۆچۈن مەشق؛ 3. تېكىست ئۆچۈن مەشق؛ 4. گراماتىكا ئۆچۈن مەشق؛ 5. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش؛ 6. يېزىقچىلىق مەشقى

Listening Comprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

ئاڭلاش قابىلىيىتىنى ئۆستۈرۈش توغرىسىدا

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

1. A Bad Day at the Office ئىشخانىدىكى نەس كۈن
2. Other Expressions about Help
ياردەم بېرىشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش شەكىللىرى

Unit 6 ئالتىنچى دەرس

Dialogue دىئالوگ

ياردەم بېرىش

ئادەم ھەممىگە قادىر ئەمەس؛ ھامان بىر كۈنى باشقىلاردىن ياردەم سورايدىغان، باشقىلارغا ھاجەتمەن بولىدىغان ۋاقتىمىز كېلىدۇ. غەربلىكلەر ئادەتتە باشقىلاردىن ئۇنچە جىق ياردەم سوراپ كەتمەيدۇ. سەۋەبى، قارشى تەرەپنى ئاۋارە قىلىپ قويۇشتىن ئەنسىرەيدۇ. قارشى تەرەپنىڭ ھاجىتىدىن چىقساق، ئۇ تەبىئىي ھالدا تەسىرلىنىدۇ، مىننەتدار بولىدۇ. ۋاقتىدا قىلىنغان ياردەم چەت ئەللەرگە چىقىپ قالغان ساياھەتچىلەرنىڭ ياتسىراش تۇيغۇسىنى يوقىتىپ يېقىنچىلىق تۇيغۇسى پەيدا بولىدۇ.

ياردەم سورىغاندا

A: Excuse me, could you do me a favor?

B: It's a pleasure. What can I do for you?

A: My computer doesn't work. Could you check it for me?

B: Certainly. Let me see.

ياردەم بەرگەندە

A: Why do you look so pale?

B: I have a bad headache.

A: Is there anything I can do for you?

B: Yes. Would you mind asking for sick leave fo me?

A: No problem.

ياردەم بېرەلمىگەندە

A: Excuse me, could you give me a hand?
B: Yes, of course. What is it?
A: Would you mind lending me your English dictionary for a day or two?
B: I'd like to, but I'm sorry to say I've lent it to David.

باشقىلارنىڭ ياردىمىگە رەھمەت ئېيتقاندا

A: Can I help out?
B: Could you carry this box upstairs for me?
A: I'd like to, sir.
B: Be careful. It's really very kind of you.

باشقىلارنىڭ ياردىمىنى سىلىق رەت قىلغاندا

A: Would you like any help?
B: The reception of my TV is not very good.
A: Let me help you to adjust it.
B: Please don't bother, thank you.

Notes

1) do sb. a favour — بىر كىشىگە ياردەم بەرمەك
2) doesn't work — ئىشلىمەسلىك، كاشلا چىقماق
3) check sth. for sb. — ... نى تەكشۈرۈپ بەرمەك
4) look pale — تاتىراڭغۇ كۆرۈنمەك
5) ask for sick leave — كېسەل سەۋەبىدىن رۇخسەت سورىماق
6) give a hand — ياردەم قولىنى سۇنماق
7) help out — ھاجىتىدىن چىقماق، ياردەم بەرمەك
8) Be careful — دىققەت قىلىڭ، ئېھتىيات قىلىڭ
9) reception — قوبۇل قىلىش، تارتىش (تېلېۋىزوردا)
10) adjust — تەڭشىمەك

Text تیکیست
Friendly Advice

A movie actor went to visit a friend in another town. He walked around the town for a long time trying to find his friend's address, but he could not find it. Soom he was lost.

He decided to ask for directions There was no one in the street but he could see a shop on the corner. He walked towards it.

The shop was very small. It sold only newspapers and cigarettes.

There was a notice in the window. This notice said, "Business For Sale. Inquire Within."

The movie actor wen tintot he shop. There was an old man sitting behind the counter. He looked at the movie actor very carefully.

Then he said, "You're the man who's going to buy this shop."

The movie actor laughed. "No," he said. "I'm lost. Can you tell me how to get to Third Street?"

The old man stood up and walked to the door. He pointed down the street.

"Go down the street to the traffic lighs, then turn right.

Take the next left. Third Street is the first street on the right."

"Thank you very much," the actor said and walked away.

A few feet from the shop, he stopped walking. He was a very proud man, and he thought, "The old man looked at me very carefully. He knows who I am. Perhaps he wants my autograph."

He turned and walked back to the shop. The old man was still sitting behind the counter.

"You know who I am, don't you?" he said to him.

"Yeah," the old man said. "I told you. you'er the man who's going to buy this shop."

"No, no," the movie actor said. "I'm a movie actor. Did you see my last movie?"

"Yeah, I saw it," the old man said. "And believe me, if you're smart you will be the one to buy my shop."

New Words and Expressions

1) advice [əd'vɑis]n. نەسىھەت، تەكلىپ
2) movie actor ['mu:vi'æktə]n. كىنو ئارتىسى
3) be lost phr. ئادىشىپ قالماق
4) decide [di'sɑid]v. قارار قىلماق
5) walk toward … غا قاراپ ماڭماق
6) on the corner يېقىن ئەتراپتا
7) business for sale تىجارەت قىلىنىۋاتىدۇ
8) point down
… نى كۆرسەتمەك، … نى قولىدا چەنلىمەك
9) traffic lights قاتناش چىرىقى
10) autograph ['ɔ:təgrɑ:f]v.

uyghurkitap.com

ئۆز قولى بىلەن ئىمزا قويۇپ بەرمەك

تېكىستتىكى قائىدىسىز پېئىللار

	ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى	ئۆتكەن زامان شەكلى	ئەسلى شەكلى
	found	found	find (تاپماق)
	lost	lost	lose (يىتتۈرمەك)
	thought	thought	think (ئويلىماق)
	bought	bought	buy (سېتىۋالماق)

(يۇقىرىقى قائىدىسىز پېئىللارنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى بىلەن ئۆتكەن زامان شەكلى ئوخشاش)

Word Garden (A) سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

1) advice [əd'vais]n. نەسىھەت
vice [vais]adj. n. ① مۇئاۋىن؛ ② جىنايەت
novice ['nɔvis]n. يېڭى ئۆگەنگۈچى
2) try [trai]v. ··· غا تىرىشماق، سىناپ باقماق
dry [drai]adj. ① قۇرۇتماق؛ ② قۇرغاق
3) time [taim]n. ۋاقىت
mime [maim]v.
ئىشارەت بىلەن ئىپادە قىلماق، گاچا تىياتىر ئوينىماق
crime [kraim]n. جىنايەت
prime [praim]adj. ئەڭ دەسلەپكى، باش
4) address [ə'dres]n, v.
① ئادرېس ···؛ ② ··· غا سۆزلىمەك
dress [dres]n. كىيىم ـ كېچەك
stress [stres]n, v. ① ئۇرغۇ ② تەكىتلىمەك
5) decide [di'said]v. ··· نى قارار قىلماق

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

suicide['sjuisaid]v. ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالماق

genecide[dʒi:nsaid]v.

گېنىنى قۇرۇتماق، ئۇرۇقىنى قۇرۇتۇۋەتمەك.

6) direction [direkʃən]n. كۆرسەتمەك، يۆنىلىش

reaction [ri<:>'ækʃən]n.

تەسىر، رېئاكسىيە، ئىنكاس

7) toward [tə'wɔ:d]prep. ··· تەرەپكە

award [ə'wɔ:d]v. بەرمەك، ئاتا قىلماق

awkward ['ɔ:kwəd]adj.

ئوڭايسىزلانغان، ئوسال ئەھۋالدا قالغان

forward['fɔ:wəd]prep. adj.

①··· تەرەپكە ② ئىلگىرىلىگەن

coward ['kauəd]adj. قورقۇنچاق

reward [ri'wɔ:d]n. بەدەل، جاۋاب

8) corner ['kɔ:ən]n. بۇلۇڭ

honour['ɔnə]n. شان - شەرەپ

9) window ['windou]n. دېرىزە

widow ['widou]adj. تۇل ئايال

shadow ['ʃædou]n. كۆلەڭگە، سايە

meadow['medəu]n. يايلاق، ئوتلاق

2. ئورتاق سۆزلەر

1) million ['miljən]num. مىليون

2) millionaire [ˌmiljə'nɛə]n. مىليونېر

3) mechanical [mi'kænikəl]adj. مېخانىكىلىق

4) Latin ['lætin]n. لاتىن

5) lamp[læmp]n. لامپا، چىراغ

6) lemon ['lemən]n. لېمون

7) limit ['limit]n. v. لىمىت، چەكلىمەك

8) logical ['lɔdʒikəl]adj. لوگىكىلىق

9) material [mə'tiəriəl]n. ماتېرىيال

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1) logical ['lɔdʒikəl]←→illogical [i'lɔdʒikəl]adj.
لوگىكىلىق ←→ لوگىكىغا سىغمايدىغان

2) lose [lu:z]←→find[faind]v.
يىتتۈرمەك ←→ تاپماق

3) decide [di'said]←→hesitate['heziteit]v.
قارار قىلماق ←→ ئىككىلەنمەك

4) carefully ['kεəfuli]←→carelessly['kεəlisli]adv.
بىپەرۋالىق بىلەن ←→ ئەستايىدىللىق بىلەن

5) proud [praud]←→modest['mɔdist]adj.
ھاكاۋۇر ←→ كەمتەر

4. مەنىداش سۆزلەر

1) find, find out تاپماق

2) proud, arrogant, ['æragənt], vain[vein] ھاكاۋۇر

3) decide, determine [di'tə:min], make up one's mind
قارار قىلماق

5. يىلتىزداش سۆزلەر

1) sick [sik]adj. ئاغرىپ قالغان
sickness['siknis]n. كېسەل

2) receiption n. قوبۇللىماق، تارتماق
receive v. قوبۇل قىلماق، تاپشۇرۇۋالماق

3) adjust[ə'dʒʌst]v. تەڭشەش
adjustable[ə'dʒʌstəbl] adj. تەڭشىگىلى بولىدىغان
adjustment [ə'dʒʌstmənt]n. تەڭشىمەك

4) movie n. كىنو
move [mu:v]v. ھەرىكەتلىنىش، قىمىرلاش
movement['mu:vmənt]n. ھەرىكەت

5) decide v. قارار قىلماق

www.uyghurkitap.com

decision n.	قارار
undecide v.	بىر قارارغا كېلەلمەسلىك
6) direction.	كۆرسەتمە، يۆنىلىش
direct	بىۋاسىتە
indirect	ۋاسىتىلىق
7) advice [əd'vais]n.	نەسىھەت
advise[əd'vaiz]v.	نەسىھەت قىلماق
advisor[əd'vaizə]n.	مەسلىھەتچى
8) autograph v.	ئىمزا قويۇپ بەرمەك
biography [baːɔgrəfi]n.	ئۆز تەرجىمىھالى
9) behind prep.	... نىڭ ئارقىدا
hind [haind]v.	يوشۇرماق
10) time n.	ۋاقىت
lifetime	پۈتكۈل ھايات
meantime	شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا
pasttime	ئەمەك، مەشغۇل بولىدىغان ئىش
wartime	ئۇرۇش مەزگىلى

6. ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر

1) sole [səul]adj.	بىردىنبىر
soul [səul]n.	روھ
2) sight[sait]n.	كۆرۈش كۈچى
site[sait]n.	ئورۇن، سورۇن
3) sew[səu]v.	تىكمەك
so [səu]conj.	شۇڭلاشقا
4) sea[siː]n.	دېڭىز
see[siː]v.	كۆرمەك

7. تۈر سۆزلەر

(ئائىلىگە مۇناسىۋەتلىك نەرسىلەرنى بىلدۈرىدىغان سۆزلەر)

1) house hold	ئائىلە سايمىنى

2) armchair['ɑːmtʃɛə] يۆلەنچۈكلۈك ئورۇندۇق
3) blanket['blænkit] كىگىز
4) bookcase['bukeis] كىتاب جاھازىسى
5) carpet['kɑːpt] گىلەم
6) cupboard['kʌbəd] قاچا - قومۇچ جاھازىسى
7) sofa['səufə] سافا
8) tea table [tiː'teibl] چاي ئۈستىلى
9) valet['vælit] كىيىم ئاسقۇچ
10) writing table يېزىقچىلىق ئۈستىلى
11) cushion['kuʃəu] كۆرپە
12) quilt[kilt] يوتقان
13) drawer [drɔː] تارتما
14) air-conditioner ھاۋا تەڭشىگۈچ
15) calculator[ˌkəlkju'leitə] ھېسابلىغۇچ
16) camera['kəmərə] سىنئالغۇ
17) electric iron توك دەزمال
18) electric oven دوخۇپكا
19) electric shaver ساقال ئالغۇچ
20) refrigerator[ri'fridʒəreitə] توڭلاتقۇ
21) recorder ئۈنئالغۇ
22) remote control تىزگىنەك

Word Garden (B) سۆز گۈلزارى

1) find, find out (تاپماق)

find دېگەن سۆز look for (ئىزدىمەك) نىڭ ئوبيېكتىپ نەتىجىسى. find out بولسا سۇبيېكتىپ ئارزۇ ئارىلاشقان ھەرىكەتنى ئىپادىلەيدۇ، كۆپىنچە ئابستراكت ئىش، سەۋەب، مۇرەككەپ ئەھۋالنىڭ ھەقىقىي ماھىيىتىنى بىلدۈرۈشكە ئىشلىتىلىدۇ. بۇ

ئىككى سۆزنىڭ پەرقىنى تۆۋەندىكى مىسالدىن كۆرۈۋېلىش مۇمكىن:
ۋەقەنىڭ سەۋەبىنى تېپىشقا تىرىشماق
Try to find the cause of the accident. (×)
Try to find out the cause of the accident. (√)
2) proud, arrogant, vain (ھاكاۋۇر)
proud دېگەن سۆزنىڭ «پەخىرلىك»، «تەكەببۇر» دېگەن ئىجابىي ھەم سەلبىي تۈسكە ئىگە مەنىسى بار؛ يەنە بىر كىشىنىڭ ئۆزىنى قەدىرلەش تۇيغۇسىغا ئىگە ئىكەنلىكى، ئابرويىغا دىققەت قىلىدىغانلىقىنىمۇ بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:
She is too proud to admit her love for him.
ئۇ بەك تەكەببۇر بولغاچقا، ئۆزىنىڭ ئۇنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى ئېتىراپ قىلمىدى.
arrogant «ئۆزىنى چوڭ تۇتىدىغان، ھاكاۋۇر» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ؛ كۆپىنچە باشقىلاردىن ئۆزى ئېرىشىشكە تېگىشلىك تەمىنات ۋە ئىززەتتىن يۇقىرى نەرسىنى تەلەپ قىلىدىغان خۇسۇسىيەتنى كۆرسىتىدۇ.
The boss's son was arrogant all the employees.
خوجايىننىڭ ئوغلى ھەممە ئىشلەمچىلەرگە ھاكاۋۇرلۇق قىلاتتى.
vain «شۆھرەت تۇيغۇسى كۈچلۈك، ھالىغا باقماي ئۆزىنى چوڭ تۇتىدىغان» كىشىلەرنى سۈپەتلەشتە ئىشلىتىلىدۇ؛ ئانچە مۇھىم بولمىغان نەرسىلەر (ياكى ئادەتتىكى چىراي) ئۈچۈن قانائەتلىنىپ ئۆزىگە تەمەننا قويۇپ كېتىدىغان ئەھۋالنىمۇ ئىپادىلەيدۇ. مەسىلەن:
She is vain of her beauty.
ئۇ ئۆزىنىڭ گۈزەللىكىگە بەك تەمەننا قويىدۇ.
3) decide, determine, make up one's mind (قارار قىلماق)
decide ئادەتتە مۇزاكىرە، ئويلىنىش، سۈرۈشتە قىلىشتىن كېيىن ئىختىلاپنى، ياكى ئىككىلىنىشنى تۈگىتىپ قارار چىقىرىشنى

كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن:

I decided to give up going abroad.

مەن چەت ئەلگە چىقىشتىن ۋاز كېچىش قارارىغا كەلدىم.

determine نىڭ ئەسلى مەنىسى «بېكىتىش» دېگەنلىك بولۇپ، كۆچمە مەنىدە «قەتئىي بىر قارارغا كەلگەنلىك» نى بىلدۈرىدۇ، be پېئىلى بىلەن بىللە كېلىدۇ. مەسىلەن:

We are determined to go at once.

بىز هازىرلا كېتىشنى نىيەت ـ ئىرادە قىلدۇق.

make up one's mind بىر نەچچە قېتىملىق پىلان، ئوي، ئىككىلىنىشتىن كېيىن بىر قارارغا كەلگەنلىكنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

At last he made his mind up to court her.

ئۇ ئاخىر ئۇ قىزغا كۆڭۈل ئىزهار قىلىش قارارىغا كەلدى.

2. كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى

toward نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) مەلۇم ئادەمگە ياكى مەلۇم شەيئىنىڭ يۆنىلىشىگە قارىتا ئىكەنلىكىنى ئىپادىلەپ «... تەرەپكە، ... گە قاراپ» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. گاهىدا كەينىدىن s قېتىلسا، مەنە ئۆزگەرمەيدۇ. مەسىلەن:

The depressed girl slowly walked towards the river.

بۇ سولغۇن قىز دەريا تەرەپكە قاراپ ئاستا ماڭدى.

2) مەلۇم ئىشنىڭ مەلۇم ئادەمگە، مەلۇم شەيئىگە نىسبەتەن مەلۇم بىر خىل مايىللىقتا ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ.

The people in the village are very friendly towards tourists.

يېزىدىكى كىشىلەر ساياهەتچىلەرگە بەك دوستانە پوزىتسىيە تۇتتى.

away نىڭ ئىشلىتىلىشى

1) رەۋىش بولۇپ پېئىلدىن كېيىن كېلىدۇ ۋە هەرىكەتنىڭ

يىراقلاشقانلىقىنى، تۈگىگەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

ئېلىپ كەتمەك	take away
كېتىپ قالماق	walk away
مېڭىپ كەتمەك	go away
··· بىلەن ئادا ـ جۇدا بولماق	do away with
··· نى بىر تەرەپ قىلماق	make away with
بىر چەتكە تاشلاپ قويماق	put away
يۈگۈرۈپ كەتمەك	run away

2) with لىق قۇرۇلما ھاسىل قىلىپ ئۆندەش ياكى بۇيرۇق جۈملە ياسايدۇ. مەسىلەن:

Away with your dirty money!

پاسكىنا پۇلۇڭنى نېرى ئېلىپ كەت!

Away with care! بولدى، غەم قىلمايلى!

3) مەلۇم شەيئى ياكى ئادەمنىڭ يىراقتا ئىكەنلىكىنى بۇ يەردە ئەمەسلىكىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

Tom is away from school today. Because he is ill.

توم ئاغرىپ قالغاچقا، بۈگۈن مەكتەپكە كېلەلمىدى.

take نىڭ ئىشلىتىلىشى

ئىنگلىز تىلىدىكى take پېئىلى ئۇيغۇر تىلىدىكى «ئال، سال، بول» پېئىللىرىغا ۋە خەنزۇتىلىدىكى "打" غا ئوخشاشلا كۆپ مەنىلەرنى بىلدۈرىدىغان پېئىل. ئوخشىمىغان تىل شارائىتىدا ئوخشىمىغان مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

ئېلىپ كەتمەك	take away
خاتىرىلىمەك	take down
··· نى قايتۇرۇۋالماق	take back
ئۇچماق، كۆتۈرۈلمەك	take off
··· دە يۈز بەرمەك	take place in...
ئالماق (ۋاقىتنى)	take up

take into... ... غا ئالماشتۇرماق، ... غا ئايلاندۇرماق
take for ... نى دەپ قاراپ قالماق
take leave ئايرىلماق
take to
... ① نى قېتىرقىنىپ قىلماق ... ② غا ئامراق بولۇپ قالماق
take steps to ... غا قارىتا تەدبىر قوللانماق
take for granted ... نى ھەقلىق دەپ قارىماق
take long time to ... غا ئۇزۇن ۋاقىت كەتمەك

3. دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

1) under the weather ——sick
بىئارام بولماق، ئارامسىزلانماق
When you catch cold, you feel under the weather.
زۇكام بولغان چېغىڭىزدا بىئارام بولۇپ كېتىسىز.

2) hang up ① تۇرۇپكىنى قويۇۋەتمەك ② ئېسىپ قويماق
① He rudely hung up the phone. Because, her girl friend refused to go out with him.
قىز دوستى ئۆزى بىلەن بىللە چىقىشنى رەت قىلغاندىن كېيىن ئۇ تۇرۇپكىنى قويۇۋەتتى.
② Should I hang up your coat in the closet?
پەلتوۇيىڭىزنى كىيىم ئاسقۇغا ئېسىپ قويايمۇ؟

3) depend on ... غا تايانماق، ... غا يۆلىنىۋالماق
Don't always depend on your parents!
ھەمىشە ئاتا ـ ئانىڭىزغا تايىنىۋالماڭ.

4) make friends دوستلاشماق، دوست بولماق
She is a shy girl and doesn't make friends easily.
ئۇ تارتىنچاق قىز، ئوڭاي دوست تۇتالمايدۇ.

5) out of order كاشىلا كۆرۈلمەك، چاتاق چىقماق
The elevator was out of order. لىفتتىن كاشىلا چىقتى.

www.uyghurkitap.com

6) look over ——→ examine تەكشۈرمەك

I want to look my homework over again before I give it to the teacher.

مەن تاپشۇرۇقۇمنى مۇئەللىمگە تاپشۇرۇشتىن ئىلگىرى بىر تەكشۈرۈپ كۆرمەكچى.

7) put out ——→extinguish ئۆچۈرمەك

No smokingis allowed. Please put out your cigarette.

تاماكا چېكىشكە بولمايدۇ، تاماكىڭىزنى ئۆچۈرۈۋېتىڭ.

8) all of a sudden ——→suddenly تاسادىپىي

All of a suden Ed appeared at the door. We weren't expecting him to drob by.

ئېد ئىشىكتە تۇيۇقسىزلا پەيدا بولدى. بىز ئۇنىڭ كېلىپ قېلىشىنى كۈتمىگەنىدۇق.

A little Present (A) كۆڭۈل سوۋغىسى

Hisam's Joke ھېسام چاقچاقلىرىدىن

The Sign of bicycle ۋېلسىپىتنىڭ بەلگىسى

One day, Hisam lost his bicycle. The policeman asked:

"Is there any sign on your bicycle?"

"Of course, there is", answered Hisam.

"What sign?"

"There are two signs on my bicycle. First, it was not locked. Second, it has no the number of bicycle plate."

بىر كۈنى ھېسام ۋېلسىپىتىنى يوقىتىپ قويۇپتۇ. ساقچىلار ئۇنىڭدىن سوراپتۇ:

— ۋېلسىپىتىڭىزنىڭ بەلگىسى بارمىدى؟

— ۋاھ، بولمامدىغان، — دەپتۇ ھېسام.

— قانداق بەلگىسى بار ئىدى؟

— ئېنىق ئىككى بەلگىسى بار ئىدى، — دەپتۇ ھېسام، — بىرسى قۇلۇپى يوق، ئىككىنچىسى نومۇر ئۇرۇلمىغان.

سۆز ياساش قائىدىسى Word Building

كەينى قوشۇمچە (-ant ، -ist ، -man ، -y ، -en ، -ize ، -ify)

1) -ant (ent)

ئىسىم ياسىغۇچى قوشۇمچە (… بىلىدىغان ئادەم)

assistant ياردەمچى assist + ant

student ئوقۇغۇچى study + ent

2) -ist (an)

ئىسىم ياسىغۇچى قوشۇمچە (… بىلىدىغان ئادەم)

specialist مۇتەخەسسىس special + ist

pianist پىئانىنو چالغۇچى piano + ist

artist سەنئەتكار art + ist

historian تارىخچى history + an

3) -man

ئىسىم ياسىغۇچى قوشۇمچە (… بىلىدىغان ئادەم)

postman پوچتالىئون post + man

salesman پىر كازچىك sales + man

businessman سودىگەر business + man

4) -y

سۈپەت ياسىغۇچى قوشۇمچە (شۇ خىل خۇسۇسىيەتكە ئىگە ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ)

rainy يامغۇرلۇق rain + y

snowy ئاپئاق قاردەك snow + y

foggy بۇلۇتلۇق fog + (g) y

5) -en

پېئىل ياسايدۇ (پېئىلدا شۇ خىل خۇسۇسىيەت، شۇ خىل ئەھۋالنىڭ بارلىقىنى بىلدۈرىدۇ)

shorten قىسقارتىش short + en
soften يۇمشاتماق soft + en
harden چىڭىتماق hard + en

6) -ify

simplify ئاددىيلاشتۇرماق simple + fy
purify ساپلاشتۇرماق pure + fy
beautify گۈزەللەشتۈرمەك beauty + fy

گراماتىكا Grammar

پۈتكەن زامان ھازىر پۈتكەن زامان (have/has done)، ئۆتكەن پۈتكەن زامان (had done)، كەلگۈسىدە پۈتىدىغان زامان، (will have done) ئۆتكەن كەلگۈسىدە پۈتىدىغان زامان (would have done) قاتارلىق تۆت زاماننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. (بۇ يەردىكى done بولسا do پېئىلىنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى بولۇپ، ئىنگلىز تىلىدىكى پېئىللارغا مىسال ئۈچۈن ئېلىندى.) پۈتكەن زامانلاردىكى پېئىلنىڭ ياسىلىشى جەھەتتە مۇنداق ئىككى ئالاھىدىلىك بار. بىرى، پۈتكەن زامانلاردا پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى كېلىدۇ. يەنە بىرى، پېئىلى شەخس، زامانغا قاراپ تۈرلىنىپ پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى بىلەن بىرىكىدۇ. بىز بۇ يەردە كۆپ ئىشلىتىلىدىغان ھازىر پۈتكەن زامان بىلەن ئۆتكەن زامانىنلا تونۇشتۇرىمىز.

1) ھازىر پۈتكەن زامان

ياسىلىشى: پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى+have/has

① ھازىر پۈتكەن زامان مەلۇم بىر خىل ھەرىكەتنىڭ ھازىرغىچە ئاللىبۇرۇن تاماملانغانلىقى، ھازىرقى ۋاقىتقا تەسىرى بارلىقىنى ئىپادىلەيدىغان زامان؛ كۆپىنچە ئارقىسىدىن ۋاقىت ھالەتلىرىنى ئەگەشتۈرۈپ كەلمەيدۇ. ھازىر پۈتكەن زاماندا ئىپادىلەنگەن ھەرىكەت سۆزلىگۈچى سۆزلەۋاتقان پەيتتە يېقىن ياكى سەل يىراقراق بىر

چاغدا ئورۇندالغان بولۇشى مۇمكىن. مەسىلەن:
a. The car has arrived. ماشىنا يېتىپ كەلدى.
b. Someone has broken the window.
بىرسى دېرىزىنى چېقىپ قويدى.
c. He's been ill. ئۇ بايىلا ئاغرىپ قالدى.
d. I have done my homework.
تاپشۇرۇقۇمنى ئىشلەپ بولدۇم.

② هازىر پۈتكەن زامان يەنە ئۆتمۈشتىن هازىرغىچە داۋاملىشىپ كەلگەن هەم يەنە داۋاملىشىش مۇمكىنچىلىكى بولغان هەرىكەت ياكى هالەتنىمۇ ئىپادىلەيدۇ. مەسىلەن:
a. I have lived here for more than thirty years.
بۇ يەردە تۇرۇۋاتقىنىمغا ئوتتۇز يىلدىن ئاشتى.
b. I have been here since last October.
مەن ئالدىنقى ئۆكتەبىردىن بېرى مۇشۇ يەردە.

بۇ خىل ئەھۋالدا ئىپادىلەنگەن هەرىكەت داۋاملىشىشىمۇ، توختاپ قېلىشىمۇ مۇمكىن. كۆپىنچە wait، be، live، sutdy قاتارلىق پېئىللار ۋە since، for قاتارلىقلار ئىركەلمىلەر هازىرقى پۈتكەن زاماننىڭ بۇ خىل ئەھۋال ئەكس ئەتكەن جۈملىلىرىدە كېلىدۇ.

③ هازىر پۈتكەن زاماننىڭ ئىنكار شەكلى have (has) بىلەن پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلىنىڭ ئوتتۇرىسىغا not نى قويۇش ئارقىلىق، سوئال شەكلى have نى جۈملە بېشىغا يۆتكەش ئارقىلىق ياسىلىدۇ. مەسىلەن:
I have not done my homework yet. ئىنكار
جۈملە: تاپشۇرۇقۇمنى ئىشلەپ بولالمىدىم.
Have you done your homework? سوئال
جۈملە: تاپشۇرۇقىڭىزنى ئىشلەپ بولدىڭىزمۇ؟

2) ئۆتكەندە پۈتكەن زامان

ياسىلىشى: پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق had+

① ئۆتكەندە پۈتكەن زامان ئۆتمۈشنىڭ مەلۇم بىر ۋاقىتىدا ئورۇنلانغان ياكى ئۆتمۈشنىڭ مەلۇم ۋاقتىدىن يەنە بىر ۋاقىتقىچە ئورۇنلانغان ھەرىكەتنى ئىپادىلەيدۇ. يەنە ئۇنىڭدىن باشقا ئۆتمۈشتە ئورۇنلانغان ئىككى ياكى ئىككىدىن ئارتۇق ھەرىكەتنىڭ ئىلگىرى ـ كېيىنلىك مۇناسىۋىتىنى ئىپادىلەشكىمۇ ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

a. He said that had finished his paper.

ئۇ ماقالىسىنى يېزىپ بولغانلىقىنى ئېيتتى.

b. He didn't go back home until he had finished his work.

ئۇ ئىشىنى تۈگەتكەندىن كېيىنلا ئۆيىگە قايتىپ كەلدى.

c. When we got there the basketball match had already started.

بىز ئۇ ئۆيگە يېتىپ بارغاندا، ۋاسكېتبول مۇسابىقىسى ئاللىبۇرۇن باشلىنىپ كەتكەنىدى.

② بەزى پېئىللار ئۆتكەن پۈتكەن زامان شەكلىدە كېلىپ ئىلگىرى ئىشقا ئاشمىغان مەلۇم بىر ئارزۇ، پىلاننى ئىپادىلەيدۇ. ئۇيغۇر تىلىدا «ئەسلى. . . ئۇمىد قىلغان / ئويلىغان/ كۈتكەن/ دەپ ئويلىغان» دېگەن مەنىدە تەرجىمە قىلىنىدۇ. بۇنداق خىلدىكى دائىم ئۇچرايدىغان پېئىللاردىن «expect ، hope ، intend ، mean ، plan ، suppose ، think» قاتارلىقلار بار. مەسىلەن:

I had thought that... ئەسلى. . . دەپ ئويلىغاندىم.

I had expected that... ئەسلى . . . دەپ كۈتكەندىم.

I had intended that... ئەسلى ··· ماقچى بولغاندىم.

③ پۈتكەن ئۆتكەن زاماننىڭ ئىنكار شەكلى had تىن كېيىن not نى قويۇش ئارقىلىق، سوئال شەكلى had نى جۈملە بېشىغا يۆتكەش ئارقىلىق ياسىلىدۇ.

3) ھازىرغىچە داۋاملىشىپ پۈتكەن زامان

ياسىلىشى: have (has)been + پېئىل + ing

① ھازىرغىچە داۋاملىشىپ پۈتكەن زامان ھەرىكەتنىڭ ھازىرغىچە ئىزچىل، تەكرار داۋاملىشىپ كەلگەنلىكىنى ئىپادىلەيدىغان زاماندۇر. بۇ ھەرىكەت بەلكىم بايىلا ئاخىرلاشقان بولۇشى، ياكى داۋاملىشىشى، تەكرارلىنىشىمۇ مۇمكىن. كۆپىنچە مەلۇم مەزگىللىك ۋاقىت ئۇقۇمىنى بىلدۈرىدىغان ھالەتلەر بىلەن بىللە كېلىدۇ. مەسىلەن:

a. I have been learning English for two years.

ئىككى يىلدىن بېرى ئىنگلىز تىلىنى ئۆگىنىپ كېلىۋاتىمەن.

b. I've been telephoning to you today.

بۈگۈن سىزگە كۆپ تېلېفون ئۇرۇپ كەتتىم.

② ھازىر پۈتكەن زامان بىلەن ھازىرغىچە داۋاملىشىپ پۈتكەن زامان پرىنسىپ جەھەتتە ئوخشاشلا مەلۇم بىر ھەرىكەتنىڭ «ئۆتمۈشتىكى مەلۇم ۋاقىتتىن ھازىرغىچە ئىزچىل داۋاملاشقانلىقى» نى ئىپادىلەشتە ئورتاقلىققا ئىگە. لېكىن، ئالدىنقىسى ھەرىكەتنىڭ نەتىجىسىنى، كېيىنكىسى ھەرىكەتنىڭ داۋاملىشىشچانلىقىنى تەكىتلەيدۇ. مەسىلەن:

a. I have read this book. (ھازىر پۈتكەن زامان)

مەن بۇ كىتابنى كۆپ ئوقۇپ بولدۇم.

(ھازىرغىچە داۋاملىشىپ پۈتكەن زامان)

b. I have been reading this book.

مەن بۇ كىتابنى ئىزچىل كۆرۈپ كېلىۋاتىمەن.

③ ھازىرغىچە داۋاملىشىپ پۈتكەن زاماننىڭ ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى «... نىغانغا ... چىلىك ۋاقىت بولدى ... نىپ كېلىۋاتىدۇ» دېگەندەك شەكىلدە چىقىشى مۇمكىن. ئىنكار شەكلى have دىن كېيىن not نى قېتىش ئارقىلىق، سوئال شەكلى have نى جۈملىنىڭ بېشىغا يۆتكەش ئارقىلىق ياسىلىدۇ.

www.uyghurkitap.com

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش

The Flag of USA

ئامېرىكىنىڭ بايرىقى

In America, the flag has three colors seen as red and white stripes and white stars on a blue background.

The history of the American flag is somewhat of a mystery but a popular story states that George Washingon came to the tailor's shop owned by Betsy Ross. In 1776, he asked her to make a flag for the newly independent United States.

Since the first group of states numbered 13, there were thirteen red and white stripes and 13 stars in the first flag. From 1776 until 1912, many new states were added to the United States.

The number grew from 13 to 48 by 1912. There was no change in the flag until 1959 when Alaska joined the union. Soon after, in 1960, Hawaii became a state.

Currently, there are 50 stars on the flag. In the first half of the 20 th century, everyone assumed thet there would be no new states. But Alaskans and Hawaiians changed American history. This means that as political changes occur in American history, it affects the design of the American flag.

ئامېرىكا تارىخىدا يۈز بەرگەن سىياسىي ئۆزگىرىش بايراقنىڭ لايىھىلىنىشىگە تەسىر كۆرسىتىدۇ.

ئامېرىكىنىڭ دۆلەت بايرىقىدا ئۈچ خىل رەڭ بار. يەنى كۆك رەڭ ئۈستىگە قىزىل، ئاق سىزىقلار ۋە ئاق يۇلتۇزلار ئورۇنلاشتۇرۇلغان.

ئامېرىكا بايرىقىنىڭ تارىخى ئازراق سىرلىق، لېكىن ھەممىگە تونۇش بىر ھېكايىدە ئېيتىلىشىچە، 1776 - يىلى جورج ۋاشىنگتون بېستى روس ئىسىملىك بىر تىككۈچىنىڭ دۇكىنىغا كېلىپ يېڭى مۇستەقىل بولغان قوشما شتاتلارغا بىر بايراق ئىشلەشنى سورىغان.

فېدېراتسىيە قارمىقىغا تۇنجى تۈركۈمدە 13 شىركەت قېتىلغاندىن كېيىن تۇنجى بايراقتا 13 قىزىل، ئاق ئارىلاش يوللۇق سىزىق ۋە 13 يۇلتۇز سىزىلغان. 1776 - يىلدىن تاكى 1912 - يىلىغىچە قوشما شتاتلار تەركىبىگە يېڭىدىن نۇرغۇن شتاتلار قېتىلغان. بايراقتىكى شتاتلارنىڭ سانى 1912 - يىلغا كەلگەندە 13 تىن 48 گە كۆپەيگەن. 1959 - يىلى ئالياسكا فېدېراتسىيىگە كىرگەنگە قەدەر بايراقتا ھېچقانداق ئۆزگىرىش بولمىغان. ئۇزۇن ئۆتمەي، يەنى 1960 - يىل ھاۋاي بىر شتات بولغان.

ھازىر ئامېرىكا بايرىقىدا 50 يۇلتۇز بار. 20 - ئەسىرنىڭ ئالدىنقى يېرىمىدا ھەممە كىشى ئەمدى ئامېرىكا تەۋەلىكىدە يېڭى شتات بولمايدۇ دەپ ئويلىغانىدى. لېكىن ئالياسكا بىلەن ھاۋاي ئامېرىكا تارىخىنى ئۆزگەرتتى. بۇ شۇنىڭدىن دېرەك بېرىدۇكى،

A Little present (B) كۆڭۈل سوۋغىسى

Hello ياخشىمۇ سەن

ناخشىدا: لىئونېل رىكى (ئامېرىكا)

I've been alone with you inside my mind, And in my dreams
I've kissed your lips a thousand fimes,
I sometimes see you pass outside my door,
Hello!
Is it me you're looking for?
I can see it in your eyes.
I can see it in your smile,
You are all ever wanted,
And my arms are opened wide.
Because you know just what to say,
And youknow Just what to do.
And you I want to tell you so much
I love you.
I long to see the sunlight in your ear,
And tell you time and time again.
How much I care,
Sometimes I feel my heart will overflow,
Hello,
I're just got to let you know,
Because, I wonder where you are.
And I wonder What you do.
Are you somewhere feeling lonely,
Or is someone loving you?
Tell me how is your heart.
For I haven't got a clue.
And let me start by the saying
I love you.

ئويۇمدا يۈرىمەن سەن بىلەن تەنھا،
لېۋىڭنى خىيالەن سۆيۈپ چۈشەيمەن.
ئىشىكىم ئالدىدىن ئۆتسەڭ گاھىدا،
ئىزدىگەن ئادىمى مەنمۇ يا دەيمەن.

ياخشىمۇ، كۆزلىرىڭ كۆڭلۈڭ سىرىنى،
بىلدۈردى، كۈلكەڭدە خىيالىڭ ئايان.
چۈشەندىم، سەن ئىزدەپ كەپسەن بىرىنى،
كەل، ساڭا ئۇچۇقتۇر باغرىم ھەر زامان.

بىلىسەن سەن زادى نېمە دېيىشنى،
بىلىسەن ۋە قانداق قىلارنى، غۇنچە.
قەلبىمدە لاۋۇلداپ تۇرغان كۆيۈشنى،
ئويلايمەن گاھىدا ئېيتىشنى شۇنچە.

قۇلىقىڭ تۈۋىگە شىۋىرلاي دەيمەن،
سۆيىمەن دېگۈم بار يەنە نەچچە رەت.
كۆيگەننى، سىرىمنى يوشۇرماي دەيمەن،
يۈرىكىم تەلپۈنۈپ تىنمىسا پەقەت.

ياخشىمۇ، كۆڭلۈمنى چۈشەندىڭ ئاخىر،
زارىقىپ يۈرگەنتىم سېنى نەدە دەپ.
ئويلايمەن، تۇيۇلساڭ گويا بولۇپ سىر،
يالغۇزلۇق دەردىدە يۈردۈڭمۇ تېنەپ،
كىم سەندىن يۈرىدۇ مۇھەببەت تىلەپ؟!

يۈرىكىڭ سىرىنى ئېيتقىنا گۈلۈم،
تەلمۈرسەم سېنىڭدىن ھېچبىر يوق خەۋەر.
رۇخسەت قىل، سۆيگۈدىن سۆز ئېچسۇن كۆڭلۈم،
چۈنكى، مەن سۆيىمەن سېنى شۇ قەدەر.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تورى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە تارقىتىش ئادرېسى

Exercises مەشق

1. دىئالوگ ئۇچۇن مەشق

1) ئىككى ئوقۇغۇچى بىر گۇرۇپپا بولۇپ، ئارقا كۆرۈنۈشنى ئۆزۈڭلار بېكىتىپ، «ياردەم بېرىش» دېگەن تېما ئاساسىدا دىئالوگ ئورۇنداڭلار.

2) تۆۋەندىكى تېمىنى دەرسخانىدا ئېغىزچە مۇلاھىزە قىلىڭلار:

Do you like to help others? Why or why not?

باشقىلارغا ياردەم بېرىشنى خالامسىز؟ نېمە ئۇچۇن؟

2. سۆزلۈك ئۇچۇن مەشق

1) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە قاپىيىداش سۆز تېپىپ بېرىڭ:

① a. time b. ——— c. ——— d. ———

② a. dress b. ——— c. ———

③ a. advice b. ——— c. ———

④ a. decide b. ——— c. ———

⑤ a. toward b. ——— c. ——— d. ———

⑥ a. window b. ——— c. ———

2) تۆۋەندىكى سۆزلەردىن ئىنگلىزچە ـ ئۇيغۇرچىغا ئورتاق سۆزلەرنى تېپىپ ئىنگلىزچىسىنى يېزىڭلار:

ئاسمان، مىليون، مىليونېر، ئادەم، لامپا، لېمون، لىمىت، ماتېرىيال، لوگىكىلىق

3) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە قارىمۇ قارشى سۆز تېپىپ بېرىڭلار:

① illogical ↔ ② lose ↔

③ hesitate ↔ ④ carelessly ↔

⑤ modest ↔

4) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە يىلتىزداش سۆز تېپىپ بېرىڭلار:

① a. sick b. (n) ———

② a. receiption b. (v)———

③ a. decide b. (v) ——— c. (n)———

④ a. advice b. (v) ——— c. (n) ———

⑤ a. time b. (n)——— c. (n) ———

5) ئۆيۇڭلەرنىڭ ئىچىدىكى ئېلېكتر سايمانلىرىنىڭ ۋە باشقا سايمانلارنىڭ ئىنگلىزچە ئىسمىنى دەپ بېرىڭلار:

3. تېكىست ئۇچۇن مەشق

1) تېكىست مەزمۇنىغا ئاساسەن توغرا جاۋابنى تاللاڭلار:

① What did the movie actor think the old man probably wanted?

(a) to sell him his shop

(b) to give him a present

(c) to ask for his autograph

(d) to tell him where his friend lived

② What kind of man was the movie actor?

(a) forgetful

(b) rich

(c) vain

(d) smart

③ Why did the old man think it would be a good idea for the movie actor to buy his shop?

(a) He wanted to sell it to him.

(b) He thought the actor would make more money from being a shop keeper than from acting.

(c) He was old and wanted to train a new person.

(b) He thought the actor wanted to change jobs.

2) تېكىستتىن ئاددىي ئۆتكەن زامان ئىشلىتىلگەن بەش جۈملىنى تېپىپ بېرىڭلار.

4. گرامماتىكا ئۈچۈن مەشق

1) تۆۋەندىكى پېئىللارنىڭ شەكلى بىلەن شۇ پېئىل شەكلى ئىشلىتىلگەن زاماننىڭ ئۇيغۇرچە ئىپادىلىنىش فورمۇلىسىنى تۇتاشتۇرۇڭلار:

will do	... قىلىۋاتىدۇ
will be doing	... قىلىۋاتاتتى
have done	... لىپ بولغانىدى
had done	... لىپپ بولدى
have been doing	... (ئۇ) قىلىپ كېلىۋاتىدۇ
does	... قىلىدۇ
are doing	... قىلىۋاتقان بولىدۇ
was doing	... قىلماقچى

2) learn، wait قاتارلىق ئىككى پېئىلنى ھازىر پۈتكەن زامان، ئۆتكەن پۈتكەن زامان ۋە ھازىرغىچە داۋاملىشىپ پۈتكەن زاماندا ئىشلىتىپ ئۈچتىن جەمئىي ئالتە جۈملە تۈزۈڭلار.

5. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

گرامماتىكا قىسمىدا ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار:

1) ئۇ ئىككى سائەتتىن بېرى ئۆيىدە كىتاب ئوقۇۋاتىدۇ.

2) مەن بايىلا كەلدىم.

3) ئالدىنقى ئاينىڭ ئاخىرىغىچە ئىنگلىز تىلىنى ئىككى يىل ئۆگەندىم.

4) نەلەردە يۈردۈڭ؟

5) مەن ئامېرىكىغا ئەزەلدىن بېرىپ باقمىغان.

6) سېنى ساقلاۋاتقىنىمغا ئۈچ سائەت بولدى.

6. يېزىقچىلىق مەشقى

جۈملە رەتلەش

① Have, been, you, here, waiting for, him,?

② I, finished, have, work, my

③ I, already, had, done, at that time, it

④ I, seen, haven't, before, him

Listening Comprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش
Questions سوئاللار

1) W: Would you mind turning down the TV a bit? I'm answering the phone.

M: Not at all.

Q: What's the man doing?

A. Watching TV. B. Listening to the radio.

C. Answering the phone.

2) W: Six stamps, please.

M: Here you are. That will be one dollar.

Q: Where did this conversation most probably take place?

A. At a post office B. At an airport C. At a school.

3) W: Oh, there are four pens on the desk.

M: Yes, one is red. the others are blue.

Q: How many blue pens are there?

A. one B. four C. Three D. Five

4) M: Marry I see you are on foot today.

Don't you go to school by bike?

W: Yes, I do, Jack. But my bike is broken.

How do you go to school?

M: By bus.

Q: How does the man go to school?

A. By bus B. By car C. By bike D. on foot

5) W: It's Sunday tomorrow, you know. What are you

www.uyghurkitap.com

going to do Jack.

M: I am going to visit the museum, Alice.

Q: When is Jack going to visit the museum.

A. Today B. The day after tomorrow.

C. The coming sunday D. The coming saturday.

ئاڭلاش ماھارىتى

ئىنتوناتسىيە ۋە ئۇرغۇنى پەرقلەندۈرۈش توغرىسىدا

ئىنگلىز تىلىدىكى ئىنتوناتسىيە ئادەتتە ئۈچ خىل بولىدۇ. بىرىنچىسى، يۇقىرى ئىنتوناتسىيە بولۇپ، سوئال جۈملە (ئادەتتىكى سوراق جۈملە ۋە بەزى ئالاھىدە سوراق جۈملىلەر)، بۇيرۇق جۈملە (ئاگاھلاندۇرۇش، سالاملىشىش مەنىلىرىنى بىلدۈرىدىغان) قاتارلىقلاردا ئىشلىتىلىدۇ. ئىككىنچىسى، تۆۋەن ئىنتوناتسىيە بولۇپ كۆپىنچە بايان جۈملە، بۇيرۇق جۈملە، ئالاھىدە سوراق جۈملە، ئۈندەش جۈملە قاتارلىقلاردا ئىشلىتىلىدۇ. ئۈچىنچىسى، تۆۋەن - يۇقىرى ئىنتوناتسىيە بولۇپ كۆپىنچە ئەسكەرتىش، نەسىھەت، ئىلھام بېرىش، ھەيران قېلىش، خوشلىشىش مەنىلىرىگە ئىگە جۈملىلەردە ئىشلىتىلىدۇ.

ئۇرغۇ - سۆز ئۇرغۇسى ۋە جۈملە ئۇرغۇسى دەپ ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ. سۆز ئۇرغۇسى ئىنگلىز تىلى سۆزلۈكلىرى تەركىبىدىكى فونېتىكىلىق قۇرۇلمىنىڭ مۇقىم بىرىكمىسى بولۇپ ئۇنى خالىغانچە ئالماشتۇرۇشقا، يۆتكەشكە بولمايدۇ. مەسىلەن، record دېگەن سۆز ئىسىم بولغاندا ['rekɔ:d] دەپ ئوقۇلۇپ «خاتىرە، ئارخىپ» دېگەن مەنىلەرنى بېرىدۇ. پېئىل بولغاندا [ri'kɔ:d] دەپ ئوقۇلۇپ «خاتىرىلىمەك، ئۈن ئالماق» دېگەن مەنىنى بېرىدۇ. بۇنىڭدىن كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، يېزىلىشى ئوخشاش بولۇپ ئۇرغۇسى ئوخشىمىسا مەنىسىمۇ ئوخشىمايدۇ.

جۈملە ئۇرغۇسىنىڭ مۇنداق ئىككى تۈرلۈك قائىدىسى بار. بىرى، مۇستەقىل سۆزلەر - ئىسىم، پېئىل، سۈپەت، رەۋىش،

سان، ئالماش، سوئال بىلدۈرىدىغان سۆز، كىشىلىك ئالماش قاتارلىقلار ئۇنلۇك ئوقۇلىدۇ. ياردەمچى سۆز كىشىلىك ئالماش قاتارلىقلار ئۇنلۇك ئوقۇلىدۇ. ياردەمچى سۆزلەر ـ تىركەلمە، باغلىغۇچى، ئارتىكىل، ئۈندەش سۆز، تۇسلۇك پېئىل، ياردەمچى پېئىل ئادەتتە ئۇرغۇلۇق ئوقۇلمايدۇ. يەنە بىرى، سۆزلىگۈچى جۈملە تەركىبىدىكى بىرەر سۆزنى تەكىتلىمەكچى بولسا ئۇنى ئۇرغۇلۇق ئوقۇيدۇ. بۇ ئىككى قائىدە ئوقۇغۇچىلارنىڭ سۆزلىگۈچىنىڭ مەقسىتى ۋە سۆھبەتنىڭ مەزمۇنىنى ئاڭلىشىغا ياردەم بېرىدۇ.

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages
ئاڭلاش قابىلىيىتىنى ئۆستۈرۈش توغرىسىدا

سىز ئۆزىڭىزدىن مۇنداق بىر سوئالنى سوراپ باققانمۇ؟ «مەن ئۆزۈمنىڭ ئانا تىلىنى قانداق ئۆگەنگەن؟» ئەمەلىيەتتە، بىز ئانا تىلىمىزنى ئۆگەنگەندە ئاڭلاش قابىلىيىتىمىزنى ئەزەلدىن مەخسۇس تەتقىق قىلىش، نائۇشنىكلارنى قولىقىمىزغا تىقىپ ئاڭلاش ئارقىلىق ئۆگەنمىگەن، بەلكى باشقىلار بىلەن ئۇچرىشىش داۋامىدا قايتا ـ قايتا ئاڭلىغان. ئىككى ـ ئۈچ ياشقا كىرگەن بالىمۇ ئۆز ئانا تىلىدا خېلى ئوبدان سۆزلىيەلەيدۇ ۋە ئاڭلىيالايدۇ. بىز دەسلەپتە بىر نەچچە سۆزنى، كېيىن مۇكەممەل جۈملىلەرنى دېيىشنى ئۆگەنگەن.

ھەممىمىزگە چەت ئەللەرگە چىقىپ ئۆگىنىش ۋە چەت ئەللەردە يۈرۈش نېسىپ بولمايدۇ. ئۇنداقتا بىز قانداق قىلىپ ئىنگلىز تىلىنى كۆپرەك ئاڭلىيالايمىز؟ ئالدىنقى ئەسىرنىڭ 70 ـ، 80 ـ يىللىرىغا سېلىشتۇرغاندا، بۇ دەۋردىكىلەر خېلى تەلەيلىك. چۈنكى، ھازىر ئىنگلىز تىلى مۇھىتى ھەقىقەتەن كۆپەيدى.

ئاڭلاش قابىلىيىتىنى ئۆستۈرۈشكە ۋاستە ۋە ئۇسۇللار:

1) رادىئو. بىز ھەرقانداق ۋاقىتتا رادىئو ئارقىلىق ئىنگلىزچە پروگراممىلارنى، جۈملىدىن «BBC» ۋە «VOA» نىڭ

بۇ ئىككى رادىئو ئىستانسىسىنىڭ يېڭى ئۆگەنگۈچىلەر ئۈچۈن ئاڭلىتىلىدىغان ئالاھىدە نومۇرلىرى بار.

2) تېلېۋىزور. تېلېۋىزور كۆرۈش — ئىنگلىز تىلى مۇھىتىغا كىرىشتىكى يەنە بىر ياخشى يول. ھازىر مەملىكىتىمىزنىڭ 9 قانىلىدا مەخسۇس ئىنگلىزچە پروگراممىلار بېرىلىدۇ. بۇلارنىڭ ھەممىسى بىزنىڭ ئىنگلىز تىلى ئاڭلىشىمىزغا قولايلىق تۇغدۇرىدۇ.

2) ناخشا ئاڭلاش. ئاڭلاش مەشقى ئۈچۈن ناخشا تاللىغاندا، ئاڭلاشقا بەك زور قىيىنچىلىق ئېلىپ كېلىدىغان ناخشىلارنى تاللىماسلىق كېرەك.

ئاخىرىدا بېرىدىغان تەكلىپىمىز شۇكى، ئاڭلىغانلىكى ئۇچۇرلارنى چۈشىنەلمەي قېلىشتىن ئەنسىرىمەڭ؛ داۋاملىق ئاڭلاڭ. ئاڭلاشنى بىرىنچى ئورۇنغا، چۈشىنىشنى ئىككىنچى ئورۇنغا قويۇڭ. كۆپ ئاڭلاۋەرسىڭىز ئاخىر تەبىئىي ھالدا چۈشىنەلەيدىغان بولىسىز.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

A Bad Day at the Office
ئىشخانىدىكى نەس كۈن

Mr. Stone is the president of the Stone Insurance Company. His companyis very large and always very busy.

Mr. Stone has a staff of energetic employees who work for him. Unfortunately, all of his employees are out today. Nobody is there. As a result, Mr. Stone is doing everyboy's job, and he's having a very bad day at the office!

He's answering the telephone, because the receptionist who usually answers telephone is at the dentist's offic. He's typing letters because the secretary who usually types letters is home in bed with the flu.

H's operating the computer because the computer program-

mer who usually operates the computer is on vacation. He's even fixing the radiator because the custodian who usually fixes the radiator is on strike.

Poor Mr. Stone! It's a very busy day at the Stone Insurance Company, and nobody is there to help him. He's having a very dad bay at the office!

Notes

energetic [ˌenəˈdʒetic]adj.	روھلۇق، تېتىك
receptionist [riˈsepʃənist]n.	تېلېفونىست
flu [flu:]n.	يۇقۇملۇق زۇكام
on vacation	دەم ئېلىۋاتىدۇ
be on strike	ئىش تاشلىماق
custodian [kʌsˈtoudjən]n.	باشقۇرغۇچى، ساقلىغۇچى

Other Expressions about Help

ياردەم بېرىشكە مۇناسىۋەتلىك باشقا ئىپادىلەش شەكىللىرى

1) Wonder if you can help me?
2) Can I help you in any way?
3) Any trouble?
4) Do you want any help?
5) Could you give me a help?
6) Can I do anything to help you?
7) I regret I can't help you.
8) Sorry, I'm really helpless.
9) No, thank you very much. I can manage.
10) Please don't bother, thank you.

1) ماڭا ياردەم بېرەلەمسىز؟
2) سىزگە بىرەر ئىشتا ياردىمىم تېگەمدۇ؟
3) بىرەر ئاۋارىگەرچىلىككە يولۇقتىڭىزمۇ؟
4) سىز بىرەر ياردەمگە موھتاجمۇ؟
5) ماڭا ياردەم بېرەلەرسىزمۇ؟
6) سىزگە بىرەر ئىشتا ياردىمىم تېگەمدۇ؟
7) سىزگە ياردەم بېرەلمىگىنىمدىن ئەپسۇسلىنىمەن.
8) كەچۈرۈڭ، ھەقىقەتەن ياردەم بېرەلمەيدىغان بولدۇم.
9) ياق، سىزگە كۆپ رەھمەت، ئۆزۈم قىلالايمەن.
10) ئاۋارە بولماڭ، رەھمەت.

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

Unit 7 يەتتىنچى دەرس

Summary ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Theme: Agreement and Disagreement

قوشۇلۇش ۋە قوشۇلماسلىق

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك ① I thought so, too.

جۈملە شەكىللىرى ② I suppose I...

③ I absolutely agree...

④ I can't agree (disagree)...

Text تېكىست

Revenge ئىنتىقام

تېكىستتىكى يېڭى سۆزلەر ۋە ئىبارىلەر

Word Garden (A) سۆز گۈلزارى

① قاپىيىلىك سۆزلەر؛ ② ئورتاق سۆزلەر؛ ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر؛ ④ مەنىداش سۆزلەر؛ ⑤ يىلتىزداش سۆزلەر؛ ⑥ ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر؛ ⑦ تۇر سۆزلەر.

Word Gardn (B) سۆز گۈلزارى

① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش؛ ② دائىم ئىشلىتىلىدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى؛ ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

A Little Present (A) كۆڭۈل سوۋغىسى

Hisam's Joke هېسام چاقچاقلىرىدىن

سۆز ياساش قائىدىسى Word Building

Grammar گىراماتىكا

1. ئىنگلىز تىلىدىكى 16 زاماننىڭ جەدۋەللىك ئىپادىلىنىش شەكلى 2. مەجھۇل دەرىجە (تۆت ئاددىي زاماننىڭ مەجھۇل دەرىجىسى)

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش

The Fourth of July Celebration

ئامېرىكىنىڭ بايرىقى

A Little Present(B) كۆڭۈل سوۋغىسى

The famous English songs

دۇنياۋى نادىر ناخشىلار

Careless

ئاشكارىلانغان سىر

Exercises مەشق

1. دىئالوگ ئۇچۇن مەشق؛ 2. سۆزلۈك ئۇچۇن مەشق؛ 3. تېكىست ئۇچۇن مەشق؛ 4. گىراماتىكا ئۇچۇن مەشق؛ 5. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش؛ 6. يېزىقچىلىق مەشقى

Listening Comprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئۆز ـ ئۆزىگە سۆزلەش ئارقىلىق ئېغىز تىلىنى مەشق قىلىش

ئوقۇپ چۈشىنىش **Reading Comprehension**

1. A Part — time Job قوشۇمچە خىزمەت

2. Other Expressions about Agreement and Disagree-ment

قوشۇلۇش، قوشۇلماسلىقتا مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى

Unit 7 يەتتىنچى دەرس

Dialogue دىئالوگ

Agreement and Disagreement

قوشۇلۇش ۋە قوشۇلماسلىق

قارشى تەرەپنىڭ پىكرىگە قوشۇلىدىغانلىقىنى بىلدۈرگەندە

A: I hear Tom failed his exam again. I thought he would pass it this time.

B: I thought so, too.

A: I think he has to study harder next time.

B: I agree.

A: I've never seen him study had for any exam.

B: Neither have I.

قوللايدىغانلىقىنى بىلدۈرگەندە

A: I think she is a promising writer.

B: I guess you're right.

A: Maybe one day she'll become another Jane Austen.

B: Let's wait and see.

مەنمۇ شۇنداق ئويلايمەن

A: Some of the teachers are too hard on the students.

B: Yeah, I agree. But some boys are really naughty.

A: That's sure. I absolutely agree.

قوشۇلمايدىغانلىقىنى بىلدۈرگەندە

A: Tursun is a trustworthy friend of mine.

B: I can't agree. He backbites you all the time.

A: I Can't believe it!

× × × ×

A: Let's wait here a moment.

B: I don't like the idea of waiting at all.

A: What do you think we should do?

B: Go straight to his home and call for him.

قارشى تەرەپنىڭ پىكىرىنى يالغانغا چىقارغاندا

A: Come here, Joe. Let me tell you something bad.

B: What is it?

A: There'll be an earthquake tonight.

B: Come off it!

Notes

1) promising [prɔmisiŋ]adj. ئىستىقباللىق

2) guess [ges]v. پەرەز قىلماق

3) Jane Austen

جېن ئوستېن (ئەنگلىيىنىڭ مەشھۇر كلاسسىك يازغۇچىسى)

4) be hard on... ... غا قاتتىق قول بولماق

5) naughty ['nɔːti]adj. شوخ، كەپسىز

6) absolutely ['æbsəiuːtli]adv. مۇتلەق ھالدا

7) trustworthy ['trʌstˌməːði]adj.

ئىشەنچىلىك، ئىشىنىشكە ئەرزىيدىغان

8) back bite['bækbait]v.

غاجىماق، ئارقىسىدىن يامان گەپ قىلماق

9) believe[bi'liːv]v. ئىشەنمەك

10) earthquake['əːθkweik]n. يەر تەۋرەش

11) come offit! جۆيلۈمە! يوق گەپ قىلما

12) straight[streit]adj. ئۇدۇل

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ تارقىتىش ئادرېسى

تېكىست

Revenge ئىنتىقام

James had a terrible toothache. It kept him awake all night. His cheek was swollen and it was difficult for him to eat or drink. Anything very hot or cold made the toothache worse. If james ate anything sweet the pain was unbearable.

James did not want to take time off from work, so he triedto bear the pain. He took a pain—killer every hour.

However, the tooth hurt so much when he tried to eat his lunch that he knew he had to go to the dentist.

He asked his boss for time off. His boss could see that james was in great pain, and told him to take the rest of the day off.

The dentist agreed to see James immediately.

"Open your mouth," he said, "and let's have a look."

James opened his mouth.

"Which tooth is giving you trouble?"the dentist asked next.

James touched the tooth with his finger.

The dentist x—rayed the tooth, then he put the x—ray against a bright light.

"Oh, yes," he said, "Ican see the problem. There is a cavity in the tooth. I'm afraid the hole is too big to fill. I must take the tooth out."

"That's all right," james said. "just stop the pain."

The dentist gave james an injecion and quickly pulled out the tooth. He dropped it into the garbage can.

"Don't throw it away,"james said. "Let mehave it please."

"Why do you want your old tooth?" the dentist asked.

"I'm going to take it home, put it in a bowl of hot honey and watchit suffer, james said. "

New Words and Expressions

1) revenge[ri'vendʒ]n.	ئىنتىقام
2) terrible['terəbl]adj.	قورقۇنچلۇق
3) swollen['swəulən]adj.	ئىششىغان
4) unbearable['ʌn'bεərəbl]adj.	چىدىغۇسىز
5) bear[biə]v.	چىدىماق
5) pain-killer['peinˌkilə(r)]	ئاغرىق توختىتىش دورىسى
7) dentist['dentist]n.	چىش دوختورى
8) X—ray['eksˌrei]v.	X نۇرىدا تەكشۈرتمەك
9) cavity['kȧv'ti]n.	كامار، تۆشۈك
10) injection[in'dʒekʃən]n.	ئوكۇل
11) garbage can ['gɑ:bidʒ kæn]	ئەخلەت ساندۇقى
12) honey ['hʌni]n.	ھەسەل
13) suffer ['sʌfə(r)]v.	ئازابلىماق

تېكىستتىكى قائىدىسىز پېئىللار

ئەسلى شەكلى	ئۆتكەن زامان شەكلى	ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى
swell (ئىششىماق، كۆپمەك)	swelled	swollen
bear (تۇغماق، چىدىماق)	bore	born
keep (ساقلىماق)	keep	keep

www.uyghurkitap.com

Word Garden(A) سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

1) terrible['terəbl]adj.	قورقۇنچلۇق
horrible['hɔrəbl]adj.	قورقۇنچلۇق
2) cheek [tʃi:k]n.	مەڭز
meek [mi:k]adj.	مۇلايىم، ئىتائەتمەن
seek[si:k]v.	ئىزدىمەك
3) swell[swel]v.	ئىششىماق، كۆپمەك
spell[spel]v.	ھەجىلەپ يازماق
smell[smel]v.	پۇرىماق
farewell['fɛə'wel]v.	دىدارلاشماق
dwell[dwel]v.	تۇرماق، ئولتۇراقلاشماق
4) pain[pein]n.	ئازاب
gain[gein]v.	ئېرىشمەك
vain[vein]adj.	شۆھرەتپەرەس، ھاكاۋۇر
chain[tʃein]n.	زەنجىر
main[mein]adj.	ئاساسلىق
5) bear[bɛə]v.	چىدىماق، تۇغماق
tear[tiə]v. n.	كۆز يېشى، يىرتماق
swear[swɛə]v.	قەسەم بەرمەك
appear[ə'piə]v.	پەيدا بولماق
wear[wɛə]v.	ھارماق، كىيمەك
6) finger['fiŋgə]n.	بارماق
linger['liŋgə]v.	ئايلىنىپ يۈرمەك
longer[lɔŋdʒ]adj.	ئۇزۇنراق
7) ray[rei]n.	نۇر
bay[bei]n.	دېڭىز قولتۇقى

8) gabbage ئەخلەت

baggage['bægidʒ]n. يۈك ـ تاق

2. ئورتاق سۆزلەر

1) monopoly[mə'nɔpəli]n. مونوپولىيە

2) motor ['moutə]n. ماتور

3) modernism['mɔdənizəm]n. مودېرنىزم

4) museum[mju:'ziəm]n. مۇزېي

5) nylon['nɑilɔn]n. نىلون

6) object[əb'dʒekt]n. ئوبيېكت

7) olympic[ou'limpik]adj. n ئولىمپىك

8) opera['ɔpərə]v. ئوپېرا

9) operation['ɔpə'reiʃən]n. ئوپېراتسىيە

10) organism['ɔ:gənizəm]n. ئورگانىزم

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1) agreement[ə'gri:mənt]↔ disagreement['disə'gri:mənt]

قوشۇلماسلىق ↔ قوشۇلۇش

2) sweet[swi:t]↔ chilly['tʃili]

تاتلىق ↔ ئاچچىق

3) pain[pein]══comfort['kʌmfət]

ئازاب ↔ راھەت

4. مەنىداش سۆزلەر

1) pain, ache [eik] ئازاب، ئاغرىق

2) bear, stand چىدىماق، بەرداشلىق بەرمەك

5. يىلتىزداش سۆزلەر

1) terrible['terəbl]adj. قورقۇنچلۇق

terror['terə]n. قورقۇنچ، ۋەھىمە

terrorist['terərist]n. تېرورچى

www.uyghurkitap.com

2) sweet[swi:t]adj. تاتلىق

sweetheart['swi:tha:t]n. سۆيگىنى، مەھبۇبى

3) bear v. چىدىماق

bearable['bɛərəbl]adj. چىدىغىلى بولىدىغان

unbearable['ʌn'bɛərəbl] چىدىغىلى بولمايدىغان

4) bright[brait]adj. يورۇق، چېچەن

brightness['braitnis]n. يورۇقلۇق

5) inject[in'dʒekt]v. ئوكۇل ئۇرماق

injection[in'dʒekʃən]n. ئوكۇل

... غا دۇچار بولماق، ... نى باشتىن كەچۈرمەك

suffering['sʌfəriŋ]n. ئازاب ـ ئوقۇبەت، سورۇقچىلىق

6. ئوقۇلۇشى ئوخشاش، يېزىلىشى پەرقلىق سۆزلەر

1) sole [səul]a. بىردىنبىر، تەنھا

soul[səul] روھ

2) steal[sti:l]v. ئوغرىلىماق

steel[sti:l]n. پولات

3) to [tu:]prep. ... غا، قا، گە، كە

too [tu:] ...مۇ

4) waist[weist]n. بەل

waste[weist]v. ئىسراپ قىلماق

7. تۈر سۆزلەر

رەڭ نامىلىرى

1) white[wait] ئاق

2) black [blæk] قارا

3) red[red] قىزىل

4) green[gri:n] يېشىل

5) yellow['jelou] سېرىق
6) blue[blu:] كۆك
7) brown[brəu] قوڭۇر
8) pink[piŋk] شاپتۇل چېچەكى
9) purple['pə:pl] جىگەر رەڭ

سۆز گۈلزارى Word Garden (B)

1. مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش

1) pain، ache (ئاغرىق، ئازاب)

ache بىلەن pain نىڭ ھەر ئىككىسى روھىي دۇنيادىكى ۋە بەدەندىكى ئاغرىقنى ئىپادىلەيدىغان سۆز بولۇپ ھەم ئىسىم ھەم پېئىل بولالايدۇ. pain كۆپىنچە ئاغرىقتىن كېلىپ چىققان ئازابنى كۆرسەتسە، ache بەدەننىڭ مەلۇم بىر پەللىسىدىكى ئۇزۇنغىچە ئاغرىش ئەھۋالىنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن:

The walking has made my bones ache.

تولا ماڭغانلىقىمدىن ئۇگە - ئۇگىلىرىمگە ئاغرىق كىرىپ كەتتى.

The ache in his back lasted for two days.

ئۇنىڭ مۈرىسى ئۇدا ئىككى كۈن ئاغرىدى.

The boy was crying with pain after he broke his arm.

بۇ بالا بىلىكىنى سۇندۇرۇۋالغاندىن كېيىن ئازاب بىلەن يىغلىۋەتتى.

2) bear، stand (چىدىماق، بەرداشلىق بەرمەك)

bear چىدىغۇچى كىشىنىڭ ئازاب، ئەندىشە، مەسئۇلىيەتكە نىسبەتەن كۆتۈرۈش كۈچىنى كۆرسىتىدۇ. stand «ئىگىلمەس، سۇلماس» لىق روھىي ھالىتىنى ياكى مەلۇم قىيىن ئەھۋالغا چىداشنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن:

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

This is more than I could possibly bear.

مەن بۇنىڭغا زادىلا چىدىيالمىدىم.

I couldn't stand his arrogance

مەن ئۇنىڭ ھاكاۋۇرلۇقىغا چىدىيالماي قالدىم.

2. دائىم ئىشلىتىلىدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى

1) keep نىڭ ئىشلىتىلىشى

① «ساقلاش» دېگەن مەنىنى بېرىدۇ. مەسىلەن:

I'll keep that book for you.

مەن ئۇ كىتابنى ساڭا ساقلاپ بېرىمەن.

② باغلامچى پېئىل بولۇپ مەلۇم بىر خىل ھالەت، ئەھۋالنى داۋاملىق ساقلاشنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

You must keep the baby warm.

بوۋاقنى ئىسسىق ساقلىشىڭىز كېرەك.

③ ئوخشىمىغان تىل شارائىتىدا ئوخشىمىغان مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

keep doing...	...بىلىشنى داۋاملاشتۇرماق
keep silent	جىمجىتلىقنى ساقلىماق
keep up with...	... غا يېتىشىۋالماق
keep on	نى داۋاملىق قىلماق
keep away from	... دىن يىراق تۇرماق
keep young	ياش تۇرماق
keep cheerful	... ھەمىشە خۇشخۇي يۈرمەك

④ قائىدىسىز پېئىل بولۇپ، ئەسلى شەكلى keep، ئۆتكەن زامان شەكلى ۋە ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى ئوخشاشلا kept.

2) bear نىڭ ئىشلىتىلىشى

① bear پېئىل بولغاندا «چىدىماق، تۇغماق» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. قائىدىسىز پېئىل بولۇپ ئەسلى شەكلى bear، ئۆتكەن

زامان شەكلى bore، ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى born .

The pain was difficult to bear.

بۇ ئازابقا چىدىماق تەس.

She born a pretty son.

ئۇ ئۇماق بىر ئوغۇل تۇغدى.

② ئىسىم بولغاندا «ئېيىق» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

3) put نىڭ ئىشلىتىلىشى

put ① قائىدىسىز پېئىل بولۇپ ئەسلى شەكلى، ئۆتكەن زامان شەكلى، ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى ئوخشاشلا put . ئادەتتە «قويماق» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

He put down his book on the desk.

ئۇ كىتابىنى پارتىغا قويدى.

② ئوخشىمىغان تىل شارائىتىدا كېلىپ ئوخشىمىغان مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

put away...	... نى ئەسلى ئورنىغا قويماق
put on	كەيمەك (كىيىم)
put ont	ئۆچۈرمەك (ئوت، چىراق)
put off	... نى كېچىكتۈرمەك

3. دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

1) point out نى كۆرسەتمەك (دىققەتنى) قوزغىماق

The teacher pointed out the mistakes in my sentence.

مۇئەللىم مېنىڭ جۈملەمدىكى خاتالىقلىرىمنى كۆرسىتىپ بەردى.

2) be up ⟶ be finshed تەگمەك ئاخىرلاشماق

"The time is up," the teacher said at the end of the test.

مۇئەللىم سىناق ئاخىرلىشىدىغان چاغدا «ۋاقىت توشتى» دېدى.

3) be over ⟶ be finished, to end

ئاخىرلاشماق، تۈگىمەك

After the dance was over, we all went to a restaurant.

تانسا ئاياغلاشقاندىن كېيىن بىز ھەممىمىز بىر رېستورانغا باردۇق.

4) on time ۋاقتىدا، قەرەلىدە

Did you get to work on time this morning?

سىز بۈگۈن ئەتىگەن ۋاقتىدا ئىشقا چىقتىڭىزمۇ؟

5) get better ↔ get worse

ناچارلاشماق ↔ ياخشىلانماق

Mary has been sick for a month, but now he is getting better.

مەرى بىر ئايدىن بېرى ئاغرىپ قالغاندى. ھازىر ئەھۋالىدا ياخشىلىنىش بولۇۋاتىدۇ.

6) get sick (well, tired, busy, wet)

ئاغرىپ قالماق، (ياخشىلىنىپ قالماق، ھېرىپ قالماق، ئالدىراش بولماق، ھۆل بولماق)

Gerald got sick last week and has been in bed since that time.

گېرالد ئالدىنقى ھەپتە ئاغرىپ قالغاندىن بېرى ئىزچىل كارىۋاتتىن چۈشمەي دەم ئېلىۋاتىدۇ.

7) had better ... ياخشىسى، ...بىلغىنى تۈزۈك

The doctor told the patient that he'd better go home and rest.

دوختۇر بىمارغا: «ياخشىسى ئۆيىڭىزگە قايتىپ دەم ئېلىڭ» دېدى.

8) would rather — prefer to ... نى خالىماق

Would you rather have the appointment this Friday or

next Monday?

سىز ئۆچرىششقا مۇشۇ جۇمە چىقىشنى خالامسىز ياكى كېيىنكى دۈشەنبىدىمۇ؟

A Little Present (A) كۆڭۈل سوۋغىسى

Hisam's Joke ھېسام چاقچاقلىرىدىن

The Longest Night ئەڭ ئۇزۇن كېچە

Once, when Hisam is suffered from insomnia, a certain man asked him:

"Hisam, what is the time of the longest day in a year?"

"When you couldn't sleep"

ھېسام ئۇيقۇسىزلىقتىن قىينىلىپ يۈرگەن كۈنلەرنىڭ بىرىدە، بىراۋ ئۇنىڭدىن سوراپتۇ:

— ھېسام، بىر يىل ئىچىدە ئەڭ ئۇزۇن كېچە قايسى چاغدا بولىدۇ؟

ھېسام جاۋاب بېرىپتۇ:

— ئۇيقۇ قاچقان چاغدا.

Word Building سۆز ياساش قائىدىسى

-ern (يۈنىلىشنى بىلدۈرىدۇ)

eastern شەرقىي، شەرقىي تەرەپتىكى = east+ern

2)a- (مەلۇم ھالەتنىڭ داۋاملىشىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ)

asleep ئۇخلاۋاتىدۇ =a+sleep

afloat لەيلەۋاتىدۇ =a+float

3) ab- (ئىنكار مەنىنى ئىپادىلەيدۇ)

abnormal بىنورمال =ab+normal
abuse ئۇگەيلىمەك =ab+use

(ئىنكارنى ھەم قوشۇمچە ۋە يېرىم دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ)

4) sub-
subway مېترو =sub+way
subnormal بىنورمال =sub+normal

Grammar گراماتىكا

1. ئىنگلىز تىلىدىكى 16 زاماننىڭ جەدۋەللىك ئىپادىلىنىش شەكلى

(do پېئىلى ئاساس قىلىندى)

	ئاددىي زامانلار	داۋاملىشىش زامانلىرى	پۈتكەن زامانلار	داۋاملىشىپ پۈت- كەن زامانلار
ھازىر	do does	am doing are doing is doing	have done has done	have been doing has been doing
ئۆتكەن	did	was doing were doing	had done	had been doing
كەلگۈسى	shall do will do	shall be doing will be doing	shall have done will have done	shall have been doing will have been doing
ئۆتكەن كەلگۈسى	should do would do	should be doing should be doing	should have done would have done	should have been doing would have been doing

2. مەجھۇل دەرىجە

(تۆت ئاددىي زاماننىڭ مەجھۇل دەرىجىسى)

مەجھۇل دەرىجە (B)	ئۆزلۈك دەرىجە (A)
① تاپشۇرۇق ھەر كۈنى ئىشلىنىدۇ. The homework is done everyday.	① مەن ھەر كۈنى تاپشۇرۇق ئىشلەيمەن. I do home work everyday.

② مەن تاپشۇرۇقنى ئىشلىدىم. I did my home work.	② تاپشۇرۇق ئىشلەندى. The homework was done.
③ مەن تاپشۇرۇقنى ئىشلەيمەن. I will do my homework.	③ تاپشۇرۇق ئىشلىنىدۇ. The homework will be done.
④ مەن تاپشۇرۇقۇمنى ئىشلەيدىغانلىقىمنى ئېيتتىم. I said thet I woulk do my homework.	④ مەن تاپشۇرۇق ئىشلىنىدىغانلىقىنى ئېيتتىم. I said that the homework would be done.

يۇقىرىقى جەدۋەلدىكى ①، ②، ③، ④ جۈملىلەر رەت تەرتىپى بويىچە ئايرىم - ئايرىم ھالدا ئاددىي ھازىر زامان، ئاددىي ئۆتكەن زامان، ئاددىي كەلگۈسى زامان، ئاددىي ئۆتكەن زاماننىڭ ئۆزلۈك ۋە مەجھۇل دەرىجىدە ئىپادىلىنىش شەكىللىرى. جەدۋەلنىڭ A رېتىگە تىزىلغانلىرى ئۆزلۈك دەرىجىلىرى، B رېتىگە تىزىلغانلىرى مەجھۇل دەرىجىگە مىسال.

جۈملىدە ئىگە بىلەن خەۋەر ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت ئىككى خىل بولىدۇ: ① ئىگە - خەۋەردە ئىپادىلەنگەن ھەرىكەتنىڭ ئىجراچىسى بولىدۇ؛ ② ئىگە خەۋەردە ئىپادىلەنگەن ھەرىكەتنىڭ قوبۇل قىلغۇچىسى بولىدۇ. ئىگە جۈملىدىكى ھەرىكەتنى ئىجرا قىلغاندا، ئىگە بىلەن خەۋەر ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت ئۆزلۈك دەرىجە بولىدۇ. ئىگە ھەرىكەتنى قوبۇل قىلغاندا ئىگە بىلەن خەۋەر ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت مەجھۇل دەرىجە بولىدۇ.

ئىنگلىز تىلىدا مەجھۇل دەرىجىنىڭ ئىپادىلىنىش شەكلى مۇنداق:

پېئىلى be + پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى + by

تۆت ئاددىي زاماننىڭ مەجھۇل دەرىجىدىكى ئىپادىلىنىش شەكلى تۆۋەندىكى جەدۋەلدە كۆرسىتىلدى.

(give پېئىلى مىسال قىلىندى)

زامانلار	ئىپادىلىنىش شەكلى	ئۇيغۇرچە بېرىلىشىنىڭ تەرجىمىسى
ئاددىي ھازىر زامان	am is given are	... بىلىنىمەن ... بىلىنىدۇ ... بىلىنىسىز
ئاددىي ئۆتكەن زامان	was given were	... بىلىندى ... بىلىندىڭلار ... بىلىندىڭ
ئاددىي كەلگۈسى زامان	shall be given will	... بىلىنىدۇ ... بىلىنماقچى
ئاددىي ئۆتكەن كەلگۈسى زامان	should be given would	... بىلىنغان بولىدۇ

مەجھۇل دەرىجىنى ئىشلىتىش زۆرۈر بولىدىغان ئەھۋاللار

1) ھەرىكەتنى قوبۇل قىلغۇچىنى تەكىتلىمەكچى بولغاندا:

He who is born a fool is never cured

تۇغۇلۇشىدىن دۆت تۇغۇلغانلارغا داۋا يوق.

2) ھەرىكەت ئىجراچىسى نامەلۇم بولغاندا:

The windw was broken. دېرىزە چېقىلىپتۇ.

3) ھەرىكەت ئىجراچىسىنى ئوتتۇرىغا قويۇشنىڭ زۆرۈرىيىتى بولمىغاندا:

I was born in China. مەن جۇڭگودا تۇغۇلغان.

4) جۈملىنىڭ بېشى ئېغىر، ئايىغى يېنىك بولۇپ قېلىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن:

Successes are often achived by those who do not think they aer wise.

ئۆزىنى ئەقىللىق دەپ ھېسابلىمايدىغانلار كۆپىنچە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىدۇ.

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش

The fourth of July Celebration

ئامېرىكىنىڭ دۆلەت بايرىمى

Americans celebrate the Fourth of July — Independence Day in United states. This holiday marks 210 years of

www.uyghurkitap.com

independence. As in past years, July Fourth is a day of traditional Parades, speeches and shows. In addition some very special ceremomies held in this holiday. The ceremonies honor one of America's most famous sights: the Statue of Liberty.

The Statue of Liberty stands on an island in New York harbor. It was a gift to the people of the United States from the people of France. The purpose of the gift was to mark the alliance between American colonists and the French during America's war for independence.

The Statue of Liberty was completed 100 years ago, just in time for the July Fourth holiday in 1886.

ئامېرىكانلار 4 - ئىيولنى مۇستەقىللىق كۈنى سۈپىتىدە خاتىرىلەيدۇ. بۇ بايرام ئامېرىكىنىڭ 210 يىللىق مۇستەقىللىقىگە گۇۋاھلىق بېرىدۇ. بۇرۇنقى ۋاقىتلارغا ئوخشاشلا بۇ كۈندە ئەنئەنىۋى يىغىلىشلار ئۆتكۈزۈلىدۇ؛ نۇتۇقلار سۆزلىنىدۇ. ئامېرىكىدا بۇنىڭدىن باشقا بەزى ئالاھىدە مۇراسىملارمۇ مۇشۇ بايرام كۈنى ئۆتكۈزۈلىدۇ. بۇ مۇراسىملاردا ئامېرىكىنىڭ داڭلىق ساياھەت نۇقتىسىنىڭ بىرى بولغان ئەركىنلىك ئىلاھى ناھايىتى زور شەرەپكە نائىل بولىدۇ.

ئەركىنلىك ئىلاھى نيويورك پورتىدىكى بىر ئارالغا جايلاشقان. ئەسلى ئۇ فىرانسىيە خەلقىنىڭ ئامېرىكا خەلقىگە قىلغان سوۋغىسى ئىدى. بۇ سوۋغا ئەسلىدە ئامېرىكا مۇستەقىللىق ئۇرۇشى مەزگىلىدە ئامېرىكا مۇستەملىكىچىلىرى بىلەن فىرانسىيە ئوتتۇرىسىدىكى ئىتتىپاقتا گۇۋاھ بولسۇن دېگەن مەقسەتتە بېرىلگەنىدى.

ئەركىنلىك ئىلاھى قۇرۇلۇشى 100 يىل بۇرۇن، يەنى 1886 - يىلى 4 - ئىيول بايرام كۈنى تاماملانغان.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تورى

A Little Present (B) كۆڭۈل سوۋغىسى

دۇنياۋى نادىر ناخشىلار

The Top English Songs

Careless Whisper ئاشكارىلانغان سىر

I feel so unsure	ئىشەنچىم يوق پەقەت ۋە پەقەت.
As I take your har	قوللىرىڭنى تۇتقان چېغىمدا،
And lead you to the dance floor	مۇزىكىغا پىرقىرىغاندا،
As the music dies	مۇزىكىمۇ تۈگىگەن چاغدا
something in your eyes	كۆزلىرىڭدىن كۆرگەندەك بولدۇم
Calls to mind a silver screen	خوشلاشقاندەك غەيرى نىگاھنى.
And all it's sad goodbyes	ئەمدى زوقۇم ئارتماس تانسىغا،
I'm never gonna dance again	پۇتلىرىممۇ كەلمەس رىتىمغا.
Guilty feet have got no rhythm	خۇپسەن يۈرۈش بولسىمۇ ئاسان،
Though it's easy to pretend	سەن ھەممىنى بىلىۋالىسەن.
I know you'er not a fool	مەيلى، بۇنداق قىلىش ياخشىراق،
I should have known better	بىر دوستۇمنى ئالدىغىنىمدىن؛
Than to cheat a friend	بىر پۇرسەتنى كەتكۈزگىنىمدىن.
A wasted chance that I'd been given	ئويۇنغۇم يوق شۇڭا تانسىنى،
So I'm never gonna dance again	ئەسلەپ قالىمەن ئەشۇ چاغلارنى.
The way I danced with you	ئەمدى سەن كەتتىڭ،
Now that you'er gone	ئەمدى سەن كەتتىڭ.
Now that you're gone	قىلغانلىرىم شۇنچە خاتامۇ؟
Was what I did so wrong	مېنى تاشلاپ كەتتىڭغۇ جېنىم.
So wrong	
That you had to leave me alone	

Excercises مەشق

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشق

دىئالوگ ئاساسىدا ئىككى ئوقۇغۇچى بىر بولۇپ تۆۋەندىكى

كۆرۈنۈشنى ئورۇنداڭلار:

① بىر ئوقۇغۇچىغا بولغان ياخشى ــــ باھاغا قوشۇلۇش ياكى ــــ قوشۇلماسلىق؛

② بىر كەچلىك كونسېرتقا بېرىشقا قوشۇلۇش ياكى قوشۇلماسلىق.

2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشق

1) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە قاپىيىداش سۆز تېپىپ بېرىڭلار:

① a. terrible b. ———— (قورقۇنچلۇق)

② a. cheek b. ——— (مۇلايىم) c. ——— (ئىزدىمەك)

③ a. swell b. —— (ھەجىلەپ يازماق) c. —— (پۈرىماق)

④ a. Pain b. ——— c. ——— d. ———

⑤ a. bear b. ——— c. ——— d. ———

⑥ a. finger b. ——— c. ———

⑦ a. rabbage b. ——— c. ———

2) تۆۋەندىكىلەردىن ئىنگىزچىگە ـ ئۇيغۇرچىغا ئورتاق سۆزلەرنى تېپىپ ئىنگلىزچىسىنى يېزىڭلار:

مونوپولىيە، ماتور، مودېرنىزم، مۇزېي، نىلون، ئوبيېكىت، ئولىمپىك، ئوپېراتسىيە، ئورمان، ئورگانىزم.

3) تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارىمۇ قارشى سۆزىنى تېپىڭلار:

① agreement ——→

② sweet ——→

③ comfort ——→

4) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە بىر يىلتىزدىن چىققان سۆزلەرنى تېپىپ يېزىڭلار:

① a. terrible b. ——— c. ————

② a. sweet b. ————

③ a. bear b. ——— c. ————

④ a. bright b. ————

⑤ a. inject b. ————

⑥ a. suffer b. ______________

5) ساۋاقداشلىرىڭلارنىڭ كىيگەن كىيىمىنىڭ رەڭگىنى دەپ بېرىڭلار.

3. تېكىست ئۈچۈن مەشىق

1) تېكىستنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسەن تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭلار؟

① Why does Jame to the dentist's?
② What did the dentist do after seeing James?
③ Why does James want to take away his old tooth?

1) تېكىستتىن بۇيرۇق جۈملە بىلەن ئىنكار جۈملىلەرنى ئايرىم - ئايرىم تېپىپ رەتلەپ چىقىڭلار.

4. گىراماتىكا ئۈچۈن مەشىق

1) تۆۋەندىكى ئاددىي زامانلار ئارقىلىق ئىپادىلەنگەن مەجھۇل جۈملىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار.

① دېرىزە چېقىلدى.
② بۇ سىنىپنىڭ دېرىزىسى كۆندە كىمدۇر بىرى تەرىپىدىن چېقىلىدۇ.
③ بۇ دېرىزە چېقىلماقچى.
④ ئۇ بۇ دېرىزە چېقىلماقچى دېدى.

2) do پېئىلىنى دائىم ئىشلىتىلىدىغان سەككىز زامانىنىڭ ئۆزلۈك دەرىجىسىدە تۈرلەپ ھەر بىرىگە ئايرىم جۈملە تۈزۈڭلار.

5. يېزىقچىلىق مەشقى

تۆۋەندىكىلەرنى رەتلەپ مۇكەممەل جۈملىگە ئايلاندۇرۇڭلار:

① I, go, oftem, with, my friend, there
② What else, you, do, want, to, say
③ This, is, problem, more, importamnt, that one
④ This is, first, your, time, China, to?
⑤ Please, hello, say, to, your, father

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages

ئۆز - ئۆزىگە سۆزلەشنىڭ مۇھىملىقى توغرىسىدا

تىلنى خېلى بىر مەزگىل تىرىشىپ ئۆگىنىپمۇ سۆزلىشەلمەيدىغانلار تەبىئىي ھالدا : «نىمىشقا مۇنداق بولىدۇ؟ سەۋەب نەدە؟» دەپ ئويلىنىدۇ. بۇنىڭدا ھەر خىل سەۋەبلەر بولغاندىن باشقا مۇنداق ئىككى تۈرلۈك ئامىلمۇ بولىدۇ. بىرى، سۆزلىشىش مۇھىتى كەمچىل بولۇش. ئىككىنچىسى، پائالىيەت جەريانىنى باشتىن كەچۈرمەسلىك. تىلنى ئۆگىنىشتىكى مەقسەت ئۇنى ئىشلىتىش ئۈچۈندۇر. كىتابتىكى بىلىملەرنى ئۆگىنىپ ئۇنى ئەمەلىيەتتە ئىشلەتمىسەك كېرەكسىز بىر نەرسىگە ئايلىنىدۇ. ئۇنداقتا، چەت ئەللىكلەر كەمچىل بولغان شارائىتتا قانداق قىلىش كېرەك؟ ئويلىغان ئوي - پىكىرلەرنى يالغۇز قالغاندا ئۈنلۈك دەپ بېقىش، ئۆز - ئۆزىگە سۆزلەپ ئۆگىنىشمۇ ياخشى چارە. بۇنداق بولغاندا تەييارلىقنى بالدۇر باشلاپ ۋاقتى كەلگەندە جىددىيلىشىپ كەتمەسلىكنىڭ ئالدىنى ئالغىلى بولىدۇ.

Hot love is soon cold

تېز پەيدا بولغان مۇھەببەت تېز سوۋۇيدۇ.

Forced love does not last.

مەجبۇرلانغان مۇھەببەت ئۇزۇنغا بارمايدۇ.

Love makes all hearts gentle.

مۇھەببەت ئادەمنى مۇلايىم قىلىۋېتىدۇ.

ئوقۇپ چۈشىنىش Reading Comprehensidn

A Weekend in New York City

نيويوركتا ھەپتە ئاخىرىنى ئۆتكۈزۈش

New York city with its immediate surroundings is the greatest concentration of people in the United States. New York

city is also Amer- ica's gteatest center of finance, fashion, art, theater, publishing. In short, it is the center of practically everything except the federal government, Which is in Washington, D.C.)District of Columbia(, the nation's capital.

New York City's many attractions make it one of the most important tourist centers in the country. There are hundreds of things to do, places to visit, restaurants to sample, shows to see. The streets are always full of people in the evening and at night. In most other cities and towns of people in the evening and at night. In most other cities and towns of America, the streets are practically deserted after six p. m.

2) **Other Expressions about Agreement and Disagreement**

قوشۇلۇش ۋە قوشۇلماسلىقتا مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

① Wouldn't you say sth.
② You'd agree with me, wouldn't you?
③ Do you go along with that?
④ Can I ask :f you agree with his argye nebt?
⑤ I don't think so.
⑥ I wouldn't say that.
⑦ I can't accept that.
⑧ I couldn't agree eith gou.
⑨ I think you're mistaken.

سەككىزىنچى دەرس Unit 8
ئاساسىي مەزمۇنى Summary
دىئالوگ Dialogue
ئەھۋال سورىماق Theme Inquires

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك ① Are you suer …
جۈملە شەكىللىرى ② Have you …
③ When did he …
④ What …

تېكىست Text
داخان The Witch
تېكىستتىكى يېڭى سۆزلەر ۋە ئىبارىلەر

سۆز گۈلزارى (A) Word Garden
① قاپىيىلىك سۆزلەر؛ ② ئورتاق سۆزلەر؛ ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر؛ ④ مەنىداش سۆزلەر؛ ⑤ يىلتىزداش سۆزلەر؛ ⑥ تۈر سۆزلەر.

سۆز گۈلزارى (B) Word Garden
① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش ② دائىم ئىشلىتىلىدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

كۆڭۈل سوۋغىسى (A) A Little Present
ھېسام چاقچاقلىرىدىن Hisam's Joke

سۆز ياساش قائىدىسى Word Builsing

گراماتىكا Grammar

1. مەجھۇل دەرىجە (داۋامى) 2. مەجھۇل دەرىجىگە مۇناسىۋەتلىك باشقا بايانلار 3. مەجھۇل دەرىجىنىڭ جەدىۋەللىك ئىپادىلىنىش شەكلى

مەدەنىيەت ئۆگىنىش Culturc Study

ئامېرىكىنىڭ مۇزىكىلىرى Ameri ca's Music

كۆڭۈل سوۋغىسى (B) A Little Present

دۇنياۋى نادىر ناخشىلار The Famous English Songs

لىمون دەرىخى Lemon Tree

مەشق Exercises

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشق 2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشق 3. تېكىست ئۈچۈن مەشق 4. گراماتىكا ئۈچۈن مەشق 5. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش 6. يېزىقچىلىق مەشقى

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages

ئىنگلىز تىلىنى ئەمەلىيەت ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇش

ئوقۇپ چۈشىنىش Reding Comprehension

1. Making A Plan پىلان تۈزۈش
2. Other Expre ssions about Inquires

ئەھۋال ئوقۇشقا مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

Unit 8 سەككىزىنچى دەرس

Dialogue دىئالوگ

Imquires ئەھۋال سورىماق

ۋاقىتنى سورىغاندا

A: What's the time? my watch has stopped.

B: Let me see. It's quarter past one.

A: Is your watch right?

B: I think so. I set it by the radio this morning.

كېلىش مەنبەسىنى سورىغاندا

A: Have you ever been in my country before?

B: No, this is my first time here.

A: What are doing over here?

B: I'm learnig Uyghur language and Culture.

بىراۋنىڭ سالامەتلىك ئەھۋالىنى سورىغاندا

A: How's Jane these days?

B: She hasn't been too well just recently.

A: I'm sorry to hear that. What's the matter?

B: I think she just Catch a Cold.

بىراۋنىڭ يېقىنقى ئەھۋالىنى سورىغاندا

A: Tom, where have you been these days?

B: I have returned from a trip.

A: Have you ever been on a vacation?

B: No, I went on a business trip.

A: No wonder, when I called your office, you were always

www.uyghurkitap.com

not in.

قەيەردىن كەلگەنلىكىنى سورىغاندا

A: Where are you from?

B: I'm from Japan.

A: Oh, really? What part of Japan?

B: I was born and raised in Tokyo.

Notes

1) set it by radio	ئۇنى رادىئوغا ئاساسەن توغرىلىماق
2) culture	مەدەنىيەت
3) catch a cold	زۇكام بولماق
4) return from a trip	سەپەردىن قايتىپ كەلمەك
5)on a vacation	دەم ئالماق
6) go on a business trip	خىزمەت ئىشى بىلەن چىقماق

Text تېكىست

The Witch داخان

"We should do some thing nice for the old people of our town," the teacher said to her class one day. "What could we do?""Can we hive them a picnic?" one of the children asked. "We can send out in vitations and bring cakes and sausages and all kinds of good things to eat."

"That's a very good idea," the teacher said. "We'll ask

all the old people to a picnic by the river."

The children worked hard getting ready for the picnic. Their parents made cakes and pies or gave money, and the children wrote invitation cards to the old people. Then they took the cards to the old people's homes.

On the morning of the picnic the sky was blue and the sun was shining. The children were all looking forward to giving the old people a happy day.

Then one of the children said. "Oh! We forgot to invite Mrs. Waller."

They did not like Mrs. Waller. She looked like a witch.

"We must invite her now then," the teacher said. "She will be hurt and angry if we don't ask her."

She looked around the class and then pointed at one of the boys. "Tom, take an invitation card to her house. Apologize for being late. Don't tell her we forgot her."

Tom did not want to go to Mrs. Waller's house, but he was a brave boy, and said, "All right, Miss Lee."

He went to the old wonam's house and knocked on the door. Mrs. Waller opened it. She looked very angry.

"Well," she said, "what is it? What do you want?"

Tom gave her the invitation card and said, "I'm sorry we did not ask you before, but please come to our picnic. It's a beautiful day."

Mrs. Waller knew that the children thought she was a witch. She guessed that they had forgotten her.

"You're too late." the woman said. "It's a beautiful day now, but I have already arranged rain for this afternoon."

www.uyghurkitap.com

New Words and Expressions

1) witch [witʃ] n. — داخان
2) picnic [Piknik] n. — دالا تامىقى
3) invitation [inviteiʃan] n. — تەكلىپنامە
4) sausag ['sɔːsidʒ]n. — ئۈچەي
5) look forward to — ... غا ئىنتىزار بولماق
6) brave [breiv] ad. — باتۇر، جۈرئەتلىك

تېكىستتىكى قائىدىسىز پېئىللار

ئەسلى شەكلى		ئۆتكەن زامان شەكلى	ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى
bring	(ئېلىپ كەلمەك)	brought	brought
send	(ئەۋەتمەك)	sent	sent
write	(يازماق)	wrote	written
eat	(يېمەك)	ate	eaten
forget	(ئۇنتۇماق)	forgot	forgotten

Word Garden (A) سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

1) witch [witʃ] n. — داخان
   bitch [bitʃ] — قانجۇق
2) picnic ['piknik] n. — دالا تامىقى
   panic ['panik] n. v. — هودۇقۇش، هودۇقماق
   technic ['teknik] n. — تېخنىكا، ماهارەت
   ethnic ['eθnik] adj. — ئىرقى
3) catch [kætʃ] v. — تۇتماق، مۇپتىلا بولماق

patch [pætʃ] n. | ياماق
4) cold [kould] n, adj. | زۇكام، سوغۇق
bold [bould]adj. | باتۇر
5) culture ['kʌltʃə] n. | مەدەنىيەت
agriculture ['ægri'kʌtʃə]n. | يېزا ئىگىلىكى

2. ئورتاق سۆزلەر

1) personage ['pə:sənidʒ] | پېرسوناژ
2) philosophy [fi'lɔəfi] | پەلسەپە
3) plus [plʌs] | پىلوس، قاتماق
4) portrait ['pɔ:trit] | پورتېرىت رەسىمى
5) pyramid ['pirəmid] | پىرامىدا

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1) plus [plʌs]↔ minus ['mains]v.
مىنوس، ئالماق پىلوس، قوشماق
2) brave [breiv]↔ coward ['kɔwəd]adj.
قورقۇنچاق باتۇر

4. مەنىداش سۆزلەر

1) catch, arrest, seize, grasp | تۇتماق
2) portrait, picture, painting, drawing | رەسىم

5. يىلتىزداش سۆزلەر

1) invitation [inv:teiʃan]n. | تەكلىپنامە
invite [in' va:t] v. | تەكلىپ قىلماق
inviting [in'vaiting]adj. | ئادەمنى ئازدۇرىدىغان
2) brave ['breiv]adj. | باتۇر
bravery ['breiviri] n. | باتۇرلۇق
3) technic ['teknik] n. | تېخنىكا

www.uyghurkitap.com

technology [tek'nlɔlɔdʒi]n. تېخنىكا ئىلمى

technical ['teknikəl] تېخنىكىلىق

6. تور سۆزلەر

(مەكتەپ، ئوقۇشقا مۇناسىۋەتلىك سۆزلەر)

1) alma mater ئانا مەكتەپ

2) alumna [ə'/ʌmnə] قىز ساۋاقداش

3) alummms[ə'/ʌmnəs] ئوغۇل ساۋاقداش

4) compus['kæmpəs] مەكتەپ ئىچى

5) dormitory ['dmitəri] ياتاق

6) high school تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپ

7) juhior sckool تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپ

8) kindergarten['kindəlga:tən] يەسلى

9) president['prezi:dənt] ئالىي مەكتەپ مۇدىرى

10) freshman ئالىي مەكتەپ بىرىنچى يىللىق ئوقۇغۇچىسى

11) sophomore ['sʃəm:]
ئالىي مەكتەپ ئىككىنچى يىللىق ئوقۇغۇچىسى

12) senior ['si:njə] ئالىي مەكتەپ يۇقىرى يىللىق ئوقۇغۇچىسى

13) headmaster / principal ['prinsapəl]
ئوتتۇرا، باشلانغۇچ مەكتەپ مۇدىرى

14) major كەسىپ

15) graduate ['grædjuit]n. ئاسپىرانت

Word Garden (B) سۆز گۈلزارى

مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش

1) grasp, seize, arrest, catch (تۇتماق) نىڭ پەرقى

catch كۆپىنچە قوغلاش، قوراللىق كۈچ، پىلان، تۇيۇقسىز ھۇجۇم قاتارلىق ئۇسۇللار ئارقىلىق مەلۇم ئادەم ياكى مەلۇم نەرسىنى «تۇتۇش» نى كۆرسىتىدۇ؛ يەنە «چۈشەنمەك، گىرىپتار بولماق»

دېگەن مەنىلىرىمۇ بار.

The police have caught the murderer alive.

ساقچىلار قاتىلنى تىرىك تۇتتى.

arrest هۆكۈمەت تەرەپنىڭ جىنايەتچىنى ياكى جىنايەت گۇماندارىنى قانۇن بويىچە قولغا ئېلىشىنى كۆرسىتىدۇ.

He was arrested on a charge of swindling

ئۇ قاقتى - سوقتى قىلىش جىنايىتى بىلەن قولغا ئېلىندى.

seize تۇيۇقسىز چىڭ تۇتۇۋېلىشنى كۆرسىتىدۇ.

A policeman seized the thief by the collar.

ساقچى ئوغرىنى ياقىسىدىن تۇتتى.

grasp بارماق، ئالقان بىلەن چىڭ تۇتۇشنى كۆرسىتىدۇ؛ «چۈشىنىش» دېگەن كۆچمە مەنىدىمۇ كېلىدۇ.

The frightened girl grasped her mother's hand.

قورقۇپ كەتكەن قىز ئاپىسىنىڭ قولىنى چىڭ تۇتۇۋالدى.

2) drawing, painting, picture, portrait نىڭ پەرقى portrait «پروتوتىپ» دېگەن مەنىدە بولۇپ ئادەملەرگىلا ئىشلىتىلىدۇ.

picture كەڭ مەنىدىكى سۈرەت، رەسىملەرنى كۆرسىتىدۇ. هازىر تارتقان سۈرەتنى كۆرسىتىدىغان بولدى.

painting ماي بوياق رەسىملەرنى كۆرسىتىدۇ.

drawing قەلەم ياكى قېرىنداش ئارقىلىق سىزىلغان سىزما رەسىملەرنى كۆرسىتىدۇ.

2. دائىم ئىشلىتىلىدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى (thing, one, catch)

1) catch نىڭ ئىشلىتىلىشى

① بۇ قائىدىسىز پېئىل بولۇپ، ئۆتكەن زامان شەكلى ۋە ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى ئوخشاشلا caught.

② مەنىداش سۆزلەر ئىزاھاتىدا دېيىلگەندەك «تۇتۇش» دېگەندىن باشقا

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ ئېلېكترونلۇق نۇسخىسى تارقىتىلىدىغان تور بېكىتى

مەنىلەردىمۇ كېلىدۇ. مەسىلەن:

catch the train — پويىزغا ئۈلگۈرمەك

catch the fire — ئوت ياقماق

catch up with — يېتىشىۋالماق

be caught at the traffic jam — قاتناش قىستاڭچىلىقىدا توسۇلۇپ قالماق

2) one نىڭ ئىشلىتىلىشى

«بىر» دېگەن سان مەنىسىدە كەلگەندىن باشقا مەنىلەرنىمۇ بىلدۈرىدۇ.

① «بىردىنبىر» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ:

You are the one person I can trudt.

سەن مەن ئىشىنىدىغان بىردىنبىر ئادەم.

② «ئوخشاش» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ

All the birds flew in one direction.

ھەممە قۇش ئوخشاش بىر يۆنىلىش بويىچە ئۇچتى.

③ ئالماش ئورنىدا ئىشلىتىلىدۇ.

— Which shirt do you prefer?

— This one.

④ «ھەر بىر، ھەر قانداق ئادەم» دېگەن مەنىدە كېلىدۇ:

One should be modest while studying

ھەر بىر ئادەم ئۆگىنىشتە كەمتەر بولۇشى كېرەك.

one by one — بىرمۇ بىر

one another — ئۆز ئارا (ئىككىدىن ئارتۇق)

for one — مېنىڭ قارىشىمچە

3) thing نىڭ ئىشلىتىلىشى

① «نەرسە» دېگەن مەنىدە كېلىدۇ:

What's that red thing? — ئاۋۇ قىزىل نەرسە نېمە؟

② «ئىش» دېگەن مەنىدە كېلىدۇ:

That was a difficult thing to do.

ئۇ ئىشنى قىلىش ناھايىتى تەسكە توختىدى.
③ «نەرسە ـ كېرەك، تەئەللۇقات» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ. بۇ مەنىدە كەلگەندە كۆپلۈك شەكلى ئىشلىتىلىدۇ.
Have hou packed your things?
نەرسە ـ كېرەكلىرىڭىزنى تېڭىپ بولدىڭىزمۇ؟

3. دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

① be about to ... ىغا تەمشەلمەك، ... ئالدىدا تۇرماق
I was just about to leave when you telephoned.
سەن تېلېفون بەرگەندە مەن چىقاي دەپ تۇرغانىدىم.
② turn around بۇرىماق، بۇرۇلماق
The man turned his car around and drove back the way he came.
ئۇ ئادەم ماشىنىنىڭ بېشىنى بۇرىدى ۋە كەلگەن يولى بىلەن كېتىپ قالدى.
③ take turns نۆۋەت بىلەن
My two sons take turns playing the video game.
مېنىڭ ئىككى ئوغلۇم ئېلېكترونلۇق ئويۇنچۇقنى نۆۋەتلىشىپ ئوينىدى.
④ pay attention
... غا دىققەت قىلماق، دىققەت ئېتىبارىنى بەرمەك
Please pay attention to me while I'm speaking to you.
سىزگە گەپ قىلىۋاتقان چېغىمدا دىققەت قىلىپ تۇرۇڭ.
⑤ brush up —— review تەكرار قىلماق
Before I travelled to Mexico, I brushed up my Spanish.
مېكسىكىغا ساياھەتكە چىقىشتىن بۇرۇن مەن ئىسپان تىلىنى تەكرار قىلدىم.
⑥ fall in love مۇھەببەتلەشمەك، ياخشى كۆرۈپ قالماق
Have you ever fallen in love with any girl?

سىز بۇرۇن بىرەر قىز بىلەن مۇھەببەتلىشىپ باققانمۇ؟

⑦ out of the question مۇمكىن ئەمەس

Don't expect me to do that again. It's absolutely out of the question.

مېنى يەنە ئۇنداق قىلارمىكىن دەپ ئويلىما. ئۇ قەتئىي مۇمكىن ئەمەس.

⑧ have to do with … بىلەن مۇناسىۋىتى بار

What does your suggestion have to do with our problem?

سىزنىڭ تەكلىپىڭىزنىڭ بىزنىڭ مەسىلىمىز بىلەن نېمە مۇناسىۋىتى بار؟

A Little Present (A) كىچىك سوۋغىسى

Hisam's Joke ھېسام چاقچاقلىرىدىن

Shall I come Back again?

One day when Hisam, who is starving badly, hurriedly walked home after work, a certain officer called him, and have him carried a sack of meat, adding:

"Take it my home. I'm too tired to carry it"

Hisam took the meat witchout speaking and asked very courteously:

"Shall I come back again?"

"what for?" The officer was surprised. Hisam explained:

"Now that you think well of me, I'd love to carry you back home!"

يەنە قايتىپ كېلەيمۇ؟

ئىشتىن قايتىپ ئاچ قورساق ئۆيگە ئالدىراپ كېتىۋاتقان ھېسامنى تەكەببۇر بىر باشلىق چاقىرتىپتۇ - دە، بىر خالتا گۆشنى كۆتەرتىپ:

- بۇنى بىزنىڭ ئۆيگە تاشلىۋەت، مەن ھېرىپ قالغۇدەكمەن، - دەپ بۇيرۇپتۇ.

ھېسام گۆشنى ئۈنچىقماي قولىغا ئېلىپ ئەدەپ بىلەن سوراپتۇ:

- يەنە قايتىپ كېلەمدىمەن؟

- نېمىگە؟ - باشلىق ھەيران بوپتۇ.

ھېسام چۈشەندۈرۈپتۇ:

- ئاران بىر ئىلتىپاتىڭىزغا ئېرىشكەندە، ئۆزىڭىزنىمۇ ھاپاشلاپ ئۆيىڭىزگە ئاپىرىپ قويايمىكىن دەيمىنا!

سۆز ياساش قائىدىسى Word Building

(ئىچى - تېشىنى بىلدۈرىدىغان ئالدى قوشۇمچىلار)

(in/im, out, ex , inter, trans , tele)

① in -

ئىسىم، پېئىل ياسايدۇ (ئىچىدە شۇ خىل خۇسۇسىيەت بارلىقىنى بىلدۈرىدۇ)

income تاپاۋەت = in + come

import ئىمپورت قىلىش = im + port

impress تەسىر قالدۇرماق = im + press

② out - ئىسىم، سۈپەت ياسايدۇ.

outside سىرت، تالا = out + side

outdoor سىرتتىكى = out + door

پېئىل، ئىسىم ياسايدۇ (سىرت، سابىق دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ)

③ ex -

export ئېكسپورت قىلماق = ex + port

ex - president سابىق زۇڭتۇڭ

④ inter —

پېئىل، سۈپەت، ئىسىم ياسايدۇ (ئۆز ئارا، ئىچى دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ)

international خەلقئارالىق = inter + national

interrelation ئىجتىمائىي ئالاقە = inter + relation

⑤ trans —

پېئىل، سۈپەت ياسايدۇ (يۆتكەش، ئالماشتۇرۇشنى بىلدۈرىدۇ)

transport قاتناش - ترانسپورت = trans + port

translate تەرجىمە قىلىشماق = trans + late

⑥ tele —

ئىسىم، پېئىل ياسايدۇ («يىراق» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ)

telephone تېلېفون قىلىش = tele + phone

telescope تېلېسكوپ =tele+scopo

Grammar گرامماتىكا

1. مەجھۇل دەرىجە (داۋامى)

1) داۋاملىشىش زامانلىرىنىڭ مەجھۇل دەرىجىسى

a. be {is / am / are} + being + پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى = ...ىلىنىۋاتىدۇ

The homework is being done. تاپشۇرۇق ئىشلىنىۋاتىدۇ.

You are being cheated. سەن ئالدىنىۋاتىسەن.

I am being punished. مەن جازالىنىۋاتىمەن.

يۇقىرىقىسى هازىر داۋاملىشىۋاتقان زامانىنىڭ مەجھۇل دەرىجىسى.

b. be {was / werw} + being + پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى = ...ىلىنىۋاتاتتى، ...ىلىنىۋاتقانىدى

Classroom was being cleaned when I came in.

مەن كىرگەندە سىنىپ تازىلىنىۋاتقانىدى.

The childrean were being chated when the police man arrived.

ساقچى يېتىپ كەلگەندە بالىلار ئالدىنىۋاتقانىدى.

يۇقىرىقىسى ئۆتكەندە داۋاملاشقان زامانىنىڭ مەجھۇل دەرىجىسى.

2) پۈتكەن زامانلارنىڭ مەجھۇل دەرىجىسى

a. has/have + been + پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى = ...ىلىندى، ...ىلىنىپ بولدى

The homework has been done. تاپشۇرۇق ئىشلەندى.

The homeworks- have been done. تاپشۇرۇقلار ئىشلەندى.

يۇقىرىقىسى هازىر پۈتكەن زامانىنىڭ مەجھۇل دەرىجىسى.

b. nad been + پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى = ئېتىلگەنىدى، ...ىلىنغانىدى

His father had been killed during his childhood.

ئۇنىڭ دادىسى ئۇ بالىلىق دەۋرىدىلا ئۆلتۈرۈلگەنىدى.

2. مەجھۇل دەرىجىگە مۇناسىۋەتلىك باشقا بايانلار

① مەجھۇل دەرىجە be پېئىلىنىڭ مەلۇم بىر شەكلىنى پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى بىلەن بىرىكتۈرۈش ئارقىلىق ياسىلىدۇ.

The window was broken.

② ئۆتۈملۈك پېئىللارنىڭ مەجھۇل دەرىجىسى بولىدۇ. ئۆتۈمسىز پېئىللارنىڭ مەجھۇل دەرىجىسى بولمايدۇ. (كۆپىنچە ئەھۋالدا شۇنداق بولىدۇ)

ئۆتۈملۈك پېئىللار: break, eat, write, speak, do قاتارلىقلار

ئۆتۈمسىز پېئىللار: smile, cry, work, stand, sit قاتارلىقلار

The homework was done. (√)

I was cried. (×)

③ confuse, kill, marry, hurt قاتارلىق پېئىللار ئارىلاشقان مەجھۇل دەرىجىلىك جۈملىلەردە be پېئىلىنىڭ ئورنىغا get پېئىلىنى قويۇشقا بولىدۇ. لېكىن، get كەلگەندە جۈملە ئاخىرىدا be نى قېتىشقا بولمايدۇ. ئوبيېكتىپ مەۋجۇدىيەت مەجبۇرلىغان ئەھۋالنى ئىپادىلەيدۇ.

More than ao people got killed in theis traffic accident.

بۇ قېتىمقى قاتناش ۋەقەسىدە 20 دىن ئارتۇق ئادەم قازا قىلدى.

④ ئۆملۈك پېئىل ئارىلاشقان مەجھۇل قۇرۇلمىلارنىڭ ئىشلىتىلىشىگە دىققەت قىلىش كېرەك.

can be done	قىلغىلى بولىدۇ
should be done	قىلىنىشى زۆرۈر
must be done	قىلىنىشى كېرەك
have to be done	قىلىنمىسا بولمايدۇ
might be done	قىلىنىشى مومكىن

بۇ يەردىكى done نۇرغۇنلىغان ئۆتۈملۈك پېئىللارنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلىگە مىسال بولالايدۇ.

www.uyghurkitap.com

3. مەجھۇل دەرىجىنىڭ جەدۋەللىك ئىپادىلىنىش شەكلى
(give پېئىلى ئاساس قىلىندى)

	ئاددىي زامانلار	داۋاملىشىش زامانلىرى	پۈتكەن زامانلار
ھازىر	am is giren are	am is being given	has been given have
ئۆتكەن	was giern were	was being given were	had been giern
كەلگۈسى	shall be given will	x	shall have been given will
ئۆتكەن كەلگۈسى	should be given would	x	should have been given would

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش

America's Music

Music is an internmational language. The songs that are sung or played by instruments are beautiful to all people everywhere.

Popular music in America is what every student likes.

Adult drivers listen to music on the car radio as they drive to work.

There are other kinds of music that are important to Americans. One is called folk music. It tells storis about the common life of Americans. Another is called western or country music.

Serious nusic for the concert halls iscalledclassical music. Musuc for instruments is called orchestra music, such as the symphonies of Beethoven.

كەيپىياتتا ئورۇندىلىدىغان مۇزىكىلار كىلاسسىك مۇزىكىلار دەپ ئاتىلىدۇ. بېتخوۋېننىڭ سىمفونىيىلىرىدەك چالغۇ ئەسۋابلاردا ئورۇندىلىدىغان مۇزىكىلار ئوركېستىر دەپ ئاتىلىدۇ.

ئامېرىكىنىڭ مۇزىكىلىرى

مۇزىكا ـ خەلقئارالىق تىل. چالغۇ ئەسۋابلار بىلەن ئورۇندىلىدىغان ياكى ئېيتىلىدىغان ناخشىلار ھەممىلا جايدىكى كىشىلەرگە ناھايىتى گۈزەل تۇيۇلىدۇ.

ئامېرىكىدا مودا مۇزىكىلارنى 1. 5 ئوقۇغۇچى ياخشى كۆرىدۇ. يېشى چوڭ شوپۇرلار ئىشقا ماشىنىلىق كېتىۋېتىپ مۇزىكا ئاڭلايدۇ. ئامېرىكىلىقلارغا مۇھىم بولغان باشقا خىلدىكى مۇزىكىلارمۇ بار. ئۇنىڭ بىرى خەلق مۇزىكىلىرى دەپ ئاتىلىدۇ. خەلق مۇزىكىلىرىدا ئامېرىكىلىقلارنىڭ ئورتاق ھاياتقا مۇناسىۋەتلىك ئۇچۇر بار. يەنە بىرى غەرب مۇزىكىلىرى ياكى دۆلەت مۇزىكىلىرى دەپ ئاتىلىدۇ.

كونسېرت زاللىرىدا سۇرلۇك

A Little Present (B) كۆچۈل سوۋغىسى

Lemon Tree لىمون دەرىخى

I'm sitting here in a boring room
It's just another rainy Sunday after noon
I'm wasting my time
I've nothing to do
I'm hanging around
I'm waiting for you
But nothing ever happens⁻ and I wonder
I'm driving around in my car
I'm driving too fast, Iim driving too far
I's like to change my point of view
I feel so lonely I'm waiting for you
But nothing ever happens⁻ and I wonder
I wonder how I wonder why
Yesterday you told me about the
Blue sky and all that I can see
Is just a yellow lemon tree
I'm turning my head up and down I'm trning
And all that I can see is just another
lemon tree *
Sing, da da da da di da da …
I'm sitting here
I miss the power
I'd like to go out taking a shower but
There's a heavy cloud inside my head
I feel so tired
Put myself into bed where nothing
Ever happens⁻ and I wonder
I so lation-is not good for me
I don't want to sit on a lemontree
I'm stepping around in a desert of joy
Baby Anyhow
I'll get another toy and everything will
Happen⁻ and you'll wonder.

ئولتۇرىمەن زېرىكىشلىك ئۆيدە،
يەنە بىر يامغۇرلۇق يەكشەنبە كۈنى.
ۋاقتىم ئۆتمەكتە بىهۇدە
قىلغۇدەك ئىشىم يوق پەقەت ۋە پەقەت
ھەر يان قارايمەن،
سېنى كۈتىمەن.
لېكىن ھەممە نەرسە قاتقان، ھەيرانمەن.
ماشىنىنى ھەيدەرمەن شۇنچە تېز،
يېڭى مەنزىرىلەرنى كۆرۈپ باقاي دەپ.
يالغۇزلۇق قىينايدۇ، سېنى كۈتىمەن،
لېكىن ھەممە نەرسە قاتقان، ھەيرانمەن.
ھەيرانمەن، سەن تۈنۈگۈن نىچۈن
ئېيتتىڭ كۆپكۆك ئاسمان توغرۇلۇق.
لېكىن مېنىڭ كۆرگىنىم پەقەت،
سارغىيىق بىر لىمون دەرىخى.
كەينىمگە بۇرۇلۇپ قارىسام يەنە،
كۆرگىنىم پەقەت بىر لىمون دەرىخى.
دا…، دا…، دا…، دا…، ئولتۇرىمەن بۇندا،
پۈتۈن بەدىنىم ھالسىز.
مۇزۇرلىنىپ يۇيۇنسام دەيمەن،
لېكىن كاللام ئېغىرلاشقان.
شۇنچىلىك ھارغىن
تاشلىدىم ئۆزۈمنى كارىۋات ئۈستىگە.
ئۇ يەردە ھەممە نەرسە قاتقان، ھەيرانمەن.
تەنھالىقتا رايىم يوق قەۋەت.
ئولتۇرغۇم يوق لىمون ئۈستىدە
خۇشاللىق دەشتىدە كېزىمەن تەنھا،
ئاھ جانىم، بىر ئامالىار بىلەن
ھەممىنى قايتا يارىتقۇم بار،
سېنى ھەيران قالدۇرۇپ،

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

مەشق Exercises

1. دىئالوگ ئۆچۈن مەشق

ئىككى ئوقۇغۇچى بىر گۇرۇپپا بولۇپ «ئەھۋال سوراشتۇرۇش» دېگەن تېمىدا تۆۋەندىكى دىئالوگنى ئورۇنداڭلار:

A. ۋاقىتنى سوراڭلار.

B. قارشى تەرەپنى چەت ئەللىك دەپ تەسەۋۋۇر قىلىپ، كېلىش مەقسىتىنى سوراڭلار.

C. قارشى تەرەپنى يېقىن دوست قاتارىدا تەسەۋۋۇر قىلىپ، يېقىنقى ئەھۋالى ۋە سالامەتلىكىنى سوراڭلار.

2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشق

1) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە قاپىيداش سۆز تېپىپ ئىنگلىزچىسىنى يېزىڭلار:

① witch → (قانجۇق): ________

② picnic → (ھودۇقماق): ________ (تېخنىكا): ________

③ catch → (يامىماق): ________

④ cold → (باتۇر): ________

⑤ culture → (يېزا ئىگىلىكى): ________

2) تۆۋەندىكىلەردىن سۆزلەردىن ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچىغا ئورتاق سۆزلەرنى تېپىپ ئۇيغۇرچىسىنى يېزىڭلار:

باتۇر، پەلسەپە، پلوس، پرامىدا، ئاسمان، پورتېرت، پېرسوناژ

3) تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارىمۇ قارشى سۆزىنى تېپىپ يېزىڭلار:

① minus ↔

② coward ↔

4) تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلارغا يىلتىزى بىر سۆزلەرنى يېزىڭلار:

① a. invite b. ________ c. ________

② a. brave b. ________ c. ________

③ a. technic b. ________ c. ________

تېكىست ئۈچۈن مەشق

1) تېكىستنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسەن تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭلار:

① What did the teacher say to her class?

② What did her students say?

③ Who is Mrs. Waller?

④ Who went to the old woman's house?

⑤ What did Mrs. Waller arrange for this afternoon?

2) تېكىستتىن قائىدىسىز پېئىللارنى تېپىپ ھەر خىل شەكلىنى دەپ بېرىڭلار.

4. گراماتىكا ئۈچۈن مەشق

1) مەجھۇل دەرىجىگە مۇناسىۋەتلىك ئۆگەنگەن بىلىمىڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكىلەردىن توغرا جاۋابنى تاللاڭلار:

① سىنىپ تازىلىنىۋاتىدۇ.
classroom: ( )

A. clean B. was cleaned C. is being cleaned.
D. was being cleaned.

② بۇ مەسىلىنى ھەل قىلغىلى بولىدۇ.
This problem: ( )

A. should be solved. B. can be solved
C. has to be solved. D. must be solved

③ ئىككى پارچە خەت يېزىلىپ بولۇندى.
Two letters: ( )

A. had been wrote B. was written
C. has been written D. have been written.

2) مەجھۇل دەرىجىگە مۇناسىۋەتلىك تۆۋەندىكى ھۆكۈملەرنىڭ توغرا خاتالىقىغا ھۆكۈم قىلىڭلار:

① ئۆتۈمسىز پېئىللارنىڭ مەجھۇل دەرىجىسى (كۆپ ھاللاردا) بولمايدۇ. ( )

② مەجھۇل دەرىجىلىك جۈملىدە be پېئىلى بىلەن پېئىلنىڭ ئۆتكەن

www.uyghurkitap.com

زامان تارماق شەكلى ئىشلىتىلىدۇ. (   )
③ مەجهۇل دەرىجىلىك جۈملىلەردە ھەر قانداق ئەھۋال ئاستىدا be پېئىلىنىڭ ئورنىغا get پېئىلىنى قويۇشقا بولىدۇ. (   )
④ ھەر قانداق زاماننىڭ مەجهۇل دەرىجىسى بولىدۇ. (   )

5. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

1) سەن ئالدىنىۋاتىسەن. (cheat)
2) سەن ئالداندىڭ.
3) مەن ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىشتىن بۇرۇنلا ئالدىنىپتىكەنمەن. (marry with)
4) ۋېلىسىپىت رېمونت قىلىنىۋاتىدۇ. (repair)
5) ۋېلىسىپىت ئەتە رېمونت قىلىنىدۇ.
6) ۋېلىسىپىت رېمونت قىلىندى.
7) كىتابلار ئېلىپ كېتىلدى. (take away)

6. يېزىقچىلىق مەشقى

تۆۋەندىكىلەرنى توغرا تەرتىپتە رەتلەپ مۇكەممەل جۈملىگە ئايلاندۇرۇڭلار:

① You, asked, to, are, answer, this, question.
② You, wanted, on, the, phone, are.
③ I was, at, surprised, his, attitude.
④ We, are, about, told, you.

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages

ئۆگەنگەن بىلىملەرنى ئەمەلىيەت ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇش توغرىسىدا

دۆلىتىمىزدە نۇرغۇن تىل ھېرىسمەنلىرى ئىنگلىزچىنى مەكتەپتە ئۆگىنىدۇ. لېكىن، دەرسخانىدا ئۆگەنگەن بىلىملەر يەنىلا چەكلىمىلىككە ئىگە. ئوقۇغۇچىلارنىڭ مەكتەپتە ئۆگەنگەن ئاساسىي بىلىملىرىدىن پايدىلىنىپلا راۋان سۆزلىيەلەيدىغان بولۇپ كېتەلىشى

ناتايىن. لېكىن بىز تىرىشىش ئارقىلىق بۇ نىشانغا يېتەلەيمىز. بۇ يەردە دىيىلىۋاتقان تىرىشىش ماھىيەتتە ئۆگەنگەن بىلىملىرىنى تېزلىكتە ئۆزلەشتۈرۈش دېگەنلىكتۇر. بۇنى گىراماتىكىغا تەدبىقلىساق، ئەگەر بىز ئۆگەنگەن گىراماتىكىلىق بىلىملىرىمىزنى ئەمەلىيەتتە ئىشلەتسەك، ئۇنىڭدىن پايدىلىنىپ سانسىزلىغان جۈملىلەرنى تۈزەلەيمىز ۋە ئۆزىمىزنى ئەركىن ئىپادىلىيەلەيمىز.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

Making a Plan پىلان تۈزۈش

There's a holiday next week and I can't decide what to do. I have a lot of work to do, and this would be a good chance to do it. But I'd rather not spend the holiday that way. I can work at home all the rwst of the year.

Last year I went north to the mountains. Everything was beautiful, but it is too cold this time of year. And it's reallytoo tar to go for a short holiday. I have decided that this is nota good time to go to the mountains. But I do want to gosomeplace.

Perhaps this would be a good chanse to go to the beach. I liseto go for walks along the seashore in the warm sunshine andwatch the water. It's only about eighty miles and I could getthere in about two hours. After thinking it over, i'm sure thatthis is a better time for the seashore tham the mountains. Iguess I'll plan to go to the beach next week.

Oh, here's a letter from Jim. He says He is going to his housein the mountains for the holiday, and he wants me to go withhim. After giving it some more thought, Iguess it

wasn't really too cold last year, and perhaps it mightrain at the seashore and then I wouldn't enjoy it at all. The mountains are only 300 miles away. I thind I'll write Jim rightnow and tell him I'll to with him.

2. **Other Expressions about Inquires**

ئەھۋال سورۇشتۇرۇشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

1) Did you enjoy yourself?
2) How is your father?
3) Do you have any clue about taking TOEFL exam?
4) Are you keen on listening to classical music?
5) Do you prefer to go out or stay at home?
6) Do you like classical music or pop music?

توققۇزىنچى دەرس Unit 9
ئاساسىي مەزمۇنى Summary
دىئالوگ Dialogue
Theme: Advice and Suggestion
تەكلىپ بېرىش
دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك ① What do you think I···
جۈملە شەكىللىرى ② If I were you ···
③ You should ···
④ Do you think I should ···

تېكىست
ئۆيگە يېزىلغان خەت A Letter Heme
تېكىستتىكى يېڭى سۆزلەر ۋە ئىبارىلەر

سۆز گۈلزارى (A) Word Garden
① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ مەنىداش سۆزلەر ⑤ يىلتىزداش سۆزلەر ⑥ تۈر سۆزلەر

سۆزگۈلزارى (B) Word Garden
① مەنىداش سۆزلەر ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

كۆڭۈل سوۋغىسى (A) A Little Present
ھىسام چاقچاقلىرىدىن Hisam's Joke

سۆز ياساش قائىدىسى Word Building

Grammar گراماتىكا

1. كۆچۈرمە جۈملە ۋە ئۆزلەشتۈرمە جۈملە 2. مىقدار سۆزلا

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش

Large Rivers, Lakes and Waterfalls in America

ئامېرىكىدىكى چوڭ دەريالار، كۆللەر ۋە شارقىراتمىلار

A Little Present (B) كىچىك سوۋغىسى

دۇنياۋى نادىر ناخشىلار

The Top English Songs

Can You feel the Love Tonighet

بۈگۈن كەچ سەن مۇھەببەتنى ھىس قىلالامسەن؟

Exercoses مەشق

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشق 2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشق 3. تېكىست ئۈچۈن مەشق 4. گراماتىكا ۋە تەرجىمە ئۈچۈن مەشق 5. يېزىقچىلىق مەشقى

Listening Comprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

1. Would You Like a Shave or a Haircut?
   چاچ ئالدۇرامسىز ساقالمۇ؟
2. Other Expressions about Advice and Suggestion
   تەكلىپ بېرىشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

Unit 9 توققۇزىنچى دەرس

Dialogue دىئالوگ

Advice and Suggestinon
تەكلىپ بېرىش

باشقىلاردىن مەسلىھەت سورىغاندا

A: You look a bit worried today. Is anything wrong?

B: Last night when I returned from the theatre, I found that I'd lost my wallet.

A: Oh Dear! That's terrible!

B: What do you think I should do?

A: If I were you, I'd go to the police station straight away and report it.

باشقىلارغا تەكلىپ بەرگەندە

A: That sounds like a really bad cough.

B: It does sound bad. I'm sure.

A: Why don't you quit smoking? It's bad for your health.

B: That's all very well.

مەلۇم ئىشنى تەۋسىيە قىلغاندا

A: Are you ready to order now?

B: What do you recommend?

A: Barbecue chicken is our special of the day, sir.

B: All right. I'll have that.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

تەكلىپنى قوبۇل قىلغاندا

A: What would you like to do this weekend?

B: I haven't decided yet, what about you?

A: Would you care for a swim?

B: That would be very nice.

تەكلىپنى قوبۇل قىلمىغاندا

A: Don't you think it might be a good idea to adopt a child?

B: I don't think I'll do that, but thank you all the same.

Notes

1) suggestion [sə'dʒestʃən] n. تەكلىپ

2) a bit adv. ئازراق

3) wallet ['wɔlit] n. ھەميان، پورتمال

4) If I were you سىنىڭ ئورنۇڭدا مەن بولغان بولسام

5) straight away ئۇدۇللا

6) report [ri'pɔ:t] n. v. ① دوكلات ② مەلۇم قىلماق

7) that sounds ئاڭلىماققا

8) quit [kwit] v. ۋاز كەچمەك، توختاتماق

9) be bad for ... غا زىيانلىق

10) recommend [,rekə'mend] n. v.
① تەۋسىيە، تەكلىپ ② ... نى تەۋسىيە قىلماق

11) barbecue chicken توخۇ كاۋىپى

12) care for a swim سۇ ئۈزۈشكە رايى بولماق

13) adopt [ə'dɔpt] v. ① بېقىۋالماق ② قوللانماق (تەدبىر)

14) all the same ئوخشاشلا، يەنىلا

Text تېكىست

A Letter Home ئۆيگە يېزىلغان خەت

Sarah Williams went to a boarding school. Here is one of the letters she wrote to her parents from the school.

Wemt1worth Girls' School
Beachside
July 25th

Dearest Mom and Dad,

I'm afraid l have some very bad news for you. I have been very naughty and the school principal is very angry with me. She is going to write to you. You must come and take me away from here. She does not want me in the school any longer.

The trouble started last night when l was smoking a cigarette in bed. This is against the rules, of course. We are not supposed to smoke at all.

As I was smoking, I heard footsteps coming towards the room. I did not want a teacher to catch me smoking, so I threw the cigarette away.

Unfortunately, the cigarette fell into the waste-paper basket, which caught fire.

There was a curtain near the waste-paperbasket which caught fire, too. Soon the whole room was burning.

The principal phoned for the fire department. The school is a long way from the town and by the time the fire department arrived, the whole school was in flames. Many of the girls

www.uyghurkitap.com

are in the hospital.

The principal says that the fire was all my fault and you must pay for the damage. She will send you a bill for about a million dollars.

I'm very sorry about this.

Much love,

Sarah

P. S. None of tl. ...ove is true, but I have failed my exams. I just want you to know how bad things could have been!

New Words and Expressions

1) boarding school ['bo:diŋ sku:l] ياتاقلىق مەكتەپ
2) beachside [bi:tʃ said] n. دېڭىز ساھىلى
3) naughty ['no:ti] adj. شوخ
4) principal ['prinsəpəl] n. مەكتەپ مۇدىرى
5) rule [ru:l]n. قائىدە ـ تۈزۈم
6) footstep [,futstep] n. قەدەم
7) waste-paper basket ['weistpeipə 'ba:skit] n. ئەخلەت ساندۇقى
8) curtain ['kə:tən] n. دېرىزە پەردىسى
9) damage [,dæmidʒ] n. زىيان
10) fire department ئوت ئۆچۈرۈش تارماقلىرى
11) flame [fleim] n. v يالقۇن، يالقۇنلىماق
12) pay for the damage زىياننى تۆلىمەك

Notes

1) تېكىستنىڭ باش قىسمىدىكى mom بىلەن dad ئايرىم ـ ئايرىم ھالدا mother بىلەن father نىڭ قىسقارتىپ يېزىلىشى. mom ئەنگلىيىدە mum دەپ يېزىلىدۇ.

2) I have been very naughty ... دېگەن جۈملە «مەن (ئىزچىل) شوخ ئىدىم، شوخلۇقۇمنى يوقاتمىغانىدىم» دېگەن

مەنىدە؛ ھازىر پۈتكەن زاماندا كەلگەن.

3) "··· be against" دېگەن ئىبارە «··· غا قارشى» دېگەن مەنىدە.

4) "we are not supposed" نىڭ مەنىسى «··· بىلىشىمىزغا يول قويۇلمايتتى». بۇ يەردىكى suppose ئەسلىدە «پەرەز قىلىش، تەسەۋۋۇر قىلىش» دېگەن مەنىدە.

5) P. S. ئەسكەرتىش دېگەن مەنىدە "None of the above is true" دېگەن جۈملە «يۇقىرىقىلارنىڭ ھەممىسى يالغان» دېگەن مەنىدە.

تېكىستتىكى قائىدىسىز پېئىللار

1) fall (چۈشمەك) fell fallen

2) Catch (تۇتماق) Caught Caught

Word Garden (A) سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

1) suggest [sə'dʒest]v. تەكلىپ بەرمەك
digest [di'dʒest]v. ھەزىم قىلماق

2) wallet ['wolit]n. ھەميان
ballet ['bælet]n. بالېت (تەلەپپۇزى ئوخشىمايدۇ)

3) report [ri'po:t]v. ھەزىم قىلماق
retort [ri'to:t]v. جاۋابلاشماق، رەددىيە بەرمەك
resort [ri'so:t]v. n. دائىم بارماق، دائىم بارىدىغان جاي

4) quit [kwit]n. ۋاز كەچمەك
quilt [kwilt]n. يوتقان
quite [kwait]adv. ناھايىتى
quiet ['kwaiət]adj. جىمجىت

5) recomnemd [ˌri:kəmend]v. تەۋسىيە قىلماق

www.uyghurkitap.com

commend [kə'mend]v. هاۋالە قىلماق
mend [mend]v. رېمونت قىلماق
6) adopt [ədopt]v. ① قوللانماق ② باقماق
adapt [ə'dæpt]v. ماسلاشماق، ئۆزگەرتىپ يازماق
apt [æpt]adj. … غا مايىل
7) rule [riu:l]n. قائىدە تۈزۈم
mule [mju:l]n. قېچىر
8) damage ['dæmidʒ]n. v زىيان، زىيان سالماق
savage ['sævidʒ] ياۋايى ئادەم، ياۋايى
wage [weidʒ]n. ئىش ھەققى
9) flame [fleim]n. v. يالقۇن، يالقۇنلىماق
blame [bleim]v. ئەيىبلىمەك
lame [leim]adj. توكۇر

2. ئورتاق سۆزلەر

1) principle ['prinsəpl]n. پرىنسىپ
2) pump [pʌmp]n. پومپا، سۇ پومپىسى
3) rocket ['roket]n. راكېتا
4) record ['reko:d]n. رېكورت، خاتىرە

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1) naughty (شوخ) ↔ introvert [introu'və:t] adj ئىچ مىجەز
2) quiet (جىمجىت) ↔ noisy ['noizi]adj. شاۋقۇنلۇق
3) damage (زىيان) ↔ benefit ['ben:fit]n. پايدا
4) blame (ئەيىبلىمەك) ↔ praise ['preiz]v. ماختىماق، تەقدىرلىمەك

4. مەنىداش سۆزلەر

1) blame → scold ئەيىبلىمەك
2) wallet → purse پورتمال، ھەميان
3) wage → salary ئىش ھەققى، مائاش
4) advice → suggestion, proposal تەكلىپ، نەسىھەت

5. يىلتىزداش سۆزلەر

1) footstep ['futstep]n. قەدەم
foodprint ['futprint]n. قەدەم ئىزى
2) damage ['dæmidʒ]n. زىيان، زىيان يەتكۈزمەك
damageable ['dæmidʒəbl]adj. ئوڭاي زەخىم يەيدىغان
3) suggest [sə'dʒest]v. تەكلىپ بەرمەك
suggestion [sə'dʒestʃən]n. تەكلىپ
4) digest [di'dʒest]v, ھەزىم قىلماق
digestion [di'dʒestʃən]n. ھەزىم بولماق
5) recommend [rekomend]v, تەۋسىيە قىلماق
recomendation [ˌrekəmen'deiʃən]n. تەۋسىيە

6. تۈر سۆزلەر
(ھېيت ـ بايراملار)

1) April Fool's Day (4.1) ئالداش بايرىمى
2) Army Day (8.1) ئارمىيە بايرىمى
3) Ruzi Festival [baira:m] روزا ھېيت
4) Christmas ['krisməs](12.25) مىلاد بايرىمى
5) Fourth of July (7.4) مۇستەقىللىق كۈنى (ئامېرىكا)
6) Easter ['i:stə] پاسخا بايرىمى
7) International Children's Day (6.1)
خەلقئارا بالىلار بايرىمى
8) International Working Women's Day (3.8)
خەلقئارا ئاياللار بايرىمى
9) Labour Day (5.1) ئەمگەكچىلەر بايرىمى
10) Valentine's Day ['væləntain](2.14)
ئاشىق ـ مەشۇقلار بايرىمى
11) Thanksgiving Day تەشەككۈر بايرىمى (11ـ ئاينىڭ
تۆتىنچى ھەپتىسىنىڭ پەيشەنبىسى)

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

12) Youth's Day (5. 4) ياشلار بايرىمى
13) The Teacher's Day (9. 10) ئوقۇتقۇچىلار بايرىمى
14) Spring Festival باھار بايرىمى، چاغان
15) Corban Festival قۇربان ھېيت

Word Garden (B) سۆز گۈلزارى

1. مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش

1) blame ۋە scold (ئەيىبلىمەك)

blame ئادەتتە مەلۇم ئىشنىڭ سەۋەبىنى بىراۋغا دۆڭگەپ خاپا بولۇشنى كۆرسىتىدۇ؛ لېكىن تىللاپ ئەيىبلەش مەنىسى يوق. مەسىلەن:

He blamed me for being late.

ئۇ كېچىكىپ قالغانلىقىم ئۈچۈن مېنى ئەيىبلىدى.

scold بولسا رەھبەر، مۇئەللىم، چوڭلارنىڭ قول ئاستىدىكىلەرنى ئوقۇغۇچىنى ۋە كىچىكلەرنى يارىمىغان ئىش-ھەرىكەتلىرى ئۈچۈن ئەيىبلەشنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن:

Mother is always scolding my sister.

ئانام ھەمىشە سىڭلىمدىن قاقشايدۇ.

2) wallet بىلەن purse (ھەميان)

بۇ ئىككى سۆزنىڭ پەرقىنى تۆۋەندىكى ئىزاھاتتىن كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇ. wallet ئادەتتە ئەرلەرنىڭ قاتلىنىدىغان ھەميان كۆرسىتىدۇ. purse بولسا ئاياللارنىڭ پارچە پۇل ساقلايدىغان ھەميانىنى كۆرسىتىدۇ. ئامېرىكا ئىنگلىز تىلىدا ئۇ يەنە ئاياللار ئىشلىتىدىغان قول سومكىسىنىمۇ كۆرسىتىدۇ.

3) wage بىلەن salary (مائاش، ئىش ھەققى)

salary ئايدا بىر بېرىلىدىغان مائاشنى كۆرسەتسە، wage ئىشلىگەن ئىشقا تۇشلۇق ئالغان ھەپتىلىك ھەقنى كۆرسىتىدۇ.

He gets handsome salary.

ئۇنىڭ مائاشى ياخشى.

His wage is about a hundred dollars a week.

ئۇنىڭ ھەپتىلىك ئىش ھەققى 100 دوللار ئەتراپىدا.

4) advice ، suggestion ، proposal (تەكلىپ، نەسىھەت)

advice (تەكلىپ، پىكىر) دېگەن مەنىنى بىلدۈرگەندە پىكىر بەرگۈچىنىڭ قارشى تەرەپتىن تەجرىبىلىك ھەم بىلىملىك ئىكەنلىكىنى تەكىتلەيدۇ؛ ئىشلىتىش دائىرىسى بىر قەدەر كەڭ.

My son took my advice cheerfully.

ئوغلۇم مېنىڭ تەكلىپىمنى خۇشاللىق بىلەن قوبۇل قىلدى.

suggestion مەلۇم خىل ئەھۋالنى ياخشىلاش، مەلۇم مەسىلىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن سىپايىلىك بىلەن بېرىلگەن پىكىرنى كۆرسىتىدۇ. بۇ پىكىر قارشى تەرەپنىڭ پايدىلىنىشى ئۈچۈنلا بېرىلگەن بولۇپ پۈتۈنلەي توغرا بولۇپ كېتىشى ناتايىن. مەسىلەن:

Does anyone have any more suggestions to make?

يەنە باشقىلارنىڭ بېرىدىغان پىكرى بارمۇ؟

proposal بولسا رەسمىي ئوتتۇرىغا قويۇلغان، ئويلىنىش، ئەمەلگە ئېشىش مۇمكىنچىلىكى بولغان «تەكلىپ، پىلان» نى كۆرسىتىدۇ. يەنە «توي تەلىپى قويماق» دېگەن مەنىسىمۇ بار. مەسىلەن:

This proposal was carried by acclamation.

بۇ تەكلىپ چاۋاك ئارقىلىق ماقۇللاندى.

2. كۆپ ئىشلىتىلىدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى (afraid, just, above)

1) afraid نىڭ ئىشلىتىلىشى

① سۈپەت بولۇپ «قورققان» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. بۇ مەنىنى بىلدۈرگەندە «be afraid of...» لىق قۇرۇلمىدا كېلىدۇ، ھەمىشە be پېئىلى بىلەن بىللە. مەسىلەن:

Some people are afraid of snakes.

www.uyghurkitap.com

بەزى كىشىلەر يىلاندىن قورقىدۇ.

② «… بىلىشتىن قورقماق» دېگەن مەنىنى بىلدۈرگەندە «be afraid to...» لىق قۇرۇلمىدا كېلىدۇ. مەسىلەن:

I was afraid to open the door.

مەن ئىشىكنى ئېچىشتىن قورقتۇم.

③ «I'm afraid...» شەكلىدە كېلىپ سۆزلىگۈچىنىڭ مەلۇم ئىشقا ئەدەب بىلەن پىكىر بايان قىلغانلىقىنى، ئەپسۇسلانغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

I'm afraid that I can't come to your party.

ئەپسۇس، سىزنىڭ ئولتۇرۇشىڭىزغا كېلەلمەيدىغان بولدۇم.

2) just نىڭ ئىشلىتىلىشى

① «بايا» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

Jim isn't here — he's just gone out.

جىم بۇ يەردە يوق، بايىلا چىقىپ كەتكەن.

② «دەل» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

She phoned just as I was going to bed.

ئۇ دەل مەن ئۇخلاي دەپ تۇرغان ۋاقىتتا تېلېفون قىلدى.

③ «پەقەت» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

It's just a small present.

ئۇ پەقەت بىر كىچىككىلا سوۋغا.

④ «تاس قالماق» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

I ran to the station and I just missed the train.

مەن ۋوگزالغا يۈگۈرۈپ باردىم؛ پويىزغا ئۈلگۈرەلمەي قالغىلى تاس قاپتىمەن.

⑤ تەكىتلەش، ئىنتوناتسىيە كۈچەيتىش رولىنى ئوينايدۇ. مەسىلەن:

Just look at that funny little dog!

قارىغىنا، ئاۋۇ كىچىك كۈچۈككە!

⑥ ھەر خىل قۇرۇلما ئىچىدە كېلىپ ھەر خىل مەنىلەرنى

بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

Just now ① مۇشۇ دەقىقىدە ② بايا

Just a minute بىر دەم ساقلاڭ.

just do it! قىلىسىڭىزلا بولدى!

3) above نىڭ ئىشلىتىلىشى

① تىركەلمە بولۇپ مەلۇم نەرسە ياكى شەيئىنىڭ مەلۇم بىر ئادەم ياكى مەلۇم نەرسىنىڭ ئۈستىدە ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

My bedroom is above the kitchen.

مېنىڭ ياتاق ئۆيۈم ئاشخانىنىڭ ئۈستىدە.

② مەلۇم سان ياكى باھانىڭ ئۈستىدە ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

The children aged ten and above are fit for this game.

بۇ ئويۇنغا ئون ياشلىق ۋە ئون ياشتىن يۇقىرى باللار مۇۋاپىق كېلىدۇ.

③ ئوخشىمىغان كونتېكىستتا ئوخشىمىغان مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

above all ھەممىدىن مۇھىمى

above all else ھەممىدىن ئەلا، ئەڭ

3. دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

①wake up ئويغانماق

He woke up this morning very early, but she did not get up until about ten oclock.

ئۇ بۇگۈن ناھايىتى سەھەر ئويغاندى، لېكىن سائەت 10 بولغىچە ئورنىدىن تۇرمىدى.

② be in charge of ... غا مەسئۇل

Jane is in charge of the office while Mrs. Haig is on

www.uyghurkitap.com

a business trip.

خېيگىر خانىم كوماندىروپكىغا چىقىپ كەتكەندە ئىشخانىنىڭ ئىشلىرىغا جېئىن مەسئۇل بولىدۇ.

③ as soon as. . . .　　　　... ىلىشىغىلا

I'm busy now, but I'll meet you as soon as I've finished this work.

مەن هازىر ئالدىراش، لېكىن قولۇمدىكى ئىشنى تۈگىتىپلا سىز بىلەن كۆرۈشىمەن.

④ get in touch with

... بىلەن ئالاقە باغلىماق، ئالاقىلاشماق

You can get in touch with him by calling the hotel.

سىز مېھمانخانىغا تېلېفون قىلىپ ئۇنىڭ بىلەن ئالاقىلاشسىڭىز بولىدۇ.

⑤ have a good time　　　　كۆڭۈللۈك ئوينىماق

We all had a good time at the class reunion last night.

ئالدىنقى ئاخشامدىكى ساۋاقداشلار يىغىلىشىدا ھەممىمىز كۆڭۈللۈك ئوينىدۇق.

⑥ in no time　　　　ناھايىتى تېزلا، ھايال قالماي

Max said that he'd be ready to leave in no time.

ماكس ھايال قالماي يولغا چىقىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

⑦ cut down on ——reduce, lessen　　　　قىسقارتماق

The doctor told me to cut down on excercise until my back injury heals.

دوختۇر ماڭا دۈمبەمدىكى يارا ساقايغۇچە ھەرىكەتنى ئازايتىشىم كېرەكلىكىنى ئېيتتى.

⑧quite a few　　　　ناھايىتى كۆپ، جىق

Quite a few students were absent yesterday.

تۈنۈگۈن نۇرغۇن ئوقۇغۇچىلار كەلمىدى.

⑨ used to ... بۇرۇن

I used to live in New York, but I moved to California two years ago.

مەن ئىلگىرى نيۇيوركتا تۇرغان، لېكىن ئىككى يىل بۇرۇن كالىفورنىيىگە كۆچۈپ كەتتىم.

⑩ be used to = get used to, be accustomed to +... ing

... غا ئادەتلەنمەك، ... غا كۆنمەك

I am used to getting up early.

مەن بالدۇر ئورنۇمدىن تۇرۇشقا ئادەتلەنگەن.

⑪ back and forth ئۇيان - بۇيان ماڭماق

I found him move back and forth in the room.

مەن ئۇنىڭ ئۆيدە ئۇيان - بۇيان مېڭىپ يۈرگەنلىكىنى بايقىدىم.

A Little Present (A) كۆڭۈل سوۋغىسى

Hisam's Joke ھېسام چاقچاقلىرىدىن

پايدا قىلىدىغان دورا

One day Hisam went to the hospital and said to the doctor:

"Give me your medicine again, It seems very healthful."

"What medicine did I give you?" asked the doctor.

"Sick leave for a week" answered Hisam.

ھېسام بىر كۈنى دوختۇرخانىغا بېرىپ دوختۇرغا:

— ماڭا ئۆتكەنكى دورىڭىزدىن بەرسىڭىز، شۇ ناھايىتى پايدا قىلىدىغان دورا ئىكەن، — دەپتۇ.

— ئۆتكەندە سىزگە قانداق دورا بەرگەنىدىم؟ — دەپ سوراپتۇ دوختۇر.

— «بىر ھەپتە دەم ئېلىش» دېگەن دورا ئىدى، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ھېسام.

سۆز ياساش قائىدىسى Word Building

كۆپ ئۇچرايدىغان ئالدى قوشۇمچىلار

(over-, under-, super-, extra-, fove-, pre-, post-, re-)

... نىڭ ئۇستىدە

①over- (sur-)

overwork زىيادە ئىشلىمەك =over+work

overcome ئۇستىدىن غالىپ كەلمەك =over+come

surpass ... نى بېسىپ چۈشمەك =sur + pass

... نىڭ ئاستىدا

② under-

undergo باشتىن كەچۈرمەك =under + go

understand چۈشەنمەك = under + stand

... دىن ئاشقان

③super-

superpower دەرىجىدىن تاشقىرى دۆلەت =super + power

superman ئارىق، كامىل ئادەم =super+man

نورمىدىن ئارتۇق

④ extra-

extraordinary ئادەتتىن تاشقىرى =extra+ordinary

extract ئۇزۇندە =extra+act

... نىڭ ئالدىدا

⑤ fore-

forecast ئالدىن مەلۇمات بەرمەك =fore + cast

forenoon چۈشتىن بۇرۇن =fore + noon

... نىڭ ئالدىدا

⑥ pre-

preface مۇقەددىمە =pre+face

preelection سايلامدىن بۇرۇن =pre+election

... دىن كېيىن

⑦ post-

postwar ئۇرۇشتىن كېيىن =post+war

postscript قوشۇمچە ئەسكەرتىش =post + script

كەينىگە

⑧ re-

return قايتماق =re+turn

retreat چېكىنمەك =re+treat

گراماتىكا Grammar

1. كۆچۈرمە جۈملە ۋە ئۆزلەشتۈرمە جۈملە

ئاپتورنىڭ، پېرسوناژنىڭ ۋە باشقىلارنىڭ گېپى ئۆز پېتى ئىپادىلەنگەن جۈملە كۆچۈرمە جۈملە؛ ۋاسىتىلىك هالدا بايان قىلىنغان جۈملە ئۆزلەشتۈرمە جۈملە دەپ ئاتىلىدۇ. ئىنگلىز تىلىدا كۆچۈرمە جۈملە قوش پەش («……») ياكى ئۈستۈنكى يالاڭ پەش ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

Bernard shaw said "A Learned man is and ildler who kills time by study."

بېرنادشاۋ[1] بىلىملىك ئادەمنىڭ ۋاقتىنى ئۆگىنىش ئارقىلىق ئۆتكۈزىدىغان هورۇن ئادەم ئىكەنلىكىنى ئېيتقانىدى. (ئۆزلەشتۈرمە جۈملە)

ئادەتتە مەشهۇر هېكمەتلەردىن باشقا پاراڭ، گەپلەرنى كۆچۈرمە جۈملىدىن ئۆزلەشتۈرمە جۈملىگە ئۆزگەرتىشتە زامان بىردەكلىكى، كۆرسىتىش ئالماش، ۋاقىت هالىتى، ئورۇن هالىتىنىڭ ئىشلىتىلىشىگە ئالاهىدە دىققەت قىلىش كېرەك. بۇ ئەهۋال تۆۋەندىكى جەدۋەلدە يىغىنچاق ئىپادىلەندى:

	كۆچۈرمە جۈملىدە	ئۆزلەشتۈرمە جۈملىدە
كۆرسىتىش ئالماش	this	that
	these	those
زامان	ئاددىي هازىرقى زامان	ئاددىي ئۆتكەن زامان
	هازىر داۋاملىشىۋاتقان زامان	ئۆتكەندە داۋاملاشقان زامان
	هازىر پۈتكەن زامان	ئۆتكەندە پۈتكەن زامان
	ئاددىي ئۆتكەن زامان	ئۆتكەندە پۈتكەن زامان

① بېرنادشاۋ ـ ئەنگلىيىنىڭ نوبېل ئەدەبىيات مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن مەشهۇر يازغۇچىسى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىردىنبىر ئادرېسى

ۋاقىت ھالىتى	now	then
	today	that day
	ۋاقىتنى بىلدۈرىدىغان this ئىسىم	ۋاقىتنى بىلدۈرىدىغان that ئىسىم
ئورۇن ھالىتى	here	there

مەسىلەن:

Wilson Mizner once said, "I am a stylist, and the most beautiful sentence I have heard is have one on the house"

ۋىلسون مىزنېر ئىلگىرى: «مەن ئۇسلۇب تەتقىق قىلغۇچى. ھازىرغىچە مەن ئاڭلىغان ئەڭ چىرايلىق جۈملە، كىرىپ بىر ئىستاكان ئىچىۋېلىڭ، ھەقسىز، دېگەن جۈملە بولسا كېرەك» دېگەنىدى، ئۆزلەشتۈرمە جۈملە

Wilson Mizner once said that he was a stylist and the most beautiful sentence he had ever heard was have one on the house

ۋىلسون مىزنېر ئىلگىرى ئۆزىنىڭ ئۇسلۇب تەتقىق قىلغۇچى ئىكەنلىكىنى، ھازىرغىچە ئۆزى ئاڭلىغان ئەڭ چىرايلىق جۈملىنىڭ «كىرىپ بىر ئىستاكان ئىچىۋېلىڭ، ھەقسىز» دېگەن جۈملە ئىكەنلىكىنى ئېيتقانىدى.

2. مىقدار سۆز

ئىنگلىز تىلىدا خەنزۇتىلىغا ئوخشاش ھەقىقىي مەنىدىكى مىقدار سۆز يوق. مىقدار سۆز سانىغىلى بولىدىغان ئىسىم "a/an" ياكى سان ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. سانىغىلى بولمايدىغان ئىسىمنىڭ سان مىقدارى تۆۋەندىكىدەك ئىپادىلىنىدۇ.

سان /ئېنىقسىز ئارتىكل (a,an)

سانىغىلى بولمايدىغان ئىسىم +of+ سانىغىلى بولىدىغان ئىسىم +

① a piece of advice   بىر نەسىھەت

② two articles of furniture	ئىككى جاھازا
③ three cakes of soap	ئۈچ پارچە سوپۇن
④ four glasses of beer	تۆت ئىستاكان پىۋا
⑤ five bottle of ink	بەش قۇتا سىياھ
⑥ three bowls of rice	ئۈچ قاچا گاڭپەن
⑦ four cups of coffee	ئۈچ ئىستاكان قەھۋە
⑧ a packet of cigarette	بىر قاپ سىگارت
⑨ two bunches of flower	ئىككى دەستە گۈل
⑩ five sheets of paper	بەش پارچە قەغەز
⑪ a head of cow	بىر تۇياق ئىنەك
⑫ a mouthful of food	بىر كاپام تاماق
⑬ a fit of rage	ئاچچىق بىر غەزەب

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش

Large Rivers, Lakes and Waterfalls in America

ئامېرىكىدىكى داڭلىق دەريالار، كۆللەر ۋە شارقىراتمىلار

America's largest river is the Mississippir river. Another large river is the Columbia river which begins in Canada and flows next to the city of Oregon.

ئامېرىكىدىكى ئەڭ چىرايلىق دەريا — مىسسىسىپى دەرياسى، ئۇنىڭدىن قالسا يەنە بىر چوڭ دەريا كولۇمبىيە دەرياسى بولۇپ كانادا تەۋەلىكىدىن باشلىنىپ ئورېگون شەھىرىگىچە ئېقىپ كېلىدۇ.

There are 5 large lakes on the border between Canada and the United States. The largest is called Lake Superior. The others are Lake Michigan, Lake Ontario, Lake Erie, and Lake Huron. The most famous

كانادا بىلەن ئامېرىكىنىڭ چېگرىسىدا بەش چوڭ كۆل بار. ئەڭ چوڭ كۆلنىڭ ئىسمى سۇپېرئور كۆلى. قالغانلىرى مىچىگان كۆلى، ئونتارىئو كۆلى، ئېرى كۆلى، خۇرون كۆلى قاتارلىقلاردىن ئىبارەت.

www.uyghurkitap.com

falls is between Canada and the United States. It is called Niagara Falls.

ئامېرىكىدىكـــــى ئەڭ داڭلىـــــق شارقىراتما كانادا بىلەن ئامېرىكا ئارىلىقــغا جايلاشقان. ئۇنىـــــڭ ئىسمى نىئاگىرا شارقىراتمىسى.

A Little Present (B) كۆڭۈل سوۋغىسى

The Top English Songs

دۇنياۋى نادىر ناخشىلار

Can You Feel the Love Tonight?

سەن بۈگۈن كەچ مۇھەببەتنى ھېس قىلالامسەن

There's a calm surrender
To the rush of day
When the heat of the roling world
Can be turned away,
An enchanted moment,
And it sees me through.
It's enough for this restless.
Just to be with you.
And can you feel the love tonight
It is where we are.
It's enough for this wide-eyed wanderer
That we got this far.
And can you feel the love tonight?
How it's led to rest
It's enough to make kings and vagabonds
Believe the very best
There's a time for everyone
If they only learn
That the twisting kaleidoscope
Moves us all in turn
There's a rhyme and reason
To the wild outdoors
When the heart of this star-crossed voyager
Beats in time with yours
(Repeat)

تىنىمسىز پىرقىـــرىغان دۇنيانىـــڭ غەملىرى
مەندىن يىراقلاشقاندا،
بىر كۈننىڭ قاتىلاڭچىلىقىغا،
جىمجىتقىنا كۆنۈپ قالىمەن.
بۇ شۇنداق گۈلگۈن دەقىقە،
مېنى مۇڭدىن خالاس قىلىدۇ.
بىرگە بولسام سەن بىلەن پەقەت،
تىنچسىز ھايات تىنجىپ قالىدۇ.
بۈگۈن كەچ،
مۇھەببەتني ھېس قىلالامسەن،
ئۇ بىزنىڭ قېشىمىزدا.
مەن بىر قىزىققان مۇساپىر،
ھازىرغىچە ئېرىشكەنلىرىمىز،
ماڭا شۇنچە يېتىپ ئاشىدۇ.
بۈگۈن كەچ،
مۇھەببەتنى ھېس قىلالامسەن.
مۇھەببەت بىزنى ئارامغا باشلايدۇ،
شاھقىمۇ ھەم مۇساپىرغىمۇ،
خۇشاللىقنى بېغىشلايدۇ.
ھەممەيلەنگەن باردۇر بىر پۇرسەت،
ئەگەر بىلسە ئەتراپىمىزدا،
رەڭگارەڭ كالىيتىدوسكوپىنىڭ،
ئۆزگىرىشى بىلەن ئايلىنىدىغىنى.
بىر سەۋەب بار ھەم بىر ئۇدار بار،
بىزنى سىرتقا باشلايدىغانغا.
ئېزىققان سەيياھنىڭ يۈرىكى،
سېنىڭكى بىلەن تەڭ سوققان چاغدا.

مەشق

1. دىئالوگ ئۆچۈن مەشق

«تەكلىپ بېرىش» دېگەن تېما ئاستىدا ئىككى ئوقۇغۇچى بىر گۇرۇپپا بولۇپ تۆۋەندىكى ئارقا كۆرۈنۈشنى دىئالوگ قىلىپ ئورۇنداڭلار:

① ئوقۇتقۇچىنىڭ تاماكا چېكىشكە ئۆگىنىپ قالغان ئوقۇغۇچىغا تاماكىنىڭ زىيانلىق ئىكەنلىكى توغرىسىدا نەسىھەت قىلىشى؛

② دادىنىڭ ئالىي مەكتەپ ئىمتىھانىغا قاتنىشىش ئالدىدا تۇرغان ئوغلىغا نېمىلەرنى قىلىش كېرەكلىكى توغرىسىدا تەكلىپ بېرىشى.

2. سۆزلۈك ئۆچۈن مەشق

1) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە قاپىيىداش سۆز يېزىپ بېرىڭلار:

① a. suggest b. ______

② a. wallet b. ______

③ a. report b. ______ c. ______

④ a. quit b. ______ c. ______ d. ______

⑤ a. recommend b. ______ c. ______

⑥ a. adopt b. ______ c. ______

⑦ a. rule b. ______

⑧ a. damage b. ______ c. ______

⑨ a. flame b. ______ c. ______

2) تۆۋەندىكىلەردىن ئىنگلىزچە ـ ئۇيغۇرچىغا ئورتاق سۆزلەر تېپىپ ئىنگلىزچىسىنى يېزىڭلار:

نەتىجە، راكېتا، پومپا، پرىنسىپ، رېكورت، ئۇنىئالغۇ

3) تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارىمۇ قارشى سۆزىنى تېپىپ بېرىڭلار:

① introvert ↔

② noisy ↔

ئۇيغۇر كىتابلىرى تورى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

③ benefit ↔

④ praise ↔

4) ئۆزۈڭلار بىلىدىغان جۈڭگو، ئامېرىكا بايراملىرىنىڭ ئىسمىنى دەپ بېرىڭلار.

3. تېكىست ئۈچۈن مەشق

1) تېكىستنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسەن تۆۋەندىكى سوئاللارغا ئىنگلىزچە جاۋاب بېرىڭلار:

① Why did Susan write home?

② How did the curtain catch fire?

③ According to Susan, can the students smoke in school?

④ Do you think Susan is a hardworking and funny girl?

2) تېكىستتىن ئېنىق ئارتىكل (the) بىلەن ئېنىقسىز ئارتىكل (an، a) كەلگەن جايلارنى تېپىپ بېرىڭلار ۋە نېمە ئۈچۈن شۇنداق يەردە كەلگەنلىكىنىڭ سەۋەبىنى چۈشەندۈرۈڭلار.

4. گراماتىكا ۋە تەرجىمە ئۈچۈن مەشق

1) تەلەپكە ئاساسەن تۆۋەندىكى كۆچۈرمە جۈملىلەرنى ئۆزلەشتۈرمە جۈملىگە ئايلاندۇرۇپ تەرجىمە قىلىڭلار:

ئۈلگە: a ئۇ: «قورسىقىم بەك ئېچىپ كەتتى» دېدى.

b. ئۇ قورسىقىنىڭ بەك ئېچىپ كەتكەنلىكىنى ئېيتتى.

a. He said: "I <u>am</u> very hungry."

b. He said that he <u>was</u> very hungry.

① ئۇ: «مەن ئىمتىھاندىن ئۆتتۈپتىمەن» دېدى.

② توم ماڭا «دادام ئەتە كېلىدۇ» دېدى.

③ بېكون: «بىلىم ـ كۈچ» دېگەنىدى.

(Bacon, Knowledge is power.)

④ «بىللە بارايلى!» دەپ ۋارقىراشتى بالىلار.

2) مىقدار سۆز ئارىلاشقان تۆۋەندىكى سۆز بىرىكمىلىرىنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار.

① ئىككى مۇزىكا؛ ② بىر پارچە بولكا؛ ③ ئۈچ دەستە گۈل؛ ④ ئۈچ ئىستاكان پىۋا؛ ⑤ بەش بوتۇلكا سۇ؛ ⑥ بىر نەسىھەت؛

5. يېزىقچىلىق مەشقى

تۆۋەندىكىلەرنى رەتلەپ مۇكەممەل جۈملىگە ئايلاندۇرۇڭلار:

① I, a bunch of, bought, flower

② He, said, he, would, that, come, tonight

③ Max, drank, beer, two glasses of, a cup of wine, and

④ We, all, that, wouldn't, expressed, we, take, this advice.

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

1) ئاڭلاش ئىقتىدارىنى يېتىلدۈرۈش ۋە ئۆستۈرۈش توغرىسىدا

بىز ئىنگلىزتىلىنى ئۆگىنىپ مەلۇم بىر ۋاقىتتىن كېيىن مۇقەررەر رەۋىشتە دىئالوگلارنى، ئۇزۇن ئابزاسلارنى ئاڭلاپ چۈشىنىش مەسىلىسىگە دۇچ كېلىمىز. 4 -، 6 - دەرىجىلىك ئىنگلىزچە ئىمتىھانلار ۋە خەلقئارالىق ئىمتىھانلارنىڭ بۇ جەھەتتىكى تەلىپى تېخىمۇ يۇقىرى. ئاڭلاپ چۈشىنىش ئىقتىدارىنىڭ ئۆسۈشى تۆۋەندىكى تەرەپلەرگە باغلىق.

① ياخشى پىسخىكىلىق ساپا يېتىلدۈرۈش

ياخشى پىسخىكىلىق ساپا يېتىلدۈرۈش - ئاڭلاش سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈشنىڭ كاپالىتى؛ جىددىيلىشىش ئۇنىڭ ئەڭ چوڭ دۈشمىنى. ۋاھالەنكى، ئاڭلاش جەريانىدا جىددىيلىشىش، تىت - تىت بولۇش تەبىئىي ھادىسە. بەزى ئوقۇغۇچىلار ئۆزىنىڭ سەۋىيىسىنىڭ قىسقا مۇددەت ئىچىدە تېز ئۆسۈشىنى ئۈمىد قىلىدۇ؛ كۆزلىگەن مەقسىتىگە يېتەلمىسە مەيۈسلىنىدۇ. ئۆزىگە ئىشەنچ تىكلەپ ئاڭلاش جەريانىدا سالماقلىقنى ساقلاش، بەزى ئاڭلاش ماھارەتلىرىنى ئىگىلىۋېلىش

زۆرۈر.

② تىل بىلىملىرىنى ياخشى ئىگىلەش

تىل بىلىملىرىنى ياخشى ئىگىلەش ئاڭلاپ چۈشىنىش قابىلىيىتىنى ئۆستۈرۈشتىكى مۇھىم بىر تەرەپ. ئۆگەنگەن گىراماتىكىلىق بىلىملەرگە تايىنىپ جۈملىنىڭ مەنىسىنى، سۆزلىگۈچىنىڭ ھېسسىياتى، ئىنتوناتسىيىسىنى چۈشىنىش زۆرۈر. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا مۇھىم سۆز بىرىكمىلىرى، جۈملە شەكىللىرى، مۇھىم ماسلىشىش قانۇنىيەتلىرىنى ئىگىلەش كېرەك. مەسىلەن: give sb a hand (بىرسىگە ياردەم بەرمەك)، a couple of (بىر جۈپ) دېگەندەك. بۇنىڭدىن باشقا سۆز بايلىقىنى تىرىشىپ ئۆستۈرۈش، دائىم ئىشلىتىلىدىغان ئىدىئوملار، قىسقارتىلما سۆزلەر، فىرازىئولوگىيىلىك بىرىكمىلەرنى ئىگىلەش كېرەك. قەتئىي داۋاملاشتۇرغاندىلا كۆزلىگەن مەقسەتكە يەتكىلى بولىدۇ.

③ مەدەنىيەت بىلىملىرىدىن ئاز - تولا خەۋەردار بولۇش

ئاڭلاپ چۈشىنىش ماتېرىياللىرىنىڭ مەزمۇنى ھەر خىل بولىدۇ؛ چېتىلىدىغان دائىرىسىمۇ كەڭرى بولىدۇ. ئارقا كۆرۈنۈش بىلىملىرىدىن خەۋەردار بولمىغاندا، جۈڭگو ۋە چەت ئەل مەدەنىيىتىدىكى پەرقلەرنى بىلمىگەندە، ئاڭلاپ چۈشىنىش جەريانىدا ئوخشاشلا قىيىنلىشىمىز مۇمكىن.

④ تەپسىلىي ئاڭلاش بىلەن ئومۇمىي جەھەتتىن ئاڭلاشنى بىرلەشتۈرۈش. تەپسىلىي ئاڭلاش دېگىنىمىز ئاڭلىماقچى بولغان مەزمۇننىڭ تىل ئالاھىدىلىكىنى، ھالقىلىق سۆز - ئىبارىلەرنى، تىل قۇرۇلمىسىنى، مۇناسىۋەتلىك مەدەنىيەت ئارقا كۆرۈنۈشىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەھلىل قىلىپ ئەڭ ئاخىرىدا ئۇچۇر ئىگىلەش جەريانىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇنىڭ ئارتۇقچىلىقى ئىگىلىگەن ئۇچۇرنىڭ توغرا، تەپسىلىي بولۇشىدا ئىپادىلىنىدۇ، يېتەرسىزلىكى سۈرئەت ئاستا بولۇش، ۋاقىتنى ئىسراپ قىلىشتا كۆرۈلىدۇ. ئومۇمىي جەھەتتىن ئاڭلاش دېگىنىمىز ئاڭلىماقچى بولغان مەزمۇننى بەك ئىنچىكە،

تەپسىلىي ئاڭلىماي ئومۇمىي جەھەتتىن چۈشىنىشنى كۆرسىتىدۇ. ئۇنىڭ ئارتۇقچىلىقى قىسقا ۋاقىت ئىچىدە ئىمكانقەدەر كۆپ ئۇچۇرنى ئىگىلەشتە ئىپادىلەنسە، يېتەرسىزلىكى ئىگىلىگەن ئۇچۇرنىڭ بەك توغرا بولۇپ كېتەلمەسلىكىدە كۆرۈلىدۇ. شۇڭا تەپسىلىي ئاڭلاش بىلەن ئومۇمىي جەھەتتىن ئاڭلاشنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش كېرەك.

قىسقىسى ئاڭلاپ چۈشىنىش سەۋىيىسىگە تەسىر كۆرسىتىدىغان ئامىللار مۇرەككەپ ھەم ھەر تەرەپلىمە بولىدۇ. ئەمما، توختىماي ئىزدەنگەندە، مەشىقنى كۈچەيتىپ سەۋرچان بولغاندا، ئاڭلاپ چۈشىنىش ئىقتىدارىنى ھامان ئۆستۈرگىلى بولىدۇ.

2) ئاڭلاپ چۈشىنىش سوئاللىرى

تۆۋەندىكى دىئالوگلارنى ئوقۇغاندىن كېيىن ئاخىرىدا توغرا جاۋابنى تاللاڭلار:

① Man: I hear Mr. Johnson is a teacher.

Woman: Yes. He has taught English for six years and he had taught French for two years befor he came here.

Question: How long has Mr. Johnson taught English for?

A. six years B. two years. C. eight years D. four years.

② Woman: What a nice bike! When did you buy it?

Man: I bought it for years ago, but it's still in goodcondition.

Question: How old is the bike?

A. one year old. B. four years old. C. it's fine. D. it's old.

③ Man: Does Mrs. Jane always drive to town?

Woman: No, she usually goes by train. She doesn't like driving in the city.

Question: How does Mrs. Jane always drive to town?

A. She goes to town by train.
B. She drives to town.
C. She walks to town.
D. She goes to town by bus.

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

ئىنگلىز تىلىنى ھەقىقىي يوسۇندا ئىشلىتىش كېرەك

ئىنگلىز تىلى پەقەتلا بازاردا پۇت دەسسەپ تۇرۇش ئۈچۈن ئۆگىنىلسە بەك ئەپسۇسلىنارلىق ئىش بولىدۇ. ئىنگلىز تىلى ـ بىر خىل قورال، ھەم بىر خىل مەدەنىيەت ھادىسىسى. بۇ خىل مەدەنىيەت ھادىسىسى بىلەن ئۇچرىشىپ تۇرۇش جەريانىدا بىزنىڭ دۇنيانى كۆزىتىش، ھېس قىلىش ئۇسۇلىمىزدا ۋە كىشىلىك دۇنيا قارىشىمىزدا ئازدۇر ـ كۆپتۇر ئۆزگىرىش بولىدۇ. بىز شۇنىڭغا ئىشىنىمىزكى، بۇ خىل ئۆزگىرىش يەنە بىر نۇقتىدىن بىزنىڭ ئانا تىل مەدەنىيىتىمىزگە بولغان تونۇشىمىزنى ئۆستۈرۈشىمىزگە پايدىلىق. ئىنگلىز تىلى بىر خىل مەدەنىيەت ھادىسىسى بولغانىكەن، بىز ئۇنى ئەمەلىيەت ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇشىمىز، ئىنگلىز تىلى مەدەنىيىتىنىڭ جەۋھىرى بولغان ئىنگلىز تىلى ئەدەبىياتىنى ياخشى ئۆگىنىشىمىز كېرەك. چىڭغىز ئايتماتوف: «بىر مىللەتنىڭ روھى ئەدەبىياتتا ياخشى ساقلىنىپ قالىدۇ» دېگەنىدى. ئىنگلىز تىلىنى مۇكەممەل ئۆگەنگەندىن كېيىن بىز ئانا مەدەنىيىتىمىزنى، نادىر ئەسەرلىرىمىزنى سىرتقا تەشۋىق قىلىش، تونۇشتۇرۇش جەھەتتە ئېغىر ۋەزىپىنى زىممىمىزگە ئېلىشىمىز كېرەك.

A book that shut is but a block.
يېپىقلىق كىتابنىڭ ياغاچتىن پەرقى يوق.
To read without reflecting is like eating without digesting.
كىتابنى ئويلانماي ئوقۇش، تاماق يەپ ھەزىم قىلمىغان بىلەن باراۋەر.
Education has it's object: the formation of character.
مائارىپنىڭ مەقسىتي ئادەمنىڭ خاراكتېرىني يېتىلدۇرۇش.

www.uyghurkitap.com

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

1. Would You Like a Shave or a Haircut?

چاچ ئالدۇرامسىز، ساقالمۇ؟

A poor farmer who had always lived in the country and had never visited a big town won a lot of money, so he decided that he could now afford a holiday in an excellent hotel by the sea.

When lunch-time came on his first day there, he decided to go and eat in the restauran of the hotel. The head waiter showed him to his table, took his order and went away. When he looked at the farmer agan, he had a surprise! The farmer had tied talbe napkin round his neck.

The head waiter was very annoyed at this and immediately told one of the other waiters in the resturant to go the man and inform him, without being in any way insulting, that people did not do such a thing in restaurants of that quality.

The waiter went to the farmer and said in a friendly voice "Good morning, sir. Would you like a shave, or a haircut?"

2. Other Expressions About Adice and Suggestion

تەكلىپ بېرىشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

1) I'd like your adcice about my research.
2) What do you think I should do?
3) Can you sort me out on this matter?
4) I reckon you should get up earlier in the morning.
5) I should say a little work would do you no harm.
6) If I were in your position, I would change my plan.
7) If you follow my advice, you'll accept his proposition.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

8) I would advise against having a party this weekend.
9) I advise you not to offend and look down on him.
10) I think you should keep up your piano practice and carry out your plan.

Notes

1) research n. v. تەتقىقات، تەتقىقات قىلماق
2) sort out phr.
ھەل قىلماق، ... غا ياردەم بەرمەك
3) reckon v. تەكلىپ بەرمەك
4) do sb. harm phr. ... غا زىيان قىلماق
5) If I were in your position
سىزنىڭ ئورنۇڭدا مەن بولسام
6) follow advice نەسىھەتكە كۆنمەك
7) propositoion *n*. تەكلىپ
8) advise against …ing ... ىلىشقا قارشى تۇرماق
9) offend v. چىشىغا تەگمەك
10) look down on phr. پەس كۆرمەك، تۆۋەن كۆرمەك
11) keep up phr. داۋاملاشتۇرماق
12) carry out phr. ئەمەلگە ئاشۇرماق، روياپقا چىقارماق

ئونىنچى دەرس Unit 10
ئاساسىي مەزمۇنى Summary
دىئالوگ Dialogue
Theme: Consolation
تەسەللى بېرىش

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك ①Don't take it to heart...
جۈملە شەكلىرى ② Don't be...
③Cheer up!
④ Come on!

تېكىست Text
مۇۋاپىق باھا The Right Price
تېكىستتىكى يېڭى سۆزلەر ۋە ئىبارىلەر

سۆز گۈلزارى (A) Word Garden
① قاپىيىلىك سۆزلەر؛ ② ئورتاق سۆزلەر؛ ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر؛ ④ مەنىداش سۆزلەر؛ ⑤ يىلتىزداش سۆزلەر؛ ⑥ تور سۆزلەر؛ ⑦ ئامېرىكا، ئەنگلىيە تەلەپپۇزىدا پەرقلىنىدىغان سۆزلەر.

سۆز گۈلزارى (B) Word Gardn
① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش؛ ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى؛ ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر.

كۆڭۈل سوۋغىسى (A) A Little Present
ھېسام چاقچاقلىرىدىن Hisam's Joke

سۆز ياساش قائىدىسى Word Building

Grammar گراماماتىكا

1. باغلىغۇچى 2. ئۇندەش سۆز

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش

The famous of America

ئامېرىكىنىڭ سايلىمى

A Little Present (B) كۆڭۈل سوۋغىسى

The Top English songs

دۇنياۋى نادىر ناخشىلار

Without you

سەن بولمىساڭ (ناخشىدا: مارىيە كەرى)

Exercises مەشق

1. دىئالوگ ئۇچۇن مەشق؛ 2. سۆزلۈك ئۇچۇن مەشق؛ 3. تېكىست ئۇچۇن مەشق؛ 4. گراماماتىكا ئۇچۇن مەشق؛ 5. يېزىقچىلىق مەشقى.

Listening Comprehensiopn ئاڭلاپ چۈشىنىش

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

1. Lift لىفت

2. Other Expressions about consolation

تەسەللىي بېرىشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

Unit 10 ئونىنچى دەرس

Dialogue دىئالوگ

Consolation تەسەللى بېرىش

باشقىلارنىڭ كۆڭلىنى ياسىغاندا

A: Why do you look so depressed?

B: Our team lost the game again and they all put the blame on me.

A: Don't take it to heart. You'll do better next time.

B: It's very kind of you.

باشقىلارغا تىت - تىت بولماسلىقنى تاپىلىغاندا

A: I failed in the exam. What a shame about my score.

B: How awful. It was bad luck!

A: I suppose I should have been prepared for it.

B: Don't be upset! Cheer up! I'll help you with it.

A: Thank you.

جىددىيلەشمەسلىكنى ئېيتقاندا

A: I'm afraid I'll fail the oral test.

B: Take it easy and do your best. Bless you!

A: Thank you.

سەمىمىي هال سورىغاندا

A: When are you going to attend your mother -in -law's funeral?

B: Tomorrow.

A: You have my sincere condolences at such hard time.

B: Thank you.

www.uyghurkitap.com

Netes

1) depressed [di'prest] *adj*. مەيۈس
2) team [ti:m] *n*. ئەترەت، كوماندا
3) lose the game مۇسابىقىدە ئۇتتۇرۇۋەتمەك
4) put blame on sb. ... غا سەۋەبنى دۆڭگىمەك
5) take it to heart كۆڭلىگە ئالماق
6) What a shame! ناھايىتى ناچار بولماق، نەس باسماق
7) bad luck! ۋاي ئېسىت!
8) should have
پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى ...مىلىشى كېرەك ئىدى
9) upset [ʌp'set] *adj*. جىلى بولغان، كۆڭلى يېرىم بولغان
10) cheer up phr. روھلانماق
11) do one's best بارلىق كۈچ بىلەن تىرىشماق
12) bless you! سېنى ئۆز پاھاندا ساقلىغاي!
13) funeral ['fju:nərəl] دەپنە مۇراسىمى
14) sincere [sin'siə] *adj*. سەمىمىي
15) condolence [kən'douləns] *n*. مۇسىبەت، ماتەم

Text تېكىست

The Right Price

مۇۋاپىق باھا

The Gordon family was spending a day on the beach.

Mr. and Mrs. Gordon were sitting on the sand, reading their magazines. Mr. Gordon was too stingy to rent a chair. Their twelve year old daughter, Sandra,

was playing at the water's edge.

Suddenly a huge wave lifted Sandra up and carried her out to sea.

Fourtunately, a lifeguard was on duty and he saw the wave carry Sandra away.

He ran along the beach and dived into the sea. He swam quickly to where the girl, with her head only just above the water, was shouting for help.

She was very frightened. When the lifeguard reached her, she struggled with him, as drowning pepole often do.

However, he knew what to do and soon took hold of her and swam with her back to the beach.

By the time he reached it, Mr. and Mrs. Gordon had realized what had happened. They had run down to the water's edge.

Neither of them could swim. They just stood in the shallow water, and worrid about their daughter. Had the lifeguard reached her in time?

Fortunately, he had.

"That was quick work, young man" Mr. Grodon said. He turned to his wife. "Give the lifeguard a dollar."

"A dollar!" Sandra cried. "Dad, how can you give him a dollar! When he saved my life, I was half dead."

"Quite right, girl," Mr. Gordon said, pleased by his daughter's awareness of the value of money.

He turned to his wife again and said, "She's right. She was only half dead. Give him fifty cents."

www.uyghurkitap.com

New Words and Expressions

1) stingy ['stindʒi] *adj*. پىخسىق
2) rent [rent] *v*. ئىجارىگە ئالماق
3) edge [edʒ] *n*. چەت، گىرۋەك
4) wave [weiv] *n*. *v* ① دولقۇن ② قول پۇلاڭلاتماق
5) lifeguard['laifgɑ:d] *n*. قۇتقۇزغۇچى، نىجادكار
6) dive [daiv] *v*. شۇڭغۇماق
7) struggle['strʌgl] *v*. ئېلىشماق، كۈرەش قىلماق، جان تالاشماق
8) drown [draun] *v*. تۇنجۇقۇپ ئۆلمەك
9) take hold of phr. ... نى تۇتماق
10) shallow ['ʃælou] *adj*. تېيىز
11) awareness [ə'wɛənis] *n*. چۈشەنچە، تونۇش
12) value ['vælju:] *n*. قىممەت
13) be on duty *phr*. دىجورنىلىق قىلماق

Notes

1) تېكىستنىڭ ئىككىنچى ئابزاسىدىكى «too stingy to...» دېگەن قۇرۇلمىنىڭ مەنىسى «... لىشقا بەك پىخسىقلىق قىلاتتى» دېگەندىن ئىبارەت.

2) تېكىستتە fortunately دېگەن قىستۇرما سۆز بولۇپ «بەختكە يارىشا» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

تېكىستتىكى قائىدىسىز پېئىللار

hold	(تۇتماق)	held	held
swim	(سۇ ئۈزمەك)	swam	swum
spend	(سەرپ قىلماق)	spent	spent
run	(يۈگۈرمەك)	ran	run

Word Garden (A) سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

1) team[tiːm] *n*. كوماندا، ئەترەت
seam[siːm] *n. v* پېچەت، پېچەتلەش
beam[biːm] *v*. كۈلۈمسىرىمەك
2) rent[rent] *v*. ئىجارىگە ئالماق
tent[tent] *n*. چېدىر
3) edge[edʒ] *n*. چەت، گىرۋەك
emerge[ːˈməːdʒ] *v*. بارلىققا كەلمەك
submerge[səbˈməːdʒ] *v*. سۇغا چۆكۈپ كەتمەك
4) struggle[ˈstrʌgl] *v*. كۈرەش قىلماق، جان تالاشماق
smuggle[ˈsmʌgl] *v*. ئەتكەس سودا قىلماق
5) drown[draun] *v*. تۇنجۇقۇپ ئۆلمەك
brown[braun] *adj*. قوڭۇر رەڭ
crown[kraun] *n*. تاج

2. ئورتاق سۆزلەر

1) romantic[rəˈmæntik] *adj*. رومانتىك
2) Rome[roum] *n*. رىم
3) Russia[ˈrʌʃə] *n*. روسىيە
4) Satan[ˈseitən] *n*. شەيتان
5) satire[ˈsætaiə] *n*. ساتىرا، ھەجۋى
6) secretary[ˈsekrətri] *n*. سېكرېتار، كاتىپ
7) sort[sɔːt] *n*. سورت، تۈر

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1) stingy ↔ generous[ˈdʒenərəs] *adj*.
مەرد ↔ پىخسىق
2) shallow ↔ deep [diːp] *adj*.
چوڭقۇر ↔ تېيىز

4. مەنداش سۆزلەر

1) rent, hire, let ئىجارىگە ئالماق، ئىجارىگە بەرمەك
2) drown, sink چۆكمەك، غەرق بولماق
3) emerge, appear بارلىققا كەلمەك، پەيدا بولماق

5. يىلتىزداش سۆزلەر

1) rent [rent] *v*. ئىجارىگە ئالماق، ئىجارىگە بەرمەك
rentable ['rentəbl] *adj*. ئىجارىگە بېرىلىدىغان
rent-free ['rent fri:] *adj*. ئىجارىسى ھەقسىز
2) wave [weiv] *n*. دولقۇن
wavelenyth [weivleŋθ] *n*. دولقۇن ئۇزۇنلۇقى
wavelet['weivlit] *n*. بۇژغۇن، كىچىك دولقۇن
3) dive ['daiv] *v*. سۇغا شۇڭغۇماق
diver['daivə] *n*. غەۋۋاس
4) aware[ə'wɛə] *adj*. خەۋەردار بولغان
awareness[ə'wɛənis] *n*. چۈشەنچە، تونۇش
5) value['vælju:] *n*. قىممەت
valued['væljud] *adj*. قىممەتلىك
valueless['væljulis] *adj*. قىممىتى يوق، ئەرزىمەس
valuer['væljuə] *n*. باھالىغۇچى
6) shallow['ʃæləu] تېيىز
shallow-headed[ʃæləu hedid] كاللىسى ئاددىي، دۆت
7) smuggle['smʌgl] *v*. ئەتكەسچىلىك قىلماق
smuggler['smʌglə] *n*. ئەتكەس سودىگىرى

6. تور سۆزلەر

(توپ تۈرلىرى)

1) billiards ['biljədz] بىليارد
2 bowling ball بوۋلىڭ توپ، دوملاتما توپ
3) baeball['beisbɔ:l] كالتەك توپ

www.uyghurkitap.com

4) badminton['bædmintən] چويلا توپ
5) basketball['bɑ:skitbɔ:l] ۋاسكېتبول
6) footbal/soccer پۇتبول
7) volleyball['vɔlibɔ:l] ۋالىبول
8)rugby-ball['rʌgbi] زەيتۇن توپ

7. ئەنگلىيە تەلەپپۇزى بىلەن ئامېرىكا تەلەپپۇزىدا پەرقلىنىدىغان سۆزلەر

① ئەنگلىيە ئىنگلىز تىلىدىكى [ɔ] تاۋۇشى ئامېرىكا ئىنگلىز تىلىدا كۆپىنچە [a] دەپ تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

سۆز	ئامېرىكا تەلەپپۇزى	ئەنگلىيە تەلەپپۇزى	تەرجىمىسى
box	[baks]	[bɔks]	ساندۇق
want	[want]	[wɔnt]	موهتاج
quality	[kwaliti]	[kwɔliti]	سۈپەت
what	[hwat]	[wɔt]	نېمە

② ئەنگلىيە ئىنگلىز تىلىدىكى [ɑ:] تاۋۇشى ئامېرىكا ئىنگلىز تىلىدا [æ] دەپ تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

سۆز	ئامېرىكا تەلەپپۇزى	ئەنگلىيە تەلەپپۇزى	تەرجىمىسى
craft	[kræft]	[krɑ:ft]	هۈنەر
half	[hæf]	[hɑ:f]	يېرىم
dance	[dæns]	[daɑ:ns]	تانسا، ئۇسۇل
ask	[æsk]	[ɑ:sk]	سورىماق
demand	[di'mænd]	[di'mɑ:nd]	تەلەپ، تەلەپ قىلماق
plant	[plænt]	[plɑ:nt]	زاۋۇت

سۆز گۈلزارى (B) Word Garden

1. مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش

1) let ، hire ، rent (ئىجارىگە ئالماق، ئىجارىگە بەرمەك)
ئەنگلىيە ئىنگلىز تىلىدا rent ۋە hire هەر ئىككىسىنىڭ

www.uyghurkitap.com

«ئىجارىگە ئالماق» ، «ئىجارىگە بەرمەك» دېگەن ئىككى مەنىسى بار. ئادەتتە rent ئۆزۈن مۇددەت ئىجارىگە بېرىشنى، hire قىسقا مۇددەت ئىجارىگە بېرىشنى كۆرسىتىدۇ. let نىڭ بولسا ئىجارىگە بېرىش دېگەنلا مەنىسى بار.

We rent a room from Mr. Smith.

بىز سىمىس ئەپەندىنىڭ بىر ئۆيىنى ئىجارىگە ئالدۇق.

Mr. Smith rent a room to us.

سىمىس ئەپەندى بىزگە بىر ئۆينى ئىجارىگە بەردى.

We let the upstair room to a foreign student.

بىز ئۈستىدىكى بىر ئۆينى بىر چەت ئەللىك ئوقۇغۇچىغا ئىجارىگە بەردۇق.

We hired the house for the summer.

بىز يازنى ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن ئۇ ئۆينى ئىجارىگە ئالدۇق.

ئامېرىكا ئىنگلىز تىلىدا rent ئۆزۈن مۇددەت ئىجارىگە بېرىشنى كۆرسىتىپلا قالماستىن، يەنە قىسقا مۇددەتلىك ئىجارىگە بېرىشنىمۇ كۆرسىتىدۇ. (ئەنگلىيە ئىنگلىز تىلىدىكى hire غا توغرا كېلىدۇ.)

2) drown، sink (چۆكمەك)

drown نىڭ «تۇنجۇقماق، تۇنجۇقۇپ ئۆلمەك» دېگەن مەنىسىدىن باشقا «مەلۇم ئىشقا باشچىلاپ كىرىپ كەتمەك» دېگەن مەنىسىمۇ بار.

The river used to over-flood, drowning whole villages.

بۇ دەريا بۇرۇن تولا تېشىپ پۈتكۈل كەنتلەرنى سۇغا غەرق قىلىۋەتكەن.

He drowned in the lake.

ئۇ كۆلدە تۇنجۇقۇپ قېلىپ قازا قىلدى.

sink كۆپىنچە «چۆكمەك» دېگەن مەنىدە كېلىپ ئادەم ياكى مەلۇم نەرسىنىڭ سۇدا چۆكۈش، تۆۋەنلەش ھەرىكىتىنى كۆرسىتىدۇ.

بەزىدە «ئاجىزلاش، زاۋاللىققا يۈز تۇتۇش» دېگەن مەنىسىمۇ بار. مەسىلەن:

The steamer sank in the sea.

پاراخوت دېڭىزدا چۆكۈپ كەتتى.

His head sank on his chest.

ئۇنىڭ بېشى مەيدىسىگە ساڭگىلاپ قالغانىدى.

3) appear ، emerge (بارلىققا كەلمەك، پەيدا بولماق)

appear (بارلىققا كەلمەك) دېگەن مەنىدە كەلگەندە مەلۇم بىر خىل مۇقىم، تەبىئىي ئەھۋالنىڭ ياكى بىر خىل بۇلاق مەنبەسىنىڭ بارلىققا كەلگەنلىكىنى تەكىتلەيدۇ ۋە ئۇنىڭ بارغانچە روشەن بولۇۋاتقانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. گاھىدا مەلۇم بىر خىل ئالاھىدە سالاھىيەت بىلەن ئاممىۋى ئالدىدا ياكى جامائەت سورۇنلىرىدا پەيدا بولۇشىنىمۇ كۆرسىتىدۇ.

A car appeared over the hill.

بىر ماشىنا تاغ چوققىسىدا پەيدا بولدى.

The singer will appear in the television program.

ئۇ ناخشىچى بۈگۈن تېلېۋىزوردا چىقىدۇ.

emerge مەلۇم يوشۇرۇنغان جايدىن پەيدا بولۇشنى، ئابستراكىت ئىشلارنى كۆرسەتكەندە مەلۇم ئەھۋال ياكى مەلۇم مەسىلىنىڭ پەيدا بولۇشنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

The sun emerged from behind the cloud.

قۇياش بۇلۇتلارنىڭ ئارقىسىدىن پەيدا بولدى.

After a long study, a possible solution emerged.

ئۇزاق مۇددەتلىك تەتقىقاتتىن كېيىن، ئاقىدىغان بىر تەدبىر بارلىققا كەلدى.

2. كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى
(along، only ۋە hold نىڭ ئىشلىتىلىشى)

1) along نىڭ ئىشلىتىلىشى

www.uyghurkitap.com

① ئالدى قوشۇلغۇچى بولغاندا بۇ سۆز «… نى بويلاپ» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ ۋە كۆپىنچە «walk، run» قاتارلىق ھەرىكەت پېئىللىرى بىلەن ماسلىشىپ كېلىدۇ. بۇ چاغدا ئۇنىڭ ئورنىغا by نى ياكى beside نى ئالماشتۇرۇشقا بولىدۇ. مەسىلەن:

We walked along (by/beside) that river for a while this morning.

بۈگۈن ئەتىگەن بىز ئاشۇ دەريانى بويلاپ بىر دەم ماڭدۇق.

② بۇ سۆز رەۋىش بولغاندا ھەرىكەت پېئىللىرى بىلەن ماسلىشىپ كېلىپ يۆنىلىشنى ئىپادىلەيدۇ. مەسىلەن:

Come along! (along=on) چىقىڭ! قىلىڭ!

Get/go along! (along=away) يوقال، چىق!

Move along! (along=onward) ئالدىغا مېڭىڭ!

③ all alongنىڭ مەنىسى «ھەممىنى، ئىزچىل، باشتىن ئاخىر» بولسا، alongside نىڭ مەنىسى «… غا يېقىن» دېگەنلىك بولىدۇ. مەسىلەن:

Well, I knew it all along.

ھىم، مەن بۇ ئىشنى بۇرۇنلا بىلەتتىم.

Put your bike alongside mine.

ۋېلسىپىتىڭىزنى مېنىڭكىگە يېقىن قويۇڭ.

2) only نىڭ ئىشلىتىلىشى

① رەۋىش بولغاندا «پەقەت» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. بۇ چاغدا بۇ سۆزنى ئىمكانقەدەر ئۆزى ئېنىقلىغان سۆز ياكى سۆز بىرىكمىسىنىڭ ئالدىغا قويۇش كېرەك. ئوخشىمىغان ئورۇنغا قويغاندا ئوخشىمىغان مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

Only Charles lent me a book.

پەقەت چارلىزلا ماڭا بىر كىتاب ئارىيەت بېرىپ تۇردى.

Charles only lent me a book.

چارلېز ماڭا پەقەت بىر كىتاب بېرىپ تۇردى، خالاس.

Charles lent only me a book.

چارلېز پەقەت ماڭىلا بىر كىتاب بېرىپ تۇردى.

② ئوخشىمىغان سۆز بىلەن بىرىكىپ كېلىپ ئوخشىمىغان مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

the only	بىردىنبىر
only a	... پەقەتلا ... خالاس
only once	پەقەتلا بىر قېتىم
only through	... قىلىش ئارقىلىقلا
only then	پەقەت ... قىلغاندىلا
only too =very	ناھايىتى
nly that	پەقەت ... بولغاندىلا
if only	① ... بولۇپ قالسا ... ② سىچۇ كاشكى!
one and only	بىردىنبىر

3) hold نىڭ ئىشلىتىلىشى

① پېئىل بولۇپ، «تۇتۇپ تۇرماق» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. قائىدىسىز پېئىل بولۇپ ئۆتكەن زامان شەكلى ۋە ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى ئوخشاشلا held. مەسىلەن:

The roof was held up by pillars.

بۇ ئۆگزىنى تۈۋرۈكلەر كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ.

There stood an old man who held a stick in front of the door.

ئىشىك ئالدىدا ھاسا تۇتقان بىر بوۋاي تۇرىدۇ.

② ئوخشىمىغان كونتېكستتا ئوخشىمىغان مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

hold a conference	يىغىن ئۆتكۈزمەك
hold sb. back	... نىڭ ئىلگىرىلەش يولىنى توسماق
hold it!	(تېلېفوندا) بىردەم ساقلاپ تۇرۇڭ!
get hold of sb.	... نى ئىزدەپ پاراڭلاشماق

uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تورى

get hold of sth. ··· نى ئىزدىمەك

hold sb. responsible ··· غا مەسئۇل بولماق

hold a lot of people نۇرغۇن ئادەم سىغماق

3. دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

1) make sure ⟶ to be sure چوقۇم، جەزملەشتۈرمەك

Please make sure that you turn off the radio before you go out.

سىرتقا چىقىشتىن ئىلگىرى رادىئونى چوقۇم ئېتىۋېتىڭ.

2) now and then ⟶ from time to time

گاھىدا، ئارىلاپ - ئارىلاپ

I dont see him very often, but now and then we arrange to have lunch together.

مەن ئۇنى ھەمىشە ئۇچراتمايمەن، لېكىن پات - پات بىللە تاماق يەيمىز.

3) get rid of ··· چىقارماق، يوق قىلماق

She tried hard to get rid of the stain on his shirt, but he never succeed.

ئۇ ئۇنىڭ كۆينىكىدىكى داغنى چىقىرىش ئۇچۇن خېلى تىرىشىپ باقتى، لېكىن چىقىرالمىدى.

4) first-rate ⟶ first- class, excellent, top-hand

ئالدىنقى قاتاردىكى

This hotel provides first-rate service to it's guests.

بۇ مېھمانخانا خېرىدارلارنى ئەلا مۇلازىمەت بىلەن تەمىنلەيدۇ.

5) mix up ئارىلاشتۇرماق

Please mix up the ingredients before you put them in the pan.

قازانغا سېلىشتىن بۇرۇن دورا - دەرمەكنى ياخشى ئارىلاشتۇرۇڭ.

6) by heart (مەھكەم) ئىسىدە ساقلىماق

He knows many passages from Shakespear by heart.

ئۇ شېكىسپىر ئەسەرلىرىدىكى نۇرغۇن مەزمۇنلارنى يادقا بىلىدۇ.

A Little Present (A) كۆڭۈل سوۋغىسى

Hisam's Joke ھىسام چاقچاقلىرىدىن

Impression and Applause تەسىرات ۋە چاۋاك

When Hisam went out from the aditorum, One of his co-workers asked him:

"What is your impression about the report? "

"No impression", answered Hisam.

That man was surprised, asking: " Then how come did you applause with your all respect?"

"It was the end of meeting that made me delighted!" Explained Hisam.

دوكلاتتىن چىقىۋىتىپ بىر خىزمەتدىشى ھىسامدىن سوراپتۇ:

— باشلىقنىڭ ھازىرقى دوكلاتىدىن قانداق تەسىرات ئالدىڭىز؟

— ھېچقانداق تەسىرات ئالمىدىم، — دەپتۇ ھىسام جاۋابەن. خىزمەتدىشى ئەجەبلىنىپ سوراپتۇ:

— ئۇنداق بولسا، نېمانچىلا قىزغىن چاۋاك چېلىپ كەتتىڭىز؟

— دوكلاتنىڭ ئاخىرقى ھىسابىتا تۈگىگەنلىكىگە خۇشال بولۇپ - دە!

Word Building سۆز ياساش قائىدىسى

(كۆپ ئۇچرايدىغان ئالدى قوشۇمچىلار)

① circ(um)- «ئەتراپى» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ

circumstance ئەھۋال، مۇھىت

circulate چۆرىدەپ ئايلانماق

② de-, di- «ئايرىلىش» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ

depart ئايرىلماق، تارماق

divorce ئاجراشماق

www.uyghurkitap.com

differ	پەرقلەندۈرمەك
③ co-, com-	«بىرلىكتە» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ
cooperate	ھەمكارلاشماق
coworker	خىزمەتداش، ئىشداش
companion	ھەمراھ
④ im-, in-, il-	ئىنكار مەنىنى بىلدۈرىدۇ
immoral	ئەخلاقسىز
independent	بېقىنىدىغان، مۇستەقىل ئەمەس
illegal	قانۇنسىز
⑤ non-	ئىنكار مەنىنى بىلدۈرىدۇ
nonsence	جۆيلۈش، قۇرۇق گەپ
nonstop	توختىماي
⑥ vice-	

«مۇئاۋىن، مۇۋەققەت» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ.

vice-presdent	مۇئاۋىن زۇڭتۇڭ
vice-minister	مۇئاۋىن مىنىستىر

گرامماتىكا Grammar

1. باغلىغۇچى

باغلىغۇچى — سۆز، ئىبارە، بېقىندى جۈملە ياكى جۈملىنى بىر - بىرىگە باغلايدىغان ياردەمچى سۆز؛ جۈملىدە مۇستەقىل جۈملە بۆلىكى بولالمايدۇ؛ ئۇرغۇلۇق ئوقۇلمايدۇ. باغلىغۇچى ياسىلىشىغا ئاساسەن تۆۋەندىكىدەك تۈرلەرگە بۆلۈنىدۇ:

1) ئاددىي باغلىغۇچى: and، or، but، if، because قاتارلىقلار؛

2) چاتما باغلىغۇچى: and … htob ، … not only … but also (بولۇپلا قالماي، … بەلكى) قاتارلىقلار؛

3) تارماق سۆزلۈك (پېئىلنىڭ ھازىرقى زامان تارماق شەكلى

ۋە ئۆتكەن زامان تارماق شەكلىدىن ھاسىل بولغان) باغلىغۇچى:
supposing (مۇبادا) ، considering (ئەگەر ··· بولۇپ قالسا)
، provided (ناۋادا) قاتارلىقلار.

4) ئىبارىلىك باغلىغۇچى: as if (گويا ··· دەك) ، as long as (ئەگەر ··· سا) ، in order that (··· قىلىش ئۈچۈن) قاتارلىقلار.

باغلىغۇچى خاراكتېرى ۋە رولىغا ئاساسەن تۆۋەندىكىدەك تۈرلەرگە بۆلۈنىدۇ.

① تەڭداش باغلىغۇچى: بۇ خىل باغلىغۇچى تەڭداش خاراكتېرلىك سۆز، ئىبارە، بېقىندى جۈملىنى بىر ـ بىرىگە باغلاش رولىنى ئوينايدۇ. مەسىلەن، and ، or ، but ، for دېگەندەك.

② بېقىندى باغلىغۇچى: بۇ خىل باغلىغۇچى ئىسىم خاراكتېرلىك بېقىندى جۈملىلەرنى ياكى ھالەت بېقىندى جۈملىنى باشلاپ كېلىدۇ. مەسىلەن:
because ، (گەرچە) although ، when ، whether ، that
دېگەندەك،

ئىنگلىز تىلىدا بىر قىسىم باغلامچى رەۋىشلەرنىڭ خۇسۇسىيىتى بېقىندى باغلىغۇچىنىڭكىگە ئوخشاپ كېتىدۇ. مەسىلەن: besides (يەنە كېلىپ) ، however (ھالبۇكى) ، meanwhile (شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا) ، moreover (ئۇنىڭ ئۈستىگە) ، still (يەنىلا) ، then (ئاندىن) ، therefore (شۇڭا، ۋاھالەنكى) ، thus (شۇنداق قىلىپ، بۇنداق بولغاندا)

2. ئۈندەش سۆز

ئۈندەش سۆز ـ خۇشاللىق، غەزەپ، قايغۇ، ئاچچىق قاتارلىق ھەر خىل ھېسسىياتنى ۋە كەيپىياتنى ئىپادىلەيدىغان سۆز. مۇستەقىل مەنىسى بولمىغاچقا ياردەمچى سۆز دەپ قارىلىدۇ. مۇستەقىل جۈملە بۆلىكى بولالمايدۇ. ئەمما، ئۇنىڭ پۈتۈن جۈملە بىلەن مۇناسىۋىتى بولغاچقا، مۇستەقىل تەركىب دەپ قارىلىدۇ. ئۈندەش سۆزدىن

كېيىن پەش قويۇلىدۇ. ئىنتوناتسىيە كۈچلۈك ئېيتىلغاندا ئۈندەش بەلگىسى قويۇلسىمۇ بولىدۇ. مەسىلەن:

<u>Oh</u>, it 's you. ھە، سىز كەنسىزغۇ.

<u>Heavens!</u> How dull you are! توۋا، نېمانداق دۆت سىز!

دائىم ئىشلىتىلىدىغان ئۈندەش سۆزلەردىن تۆۋەندىكىلەر بار:

<u>Ah!</u> you are both of good—natured!

پاھ! مىجەزىڭلار ئەجەب ئېسىلكىنا!

2) aha [ɑːˈhɑː] كۆرەڭلىك، خۇشاللىقنى ئىپادىلەيدۇ. مەسىلەن:

<u>Aha!</u> Now I understand! ھە، ئەمدى چۈشەندىم!

3) alas[əˈlɑːs] ئازاب، تىت - تىتلىق قاتارلىق ھېسسىياتلارنى ئىپادىلەيدۇ. مەسىلەن:

<u>Alas</u>! I'm aching all over.

ۋايجان، ھەممە يېرىم ئاغرىۋاتىدۇ.

يۇقىرىقىلاردىن باشقا يەنە ھەرخىل ھېسسىياتلارنى ئىپادىلەيدىغان ئۈندەش سۆزلەردىن bosh (تۇفى)، pshaw (ھى، ھى، ھى) wow (ۋاي - ۋۇي، ئاپلا) قاتارلىقلار بار.

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش

Elections in America ئامېرىكىدا سايلام

In American society, there is the need to choose leaders in many different groups. The big eletion occurs every four years, when a national president is chosen. Members of Congress are chosen every 6 years in the Senate and every two years in the House of Representatives.

ئامېرىكا جەمئىيىتىدە رەھبەرلەرنى نۇرغۇن پەرقلىق تۈرلەر بويىچە سايلاش ئېھتىياجى تۇغۇلغان. چوڭ سايلام ھەر تۆت يىلدا بىر قېتىم دۆلەت رەھبىرى سايلىنىدىغان چاغدا ئۆتكۈزۈلىدۇ. پارلامېنت ئەزالىرى كېڭەش پالاتاسىدا ھەر ئالتە يىلدا بىر قېتىم، ئاۋام پالاتاسىدا ھەر ئىككى يىلدا بىر قېتىم تاللىنىدۇ.

There are state elections for governors and state goverment offices.

Those persons ho want to be leaders will give their name to an election committee to place their name on a ballot.

Once their name is on the ballot, they begin to ask their friends and neghbors to vote for them. Sometimes they advertise in the newspaper and on the radio. They explain carefully why they are qualified to be the elected person.

They will have debates with others on the ballot. After listening, the people go to their homes and consider carefully the pros and cons.

When the day of election occurs, the people are informed of the views of the candidates in the election. They are able to vote effectively and they hope the best person wins.

شتات باشلىقلىرى ۋە شتات هۆكۈمەت تارماقلىرىنىڭ رەھبەرلىرىمۇ سايلام ئارقىلىق ۋۇجۇدقا كېلىدۇ. رەھبەر بولماقچى بولغانلار ئۆز ئىسىملىرىنى سايلام كومىتېتىغا تاپشۇرىدۇ. سايلام كومىتېتى بۇ ئىسىملارنى بېلەت ساندۇقىغا تاشلايدۇ.

ئۇلار ئىسمى بېلەت ساندۇقىغا چۈشكەندىن كېيىن دوستلىرىدىن، قوشنىلىرىدىن ئۆزىگە ئاۋاز بېرىشنى ئۆتۈنىدۇ. بەزىدە گېزىتلەردە، رادىئولاردا ئېلان بېرىدۇ. ئۇلار ئەستايىدىللىق بىلەن سايلىنىدىغان نامزاتقا ئۆزىنى تەۋسىيە قىلماقچى بولغانلىقىنىڭ سەۋەبىنى چۈشەندۈرىدۇ.

ئۇلار ئىسمى بېلەت ساندۇقىغا چۈشكەن باشقا نامزاتلار بىلەن مۇنازىرىلىشىدۇ. كىشىلەر ئۇلارنىڭ نۇتۇقىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئۆيىگە قايتىپ شۇ نامزاتنى قوللاش ياكى ئۇنىڭغا قارشى چىقىش توغرىسىدا ئەستايىدىل ئويلىشىدۇ. سايلام كۈنى يېتىپ كەلگەندە سايلامغا قاتنىشىدىغان نامزاتلارنىڭ كۆز قارىشى توغرۇلۇق تولۇق ئۇچۇرغا ئىگە بولىدۇ. بۇ ئارقىلىق ئۇلار ئۈنۈملۈك يوسۇندا ئاۋاز بېرىش ياكى ئۆزلىرى ئارزۇ قىلغان نامزاتنى سايلاش پۇرسىتىگە ئېرىشەلەيدۇ.

A Little Present(B) كۆڭۈل سوۋغىسى

Without you سەن بولمىساڭ

ناخشىدا: مارىيە كەرى

No I can't forget this evening
Or your face as you were leaving
But I guess that't just the way
The story goes

ئۇنتۇلمايمەن مۇشۇ كېچىنى،
ۋە چېھرىڭنى ماڭغان چاغدىكى.
دەل مۇشۇنداق بولارمۇ دەيمەن،
مۇھەببەتنىڭ چىن ھېكايىسى.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تورى

You always smile but in your eyes
Your sorrow shows
When I had you there
But then I let you go
And now it's only fair
That I should let you know
What you should know
I can't live
If living is without you
I can't live
Ican't give anymore
I can't live
If living is without you
Well I can't forget this evening
Or your face as you were leaving
But I guess that's just the way
The story goes
You always smile but in your eyes
Your sorrow shows
Yes it shows
(Repeat)

كەتمىسمۇ چىھرىڭدىن كۈلكە،
كۆزلىرىڭدە ھەسرەت سايىسى،
كۆزلىرىڭدە ھەسرەت سايىسى.
ئۇنتالمايمەن، ياق ئەتىنى ھەم،
ھەسرەت دىلنى ئەزگەن ۋاقىتتا.
بىر چاغلاردا ئىدىم يېنىڭدا،
بىراق كېتىپ قالدىڭ سەن قايتا.
ئەمدى ساڭا ئېيتىشىم كېرەك.
كۆڭلۈمدىكى پىنھان سىرىمنى.
ياشيالمايمەن،
سەن بولمىساڭ ياشيالمايمەن،
ئارتۇق بەدەل تۆلىيەلمەيمەن.
ياشيالمايمەن،
سەن بولمىساڭ ياشيالمايمەن،
ئۇنتۇلمايمەن مۇشۇ كېچىنى،
ۋە چىھرىڭنى ماڭغان چاغدىكى.
دەل مۇشۇنداق بولارمۇ دەيمەن،
مۇھەببەتنىڭ چىن ھېكايىسى.
كەتمىسمۇ چىھرىڭدىن كۈلكە،
كۆزلىرىڭدە ھەسرەت سايىسى؛
كۆزلىرىڭدە ھەسرەت سايىسى.
(قايتارما)

Exercises مەشق

1. دىئالوگ ئۆچۈن مەشق

«تەسەللىي بېرىش» دېگەن تېما ئاستىدا تۆۋەندىكى ئارقا كۆرۈنۈشنى دىئالوگ قىلىپ ئورۇنداڭلار:

1) كېسەل كارىۋىتىدىكى بىر بىمارغا تەسەللى بېرىش؛

ئىشلىتىش مۇمكىنچىلىكى بولغان سۆز ئىبارىلەر

don't worry, recover very soon, the all turn out to be good, take it easy

2) مۇھىم بىر ئىمتىھاندىن ئۆتەلمىگەن ئوقۇغۇچىغا تەسەللى بېرىش.

ئىشلىتىش مۇمكىنچىلىكى بولغان سۆز ئىبارىلەر.

it is nothing, try your best next time, study hard, don't be depressed

2. سۆزلۈك ئۆچۈن مەشق

1) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە قاپىيىداش سۆز تېپىپ مەنىسىنى دەپ بېرىڭلار:

① a. team b. ——— c. ———
② a. tent b. ———
③ a. edge b. ——— c. ———
④ a. smuggle b. ———
⑤ a. drown b. ——— c. ———

2) تۆۋەندىكىلەردىن ئىنگلىزچە ـ ئۇيغۇرچىغا ئورتاق سۆزلەرنى تېپىپ ئىنگلىزچىسىنى يېزىڭلار:

رومانتىك، رىم، روسىيە، شەيتان، ھېكايە، ساتىرا، سېكرىتار، سورت، تور

3) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە قارىمۇ قارشى سۆز تېپىپ بېرىڭلار:

① generous ———
② deep ———

4) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە بىر يىلتىزدىن چىققان سۆزلەرنى تېپىڭلار:

① a. rent ئىجارىگە بېرىلىدىغان .b ئىجارىسى ھەقسىز .c
② a. wave دولقۇن ئۇزۇنلۇقى .b بۇژغۇن .c
③ a. aware چۈشەنچە، تونۇش .b
④ a. dive غەۋۋاس .b
⑤ a. value قىممەتلىك .b قىممىتى يوق .c باھالىغۇچى .d
⑥ a. shallow كاللىسى ئاددىي .b
⑦ a. smuggle ئەتكەسچى .b

5) ئۆزۈڭلار تېلېۋىزوردىن ياقتۇرۇپ كۆرىدىغان ياكى ئويناشنى ياخشى كۆرىدىغان توپ تۈرلىرىنى ئىنگلىزچە دەپ بېرىڭلار. ھازىرغىچە ئىسمىنى ئاڭلىغان، لېكىن ئويناپ باقمىغان توپ تۈرلىرىدىن قايسىلىرىنى بىلىسىلەر؟

6) تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئامېرىكا، ئەنگلىيە تەلەپپۇزى بويىچە پەرقلىق تەلەپپۇز قىلىڭلار:

box, want, quality, what, craft, half, dance, ask, pass, demand, plant

3. تېكىست ئۈچۈن مەشق

1) تېكىستنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسەن تۆۋەندىكى سوئاللارغا ئىنگلىزچە جاۋاب بېرىڭلار:

① What happened to Sandra?

② Why was sandra angry with her father?

③ Why was Mr. Gordon pleased with his daughter?

2) تېكىستتە be پېئىلىنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى was كۆپ يەردە ئىشلىتىلگەن. كېلىش ئورنىنى دەپ بېرىڭلار ۋە ئارقىسىدىن قانداق سۆز تۈركۈمى كەلگەنلىكىگە دىققەت قىلىڭلار.

4. گرامماتىكا ۋە تەرجىمە ئۈچۈن مەشق

1) تۆۋەندىكى باغلىغۇچىلارغا ماس كېلىدىغان سۆزلەرنى تېپىڭلار ۋە ھەر بىرىگە بىردىن ئىنگلىزچە جۈملە تۈزۈڭلار:

① because ② but ③ or ④ and ⑤ not only ··· but also ⑥ both ··· and ···

2) تۆۋەندىكى ئۈندەش سۆز ئىشلىتىلگەن جۈملىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار:

① پاھ، نېمىدېگەن چىرايلىق يەر بۇ!

② توۋا، ئۇنى قانداق قىلدىڭىز؟

③ ۋايجان، پۇتۇم قايرىلىپ كەتتى. (strain)

④ ھىم، سىز بىزنىڭ كاتىپنى ئىزدەيدىكەنسىز دە؟!

5. يېزىقچىلىق مەشقى (جۈملە رەتلەش)

① I'm not only, but also, studying, English, French

② both, and, John, Jack, came into, the room

③ Do, you, or coffee, tea, want?

④ He, me, looked at, hadn't seen, before, as if, seen, me, he

Listening Gomprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش

تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇغاندىن كېيىن توغرا جاۋابنى تاللاڭلار:

1) woman: I'm going to the library.
   Man: You can get off at the next stop. I'ts on victory Road.
   Question: Where's the library?
   A. It takes you three minutes.
   B. It's on Victory Road.
   C. It's the last stop.
   D. You can take the bus.
2) Woman: 55 Dollars? This shirt is too expensive. What about 45 dollars?
   Man: Ok. You can take it.
   Question: How much does the man pay for the shirt?
   A. 45 dollars B. 5 dollars C. 4 dollars D. 55 dollars.

Reminds and Adages

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشنىڭ قانۇنىيىتى بارمۇ؟

ئىنگلىز تىلىنى ياخشى ئۆگىنىش جەريانىنى مېنىڭچە تۆۋەندىكى تەرتىپ ئارقىلىق ئىپادىلەش مۇمكىن.

«ئىلھام + قىزىقىش ← ئىرادە ← چىدام ← ئۇنۇم»

دەرسخانىدا ئوقۇتقۇچىنىڭ ئۆگەتكەنلىرىنى ياخشى ئۆگىنىش بىلەنلا قالماي، رادىئولاردىن ئىنگلىزچە پروگراممىلارنى ئاڭلاش، قوشۇمچە ماتېرىياللارنى كۆرۈش ۋە سەۋىيىسى يۇقىرىلار بىلەن ئېغىزچە - يېزىقچە ئالاقە ئېلىپ بېرىش كېرەك.

يەنە ئامېرىكىلىقلارنىڭ، ئەنگلىيىلىكلەرنىڭ تەلەپپۇزىنى،

ئىنتوناتسىيىسىنى تەقلىد قىلىش كېرەك. مۇھىم نۇقتىسىنى تەلەپپۇزنىڭ توغرا، ئېنىق چىقىشىغا قارىتىش كېرەك، ھەر قانداق بىر ئىشنى قىلغاندا ئۇنىڭ قانۇنىيىتىنى ئىگىلەشكە تىرىشىش كېرەك. تىل ئۆگىنىشمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش ئىش.

> He who neglects today will be neglected by tomorrow.
> بۈگۈننى ئۇنتۇغان ئادەم ئەتە تەرىپىدىن ئۇنتۇلىدۇ.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

1. Lift لىفت

An American visiting England walked into a hotel lobby and pushed a button for elevator service. "The lift will be down presently," said a nearby clerk.

"The lift?"said the American. "Oh, you mean the elevator."

"No,I mean the lift," replied the Englishman, annoyed by the American's arrogance.

"I think I should know what it's called," said the American, "AFfter all, elevators were invented in the United States. "

"Perhaps," retorted the Englishman. "But the language was invened here. "

2. **Other Expressions about Consolation**

تەسەللىي بېرىشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

1) I'm sure you'll do better this time.

2) Don't give up!

3) Never mind, there's nothing to worry about.

4) Don't worry about it!

Unit 11 ئون بىرىنچى دەرس
Summary ئاساسىي مەزمۇنى
Dialogue دىئالوگ
Theme: permission

ئىجازەت بېرىش

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك ① Do you mind if I....

جۇملە شەكىللىرى ② May I....

③ Would you object if I...

④ I'd rather...

Text تېكىست
Wealth, Success and Love

بايلىق، مۇۋەپپەقىيەت ۋە مۇھەببەت

تېكىستتىكى يېڭى سۆزلەر ۋە ئىبارىلەر

Word Garden (A) سۆز گۈلزارى

① قاپىيىلىك سۆزلەر؛ ② ئورتاق سۆزلەر؛ ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر؛ ④ مەنىداش سۆزلەر؛ ⑤ يىلتىزداش سۆزلەر؛ ⑥ تور سۆزلەر؛ ⑦ ئامېرىكا، ئەنگلىيە تەلەپپۇزىدا پەرقلىنىدىغان سۆزلەر.

Word Gardn (B) سۆز گۈلزارى

① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش؛ ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى؛ ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر.

A Little Present (A) كۆڭۈل سوۋغىسى
Hisam's Joke ھىسام چاقچاقلىرىدىن

Word Building سۆز ياساش قائىدىسى

Grammar گراماتىكا

تىركەلمە (ئالدى قوشۇلغۇچى)

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش

The Church in America

ئامېرىكىدىكى چېركاۋلار

A Little Present (B) كۆڭۈل سوۋغىسى

The Top English Songs

Yesterday

تۈنۈگۈن (ئىنگلىزچە ناخشا)

Exercises مەشق

1. دىئالوگ ئۆچۈن مەشق؛ 2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشق؛ 3. تېكىست ئۈچۈن مەشق؛ 4. گراماتىكا ئۈچۈن مەشق؛ 5. يېزىقچىلىق مەشقى

Listening Comprehensiopn ئاڭلاپ چۈشىنىش

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

1. Three Wishes ئۈچ خىل ئارزۇ

2. Other Expressions about Permission

ئىجازەت بېرىشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

ئون بىرىنچى دەرس Unit 11

دىئالوگ Dialogue

ئىجازەت بېرىش Permission

مەلۇم نەرسىنى ئېلىشقا ئىجازەت سورىغاندا

A: Do you mind if I buy a bike?

B: I can't see any objection. Please do.

A: May I go to shopping today?

B: No, I'm afraid not.

مەلۇم ئىشنى قىلىشقا ئىجازەت سورىغاندا

A: May I take a few day's off?

B: Please do.

A: Then you have to do the work all by yourself.

B: That's all right.

قارشى تەرەپنىڭ ماقۇللۇقىنى ئالغاندا

A: Do you mind if I change the channel.

B: No, not at all. The program is so boring.

A: What do you prefer , TV series or TV serials?

B: It all depends.

ئىجازەت بەرگەندە

A: Can I use your bike, Jim.

B: Fell free.

A: Thank you. Then I don't have to suffer in the crowded buses.

B: That's why I cycle to work everyday.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئىجازەت بەرمىگەندە

A: Can I possibly have the book for a moment?
B: I'm afraid not, I'll use it soon. You might ask Jim.
A: Ok, Hope I'm in luck there.

Notes

1) see objection *phr.* قارشى چىقماق
2) go to shopping *phr.* نەرسە ـ كېرەك ئالغىلى چىقماق
3) take a few day's off
بىر قانچە كۈنلۈك رۇخسەت سورىماق
4) channel ['tʃænl] *n.* قانال
5) TV series تېلېۋىزىيە يۈرۈشلۈك پروگراممىلىرى
6) TV serials تېلېۋىزىيە تىياتىرى
7) it all depends ئەھۋالغا قارىماق
8) feel free *phr.* مەيلى، …مىلىۋېرىڭ
9) crowded bus قىستاڭ ئاپتوبۇس
10) cycle to work ئىشقا ۋېلسىپىتلىك بارماق
11) possibly ['pɔsəbli] *adv.* مۇمكىن
12) Hope I'm in luck there.
ئاشۇ يەرگە بارالىسام بولاتتى

Text تېكىست

Wealth, success and Love
بايلىق، مۇۋەپپەقىيەت ۋە مۇھەببەت

A woman saw three old men sitting in her front yard. She said, "I don't think I know you, but you must be hungry. Please come in and have something to eat."

"We do not go into a house together." they replied.

"Why is that?" she wanted to know.

One of the old men explained: "His name is Wealth, this is Success, and I am Love." Then he added, "Now go in and discuss with your husband which one of us you want in your home."

Then the woman went in and told her husband what was said. Her husband said, "Let's invite Wealth. Let him come and fill our home with wealth!" His wife disagreed, "My dear, why don't we invite Success?" Then the daughter made a suggestion: "Would it be better to invite Love? Our home will then be filled with love!" "Let's take our daughter's advice." said the father.

So the woman went out and asked, "Which one of you is Love? Please come in and be our guest." Love got up and started walking toward the house. The other two also got up and followed him. Surprised, the lady asked Wealth and Success: "I only invited Love. Why are you coming in?"

The old men replied together: "If you had invited Wealth or Success, the other two of us would have stayed out, but since you invited Love, wherever HE goes, we go with him. Wherever there is Love, there is also Wealth and Success!"

New words and Expressions

تېكىستتىكى يېڭى سۆزلەر ۋە ئىبارىلەر

1) wealth [welθ] *n*. بايلىق
2) front yard ئالدى هويلا، ئالدى قورو
3) reply [ri'plai] *v*. جاۋاب بەرمەك
4) success [sək'ses] *n*. مۇۋەپپەقىيەت

5) discuss [dis'kʌs] *v*. مۇلاھىزە قىلماق

6) fill ··· with ··· نى ··· بىلەن تولدۇرماق

7) would it be better to ···غا مۇۋاپىقراق بولارمىكىن

Notes

1) must be «··· بولۇشى كېرەك، ··· غان بولۇشى مۇمكىن» دېگەن مەنىنى بېرىدۇ.

You must be clever. چېچەن بولۇڭ!

Judging from your face, you must be very tired

چىرايىڭىزدىن قارىغاندا قاتتىق ھېرىپ كەتكەندەك قىلىسىز.

2) told what was said «بولۇنغان گەپلەرنى ئېيتماق» دېگەن مەنىدە. پۈتكۈل جۈملە تولدۇرغۇچى پېقىندى جۈملە بولىدۇ. what ، that قاتارلىق سۆزلەر تولدۇرغۇچى پېقىندى جۈملىنى باشلاپ كېلەلەيدۇ.

3) wherever بىرىككەن سۆز بولۇپ where بىلەن ever نىڭ بىرىكىشىدىن تۈزۈلگەن، «قەيەردە بولسا، قەيەردە بولۇشىدىن قەتئىينەزەر» دېگەن مەنىنى بېرىدۇ. بۇنداق شەكىلدە بىرىككەن سۆزلەردىن يەنە تۆۋەندىكىلەر بار.

whatever = no matter what نېمە بولۇشىدىن قەتئىينەزەر

whichever= no mattier which قايسىسى بولۇشىدىن قەتئىينەزەر

whenever= no matter when قاچان بولۇشىدىن قەتئىينەزەر

however=no matter how قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر

whoever= no matter who كىم بولۇشىدىن قەتئىينەزەر

Word Garden (A) سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

1) saw [sɔ:] *v*.(see نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى) كۆردى

raw [rɔ:] *n*, *adj*. خام گۆش، خام

law [lɔ:] *n*. قانۇن، قانۇنشۇناسلىق
paw [pɔ:] *n*. چاڭگال (قولىنىڭ)
caw [kɔ:] *v*. قاقىلدىماق (قاغىنىڭ سايرىشى)
2) yard [yɑ:d] *n*.
① ھويلا، قورۇ ② يارد (ئۆلچەم بىرلىكى)
ward [wɔ:d] *n. v* ① بالنسبت، زىندان ② قوغدىماق
guard [gɑ:d] *n. v* مۇھاپىزەتچى
3) reply [ri'plai] *v. n* جاۋاب بەرمەك، جاۋاب
supply [sə'plɑi] *v*. تەمىنلىمەك
apply [ə'plɑi] *v*. قوللانماق، ئىشلەتمەك
4) wealth [welθ] *n*. بايلىق
health[helθ] *n*. سالامەتلىك
5) succes [sək'ses] *n* مۇۋەپپەقىيەت
access ['ækses] *n*. يېقىنلىشىش، ئۆدۈل يول

2. ئورتاق سۆزلەر

1) Spain[spein] *adj. n.* ئىسپانىيە
2) Spanish ['spæniʃ] *n*. ئىسپان تىلى
3) studio['stju:diəu] *n*. ستۇدىيە، رەسىمخانا
4) Swiss [swis] *n*. شىۋىتسارىيىلىكلەر
5) symbol ['simbəl] *n*. سىمۋول
6) symphony ['simfəni] *n*. سىمفونىيە
7) synonym ['sinonim] *n*. سىنونىم (مەنىداش)
8) system ['sistim] *n*. سىستېما، تۈزۈم

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1) objection ↔ agreement
ماقۇللۇق ↔ قارشىلىق
2) permit ↔ forbid
چەكلىمەك ↔ ئىجازەت بەرمەك

ئۇيغۇر كىتاب تورى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

3) possible ↔ impossible
مۇمكىن ئەمەس ↔ مۇمكىن
4) sucess ↔ failure['feiljə]
مەغلۇبىيەت ↔ مۇۋەپپەقىيەت
5) fill ↔ empty
بىكارلىماق ↔ تولدۇرماق
together ↔ apart
ئايرىلىپ ↔ بىرلىكتە

4. مەنداش سۆزلەر

1) permit ، allow (رۇخسەت بەرمەك، ئىجازەت بەرمەك)
2) possible ، probable (مۇمكىن)
3) hope ، wish ، desire ، expect (ئۈمىد، ئارزۇ، ئۈمىد قىلماق)

5. يىلتىزداش سۆزلەر

1) permit *n. v.* ئىجازەت، ئىجازەت بەرمەك
permission [pə'mʃən] *n.* ئىجازەت
permissive[pə'misiv] *adj.* ئىجازەت بېرىلگەن
permissible [pə'misibl] *adj.* رۇخسەت قىلغىلى بولىدىغان
2) object[əbdʒekt] *v.* قارشى تۇرماق
objection [əb'dʒekʃən] *n.* قارشىلىق
objectionable[əb'dʒekʃnəbl] *adj* قارشىلىق قوزغايدىغان
3) sucess *n.* مۇۋەپپەقىيەت
successful [sək'sesful] *adj.* مۇۋەپپەقىيەت قازانغان
successfully [s'k'sesfuli] *adv.* مۇۋەپپەقىيەتلىك ھالدا
succeed at (in) ... دە مۇۋەپپەقىيەت قازانماق
4) wealth[welθ] *n.* بايلىق
wealthy ['welθi] *adj.* باي

5) discuss *v*. مۇلاھىزە قىلماق
discussant [dis'kʌsibl] *n*. مۇھاكىمىگە قاتناشقۇچى
discussible [dis'kʌsibl] *adj*.
مۇھاكىمە قىلىشقا بولىدىغان
discussion [dis'kʌʃən] *n*. مۇلاھىزە، مۇھاكىمە
6) possible ['pɔsəbl] *adj*. مۇمكىن، مۇمكىن بولىدىغان
impossible [im'pɔsəbl] *adj*. مۇمكىن بولمايدىغان
possibility [im'posəbiliti] *n*. مۇمكىنچىلىك

6. تۈر سۆزلەر

(مۇھەببەت، نىكاھقا مۇناسىۋەتلىك سۆزلەر)

1) bride [braid] *n*. كېلىن، تويى بولغان قىز
2) bridegroom ['braidgrum] *n*. تويى بولغان يىگىت
3) couple ['kʌpl] *n*. بىر جۈپ، ئەر ـ خوتۇن
4) court/woo [kɔ:t] *v*. مۇھەببەت ئىزھار قىلماق
5) date [deit] *n. v* ئۇچراشماق
6) divorce [di'vɔ:s] *v*, *n*. نىكاھتىن ئاجراشماق
7) engage *v*. چاي ئىچۈرمەك
8) engagement *ring* تويلۇق ئۈزۈكى
9) fall in love with sb. … نى ياخشى كۆرۈپ قالماق
10) female ئايال، ئايال تەرەپ
11) fiancei تېگىدىغان لايىقى، بولغۇسى ئېرى
12) fiancee ئالىدىغان ئايالى، بولغۇسى ئايالى
13) go-between ئەلچى
14) hen-pecked ئايالىدىن قورقىدىغان، (سايىم نوچى)
15) hold a wedding توي مۇراسىمى ئۆتكۈزمەك
16) housewife ئائىلە ئايالى
17) love letter سۆيگۈ خېتى
18) virgin قىزلىق، پاكلىق

www.uyghurkitap.com

19) pregnant — هامىلدارلىق
20) be true to the wife — ئايالىغا سادىق بولماق
21) single ['siŋgl] — بويتاق
22) separated ['sepəritid] — ئايرىلىپ تۇرماق
23) spinster ['spinstə] — قېرى قىز
24) spouse [spaus] — ھەمراھ، جۈپ
25) widow['widəu] — تۇل خوتۇن
26) widower ['widəuə] — تۇل ئەر
27) be in love with — ...بىلەن مۇھەببەتلەشمەك

7. ئامېرىكا، ئەنگلىيە تەلەپپۇزىدا پەرقلىنىدىغان سۆزلەر

سۆز	مەنىسى	ئامېرىكا تەلەپپۇزى	ئەنگلىيە تەلەپپۇزى
1) branch	ياپراق	[brænt∫]	[brɑ:nt∫]
clasp	چىڭ تۇتماق	[klæsp]	[klɑ:sp]
rather	خېلى	['ræðə]	['rɑ:ðə]
photograph	سۈرەت	['fɑutəgræf]	['fautəgrɑ:f]
2) hury	ئالدىرىماق	['hə:ri]	['hɑri]
corage	جاسارەت	['kə:ridʒ]	['kʌridʒ]
worry	ئەنسىرەش	['wə:ri]	['wʌri]
3) hero	قەھرىمان	[hi:rəu]	['hiərəu]
zero	نۆل	['ziərəu]	['zi:rəu]
4) far	يىراق	[fɑ:r]	['fɑ:]
turn	بۇرۇلماق	[tə:rn]	[tə:n]
bear	چىدىماق	[bεə]	[bεər]

Word Garden (B) سۆز گۈلزارى

1. مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش

1) permit بىلەن allow نىڭ پەرقى

permit دېگەن سۆز allow غا قارىغاندا رەسمىي سورۇندا بەكرەك ئىشلىتىلىدۇ. بۇ ھەر ئىككى سۆزدىن كېيىن پېئىلنىڭ ئېنىقسىز شەكلى (to do) ياكى ھەرىكەتنام (doing) كەلسە بولىدۇ. بۇ ئىككى سۆزنىڭ مەنىسى ئاساسىي جەھەتتىن ئوخشايدۇ. مەسىلەن:

We don't allow / permit people to smoke in the lecture ha

بىز كىشىلەرنىڭ لېكسىيە زالىدا تاماكا چېكىشىگە رۇخسەت قىلمايمىز.

يۇقىرىدا جۈملە «allow / permit smoking in» دېگەن شەكىلدە كەلسىمۇ بولىدۇ.

يۇقىرىقى جۈملىنى مەجھۇل دەرىجىدە ئىپادىلىمەكچى بولغاندا، ئادەم ئىسمى ياكى ھەرىكەتنام ئىگە بولسا بولىدۇ. مەسىلەن:

People are not allowed /permitted to smoke in the lecture hall.

Smoking is not allowed / permitted in the lecture hall.

2) possible بىلەن probable (مۇمكىن) نىڭ پەرقى

possible ئوبيېكتىپ جەھەتتىكى يۈز بېرىش ئېھتىماللىقىنى كۆرسەتسە، probable سۇبيېكتىپ جەھەتتە ئاساسى بار قىياسنى ئىپادىلەيدۇ. تۆۋەندىكى توغرا ـ خاتا جۈملە ئارقىلىق بۇ ئىككى سۆزنىڭ پەرقىنى كۆرۈۋېلىش مۇمكىن:

It is probable for him to do the job in a week(خاتا)

It is possible for him to do the job in a week. (توغرا)

3) hope ، wish ، desirse ، expect (ئارزۇ قىلماق) نىڭ پەرقى

hope كۆپىنچە ئىشقا ئېشىش مۇمكىنچىلىكى بولغان ئارزۇنى ئىپادىلەيدۇ.

Let's hope you'll soon recover

پات ئارىدا ئەسلىگە كېلىشىڭىزگە تىلەكداشمىز.

wish شەرت رايى ئىشلىتىلگەن تولدۇرغۇچى بېقىندى جۈملىدە

www.uyghurkitap.com

ئىشلىتىلىدۇ. كۆپىنچە ئىشقا ئېشىش مۇمكىنچىلىكى ئازراق بولغان ئارزۇنى ئىپادىلەيدۇ.

I wish I were young again.

قايتىدىن ياشىرىپ قالغان بولسام دەيمەن.

I wish to visit Beijing.

بېيجىڭغا بارغۇم بار.

desire قىزغىن ئارزۇنى ئىپادىلەيدۇ.

All men desire peace.

ھەممە ئادەم تىنچلىققا ئىنتىزار.

expect كەلگۈسىدىكى ياخشى، يامان ئەھۋالغا قارىتا قىياس، مۆلچەرنى ئىپادىلەيدۇ.

I expect that the storm will break in the next half hour.

پەمىمچە، يېرىم سائەتلەردىن كېيىن جۇدۇن بولىدۇ.

2. كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى

(also , together , out)

1) out نىڭ ئىشلىتىلىشى

① رەۋىش بولۇپ مەلۇم جايدا ئەمەس ئىكەنلىكىنى، ھەرىكەتنىڭ سىرتقا يۆزلەنگەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

When you go <u>out</u> , please close the door.

سىرتقا چىققان ۋاقتىڭىزدا ئىشىكنى ئېتىۋېتىڭ.

She opend the box and took <u>out</u> a gun.

ئۇ ساندۇقنى ئېچىپ بىر تاپانچىنى قولىغا ئالدى.

② ئۆيدە، ئىشلەيدىغان جايدا يوق ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

I phoned Steve, but he was out.

مەن ستېۋغا تېلېفون بەردىم، لېكىن ئۇ ئۆيدە يوق ئىكەن.

③ ئوخشىمىغان كونتېكستتا كېلىپ «چىقماق، ئۆچمەك» دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

The fire went out. ئوت ئۆچتى.

Look! the sun is out! قاراڭ! قۇياش چىقتى.

2) together نىڭ ئىشلىتىلىشى

① رەۋىش بولۇپ «بىرلىكتە، بىللە» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

They live together. ئۇلار بىللە تۇرىدۇ.

John and Lisa usually walk home together.

جون بىلەن لىسا ئادەتتە ئۆيگە پىيادە قايتىدۇ.

② مەلۇم سان ياكى نەرسىنى بىرىكتۈرۈشنى كۆرسىتىدۇ.

Mix the eggs and sugar together.

تۇخۇم بىلەن شېكەرنى ئارىلاشتۇرۇۋېتىڭ.

3) also نىڭ ئىشلىتىلىشى

① رەۋىش بولۇپ «... مۇ، ئوخشاشلا» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

I can also speak English after a fashion.

مەنمۇ ئىنگلىزچىنى يامىداپ يۇرۇپ ئاز ـ تولا سۆزلىيەلەيمەن.

② خاتا چۈشەنچە ياكى ئىختىلاپ كۆرۈلمەسلىكى ئۈچۈن، ياخشىسى also نى ئۆزى ئېنىقلىغان سۆز ياكى سۆز بىرىكمىسىگە يېقىن قويۇش كېرەك. مەسىلەن:

I have also read that novel.

ئۇ كىتابنى مەنمۇ كۆرگەن.

I have read that novel also.

مەنمۇ ئۇ كىتابنى كۆرگەن.

3. دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

1) keep away ...دىن نېرى تۇرماق

Keep away from the bank!

قىرغاقتىن نېرى تۇرۇڭلار!

2) find fault with —— criticize

تەنقىدلىمەك، قۇسۇر ئىزدىمەك

It's very easy to find fault with the work of others, but more difficult to accept criticism of one's own work.

باشقىلارنىڭ خىزمىتىدىن قۇسۇر تاپماق ئاسان، لېكىن ئۆزىنىڭ خىزمىتىگە بېرىلگەن تەنقىدنى قوبۇل قىلىش تەس.

I can't care whether we go to the reception or not. I'ts up to you.

كۈتۈۋېلىش يىغىنىغا بارسام ـ بارمىسام بەربىر، سىز بېكىتىڭ.

4) look into ——investigate, examine carefully
ئەستايىدىل تەكشۈرمەك

The police are looking into the matter of the stolen computers.

ساقچى كومپيۇتېر ئوغرىلاش دېلوسىغا ئەستايىدىل قاراپ چىقىۋاتىدۇ.

5) get through ——finish, complete ئاخىرلاشتۇرماق

I didn't get trough studying last night until almost eveen oclock.

تۈنۈگۈن ئاخشام مەن دەرسىمنى 11 بولغاندىلا تەكرارلاپ تۈگەتتىم.

6) from now on هازىردىن باشلاپ

I'm sorry that I dropped by at a bad time. From now on I'll call you first.

بىئەپ چاغدا كېلىپ قاپتىمەن، كەچۈرۈڭ. بۇنىڭدىن كېيىن ئاۋۋال تېلېفون بېرىۋېتىپ كېلىمەن.

7) up to date ——modern, current, timely
زامانىۋى، يېڭىچە

This company brought it's aging equipment up to date.

بۇ شىركەت كونىرىغان ئۈسكۈنىلىرىنى يېڭىلىدى.

8) out of date ——not moderm, not current
ۋاقتى ئۆتكەن، كونا

I don't know why Gene likes to wear out-of-date clothing.

مەن جېننىڭ نېمە ئۈچۈن كونا كىيىملەرنى كىيىشنى ياخشى

كۆرىدىغانلىقىنى بىلمەيمەن.

9) catch fire ئوت كەتمەك

Don't stand too close to the gas stove. Your clothes may catch fire.

گاز ئوچىقىغا بەك يېقىن تۇرماڭ، كىيىمىڭىزگە ئوت تۇتىشىپ كېتىدۇ.

10) make good ——succeed مۇۋەپپەقىيەت قازانماق

Jack has always made good in everything that she has done.

جېك قىلغانلىكى ئىشىدا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىپ كەلدى.

11) as for ——regarding, concerning

توغرىسىدا، ... غا كەلسەك

As for the money, we have to borrow some more from the bank.

پۇلغا كەلسەك، بىز بانكىدىن ئازراق ئۆتنە ئالمىساق بولمايدۇ.

12) feel sorry for ——pity ھېسداشلىق قىلماق

Don't you feel sorry for someone who has to work the night shift?

ئەجەبا سىز كېچىلىك سېمىنا ئىشلەيدىغان ئاشۇ كىشىلەرگە ھېسداشلىق قىلمامسىز؟

A Little Present (A) كۆڭۈل سوۋغىسى

Hisam's Joke ھېسام چاقچاقلىرىدىن

We Know **بىلىمىز**

In a party, Hisam mentioned some one:

"He came out to be very proud. Well, we know him, we know."

At this time that man suddenly came

ھېسام بىر سورۇندا مەلۇم كىشىنىڭ گېپىنى قىپتۇ:

— ئۇ ئادشىمىز تازا پوچى نېمە بولۇپ كېتىپتۇ جۇمۇگلار، بىـــزچۇ، بىلىمىز، ئۇنى، بىلىمىز...

www.uyghurkitap.com

into the room and asked indignantly:	دەل شۇ چاغدا ھېلىقى كىشى تۇيۇقسىزلا ئۆيگە كىرىپ كەپتۇ ۋە غەزەپ بىلەن سوراپتۇ:
"What do you know, then?"	— خوش، نېمىنى بىلىسىز؟
Hisam answered without stammer:	ھېسام دۇدۇقلىمايلا جاۋاب بېرىپتۇ.
"We know that you came late!"	— يا ئەمدى، سەل كېچىكىپ بولسىمۇ كەلگىنىڭىزنى بىلىمىز — دە!

سۆز ياساش قائىدىسى Word Building
(كۆپ ئۇچرايدىغان ئالدى قوشۇمچىلار)

1) ante —	ئالدى، ئالدى تەرەپتە
anteroom	ئالدى ئۆي، قوبۇلخانا
antetype	ئەسلى پروتوتىپى
anterior	ئاۋۋالقى، بۇرۇنقى
2) auto	ئۆزلۈكىدىن، ئۆزى
autobiography	تەرجىمىھال
autoalarm	ئاپتوماتىك سىگنال بېرىش ئەسۋابى
auto criticism	ئۆز ـ ئۆزىنى تەنقىد
3) be-	بارلىق، تولۇق، ··· نى كۈچەيتىش

beset قورشاپ ھۇجۇم قىلماق =be+set

belittle كۆزگە ئىلماسلىق =be + little

4) bene(beni-)	ياخشى، ئوبدان
benefit	پايدا، مەنپەت
benefaction	خەير ـ ساخاۋەت.
5) bi-	قوش، ئىككى
bicycle	ۋېلسىپىت (قوش چاقلىق)
biform	قۇش شەكىللىك
6) by -	قوشۇمچە، مۇئاۋىن، ياندىكى
by -line	قوشۇمچە كەسىپ
byname	باشقا ئىسمى

bylaw	تەپسىلىي قائىدە، قوشۇمچە قائىدە
byeffect	ئەكس تەسىرى
7) contra-	قارشى
contrapositon	سېلىشتۇرما
contradict	··· بىلەن زىددىيەتلەشمەك
8) ① de—	يوقاتماق، يوقالماق
decolour	رەڭگى ئۆڭمەك
decode	شىفىرنى يەشمەك، كودنى يەشمەك
②de-	تۆۋەنلىمەك، چۈشمەك
degrade	تۆۋەنلىمەك، چۈشمەك
descend	تۆۋەنلىمەك، چۈشمەك
9) demi-	يېرىم
demievil	يېرىم ئالۋاستى، ئادەمسىمان ئالۋاستى
demigod	يېرىم خۇدا

گراماتىكا Grammar

تىركەلمە (ئالدى قوشۇلغۇچى)

ئۆزىنىڭ كەينىدىكى ئىسىم، ئالماش، ئىبارە، بېقىندى جۈملە قاتارلىقلار بىلەن جۈملىنىڭ باشقا بۆلەكلىرى ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى ئىپادىلەيدىغان سۆز تۈركۈمى تىركەلمە (ئالدى قوشۇلغۇچى) دەپ ئاتىلىدۇ. ئۇ ياردەمچى سۆزگە تەۋە بولۇپ جۈملىدە كۈچلۈك ئوقۇلمايدۇ، مۇستەقىل جۈملە بۆلىكى بولالمايدۇ. تىركەلمە ياسىلىشىغا ئاساسەن تۆۋەندىكىدەك تۈرلەرگە بۆلۈنىدۇ.

① ئاددىي تىركەلمە in، on، from، at قاتارلىقلار؛

② ياسالما تىركەلمە: into (نىڭ ئىچىگە)، onto (···نىڭ ئۈستىگە)، ithinw (··· نىڭ ئىچىدە)، without (··· بولمىسا)؛

③ قوش تىركەلمە: from behind (···نىڭ ئارقىدىن)، from under (···نىڭ ئاستىدىن)؛

④ ئىبارىلىك تىركەلمە: because of (···لىقى تۈپەيلىدىن)، owing to (···لىقى سەۋەبىدىن)، according to (···غا ئاساسەن)

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى

in front of	··· نىڭ ئالدىدا
by means of	··· نى ۋاستە قىلىپ
up to	··· غانغا قەدەر، ···غىچە
except for	··· دىن باشقا
in stead of	··· نىڭ ئورنىغا
in spite of	··· بولسىمۇ
on behalf of	··· غا ۋاكالىتەن

تىركەلمىلەر مەنىسىگە ئاساسەن يەنە بىر قانچە تۈرلەرگە بۆلۈنىدۇ. دائىم ئۇچرايدىغانلىرىدىن تۆۋەندىكىلەر بار:

① ۋاقىتنى بىلدۈرىدىغان تىركەلمىلەر: at، after، before، by during (··· غىچە)، during (··· غان ۋاقىتتا)، for (··· دىن بۇيان)، in (···ئىچىدە)، since (··· مدىن بېرى)، uill، until (···غانغا قەدەر)

② ئورۇننى بىلدۈرىدىغان تىركەلمىلەر: above، below، around، against، about، along، amid، among، between، beside، behind، beyond، by، near، beneath، next، outside، inside، towards، throuth، within

③ سەۋەبنى بىلدۈرىدىغان تىركەلمىلەر: because of، due to، owing to، in view of

Culture study مەدەنىيەت ئۆگىنىش

The Church in America ئامېرىكىدىكى چېركاۋلار

The church in America is not only a place of worship but also a place to meet people and make new fiends.

Every community has poor people, It is the church that provides food and clothing for them. This is called community support. When

ئامېرىكىدا چېركاۋ خۇداغا سىغىنىدىغان جاي بولۇپلا قالماستىن، بەلكى كىشىلەر ئۆزئارا كۆرۈشىدىغان، يېڭى دوست تېپىشىدىغان جايدۇر.

ھەر قانداق جەمئىيەتتە نامراتلار بولىدۇ. ئۇلارنى يېمەكلىك ۋە كىيىم - كېچەك بىلەن تەمىنلەيدىغان جاي دەل چېركاۋدۇر.

floods, hurricanes, and earthquakes affect some country in the world, it is the church that sends food and clothing to those who have suffered.

Church people care for everyone in the local community and throughout the world. The Bible teaching to love everyone has caused many people to help others. To think of another person's need allows each person the chance to be a good citizen through helping others.

بۇ ئىجتىمائىي تەشكىلاتلارنىڭ قىلغان ياردىمى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. كەلكۈن، جۇدۇن - چاپقۇن، يەر تەۋرەش ئاپىتىگە ئۇچرىغان دۆلەتلەرنىڭ زىيانغا ئۇچرىغان كىشىلەرگە يېمەكلىك ۋە كىيىم - كېچەك يەتكۈزۈپ بېرىدىغان ئورۇن دەل چېركاۋلاردۇر.

چېركاۋدىكىلەر شۇ يەرلىك جايدىكى ۋە دۇنيانىڭ ھەر قانداق يېرىدىكى ھەر بىر كىشىگە كۆڭۈل بۆلىدۇ. كىشىلەرنى مۇھەببەتكە چاقىرىدىغان ئىنجىلنىڭ تەسىرىدە نۇرغۇن كىشىلەر بىر - بىرىگە ياردەم قىلىدىغان بولۇشقان. باشقىلارنىڭ ھاجىتىدىن چىقىشنى ئويلاش ھەر بىر كىشىنى باشقىلارغا ياردەم بېرىدىغان ياخشى پۇقرا بولۇشقا ئۈندەيدۇ.

A Little Present (B) كۆڭۈل سوۋغىسى

The Top English Songs

yesteraday

تۈنۈگۈن (ئىنگلىزچە ناخشا)

Yesterday all my troubles seemed so far away.
Now it looks as though they're here to stay.
Oh, I believe in yesterday.
Suddenly, I'm not half the man I used to be.
There's a shadow hanging over me.
Oh, yesterday came suddenly.
Why she had to go, I don't know,
She wouldn't say.
I said something wrong,
Now I long for yesteradу.
Yesterday love was such and easy game to play.
Now I need a place to hide away.
Oh, I believe in yeserday.
Suddenly, I'm not half the man I used to be.
There's a shadow hangning over me.
Oh, yesterday came suddenly.
Why she had to go, I don't know.
She wouldn't say.

ھەسرەتلىرىم يوقالغاندەك قىلغان تۈنۈگۈن،
ئەمدى يەنە قىيىنماقتا ئۇ مېنى بۈگۈن.
تۈنۈگۈنگە ئىشىنەتتىم ئېھ، مەن شۇنچىلا،
بۇرۇنقى مەن ئەمەس، بوپ قالدىمغۇ يوچۇن.
پەقەت ئەگىپ كېتەلمەيدۇ مېنى بىر سايە،
ئېغ، تۈنۈگۈن كېلىپ قالدى شۇنچە تۇيۇقسىز.
چۈشەنمىدىم، كېتىپ قالار جانان نە ئۈچۈن،
كېتىپ قالار نىچۈن زادى گەپ قىلماي ئۈنسىز.
خاتا سۆزلەپ قالغاندىمەن بىلمەي ئېھتىمال،
مانا ئەمدى سېغىندۇردى تۈنۈگۈن ئەجەپ.
تۈنۈگۈنلا تاتلىق قىلغان مۇھەببەت دىلنى،

www.uyghurkitap.com

I said something wrong.
Yesterday love was such an easy game to play.
Now I need a place to hide away.
Oh, I believe in yesterday.

يوشۇرۇنۇشقا ئەمدى بىر جاي يۇرىمەن ئىزدەپ.
(قايتۇرما)

Exercises مەشىق

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشىق

«ئىجازەت بېرىش» دېگەن تېما ئاسـ ـككى ئوقۇغۇچى بىر گۇرۇپپا بولۇپ تۆۋەندىكى ئارقا كۆرۈنۈشـ ـۇرۇنداڭلار:

① يامغۇرلۇق كۈندە بىراۋدىن كۈنلۈك سوراش؛

② سىنىپتا بىر ئوقۇغۇچىنىڭ ئىنگلىزچە ـ خەنزۇچە لۇغىتىنى سوراش.

2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشىق

1) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە قاپىيىداش سۆز تېپىپ بېرىڭلار:

① a. saw b. ——— c. ——— d. ——— e. ———

② a. yard b. ——— c. ———

③ a. reply b. ——— c. ———

④ a. wealth b. ———

⑤ a. sucess b. ———

2) تۆۋەندىكىلەردىن ئىنگلىزچىسىگە، ئۇيغۇرچىسىغا ئورتاق سۆزلەرنى تېپىپ ئۇيغۇرچە تەرجىمىسىنى يېزىڭلار:

Spain, Spanish, success, sleep, studio, Swiss, symbol, symphony, synonym, system

3) تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارىمۇ قارشى سۆزىنى يېزىپ تەرجىمە قىلىڭلار:

① objection ↔ ② forbid ↔

③ impossible ↔ ④ failure ↔

⑤ empty ↔ ⑥ apart ↔

4) ئۇيغۇرچە بېرىلگەن ئۇچۇرغا ئاساسەن تۆۋەندىكى سۆزلەرگە

يلتىزداش سۆز تېپىپ بېرىڭلار:

① a. permit

b. ئىجازەت c. ئىجازەت بېرىلگەن d. رۇخسەت قىلغىلى بولىدىغان

② a. object b. قارشىلىق c. قارشىلىق قوزغايدىغان

③ success

b. مۇۋەپپەقىيەت قازانغان c. ……دە مۇۋەپپەقىيەت قازانماق

④ a. wealth b. باي

⑤ a. discuss

b. مۇھاكىمىگە قاتناشقۇچى c. مۇھاكىمە قىلىشقا بولىدىغان

d. مۇلاھىزە

⑥ a. possible

b. مۇمكىنچىلىك c. مۇمكىن بولمايدىغان

5) تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئامېرىكا، ئەنگلىيە تەلەپپۇزىدا پەرقلىق ئوقۇڭلار:

branch, clasp, rather, photograph, hury, couage, worry, hero, zero, far, turn, bear

3. تېكىست ئۈچۈن مەشق

1) تېكىستنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسەن تۆۋەندىكى سوئاللارغا ئىنگلىزچە جاۋاب بېرىڭلار:

① What did the woman say to those three old men?

② Among them, whom does her husband like to invite?

③ Then, what suggestion did her daughter make?

④ Why do those old men come into the room together?

2) تۆۋەندىكى تېمىنى ئېغىزچە مۇلاھىزە قىلىڭلار:

If you were in her position, which one would you like to choose? Why or why not?

4. گرامماتىكا ۋە تەرجىمە ئۈچۈن مەشق

1) تۆۋەندىكى تىركەلمىلەردىن بوش ئورۇنغا مۇۋاپىق كېلىدىغىنىنى تولدۇرۇڭلار:

① between, in, from, on

a. Do you know the difference ——— the two verbs?

b. The two words are differetn ——— the Chinese meaning.

c. The word "past" is different ——— the word "passed".

d. Oh, it's you, Your voice sounds quite different ——— the phone.

② with, on, to, for

a. The teacher is writing ——— a piece of chalk.

b. The teacher is writing ——— a piece of paper.

c. The teacher is writing ——— an old friend of his.

d. The teacher is writing a letter ——— an old man who can't write.

③ with, at, by

a. All the students were pleased —— their English teacher.

b. All the students were pleased —— being sent to study abroad.

c. All the students were dlways pleased —— what he teacher said in class.

④ through, across, by

a. The visitors were walking —— the forest when they met a bear.

b. The visitors were walking —— the street when one of them fell down.

c. The visitors passed ——— the villager's house just now.

2) تۆۋەندىكى تىركەلمىلەرنى ئىشلىتىپ ئۇيغۇرچە بېرىلگەن جۈملىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار؛

at, since, of, about, without, against, into, for

① مەن سېنى سائەت بەشتە ساقلايمەن.

② ئۇ مېنىڭ ياخشى دوستلىرىمنىڭ بىرى.
③ ئۈچ يىلدىن بېرى ئىنگلىزچە ئۆگىنىۋاتىمەن.
④ ئۇيغۇرلارنىڭ تارىخى توغرىسىدا ھېچنېمە بىلمەيمەن.
⑤ ئۇ قىز: «سىز بولمىسىڭىز ياشىيالمايمەن» دېدى.
⑥ ئۆيگە دېرىزىگە تاقاپ بىر شىرە قويۇلغان.
⑦ ئۇ ئۆيگە ئاستا كىرىپ كەلدى.
⑧ مەن ئۇنى سەن ئۈچۈن قىلدىم.

5. يېزىقچىلىق مەشىقى (جۈملە رەتلەش)

① She, the most, girl, beautiful, us, among,is
② A, cat, from behind, the door, run
③ We, finish, within, will, it, two hour
④ There, is,a, under, basin, the, table
⑤ There, stood, beside, the doctor, an, old man

Listening Comprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش

تۆۋەندىكىلەرنى ئاڭلاپ ئاخىرىدىكى توغرا بىر جاۋابنى تاللاڭلار:

1) Man: I'd like to be an engineer. What about you?
Woman: I'd like to be a teacher. I like children.
Question: What would the girl like to be?
A. an engineer B. a teacher
C. a middle school teacher D. an English teacher.

2) Woman: What's the matter?
Man: I have a bad headache.
Question: What is the relationship between the man ar woman?
A. student and teacher. B. two students
C. patient and doctor D. worker and boss

3) Woman: Tom, is your father a teacher?
Man: No, mary, He is a doctor, but my mother is a teacher.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تورى

Question: What is Tom's mother?

A. a driver B. a nurse C. a doctor D. a teacher

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

ئىنگلىز تىلى ئوقۇتۇشى پەقەت ئىنگلىز تىلى ئۆگىتىش بىلەنلا چەكلەنسە بولمايدۇ.

چەت ئەل تىلىنى ياخشى ئۆگىنىشتە قۇلاق، ئېغىز، قول، كۆز تەك ھەرىكەتلىنىشى كېرەك. كۆپ سۆزلەش، كۆپ ئاڭلاش، كۆپ ئوقۇش، كۆپ خاتىرىلەش، كۆپ يېزىش ئارقىلىق مەلۇم جەرياننى باشتىن كەچۈرگەندىن كېيىن ئىنگلىز تىلىنى ئۆگىنىش مەقسىتىگە يېتەلەيمىز.

تىل ئوقۇتۇش - تەتقىقاتى بىلەن شۇغۇللانغۇچىلار پەقەت چەت ئەل تىلى ئوقۇشلۇقلىرى بىلەنلا چەكلىنىپ قالسا بولمايدۇ؛ ياخشى، ئۈنۈملۈك ساپاغا ئىگە بولۇش كېرەك. مېنىڭچە، ئوقۇغۇچىغا ئىنگلىز تىلى ئۆگىتىش بىلەن بىر ۋاقىتتا قانداق ئادەم بولۇشنى، دۇنيانى تونۇشنى، ياخشى ئادەت يېتىلدۈرۈشنى تەڭ ئۆگىتىش كېرەك.

چۈشكۈن ئوقۇتقۇچىنىڭ ئوقۇغۇچىغا كۆرسىتىدىغان سەلبىي تەسىرى ئىنتايىن يامان بولىدۇ. ئوقۇتقۇچىنىڭ رولىنى ۋە ئوقۇتقۇچى دېگەن سۆزنىڭ مەنىسىنى ھەرگىز تۆۋەن مۆلچەرلەشكە بولمايدۇ.

Beauty is in the eyes of the gazer.

گۈزەللىكنى كۆزەتكەنلەرلا كۆرەلەيدۇ.

Life is short and art long.

ھايات قىسقىدۇر، سەنئەت مەڭگۈلۈكتۇر.

Art has an enemy called ignorance.

سەنئەتنىڭ نادانلىقتىن ئىبارەت بىر دۈشمىنى بار.

That which proves too much prove nothing.

نۇرغۇن نەرسىنى ئىسپاتلايمەن دېگۈچىلەر ھېچنېمىنى ئىسپاتلىيالمايدۇ.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

Three wishes ئۈچ خىل ئارزۇ

Once upon a time, there lived a woodman and his wife. They were very poor, and they lived in a room on the edge of a forest. Every day, the woodman would set out early in the morning to chop down trees.

As the woodman was travelling through the forest one day, he saw a fine old oak tree. "That will make plenty of planks." he thought. He was about to strike the tree with the axe, when he heard someone crying out: "Please don't hurt this tree."

The woodman looked around him and saw a fairy. "If you do not hurt this tree," she said, "I will grant you and your wife three wishes."

"I won't hurt the tree," said the woodman kindly. Then the fairy vanished!

That evening, the woodman walked slowly home, He was feeling very hungry and could not wait for his supper.

"Is my supper ready?" the woodman asked his wife.

"Not for at least two hours," replied his wife. So the woodman sat in a chair by the fire.

"I wish I had a big black sausage to eat right now," he said out loudly. And suddenly, a delicious sausage appeared on the table before him! "Why has that black sausage suddenly appeared?" the woodman's wife asked.

So the woodman told his wife the story about the fairy. But his wife was very angry. "You have wasted the first of our wishes," she said crossly. "I wish that sausage were on your nose!"

And with that, the sausage jumped up and stuck fast on the woodman's nose. His wife could not pull it off and nor could he, so the only thing to do was to wish it on the table again, which the woodman did.

What a waste of three wishes! The only thing the woodman had was a good supper of black sausage.

2. **Other Expression about Permission**

ئىجازەت بېرىشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

① All right if I speak to Mr. Ross?

② Any chance of meeting the professor?

③ Would you mind if I smoke here?

④ Please don't hesitate to do that.

⑤ Yes, certainly you can.

⑥ Go ahead!

⑦ Sorry, out of the question.

⑧ I'm afraid we don't have the authority to allow you to enter the competition

⑨ By all means.

www.uyghurkitap.com

Unit 12 ئون ئىككىنچى دەرس

Summary ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Theme: Job Interview

خىزمەت ئىزدەش

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك ① What's ....?

جۈملە شەكىللىرى ② Would You tell me...?

③ Do you...?

Text تېكىست

The Story of Creation

خۇدانىڭ ئالەمنى يارىتىشى

تېكىستتىكى يېڭى سۆزلەر ۋە ئىبارىلەر

Word Garden (A) سۆز گۈلزارى

① قاپىيىلىك سۆزلەر؛ ② ئورتاق سۆزلەر؛ ③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر؛ ④ مەنىداش سۆزلەر؛ ⑤ يىلتىزداش سۆزلەر؛ ⑥ تۈر سۆزلەر؛ ⑦ ئامېرىكا، ئەنگلىيە تەلەپپۇزىدا پەرقلىنىدىغان سۆزلەر.

Word Gardn (B) سۆز گۈلزارى

① مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش؛ ② كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى؛ ③ دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر.

A Little Present (A) كۆڭۈل سوۋغىسى

Hisam's Joke ھېسام چاقچاقلىرىدىن

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

Word Building سۆز ياساش قائىدىسى

Grammar گراماتىكا

جۈملە

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش

What the Americans Don't Talk About

ئامېرىكىلىقلارنىڭ پاراڭلىشىشتىن ئۆزىنى قاچۇرىدىغان تېمىلىرى

A Little Present (B) كۆڭۈل سوۋغىسى

I swear

قەسەم قىلىمەن

(ئىنگلىزچە ناخشا)

Exercises مەشق

1. دىئالوگ ئۇچۇن مەشق؛ 2. سۆزلۈك ئۇچۇن مەشق؛
3. تېكىست ئۇچۇن مەشق؛ 4. گراماتىكا ئۇچۇن مەشق؛
5. يېزىقچىلىق مەشقى

Listening Comprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

1. What Are the Times of Meals

تاماقنىڭ ۋاقتى قاچان؟

2. Other Expressions about Job Interview

خىزمەت ئىزدەشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

ئون ئىككىنچى دەرس Unit 12

دىئالوگ Dialogue

خىزمەت ئىزدەش Job Interview

تەربىيىلىنىش توغرىسىدىكى سوئالغا جاۋاب بەرگەندە

A: What's your name?

B: My name is Alim.

A: Would you tell me what educational background you have?

B: I graduated form middle school in 1994, then I entered Xinjiang University. I graduated in 1998.

A: What's your major?

B: My major is computer.

مەلۇمات، نەتىجە توغرىسىدىكى سوئالغا جاۋاب بەرگەندە

A: How were your grades at college?

B: They were all above average.

A: Did you get a good record in English?

B: Yes, I obtained 92 marks in English.

A: Which band did you pass in College English Test?

B: I passed CET−6

خىزمەت تەجرىبىسى توغرىسىدىكى سوئالغا جاۋاب بەرگەندە

A: Do you have any sales experience?

B: Yes, I worked in a fashion shop as a part-time salesgi

www.uyghurkitap.com

A: Where are you working now?

B: I work at Arman Trade company, Ltd. I have been working there since 1998.

خىزمەت ئىزدەپ كېلىش سەۋەبىنى بايان قىلغاندا

A: What's Your career objectives?

B: I want to apply my knowledge and experience to a large firm.

A: Why are you intersted in working in our company?

B: My past experience is closely related to this job.

خىزمەت ئورنى توغرۇلۇق پاراڭلاشقاندا

A: What section would you like to work in?

B: I'd rather work i the business department if choices may be given.

A: What type of work will you expect to do?

B: I wish to operate computer.

Notes

1) educational background — ئوقۇش تارىخى

2) be all above average — ئوتتۇرىچە نومۇردىن يۇقىرى

3) get a good record in — ... دە ياخشى نومۇرغا ئېرىشمەك

4) obtain… mark — ... نومۇرغا ئېرىشمەك

5) sales experiennce — سېتىش خىزمەت تارىخى

6) fashion shop — مودا كىيىملەر دۇكىنى

7) trade company, Ltd. — چەكلىك سودا شىركىتى

8) career objective — كەسىپ نىشانى

9) closely related to — ... غا يېقىن كەلمەك

10) section — بۆلۈم، تارماق

11) I'd rather = I would rather   ... نى خالايمەن

Text تېكىست

The Story of Creation

خۇدانىڭ ئالەمنى يارىتىشى

God created the mule and told him, "You will be Mule, working constantly from dusk to dawn, carrying heavy loads on your back. You will eat grass, and you lack intelligence. You will live for 40 years." The mule answered, "To live like this for 40 years is too much. Please give me no more than 20 years." And it was so.

Then God created the dog and told him, "You will hold vigilance over the dwellings of Man. To him you will be his greatest companion. You will eat his table scraps and live for 25 years." The dog responded, "Lord, to live 25 years as a dog is too much. Please, no more than 10 years." And it was so.

God then created the monkey and told him, "You are Monkey. You shall swing from tree to tree, acting like an idiot. You will be funny, and you shall live for 20 years." The monkey responded, "Lord, to live 20 years as the clown than 10 years." And it was so.

Finally, God created Man and told him, "You are Man, the only rational being that walks the earth. You will use your intelligence to have mastery over the creatures of the world. You will dominate the earth and live for 20 years." The man responded, "Lord, to be Man for only 20 years is too little. Please, Lord, give me the 20 years the mule refused, the 15

years the dog refused, and the ten years the monkey rejected." And it was so. So God made Man to live 20 years as a man, then marry and live 20 yars like a mule, working and carrying heavy loads on his back. Then, Man is to have children and live 15 years as a dog, guarding pantry. Then, in his old age, to live 10 years as a monkey, acting like a clown to amuse his grandchildren.

www.uyghurkitap.com

New Words and Expressions

1) create [kri<:>'eit] *v*. ياراتماق
2) mule [mju:l] *n*. قېچىر
3) constantly ['kɔnstəntli] *adv*. داۋاملىق
4) dusk[dʌsk] *n*. گۇگۇم
5) dawn [dɔ:n] *n*. سۈبھى
6) lack [læk] *adj*. كەمچىل
7) intelligence [in'telidʒəns] *n*. ئەقىل
8) hold vigilance [hould'vidʒiləns]
كۆزەتكۈچىلىك قىلماق
9) dwelling ['dweliŋ] *n*. تۇرالغۇ
10)table scraps داستىخاندىن ئاشقان نەرسىلەر
11) respond [ris'sŋnd] *v*. جاۋاب بەرمەك
12) swing [swiŋ] *v*. سوكۇلداپ يۈرمەك
13) idiot ['idiət] *adj*. دەلدۈش، دەلتە
14) lord[lɔ:d] *n*. ياراتقۇچى، ئىگە، پومشچىك
15) rational being ئاڭلىق مەخلۇق
16) creature ['kri:tʃə] *n*. مەخلۇق
17) mastery ['mɑ:stəri] *on*. ئىگە بولۇش
18) dominate ['dɔmineit] *v*. ھۆكۈمرانلىق قىلماق

19) reject [ri'dʒekt] *v*. رەت قىلماق
20) leftovers ['leftouvə] *n*. ئاشقان ـ تاشقان نەرسىلەر
12) pantry ['pæntri] *n*. قازان ـ قومۇچ
22) clown [klaun] n. قىزىقچى، قىزىقچى ئارتىس

Word Garden (A) سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

1) sale [seil] *n*. سېتىش
pale [peil] *adj*. ئاقارغان، تاتارغان
male [meil] *n. adj*. ئەر، ئەرەنچە
2) section ['sekʃən] *n*. بۆلۈم، تارماق
election [i'lekʃən] *n*. سايلام
selection [si'lekʃən] *n*. سايلام
faction ['fækʃən] *n*. مەزھەپ، گورۇھ
3) rather [rəther] *adv*. خېلى، ... نى خالىماق
gather ['gæðə] *v*. يىغىلماق، توپلانماق
4) creat [kri <:>'eit] *v*. ياراتماق
threat [θret] *v*. تەھدىت قىلماق
treat [tri:t] *v*. مۇئامىلە قىلماق
maltreat [mæl'tri:t] *v*. ئۆگەيلىمەك
mistreat [ˌmis'tri:t] *v*. ناچار مۇئامىلە قىلماق
retreat [ri'tri:t] *v*. ۋاز كەچمەك، چېكىنمەك
5) mule [mju:l] *n*. قېچىر
rule [ru:l] *v*. ھۆكۈمرانلىق قىلماق
misrule['mis'ru:l] *v*. زوراۋانلىق قىلماق
6) dawn [dɔ:n] *n*. سۈبھى
yawn [jɔ:n] *v*. ئەسنىمەك
7) reject [ri'dʒekt] *v*. رەت قىلماق

www.uyghurkitap.com

inject [in'dʒekt] v. ئوكۇل ئۇرماق

eject [i(:)'dʒekt] v. قوغلاپ چىقارماق

8) dominate ['dɔmineit] v. هۆكۈمرانلىق قىلماق

nominate ['nɔmineit] v. تەيىنلىمەك

9) clown [klaun] n. سەلبىي رول

flown[floun] v.

(fly نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى) ئۇچماق

crown [kraun] n. تاج

2. ئورتاق سۆزلەر

1) talent ['tælənt] n. تالانت

2) technology [tek'nɔlədʒi] n. تېخنىكا

3) telegraph ['teligrɑ:f] n. تېلېگراف

4) telescope ['teliskoup] n. تېلېسكوپ

5) tennis ['tenis] n. تېننىس توپ

6) territory ['teritəri] n. تېررىتورىيە

7) terror ['terə] n. تېرور، ۋەھىمە

8) text[tekst] n. تېكىست

9) thermometer [θə'mɔmitə] n. تېرمومېتىر

10) tragedy ['trædʒidi] n. تراگېدىيە

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1) creat ↔ eliminate

يوقاتماق ↔ ياراتماق

2) lack ↔ sufficient

يېتەرلىك ↔ كەمچىل

3) respond ↔ inquire

سورىماق ↔ جاۋاب بەرمەك

4) idiot ↔ intelligent

چېچەن ↔ دۆت

5) reject ↔ consent

ماقۇل بولماق ↔ رەت قىلماق

6) eject ↔ usher

باشلاپ كىرمەك ↔ قوغلاپ چىقارماق

4. مەنىداش سۆزلەر

1) obtain, acquire, get, gain — ئېرىشمەك

2) lack, want — كەمچىل

5. يىلتىزداش سۆزلەر

1) create [kri<:>'eit] *v*. — ياراتماق

creation ['kri<:>'eiʃən] *adv*. — يارىتىش

2) constantly ['kɔnstəntli] *adv*. — داۋاملىق ھالدا

constant ['kɔnstənt] *adj*. — ئۆزگەرمەس

3) intelligence [in'telidʒəns] *n*. — ئەقىل

intelligent [in'teliddʒənt] *adj*. — چېچەن

intelligence test — زېھىن سىناش مۇسابىقىسى

4) dwelling ['dweliŋ] *n*. — تۇرالغۇ

dwell [dwel] *v*. — تۇرماق، ئولتۇراقلاشماق

dweller['dwelə] *n*. — ئولتۇراقلاشقۇچى، تۇرغۇچى

5) dominate ['dɔmineit] *v*. — ھۆكۈمرانلىق قىلماق

dominator ['dɔmineitə] *n*. — ھۆكۈمران

6. تۈر سۆزلەر

(كۆكتات ۋە ئىچىملىك تۈرلىرى)

1) bean [bi:n] — پۇرچاق

2) carrot ['kærət] — سەۋزە

3) cabbage ['kæbidʒ] — بەسەي، يېسۋىلەك

4) onion ['ʌnjən] — سۇڭپىياز

5) cucumber ['kju:kəmbə] — تەرخەمەك

www.uyghurkitap.com

6) coriander [ˌkɔri'ændə] ئاشكۆكى
7) eggplant ['egplɑ:nt] پىدىگەن
8) garlic ['gɑ:lik] سامساق
9) greens [gri'nz] چىڭسەي
10) mushroom ['mʌʃrum] موگۇ
11) potato [pə'teitəu] ياڭيۇ
12) radish ['rædiʃ] تۇرۇپ
13) red pepper قىزىلمۇچ
14) spinach ['spinidʒ] پالەك
15) tomato [tə'mɑ:təu] پەمىدۇر
16) turnip ['tə:nip] چوڭ تۇرۇپ
17) sprite [sprɑit] شۆبى ئىچىملىكى
18) sparkling water گازلىق سۇ
19) soda water سودا سۈيى
20) mineral water مىنېرال سۇ
21) ice sucker مۇز كالتەك
22) cocoa ['kəukəu] كولا ئىچىملىكى
23) fruit juice مېۋە شەربىتى

7. ئامېرىكا، ئەنگلىيە تەلەپپۇزىدا پەرقلىنىدىغان سۆزلەر

سۆز	تەرجىمىسى	ئەنگلىيە تەلەپپۇزى	ئامېرىكا تەلەپپۇزى
docile	ئىتائەتمەن	['dəusɑil]	['dɔsil]
fertile	مۇنبەت	['fə:tɑil]	[fə:tl]
hostile	دۈشمەندەك	['hostɑil]	[hɑstil]

سۆز گۈلزارى Word Garden(8)

1. مەنىداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش

1) obtain، acquire، get، gain (ئېرىشمەك) نىڭ پەرقى

obtain ئۇزۇن مۇددەت ۋاقىت تىرىشچانلىق كۆرسەتكەندىن كېيىن كۈتكىنىگە ئۇزۇن بولغان نەرسىگە ئېرىشىشنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن:

In 1990 he obtained permission to edit a daily paper.

1990 ـ يىلى ئۇ كۈندىلىك گېزىت چىقىرىش ئىجازىتىگە ئېرىشتى.

gain نىڭ مەنىسى obtain نىڭكىدىن چوڭقۇر بولۇپ، تېخىمۇ زور تىرىشچانلىق كۆرسەتكەندىن كېيىن مەلۇم نەرسىگە ئېرىشىشنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن:

Step by step he gained the children's confidence.

ئۇ ئاستا ـ ئاستا بالىلارنىڭ ئىشەنچىسىگە ئېرىشتى.

acquire ئىزچىل، ئەمما ئاستا رەۋىشتە ئېرىشىشنى كۆرسىتىدۇ. كۆپىنچە ئۆگىنىش ئارقىلىق تېخنىكا، بىلىم قاتارلىق ئابستراكت نەرسىلەرگە ئېرىشىشنى كۆرسىتىدۇ؛ ئېرىشىش جەريانىنى تەكىتلەيدۇ.

I tried to acquire the information I needed.

مەن بىر ئاماللارنى قىلىپ ئۆزۈم ئېرىشمەكچى بولغان ئۇچۇرلارغا ئېرىشتىم.

acquire ability	قابىلىيەت يېتىلدۈرمەك
obtain permission	ئىجازەتكە ئېرىشمەك
gain honour	شەرەپكە ئېرىشمەك

2) lack بىلەن want (كەمچىل) نىڭ پەرقى

lack مەلۇم نەرسىنىڭ بارلىقى، لېكىن يېتىشمەيدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. كەم بولغان نەرسە ياخشى بولۇشىمۇ، يامان بولۇشىمۇ مۇمكىن.

want بولمىسا بولمايدىغان، پۈتۈنلۈكنى ساقلاش ئۈچۈن زۆرۈر بولغان نەرسىنىڭ كەمچىل ئىكەنلىكىنى تەكىتلەيدۇ؛ ئوبيېكتىپ جەھەتتىكى كەملىكنى كۆرسىتىدۇ. مەنىسى lack تىن چوڭقۇرراق. مەسىلەن:

Her dress wants a belt!

ئۇنىڭ كۆڭلىكىنىڭ يەنە بىر پويزىسى بولسا بولاتتىكەنتۇق.

We lack the strenght to walk any farther.

بىزنىڭ ماڭغۇدەك مادارىمىز قالمىدى.

2. كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى

1) being نىڭ ئىشلىتىلىشى

being دېگەن بۇ سۆز ھەم گىراماتىكىلىق ھەم لېكسىكىلىق مەنىگە ئىگە. گىراماتىكىلىق مەنە ئۆتىگەن چاغدىكى being مەجھۇل جۈملىدىكى ھازىر داۋاملىشىۋاتقان زامان ۋە ئۆتكەندە داۋاملىشىۋاتقان زاماندا ئىشلىتىلىپ، ھەرىكەتنىڭ داۋاملىشىۋاتقانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. ئورنى be پېئىلىدىن كېيىن، پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلىنىڭ ئالدىدا بولىدۇ. مەسىلەن:

The classroom <u>is being</u> cleaned. سىنىپ تازىلىنىۋاتىدۇ.

The classroom <u>was being</u> cleaned when I came in.

مەن كىرگەندە سىنىپ تازىلىنىۋاتاتتى.

being يەنە بىر خىل گىراماتىكىلىق مەنە ئۆتىگەندە مەلۇم بىر خىل ئەھۋال ۋە سۈپەت ھالىتىنىڭ داۋاملىشىۋاتقانلىقىنى ۋە پەيدا بولۇۋاتقانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

He is being a good man.

ئۇ ياخشى ئادەم بولغىلى تۇرۇپتۇ.

تەركىبىدە (be پېئىلى ئىشلىتىلىدىغان) سۈپەت خاراكتېرلىك جۈملە بولغان، ھەر ئىككى ئىگە بىر ئادەمنى كۆرسىتىدىغان قوشما جۈملىلەردە، بىرىنچى ئىگىنى being قىسقارتىش رولىنى ئوينايدۇ. مەسىلەن:

You are a good girl, you should keep good manner.

سىز ياخشى قىز بولغاندىكىن سۈپىتىڭىزنى ساقلاپ يۇرۇشىڭىز كېرەك.

ئەمدى يۇقىرىقى جۈملىدىكى ئوخشاش بىر ئادەمنى

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى

كۆرسىتىدىغان ئىككى you دىن بىرنى قىسقارتىپ ئىپادىلىسەك، being ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

Bieng a good girl, you should keep good manner.

being لېكسىكىلىق مەنە ئۆتىگەندە «جانلىق» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

The beings from other planets will threaten the humankind.

باشقا پىلانېتلاردىن كەلگەن جانلىقلار ئىنسانىيەتكە تەھدىت سالىدۇ.

3) back نىڭ ئىشلىتىلىشى

بۇ سۆز ئىسىم (مۈرە)، سۈپەت (كەينى)، رەۋىش (ھەرىكەتنىڭ قايتىش خاراكتېرىنى تەكىتلەيدۇ)، پېئىل (يۆلىمەك) قاتارلىق سۆز تۈركۈملىرىنىڭ رولىدا كېلەلەيدۇ. مەسىلەن:

My back is aching. مۈرەم ئاغرىۋاتىدۇ.

I came into the room from the back door.

مەن كەينى ئىشىكتىن ئۆيگە كىردىم.

Please come back! We will be waiting for you.

قايتىپ كېلىڭ، بىز سىزنى ساقلايمىز.

We'll back you up, if you are in trouble.

قىيىنچىلىقتا يولۇقسىڭىز بىز سىزگە يار-يۆلەك بولىمىز.

3. دائىم ئىشلىتىلىدىغان تۇراقلىق ئىبارىلەر

1) break down —— stop functioning كاشىلا چىقماق

The elevator broke down, so we walked all the way up to the top floor.

لىفت بۇزۇلۇپ قالدى، شۇڭا بىز ئەڭ ئۈستۈنكى قەۋەتكە مېڭىپ چىقتۇق.

2) turn out بولۇپ چىقماق

Most parents wonder how their children will turn out as adult.

نۇرغۇنلىغان ئاتا ـ ئانىلارنىڭ ئۆز بالىلىرىنىڭ چوڭ بولغاندا قانداق ئادەم بولىدىغانلىقىنى بىلگۈسى كېلىدۇ.

3) Once in a blue moon

كەمدىن ـ كەم، كەمدىن ـ كەم ئۇچرايدىغان

Once in a blue moon my wife and I eat at a very expensive restaurant.

ئايالىم ئىككىمىز قىممەت پۇللۇق رېستورانلاردا كەمدىن ـ كەم تاماق يەيمىز.

4) give up ۋاز كەچمەك، تاشلىماق

I'm sure that you can accomplish this task. Don't give up yet.

مېنىڭچە سىز بۇ ۋەزىپىنى ئورۇندىيالايسىز. ۋاز كەچمەڭ!

5) cross out سىزىپ چىقىرىۋەتمەك، شاللىۋەتمەك

The teacher crossed out several incorrect words in Tanya's composition.

مۇئەللىم تانيانىڭ ماقالىسىدىن بىر قانچە خاتا سۆزنى سىزىپ چىقىرىۋەتتى.

6) take for granted تەبىئىي ھالدا ··· دەپ قارىماق

He took for granted that I wasn't American, because I spok English so poorly!

ئۇ مېنى تەبىئىي ھالدا ئامېرىكىلىق ئەمەس دەپ قالدى، چۈنكى مەن ئىنگلىز تىلىنى شۇنداق ناچار سۆزلەيتتىم.

7) take into account

··· نى نەزەرگە ئالماق، ··· نى ئويلاشماق

Educators should take into account the cultural backgrounds of students when planning a school curriculum.

مائارىپ خىزمەتچىلىرى مەكتەپنىڭ دەرس لايىھىسىنى ئورۇنلاشتۇرغاندا ئوقۇغۇچىلارنىڭ مەدەنىيەت ئارقا كۆرۈنۈشىنى نەزەرگە ئېلىشى كېرەك.

10) call for تەلەپ قىلماق، ...لىشقا چاقىرماق

The members of Congress callad for new laws to regulate the banking industry.

پارلامېنىت ئەزالىرى پۇل - مۇئامىلە كەسپىگە مۇناسىۋەتلىك يېڭى قانۇن - تۈزۈملەرنى تۈزۈپ چىقىشنى تەلەپ قىلدى.

A Little Present (A) كۆڭۈل سوۋغىسى

Hisam's Joke ھىسام چاقچاقلىرىدىن

The War جەڭ

A certain man asked Hisam:
"Hisam, did you see the war?"
"Yes, I did, several times", answered Hisam immediately.
"When?" The questioner inquired again.
Hisam said:
"When my father quarelled with my mother."

بىراۋ ھىسامدىن سوراپتۇ:
- ھىسامكا، جەڭنى كۆرگەنمۇ سىز؟
ھىسام دەرھال جاۋاب بېرىپتۇ:
— تالاي كۆرگەنمەن.
— قاچان؟ — سورىغۇچى قىزىقىپتۇ.
ھىسام ئېيتىپتۇ:
— دادام بىلەن ئاپام تەگ-شىپ قالغان چاغلاردا.

Word Building سۆز ياساش قائىدىسى

(كۆپ ئۇچرايدىغان ئالدى قوشۇمچىلار)

1) em- ... لدۇرماق، ... قىلماق
embody گەۋدىلەندۈرمەك =em + body
embrave باتۇر قىلماق =em + brave
2) mal- ئەسكى، يامان، ناچار دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ
malpractice قانۇنسىز قىلمىش =mal + practice
maltreat ئۆگەيلىمەك =mal + treat
malfunction كاردىن چىقماق =mal + function
3) omni- بارلىق، ھەممە

omnibus ئاممىۋى ئاپتوبۇس =omni + bus
omnipresent ھەممە يەردە بار =omni+ present

4) semi- يېرىم
semicircle يېرىم يۇملاق =semi + circle
semiannual بىر يىلدا ئىككى قېتىم =semi + annual

5) step- ئۆگەي
stepfather ئۆگەي دادا =step + father
stepmother ئۆگەي ئانا = step + mother
stepson ئۆگەي ئوغۇل =step + son

6) sym- ئورتاق
symphony سىمفونىيە
symbol سىمۋول
symptom ئىللەت، كېسەل

7) tri- ئۈچ، ئۈچ ھەسسە، ئۈچ قېتىم
triangle ئۈچ بۇلۇڭلۇق
tricar ئۈچ چاقلىق ماشىنا

گراماتىكا Grammar

جۈملە

جۈملە ـ سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرىنىڭ مەلۇم تەرتىپ بويىچە بىرىكىشىدىن تۈزۈلۈپ مۇكەممەل مەنە ئىپادىلەيدىغان تىل بىرلىكى. ئىنگلىز تىلىدىكى جۈملىلەرنىڭ بىرىنچى ھەرپى چوڭ يېزىلىدۇ. ئىشلىتىش ئورنىغا ۋە قۇرۇلمىسىغا قاراپ ئايرىم ـ ئايرىم ھالدا تۆۋەندىكىدەك تۈرلەرگە بۆلۈنىدۇ. مەسىلەن:

ئىشلىتىلىش ئورنىغا قاراپ:
- بايان جۈملە
- سوئال جۈملە ——
  - ① ئاددىي سوئال جۈملە
  - ② ئالاھىدە سوئال جۈملە
  - ③ تاللانما سوئال جۈملە
  - ④ قايتۇرما سوئال جۈملە
  - ⑤ رېتورىك سوئال جۈملە
- بۇيرۇق جۈملە
- ئۈندەش جۈملە

- قۇرۇلمىسىغا قاراپ
  - ئاددىي جۈملە
  - قوشما جۈملە —
    - تەڭداش قوشما جۈملە
    - بېقىندىلىق قوشما جۈملە
    - ئارىلاش قوشما جۈملە

ئىنگلىز تىلىدا سەككىز جۈملە بۆلىكى بار. ئۇلار تۆۋەندىكىچە:
1) ئىگە (subject). ئادەتتە ئىسىم، ئالماش، سان، چەكلىمىگە ئۇچرىمايدىغان پېئىل، سۆز بىرىكمىسى، بېقىندى جۈملە، ئىسىملاشقان سۆز تۈركۈملىرى ئىگە بولالايدۇ. مەسىلەن:

Saying and doing are two things.

سۆزلەش باشقا گەپ، قىلىش باشقا گەپ.

2) خەۋەر (predicate). خەۋەرنى ئادەتتە پېئىل تەشكىل قىلىدۇ. خەۋەر بولىدىغان پېئىللار:

① باغلىغۇچى پېئىل (Link verb): Virtue never grows old

ئالىيجانابلىق مەڭگۈ قېرىمايدۇ.

② ئۆتۈمسىز پېئىل (intransitive verb):

He cried.

ئۇ يىغلىدى.

③ ئۆتۈملۈك پېئىل (transitive verb):

I gave him an English book.

مەن ئۇنىڭغا بىر كىتاب بەردىم.

3) كېسىم خەۋەر (predicative). ئىسىم، سۈپەت، رەۋىش، ئالماش، سان، پېئىلنىڭ چەكلىمىگە ئۇچرىمايدىغان شەكلى، تىركەلمىلىك ئىبارە، سۆز بىرىكمىسى، بېقىندى جۈملە قاتارلىقلار كېسىم خەۋەر بولىدۇ.

The shortest answer is doing.

ئەڭ قىسقا جاۋاب — ئىشلەش.

www.uyghurkitap.com

4) تولدۇرغۇچى (object) . ئىسىم، ئالماش، سان، ئىبارە، بېقىندى جۈملە قاتارلىقلار تولدۇرغۇچى بولىدۇ. مەسىلەن:

The best horse needs <u>breaking</u> , and the aptest child needs <u>teaching.</u>

ياخشى ئات كۆندۈرۈشكە مۇھتاج، ياخشى بالا تەربىيىگە.

5) تولدۇرغۇچىنىڭ تولۇقلىغۇچىسى (complement) .

سۈپەت، ئىسىم، رەۋىش، ئىبارە قاتارلىقلار تولدۇرغۇچىنىڭ تولۇقلىغۇچىسى بولالايدۇ.

Modesty helps one to make progress; conceit makes one lag behind.

كەمتەرلىك كىشىنى ئالغا باستۇرىدۇ، مەغرۇرلۇق كىشىنى ئارقىدا قالدۇرىدۇ.

6) ئېنىقلىغۇچى (attributive) .

ئالماش، ئىسىم، سۈپەت، رەۋىش، سان، چەكلىمىگە ئۇچرىمايدىغان پېئىل، تىركەلمىلىك ئىبارە، سۆز بىرىكمىسى، بېقىندى جۈملە قاتارلىقلار ئېنىقلىغۇچى بولالايدۇ.

Poverty <u>of speech</u> is the outward <u>evidence of</u> poverty of mind

تىل گادايلىقى مېڭىنىڭ قۇرۇقلۇقىدىن دېرەك بېرىدۇ.

7) ھالەت (adverbial) .

رەۋىش، تىركەلمىلىك ئىبارە، پېئىلنىڭ چەكلىمىگە ئۇچرىمايدىغان شەكلى، سۈپەت، سۆز بىرىكمىسى ۋە بېقىندى جۈملە قاتارلىقلار ھالەت بولالايدۇ.

A mirror can only help you see the stain on your face; and <u>to wipe it off,</u> you have to rely on yourself

ئەينەك يۈزىڭىزدىكى داغنىلا كۆرسىتىپ بېرەلەيدۇ؛ ئۇ داغنى چىقىرىۋېتىش ئۈچۈن يەنىلا ئۆزىڭىزگە تايىنىشىڭىز كېرەك.

8) ئىزاھلىق بۆلەك (appositive) .

ئىسىم، ئالماش، سان قاتارلىقلاردىن تەشكىل تاپىدۇ.

This is Mr. John, <u>president of our University</u> .

بۇياق ــ جون ئەپەندى، بىزنىڭ مەكتىپىمىزنىڭ مۇدىرى.

Culture Study مەدەنىيەت ئۆگىنىش

What the Americans Don't Talk About

ئامېرىكانلارنىڭ پاراڭلىشىشتىن ئۆزىنى قاچۇرىدىغان تېمىلىرى

1. Age. Yes, age is a very sensitive subject to many Americans, especially to women over age 30.

Many Americans work hard to maintain a youthful appearance or at least give the illusion of youth. So the last hing they want is for someone to ask the unthinkable, "How old are you exactly?"

2. Weight. This is one of the touchiest subjects. In America, even desirable, to be thin is a huge embarrassment to be overweight. In fact, the thinner you are, the prettier you are considered.

3. Income. You should never ask how much someone's salary is. However, it's perfectly appropriate to ask about their job title and what they do for a living. This information should give you some idea how much they make a year.

1. ياش. ياش نۇرغۇن ئامېرىكانلارغا، بولۇپمۇ 30 ياشتىن ئاشقان ئاياللارغا نىسبەتەن ناھايىتى سەزگۈر تېما. نۇرغۇن ئامېرىكانلار ياش چىرايىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن ياكى ھېچبولمىغاندا ياش كۆرۈنۈش ئۈچۈن بەك تىرىشىدۇ. شۇڭا ئۇلار بىراۋنىڭ «نەچچە ياشقا كىردىڭىز؟» دەپ ئويلىمىغان يەردىن سوئال قويۇشىنى ياقتۇرمايدۇ.

2. ئېغىرلىق. بۇ ئەڭ نازۇك تېمىلارنىڭ بىرى. ئامېرىكىدا، ئورۇقلاش ئېغىرلىقى ئېشىپ كەتكەنلەر ئارزۇ قىلىدىغان ھەم ئۇلارنى سوئال سورىغاندا ئوڭايسىز قىلىپ قويىدىغان بىر ئىش. ئەمەلىيەتتە، ئامېرىكىدا قانچە ئورۇق بولسىڭىز، شۇنچە چىرايلىق كۆرۈنىسىز.

3. كىرىم. باشقىلارنىڭ مائاشىنىڭ قانچە پۇل ئىكەنلىكىنى ھەرگىز سورىماڭ. ۋاھالەنكى، ئۇلاردىن خىزمەتنىڭ خاراكتېرى، نېمە بىلەن تىرىكچىلىك قىلىدىغىنىنى سورىسىڭىز تامامەن مۇۋاپىق بولىدۇ. بۇ ئۇچۇردىن سىز ئۇلارنىڭ يىلدا قانچە پۇل تاپالايدىغانلىقىنى قىياس قىلالايسىز.

www.uyghurkitap.com

4. Matters of the Heart. This is a tricky one. Sometimes you'll run into people who can't wait to pour their hearts out to you. Then there are those who make sure their personal business stays behind closed doors.

4. خۇسۇسىي ئىشلار. بۇنى سوراش ئوڭايسىزلىق تۇغدۇرىدۇ. بەزىدە سىز ئىچ سىرىنى تۆكۈشنى خالىمايدىغان كىشىلەرگە ئۇچراپ قالىسىز. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا يېنھان سىرلىرىنى ئۇنتۇپ كەتمەكچى، كاللىسىدىن چىقىرىۋەتمەكچى بولغانلار بولۇشى مۇمكىن.

A Little Present (B) كۆڭۈل سوۋغىسى

The Top English songs دۇنياۋى نادىر ناخشىلار

I swear قەسەم قىلىمەن

I see the question in your eyes
I know what's waiting on your mind
You can be sure I know my part
Cause I stand beside you
Through the years
You'll only cry those happy tears
And though I make mistakes
I'll never break your heart
And I swear by the moon
And the stars in the sky
I'll be there
I swear
Like the shadow that's by your side
I'll be there for better or worse
Till death do us part
I'll love you with every beat of my heart
And I swear
I'll give you everything I can
I'll build your dreams
With these two hands
We'll hang some memories on the wall
And when (and when) just the two of us are there
You won't have to ask if I still care
Cause as the time turns the page
My love won't ever age at all
And I swear (I swear) by the moon
And the stars in the sky
I'LL BE THERE (I'll be there)
For better or worse (better or worse)
Till death do us part I'll love you
With every beat of my heart
I swear
For better or worse (better or worse)
Till death do us part I'll love you
With every beat of my heart
I swear I swear I swear

كۆزلىرىڭدە سوئال ئۇچقۇنى،
بىلدىم نىگار خىيالىڭ نېمە.
ماڭا ئىشىنىق، مەنسۇپ سەن ماڭا،
يىللار ئۆتسە ۋىسال تاپارمىز.
ئەنە شۇنداق بىر چاغلار كەلسە،
تۆكۈپ قالسەن خۇشاللىق يېشى.
گەر كەتكۈزۈپ قويغان بولسامۇ،
ئاغرىتماسمەن كۆڭلۈڭنى قىلچە.
قەسەم قىلاي نىگار مەن ساڭا،
ئاي، يۇلتۇزنىڭ ھۆرمىتى بىلەن.
مەن بولارمەن يېنىڭدا ھامان،
سايە كەبى ساڭا ئەگىشىپ.
ياخشى ـ يامان كۈنلەر كەلسىمۇ،
ئەجەل بىزنى ئايرىۋەتكۈچە.
يۈرىكىمدىن سۆيىمەن سېنى،
قەسەم قىلىمەن، بېرىمەن ساڭا،
قولۇم يەتكەن ھەر بىر نەرسىنى؛
ئارزۇلىغان بارلىق نەرسەڭنى.
ئاشۇ بىر جۈپ قولىمىز بىلەن،
بىز تاملارغا ئەستىلىك يازارمىز.
بىز شۇ يەردە بىللە بولغاندا،
سورىما دەپ: «مېنى سۆيەمسىز؟»
ئۆرۈلسىمۇ يىل كالېندارى،
مۇھەببىتىم ئۆزگەرمەس شەكسىز.
(قايتۇرما)

Exercises مەشق

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشق

1) ئىككى ئوقۇغۇچى بىر گۇرۇپپا بولۇپ «خىزمەت ئىزدەش» دېگەن تېما ئاستىدا دىئالوگ قىلىڭلار. گەۋدىلىنىدىغان نۇقتىلار:

① بىرىڭلار خوجايىن، بىرىڭلار خىزمەت ئىزدەپ كەلگۈچى بولۇڭلار.

② خىزمەت ئىزدەپ كەلگۈچى ئۆزىنىڭ ئوقۇش مەلۇماتى، قىلالايدىغان خىزمىتى، بۇرۇن قىلغان ئىشى توغرۇلۇق سۆزلىسۇن.

2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشق

1) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە ئۇيغۇرچە يېزىلغان تەرجىمىگە ئاساسەن قاپىيىداش سۆز تېپىپ بېرىڭلار:

① a. sale . c ئەرەنچە b. تاتارغان

② a. section . c مەزھەپ، گۇرۇھ b. سايلام

③ a. rather . b يىغلىماق، توپلانماق

④ a. treat

. d ئۆگەيلىمەك c. مۇئامىلە قىلماق d. تەھدىت سالماق

⑤ a. mule

. c زوراۋانلىق قىلماق b. ھۆكۈمرانلىق قىلماق

⑥ a. yawn . b ئەسنىمەك

⑦ a. reject . c قوغلاپ چىقارماق b. ئوكۇل ئۇرماق

⑧ a. dominate . c ھۆكۈمرانلىق قىلماق

2) تۆۋەندىكى ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچىغا ئورتاق سۆزلەرنى ئۇنلۇك ئوقۇپ تەلەپپۇزىنى توغرىلاڭلار:

talent, technology, telegraph, telescope, tennis, territory, terror, text, trageday

2) تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارىمۇ قارشى سۆزىنى تېپىپ بېرىڭلار:

① eliminate ↔

② sufficient ↔
③ inquire ↔
④ intelligent ↔
⑤ reject ↔
⑥ usher ↔

4) ئۇيغۇرچە بېرىلگەن تەرجىمىسىگە ئاساسەن تۆۋەندىكى سۆزلەرگە يىلتىزداش سۆز تېپىپ بېرىڭلار:

① a. creat b. يارىتىش
② a. constantly b. ئۆزگەرمەس
③ a. intelligence
b. چېچەن c. زېھىن سىناش مۇسابىقىسى
④ a. dwelling b. ئولتۇراقلاشماق c. ئولتۇراقلاشقۇچى

5) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە ئاساسەن ئۆزۈڭلار ياخشى كۆرىدىغان كۆكتات، ئىچىملىكلەر بىلەن، ئۆزۈڭلار ياخشى كۆرمەيدىغان كۆكتات، ئىچىملىكلەرنى تېپىپ چىقىڭلار.

ياخشى كۆرىدىغان:
ياخشى كۆرمەيدىغان:

3. تېكىست ئۈچۈن مەشق

1) تېكىستنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسەن تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭلار.

① What did the God firstly create?
② What did the God say to the dog?
③ What did the monkey respond?

2) تېكىستتىن پېئىلنىڭ قائىدىلىك ئۆزگەرگەن ئۆتكەن زامان شەكلىنى تېپىڭلار ۋە قانداق يەرلەردە ئىشلىتىلگەنلىكىگە دىققەت قىلىڭلار:

4. گراماتىكا ئۈچۈن مەشق

1) ئىشلىتىلىش ئورنىغا ئاساسەن تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ

www.uyghurkitap.com

قانداق جۈملە ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ بېرىڭلار:

① It's raining cats and dogs.

② What's your main point?

③ Are you satisfied with yourself, aren't you?

④ Don't be angry!

⑤ My goodness sake! What's up to you?

2) تۆۋەندىكى تۆت جۈملىنى جۈملە بۆلەكلىرىگە ئايرىپ بېرىڭلار:

① I have something to say.

( )( )( )( )

② She is a beautiful girl.

( ) ( )

③ He asked me a difficult question.

( )( )( )( )

④ I asked him to be serious.

( )( )( )( )

5. يېزىقچىلىق مەشقى (جۈملە رەتلەش)

① I, am, first, to go, the

② Have, ever, been, to, you, China

③ You, too, are, to, young, marry

Listening Comprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش

تۆۋەندىكىلەرنى ئاڭلاپ ئەڭ ئاخىرىدىكى توغرا بىر جاۋابنى تاللاڭلار:

1) Mado: How do you go to work everyday?
Woman: I go to work on foot. What about you?
Woman: I go to work by bus.
Question: How does the girl go to work?

www.uyghurkitap.com

A. By bike B. On foot. C. By bus D. By train

2) Man: Am I late? It's only half past seven.

Woman: Yes, you are late. The film began at seven twenty.

Question: How long had the film began when the woman arrived?

A. For five minutes. B. For ten minutes.

C. For fifteen minutes D. For twenty minutes.

Reminds and Aages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

ئادەتتە ئىنگلىز تىلى ئۆگەنگۈچىلەر ئارىسىدا «ئىنگلىز تىلىغا كىرىش ئاسان، چىقىش تەس» دېگەن گەپ بار. بۇنداق بولۇشىدىكى سەۋەب، ئىنگلىز تىلىنىڭ ئىپادىلەش كۈچى ئىنتايىن يۇقىرى، سۆزلۈكى جىق، يىلىغا نۇرغۇن سۆز قېتىلىپ تۇرىدۇ. شۇڭا، بىرىنچىدىن، نېمىنى ئۆگىنىش كېرەكلىكىنى ۋە ئۆگىنىپ چىققاندىن كېيىن نېمە ئىش قىلىدىغانلىقىنى بالدۇر ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىش كېرەك. ئىككىنچىدىن، تىلنى سىستېمىلىق، رەتلىك ئۆگىنىش كېرەك. ئامېرىكىدا ئىشلەيدىغان قارا سۆز، يەرلىك سۆزلەرنى دەسلەپتە ئۆگىنىشكە بەك كۆچەپ كەتمەسلىك كېرەك.

What is a man's first duty? The answer is brief: To be himself.

بىر ئادەمنىڭ بىرىنچى مەسئۇلىيىتى نېمە؟ جاۋابى ئاددىي: ئۆزىگە ئايلىنىش.

To respect a person is not possible without knowing you.

بىر ئادەمنى چۈشەنمەي تۇرۇپ ھۆرمەتلەش مۇمكىن ئەمەس.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

1. What Are the Times of Meals?

تاماق قاچان تارتىلىدۇ؟

Mr. and Mrs. Williams had always spent their summer holidays in England. in the past, in a small boarding-house at the seaside. One year, however, Mr Williams made a lot of money in his business, so they decided to go to Rome and stay at a really good hotel while they went around and saw the sights of that famous city.

They flew to Rome, and arrived at their hotel late one evening. They expected that they would have to go to bed hungry, because in the boarding-houses they had been used to in the past, no meals were served after seven o'clock in the evening. They were therefore surprised when the clerk who received them in the hall of the hotel asked them whether they would be taking dinner there that night.

"Are you still serving dinner then?" asked Mrs. Williams.

"Yes, certainly, madam," answered the clerk. "We serve it until half-past nine."

"What are the times of meals then?" asked Mr. Williams.

"Well, sir," answered the clerk, "we serve breakfast from seven to half'past eleven in the morning, lunch from twelve to three in the afternoon, tea from four to five, and dinner from six to halfpast nine."

"But that hardly leaves any time for us to see the sights of Rome!" said Mrs. Williams in a disappointed voice

2. Other Expressions about Job Interview

خىزمەت ئىزدەشكە مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى

① I'm majoring in public ministration.

② I'm ranked the second of my class in terms of average mark.

③ I worked at a private company for three years.

④ I want to broaden my horizon.

⑤ I find the job here very challenging.

⑥ I am hunting for a job of higher wages.

⑦ I want to be engaged in accounting.

⑧ I wish to move up to higher positon.

⑨ I've got a Business English Certificate.

⑩ What't your anticipated salary?

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تورى

قوشۇمچە I

قائىدىسىز پېئىللارنىڭ قائىدىلىك كۆرسەتمىسى

1. ئۈچ خىل شەكلى ئوخشايدىغىنى

ئەسلى شەكلى	مەنىسى	ئۆتكەن زامان شەكلى	ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى
bet	تىكىشمەك، ئۆتنۈشماق	bet, betted	bet, betted
cast	تاشلىماق	cast	cast
cost	…غا يارىماق	cost	cost
cut	كەسمەك	cut	cut
forecast	ئالدىن مەلۇمات بەرمەك	forecast, forecasted	forecast, forecasted
hit	ئۇرماق، سوقماق	hit	hit
let	يول قويماق	let	let
put	قويماق	put	put
read	ئوقۇماق	read	read
set	قويماق	set	set
shut	ياپماق	shut	shut
spread	كېڭەيمەك	spread	spread
wed	توي قىلماق	wed, wedded	wed, wedded

2. ئۆتكەن زامان شەكلى بىلەن ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى ئوخشاش، ئەسلى شەكلى ئوخشىمايدىغىنى

(ئەسلى شەكلىدىن كېيىن «ed» ياكى «t» قېتىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ)

ئەسلى شەكلى	مەنىسى	ئۆتكەن زامان شەكلى	ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى
burn	كۆيمەك	burnt, burned	burnt, burned
dream	چۈش كۆرمەك	dreamt, dreamed	dreamt, dreamed
hear	ئاڭلىماق	heard	heard
leap	سەكرىمەك	leapt, leaped	leapt, leaped

learn	ئۆگەنمەك	learnt, learned	learnt, larned
mean	...دەپ مەنە بەرمەك	meant	meant

3. ئەسلى شەكلى كەينىدىكى «d» ھەرپى «t» غا ئۆزگەرسە ئۆتكەن زامان شەكلى ۋە ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى ھاسىل بولىدىغىنى

ئەسلى شەكلى	مەنىسى	ئۆتكەن زامان شەكلى	ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى
bend	ئېگىلمەك	bent	bent
build	سالماق، قوپۇرماق	built	built
lend	ئارىيەت بەرمەك	lent	lent
send	ئەۋەتمەك	sent	sent
spend	سەرپ قىلماق	spent	spent
awake	ئويغانماق	awoke	awoke, awoked
bind	باغلىماق	bound	bound
bite	چىشلىمەك	bit	bit, bitten
bring	ئەكەلمەك	bought	brought
buy	سېتىۋالماق	bought	bought
catch	تۇتماق	caught	caught
dig	قازماق	dug	dug
dwell	تۇرماق	dwelt, dwelled	dwelt, dwelled
feed	باقماق	fed	fed
feel	سەزمەك	felt	felt
fight	ئۇرۇشماق	fought	fought
find	تاپماق	fought	found
fling	تاشلىماق	flung	flung
get	ئېرىشمەك	got	got, gotten

www.uyghurkitap.com ئۇيغۇر كىتاب تورى

hang	ئاساق	hung, hanged	hung, hanged
hide	يوشۇرماق	hid	hid, hidden
hold	تۇتماق	held	held
keep	ساقلىماق	kept	kept
lay	ياتماق	laid	laid
lead	باشلىماق	led	led
leave	ئايرىلماق	left	left
lose	يوقاتماق	lost	lost
make	ياسىماق	made	made
meet	كۆرۈشمەك	met	met
misunderstand	خاتا چۈشەنمەك	misunderstood	misunderstood
pay	تۆلىمەك	paid	paid
shoot	ئاتماق	shot	shot
sit	ئولتۇرماق	sat	sat
sleep	ئۇخلىماق	slept	slept
smell	پۇرىماق	smelt, smelled	smelt, smelled
stand	تۇرماق	stood	stood
strike	سوقماق	struck	struck, striken
sweep	سۈپۈرمەك	swept	swept
teach	ئۆتمەك (دەرسنى)	taught	taught
tell	ئېيتماق	told	told
think	ئويلىماق	thought	thought
understand	چۈشەنمەك	understood	understood
win	ئۇتماق	won	won

4 . ئەسلى شەكلى بىلەن ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى ئوخشاش، ئۆتكەن زامان شەكلى ئوخشىمايدىغىنى

become	بولۇپ چىقماق	became	become

www.uyghurkitap.com

come	كەلمەك	came	come
run	يۈگۈرمەك	ran	run

5 . ئۈچ خىل شەكلى ئوخشىمايدىغىنى

risen	تۇرماق، كۆتۈرۈلمەك	arose	arisen
be	بولما	was, were	been
bear	چىدىماق	bore	born
begin	باشلىماق	began	begun
break	بۇزماق	broke	broken
choose	تاللىماق	chose	chosen
do	قىلماق	did	done
draw	تارتماق، سىزماق	drew	drawn
drink	ئىچمەك	drank	drunk
drive	ھەيدىمەك	drove	driven
eat	يېمەك	ate	eaten
fall	چۈشمەك، تۆۋەنلىمەك	fell	fallen
fly	ئۇچماق	flew	flown
forbid	چەكلىمەك	forbade, forbade	forbidden
forget	ئۇنتۇماق	forgot	forgotten, forgot
forgive	كەچۈرمەك	forgave	forgiven
freeze	مۇزلىماق	froze	frozen
give	بەرمەك	gave	given
go	بارماق	went	gone
grow	ئۆسمەك	grew	grown
know	بىلمەك	knew	known
ride	مىنمەك	rode	ridden
risen	تۇرماق، كۆتۈرۈلمەك	rose	rung
see	كۆرمەك	saw	seen

sing	ئېيتماق	sang	sung
speak	سۆزلىمەك	spoke	spoken
swim	سۇ ئۈزمەك	swam	swum
take	ئالماق	took	taken
throw	تاشلىماق	threw	thrown
wear	كىيمەك	wore	worn
wake	ئويغانماق	woke, waked	woken, waked, woke
write	يازماق	wrote	written

www.uyghurkitap.com

قوشۇمچە Ⅱ

ئىنگلىز تىلى گرامماتىكىسىدىكى كۆپ ئۇچرايدىغان ئاتالغۇلارنىڭ خەنزۇچە - ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچە سېلىشتۇرما جەدۋىلى

半助动词	Semi—auxiliary	يېرىم ياردەمچى سۆز
被动语态	Passive Voice	مەجھۇل دەرىجە
比较级	Comparative Degree	سۈپەتلەرنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجىسى
表语	Predicative	كېسىم خەۋەر
表语形容词	Predicative Adjective	كېسىم خەۋەر بولىدىغان سۈپەت
宾格	Objective Case	چۈشۈم كېلىش
宾语	Object	تولدۇرغۇچى
并列连词	Co-ordinative Conjunction	تەڭداش باغلىغۇچى
补语	Complement	تولۇقلىغۇچى
不定代词	Indefinite Prononn	ئېنىقسىز ئالماش
不定冠词	Indefinite Article	ئېنىقسىز ئارتىكل
不定式短语	Infinitive Phrase	ئېنىقسىز شەكىللىك ئىبارە
不规则复数形式	Irregular Plural Form	

ئىسىملارنىڭ قائىدىسىز ئۆزگىرىدىغان كۆپلۈك شەكلى

不及物动词 Intransitive Verb ئۆتۈمسىز پېئىل

不可数名词 Uncountable Noun
سانىغىلى بولمايدىغان ئىسىم

陈述句 Declarative Sentence بايان جۈملە

承受者 Recipient ھەرىكەتنى قوبۇل قىلغۇچى

程度副词 Adverb of Degree دەرىجە رەۋىشى

抽象名词 Abstract Noun ئابستراكت ئىسىم

词 Word سۆز

词法 Morphology مورفولوگىيە

词汇意义 Lexical Meaning لېكسىكىلىق مەنە

词素 Morpheme مورفېما

词性 Part of Speech سۆز تۈركۈمى

词缀 Affix قوشۇمچە

(there)存在句 Existential Sentence
مەۋجۇتلۇق جۈملە

大写 Capitalization ھەرپلەرنىڭ چوڭ يېزىلىشى

代词 Pronoun ئالماش

单位形式 Singular Form بىرلىك شەكىل

单字动词 Single-word Verb تاق خەتلىك پېئىل

地点副词 Adverb of Place ئورۇن رەۋىشى

第二人称 Second Person ئىككىنچى شەخس

第三人称 Third Person ئۈچىنچى شەخس

第一人称 First Person بىرىنچى شەخس

定冠词 Definite Article ئېنىق ئارتىكىل

定语 Attribute ئېنىقلىغۇچى

定语形容词 Attributive Adjective
ئېنىقلىغۇچى بولىدىغان سۈپەت

www.uyghurkitap.com

动词	Verb	پېئىل
动词不定式	Infinitive	پېئىلنىڭ ئېنىقسىز شەكلى
动词短语	Verbal Phrase	پېئىللىق ئىبارە
动词形式	Verb Form	پېئىلنىڭ شەكىللىرى
动词原形	Original Verb Form	پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى
动名词	Gerund	ھەرىكەتنام
动态动词	Dynamic Verb	ھەرىكەت پېئىللىرى
短语	Phrase	ئىبارە
短语动词	Phrasal Verb	ئىبارىلىك پېئىل
短语连词	Phrasal Gonjunction	ئىبارىلىك باغلىغۇچى
反身代词	Reflexive Pronoun	چەككىلەش ئالماش
反身动词	Reflexive Verb	چەككىلەش پېئىلى
反意疑问句	Tag Question	ئەكس مەنىلىك سوراق جۈملە
非限定动词	Infinite Verb	چەكلىمىگە ئۇچرىمايدىغان پېئىل
分词介词	Participle Preposition	پېئىلنىڭ ئالدى قوشۇلغۇچى بولىدىغان تارماق شەكلى
否定	Negation	ئىنكار
复合宾语	Compound Object	قوشما تولدۇرغۇچى
复合名词	Compound Noun	بىرىككەن ئىسىم
复合介词	Compound preposition	بىرىكمە ئالدى قوشۇلغۇچى
复合句	Complex Sentence	قوشما جۈملە
复数形式	Plural Form	ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلى
副词	Adverb	رەۋىش

感官动词 Verb of Senses ھېس - تۇيغۇ پېئىللىرى
感叹词 Interjection ئۈندەش سۆز
感叹词 Exclamation Mark ئۈندەش بەلگىسى
感叹句 Exelamatory Sentence ئۈندەش جۈملە
格 Case كېلىش
个体名词 Individual Noun خاس ئىسىم
构词法 Word Formation سۆز ياساش قائىدىسى
关联连词 Correlative Conjunction
مۇناسىۋەت باغلىغۇچىسى
关系代词 Relative Pronoun
مۇناسىۋەت ئالمىشى
关系副词 Relative Advrb مۇناسىۋەت رەۋىش
规则复数形式 Regular Plural Form
ئىسىملارنىڭ قائىدىلىك ئۆزگىرىدىغان كۆپلۈك شەكلى
过去分词 Past Participle
پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى
过去将来进行时 Past Future Continuous Tense
داۋاملاشقان ئۆتكەن كەلگۈسى زامان
过去将来完成进行时 Past Future Perfect Continuous Tense
پۈتىدىغان، داۋاملىشىدىغان ئۆتكەن كەلگۈسى زامان
过去将来完成时 Past Future Perfect Tense
پۈتىدىغان ئۆتكەن كەلگۈسى زامان
过去进行时 Past Continuous Tense
ئۆتكەندە داۋاملاشقان زامان
过去式 Past form پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى
过去完成进行时 Past Persfect Continuous Tense
ئۆتكەندە داۋاملىشىپ پۈتكەن زامان
过去完成时 Past Perfect Tense

www.uyghurkitap.com

ئۆتكەندە پۈتكەن زامان

基数词 Cardinal Number ساناق سان

及物动词 Transitive Verb ئۆتۈملۈك پېئىل

集合名词 Collective Noun تۈردەش ئىسىم

简单句 Simple Sentence ئاددىي جۈملە

简单连词 Simple Conjunction ئاددىي باغلىغۇچى

简单名词 Simple Noun ئاددىي ئىسىم

间接宾语 Indirect Object ۋاستىلىك تولدۇرغۇچى

间接引语 Indirect Speech

ۋاستىلىك نەقىل كەلتۈرۈش

将来进行时 Future Continuous ense

كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان

将来完成进行时 Future Perfect Continuous Tense

كەلگۈسىدە پۈتۈن داۋاملىشىدىغان زامان

将来完成时 Future Perfect Tense

كەلگۈسىدە پۈتىدىغان زامان

降调 Falling Tone تۆۋەنلەيدىغان ئىنتوناتسىيە

降升调 Fall-rise

تۆۋەنلەپ يۇقىرىلايدىغان ئىنتوناتسىيە

介词 Preposition (تىركەلمە) ئالدى قوشۇلغۇچى

静态动词 Stative Verb تۇرغۇنلۇق پېئىللىرى

句子 Sentence جۈملە

句子成分 Members of Sentence جۈملە بۆلەكلىرى

可数名词 Countable Noun

سانىغىلى بولىدىغان ئىسىم

连词 Conjunction باغلىغۇچى

连系动词 Link Verb باغلىغۇچى پېئىل

量词 Quantitative Word مىقدار سۆز

零冠词	Zro Article	نۆل ئارتىكل
名词	Noun	ئىسىم
年/月/日表达法	Expression of Year /Month/Date	يىل، ئاي، كۈنناملىرىنى ئىپادىلەش ئۇسۇلى
普通格	Common Case	باش كېلىش
普通名词	Common Noun	ئىسىم
祈使句	Imperative Sentence	بۇيرۇق جۈملە
祈使语气	Imperative Mood	بۇيرۇق رايى
强调	Emphasis	تەكىتلەش
强调句	Emphatical Sentence	تەكىت جۈملە
情态动词	Modal Auxiliary	تۇسلۇك پېئىل
人称代词	Personal Pronoun	كىشىلىك ئالماش
升调	Rising Tone	ئىنتوناتسىيە كۆتۈرۈش
实义词	Notional Word	مۇستەقىل سۆز
实义动词	Notional Verb	مۇستەقىل پېئىل
数词	Numeral	سان
瞬间动词	Momentary Verb	دەقىقىلىق پېئىل
所有格	Possessive Case	ئىگىلىك كېلىش
特殊疑问句	Specia Question	ئالاھىدە سوراق جۈملە
同位语	Appositive	ئىزاھلىق بۆلەك
谓语	Predicate	خەۋەر
物质名词	Material Noun	ماددي ئىسىم
物主代词	Possessive Pronoun	ئىگىلىك ئالماش
限定动词	Finite Verb	چەكلىمىگە ئۇچرايدىغان پېئىل
限定词	Determiner	چەكلىگۈچى سۆز
现在分词	Present Participle	پېئىلنىڭ ھازىرقى زامان تارماق شەكلى
现在进行时	Present Continuous Thense	

هازىر داۋاملىشىۋاتقان زامان

现在完成进行时 Present Perfect Continuous Tense

هازىرغىچە داۋاملىشىپ پۈتكەن زامان

现在完成时 Present Perfect Tense

هازىر پۈتكەن زامان

互相代词 Reciprocal Pronoun مۇناسىۋەت ئالمىشى

小品词 Particle زاكوسكا سۆز

形容词 Adjective سۈپەت

性 Gender رود

序数词 Ordinal Numeral تەرتىپ سان

选择疑问句 Alternative Question

تاللانما سوراق جۈملە

一般过去将来时 Past Future Simple Tense

ئاددىي ئۆتكەن زامان

一般将来时 Future Simple Tense

ئاددىي كەلگۈسى زامان

一般过去将来时 Past Future Simple Tense

ئاددىي ئۆتكەن كەلگۈسى زامان

一般现在时 Present Simple Tense

ئاددىي هازىر زامان

一般疑问句 General Question ئاددىي سوئال جۈملە

疑问代词 Interrogative Pronoun

سوئال ئالمىشى

疑问副词 Interrogative Adverb

سوئال رەۋىشى

疑问句 Interrogative Sentence سوئال جۈملە

语法 Grammer گراماتىكا

语气 Mood راي

语态	Voice	دەرىجە
语序	Word Order	سۆز تەرتىپى
原级	Original Degree	سۈپەتنىڭ ئەسلى دەرىجىسى
执行者	Agent	ھەرىكەتنى ئىجرا قىلغۇچى
直接宾语	Direct Object	بىۋاسىتە تولدۇرغۇچى
直接引语	Direct Speech	بىۋاسىتە نەقىل كەلتۈرۈش
指示代词	Demonstrative Pronoun	كۆرسىتىش ئالماش
主动语态	Active Voice	ئۆزلۈك دەرىجە
主格	Subjective Case	باش كېلىش
助动词	Auxiliary Verb	ياردەمچى پېئىل
状语	Adverbial	ھالەت
最高级	Superlative Degree	سۈپەتنىڭ ئەڭ ئالىي دەرىجىسى

قوشۇمچە Ⅲ

بۇ قىسىم دەرسلىكتىكى تېكىستلەرنىڭ تەرجىمىسى

1 - دەرس

قانداق قىلغاندا ھەممە ئادەمنى خۇشال قىلغىلى بولىدۇ؟

پېتېرنىڭ تاغىسى يېزىدا تۇراتتى. بىر قېتىم پېتېر يېزىغا بېرىپ، ئۇنىڭ بىلەن بىر نەچچە ھەپتە بىرگە تۇرۇپ قالدى، ئۇلار پىيادە ئايلانغاندا ياكى ماشىنا بىلەن يول يۈرگەندە، ئۇنىڭ تاغىسى ئۇچرىغانلىكى ئادەمگە قول پۇلاڭلىتىپ ماڭاتتى. پېتېر بۇنىڭدىن ھەيران بولۇپ دېدى:

— جورج تاغا، بۇ يەردىكى ھەممە ئادەمنى تونۇيدىكەنسىز — دە! ئۇلار بىلەن قەيەردە تونۇشقانىدىڭىز؟

— ئۇ كىشىلەرنىڭ ھەممىسىنى تونۇپ كەتمەيمەن، — دېدى ئۇنىڭ تاغىسى.

— ئەمىسە نېمىشقا ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە قول پۇلاڭلىتىسىز؟ — دەپ سورىدى، پېتېر.

— مۇنداق گەپ، پېتېر، — دېدى تاغىسى جاۋابەن، — مېنى تونۇيدىغان بىرەرسىگە قول پۇلاڭلاتسام، ئۇ خۇشال بولىدۇ، - دە، سەپىرىنى كۆڭۈللۈك داۋاملاشتۇرالايدۇ. ئەمما مېنى تونۇمايدىغان بىرەرسىگە قول پۇلاڭلاتسام، ئۇ ھەيران بولۇپ ئۆزىگە: «بۇ ئادەم كىمدۇ؟ ئۇ نېمە ئۈچۈن ماڭا قول پۇلاڭلىتىدۇ؟» دەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ قالغان سەپىرىدە مۇشۇ ئىشنى ئويلاپ ماڭىدۇ - دە، سەپىرى ئۇزۇن بىلىنمەيدۇ. شۇڭا، مەن ھەممىلا ئادەمنى خۇشال قىلالايمەن.

2 ـ دەرس
ئوغۇلمۇ، قىزمۇ؟

مۇشۇ كۈنلەردە نۇرغۇن قىز ـ ئوغۇللار ئوخشاش كىيىملەرنى كىيىدىغان بولدى. ئۇلارنىڭ كۆپىنچىلىرى ئۇزۇن چاچ قويۇۋالىدۇ. شۇڭا ئۇلارنىڭ ئوغۇل ياكى قىز ئىكەنلىكىنى پەرقلەندۇرۇش تەس.

بىر كۈنى بىر بوۋاي باغچىغا سەيلىگە چىقتى. ئۇ ھېرىپ كېتىپ بىر ئۇزۇن ئورۇندۇقتا ئولتۇردى. بۇ ئورۇندۇقتا يەنە بىر ئادەممۇ بار ئىدى.

— توۋا خۇدايىم! —دېدى بوۋاي يېنىدا ئولتۇرغان كىشىگە، — تاغاردەك ئىشتان كىيگەن، ئۇزۇن چاچلىق ئاۋۇ نېمىنى كۆردىڭىزمۇ؟ ئۇ ئوغۇلمىدۇ ياكى قىزمىدۇ؟

— قىز، — دېدى يېنىدىكى كىشى، — ئۇ مېنىڭ قىزىم.

— ئاپلا، — دېدى بوۋاي دەرھاللا، — خاپا بولماڭ، ئۇنىڭ ئاپىسى ئىكەنلىكىڭىزنى بىلمەپتىمەن.

— ياق، — دېدى ھېلىقى كىشى، — مەن ئۇنىڭ دادىسى.

3 ـ دەرس
سەمىمىيەت

بىر ئادەم سۇغۇرتا شىركىتىگە ئۆمۈر سۇغۇرتىسى بېجىرگىلى باردى. شىركەت دىرېكتورى ئۇنىڭدىن ئاتا ـ ئانىسىنىڭ قانچە ياشتا ئالەمدىن ئۆتكەنلىكىنى سورىدى.

— ئانام يۈرەك كېسىلى بىلەن 30 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتكەن، دادام تۇبېركۇليوز كېسىلى بىلەن 35 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتكەن.

— تولىمۇ ئەپسۇس، — دېدى دىرېكتور، ئاتا ـ ئانىڭىزنىڭ ساغلام ياشىيالمىغانلىقى سەۋەبىدىن سىزنى سۇغۇرتىلىيالمايمىز.

ئۇ ئادەم ئۈمىدسىز ھالدا شىركەتتىن قايتىۋاتقاندا، ئۇلارنىڭ پارىڭىنى ئاڭلاپ قالغان بىر خادىمغا ئۇچراپ قالدى.

— تۈز كۆڭۈللۈك قىلىپ راست گەپنى دەپ سالماسلىقىڭىز

www.uyghurkitap.com

كېرەك ئىدى. — دېدى ھېلىقى خادىم، — ئاشۇنداق گەپلەرنى قىلىدىغان بولسىڭىز، ھېچقانداق شىركەت سىزنى سۈغۇرتىلىمايدۇ. تەسەۋۋۇرىڭىزنى ئازراق ئىشقا سېلىڭ.

بۇ ئادەم يەنە بىر شىركەتكە بېرىپ دىرېكتورنىڭ ئىشخانىسىغا كىردى.

— خوش، يىگىت، ئاتا - ئانىڭىز قانچە ياشلاردا ئالەمدىن ئۆتكەن؟

— ئانام 93 يېشىدا ۋېلىسىپىتتىن يىقىلىپ چۈشۈپ ئالەمدىن ئۆتكەن. دادام 98 يېشىدا پۇتبول تېپىۋېتىپ ئالەمدىن ئۆتكەن.

4 - دەرس

خۇشخەۋەر

سۇسان تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ، ئۇنىۋېرسىتېتتا ئوقۇماقچى بولدى. ئەپسۇسلىنارلىقى شۇكى، ئۇنىۋېرسىتېتتا ئوقۇشقا نۇرغۇن پۇل كېتەتتى. ئەمما ئۇنىڭ دادىسى ئىنتايىن نامرات ئىدى.

— ئىمتىھانغا قاتنىشىپ بېقىڭ، — دېدى دادىسى، — ئۆتەلىسىڭىز ئامالىنى قىلىپ باقارمىز.

سۇسان ئىمتىھان بەرگەن بولسىمۇ يۇقىرى نومۇر ئالالمىدى. لېكىن، نومۇرى ئۆلچەمگە يەتكەچكە، ئۇنىۋېرسىتېتقا قوبۇل قىلىندى.

— مەن سىزدىن پەخىرلىنىمەن، سۇسان، — دېدى دادىسى، — ئۇنىۋېرسىتېتتا ئوقۇشىڭىزغا كېتىدىغان پۇلنى ئامال قىلىپ جايلاپ بېرىمەن.

— بىراق، دادا، قانداق قىلارسىز؟

— چاتاق يوق، پىكاپىمنى ساتىمەن، ئىش قوشۇپ ئىشلەيمەن، زۆرۈر بولغاندا ئىككى يەردە ئىشلەيمەن. بىر خىزمەتنى كۈندۈزى، يەنە بىر خىزمەتنى كېچىسى ئىشلەيمەن.

— سىز ھەقىقەتەن بىر ئېسىل دادا، — دېدى سۇسان.
— ئىستىقبالىڭىز قۇربان بېرىشكە ئەرزىيدۇ، — دېدى دادىسى جاۋابەن.

ئەتىسى ئۇ پىكاپنى سېتىۋەتتى ھەم خوجايىنىدىن ھەر كۈنى ئۇچ سائەت ئارتۇق ئىشلەشنى تەلەپ قىلدى. شۇنداق قىلىپ ئۇ ئىشقا پىيادە بارىدىغان، ھەپتىسىگە يەتتە كۈندىن، كۈنىگە 12 سائەتتىن ئىشلەيدىغان بولدى. ئەمما ئۇ زارلانمايتتى. چۈنكى قىزىنىڭ ئوقۇشى ئۈچۈن شۇنداق قىلىشقا ئەرزىيتتى.

بىر يىل ئۆتۈپ كەتتى. سۇسان ئالىي مەكتەپنىڭ 1 ـ يىللىقىنىڭ ئىمتىھانىغا قاتناشتى.

نەتىجە ئېلان قىلىنغاندا، سۇسان — دادىسىغا خەۋەرلەندۇرۇش ئۈچۈن ئۆيىگە چاپتى.

— دادا، — دېدى، سۇسان، نەتىجەم چىقىپتۇ. سىز چوقۇم خۇشال بولىسىز.

— ئىمتىھاندىن ئۆتۈپسىزدە، ـ دە! — دەپ توۋلىۋەتتى دادىسى.

— ياق، دادا، سىز پىكاپىڭىزنى قايتۇرۇۋالالايدىغان، جاپالىق ئىشلىمەيدىغان بولدىڭىز.

5 ـ دەرس

ۋاقىتنى دەپ بېرىش

ۋاللى تام سائىتى ساتىدىغان ماگىزىندا ئىشلەيتتى. بىر كۈنى ئۇنىڭ تام قوشنىسى خاررى ماگىزىنغا كىردى. خاررى بەكلا پىخسىق ئىدى. بۇنىڭدىن قاتتىق ئاچچىقى كەلگەن ۋاللى «سەن قاچان سائەت سېتىۋالىسەن؟» دەپ سورىدى.

— مەڭگۈ سېتىۋالمايمەن، — دېدى خاررى، — ماڭا سائەت كېرەك ئەمەس.

— ھەممە ئادەمگە سائەت كېرەك، — دېدى ۋاللى، — ئورنۇڭدىن تۇرىدىغان ۋاقىتنى قانداق بىلىسەن؟

— ئۆيۈمنىڭ ئۇدۇلىدىكى ئادەم سائەت يەتتىدە رادىئونى ئېچىپ خەۋەر ئاڭلايدۇ، — دېدى خاررى، — دېكتورنىڭ «ھازىر سائەت يەتتە بولدى، خەۋەر ئاڭلىتىمىز» دېگەنلىرىنى ئاڭلاپ تۇرىمەن.

— بىراق، ئىشقا بارىدىغان ۋاقتىنى قانداق بىلىسەن؟ — دەپ سورىدى ۋاللى قىزىقسىنىپ.

— ئورنۇمدىن تۇرۇپ، يۈزۈمنى يۇيۇپ ساقىلىمنى ئېلىپ بولغاندا، سائەت 7:30 بولىدۇ، — دېدى خاررى، — بولكا، قىيام ۋە قەھۋە بىلەن ناشتا قىلىپ بولغاندا سائەت 8 بولىدۇ. بۇ چاغدا مەن ئىشقا بارىمەن. بېكەتكە يېتىپ بارغاندا، 8 دىن 10 مىنۇت ئۆتىدۇ. ئاپتوبۇس ھايالىشمايلا كېلىدۇ. مەن ئاپتوبۇستىن چۈشكەندە، سائەت 8 يېرىم بولىدۇ. شۇنىڭ بىلەن خىزمەتنى باشلىۋېتىمەن.

— بىراق ئۆيگە قايتىدىغان ۋاقتىنى قانداق بىلىسەن؟ — دېدى ۋاللى ئاچچىقىدا.

— زاۋۇتنىڭ قوڭغۇرىقى جىرىڭلايدۇ، — دېدى خاررى.

— ئۇخلايدىغان ۋاقتىنى قانداق بىلىسەن؟

— تېلېۋىزور پروگراممىسى ئاخىرلاشقاندا.

ۋاللىنىڭ ئوغىسى قايىندى.

— خوش، — دەپ ۋارقىرىدى ۋاللى، — ئەگەر يېرىم كېچىدە ئويغىنىپ كېتىپ، ۋاقىتنى بىلمەكچى بولساڭ قانداق قىلىسەن؟

— بۇ ئوڭاي، — دېدى خاررى، — بولقا بىلەن بىلىمەن.

— بولقا! ۋاقىتنى بىلمەكچى بولساڭ، بولقىنى نېمە قىلىسەن.

— سىبنىڭ تېمىڭنى بولقا بىلەن ئۇرىمەن. سەن «تاڭ سەھەر ئۈچتە تېمىمغا ئۇرۇپ نېمە قىلىسەن؟» دەپ ۋارقىرايسەن.

6 - دەرس
دوستانە نەسىھەت

بىر كىنو ئارتىسى يەنە بىر بىر بازاردىكى دوستىنى يوقلىغىلى

باردى. ئۇ دوستىنىڭ ئۆيىنى تاپىمەن دەپ بازارنى خېلى ئايلاندى، ئەمما تاپالمىدى. بىر ئازدىن كېيىن ئۇ ئېزىپ قالدى.

ئۇ يول سوراش نىيىتىگە كەلدى. كوچىدا ھېچكىم يوق ئىدى. ئۇ بۇلۇڭدىكى بىر دۇكاننى كۆرۈپ شۇ ياققا ماڭدى.

دۇكان تولىمۇ كىچىك بولۇپ، گېزىت بىلەن تاماكا سېتىلاتتى. دۇكاننىڭ دېرىزىسىگە بىر ئېلان چاپلانغان بولۇپ، ئېلاندا «دۇكان سېتىلىدۇ. ئىچىدىكىلەر بىلەن سۆزلىشىڭ» دېگەن خەت يېزىلغان ئىدى. بۇ ئارتىس دۇكانغا كىردى. پوكەي يېنىدا بىر بوۋاي ئولتۇراتتى. ئۇ كىنو ئارتىسىغا سىنچىلاپ قارىغاندىن كېيىن: «بۇ دۇكاننى سېتىۋالماقچى بولغان كىشى سىز بولامسىز؟» دېدى.

— ياق، — دېدى كىنو ئارتىسى كۈلۈپ كېتىپ، — مەن ئېزىپ قالدىم، 3 ـ كوچىغا قانداق بارىدىغانلىقىمنى دەپ بەرگەن بولسىڭىز؟

بوۋاي ئورنىدىن تۇرۇپ ئىشىك يېنىغا كېلىپ يولنى كۆرسەتتى.

— مۇشۇ يولنى بويلاپ مېڭىپ، قاتناش چىرىقى بار يەرگە بارىسىز. ئۇ يەردىن ئۇڭغا بۇرۇلۇپ مېڭىپ يەنە سولغا بۇرۇلىسىز. ئوڭ تەرەپتىكى تۇنجى يولنىڭ 3 ـ چىسى شۇ.

— كۆپ رەھمەت، — ئارتىس شۇنداق دەپ يولغا چىقتى.

ئۇ دۇكاندىن بىر نەچچە قەدەم ماڭا ـ ماڭمايلا توختاپ قالدى. ئۇ ئىنتايىن تەكەببۇر ئادەم بولغاچقا، «بۇ بوۋاي ماڭا سەپسېلىپ قاراپ كەتتى. ئۇ مېنىڭ كىملىكىمنى بىلىدىكەن، بەلكىم ئۇ مېنىڭ ئىمزا قويۇپ بېرىشىمنى تەلەپ قىلىشقاندۇ» دەپ ئويلىدى.

ئۇ كەينىگە بۇرۇلۇپ، دۇكانغا قايتىپ كىردى. بوۋاي تېخىچە پوكەي يېنىدا ئولتۇراتتى.

— مېنىڭ كىملىكىمنى بىلەمسىز؟ — دېدى ئارتىس.

— ھەئە، — دېدى بوۋاي، — سىزگە دېدىمغۇ، سىز بۇ دۇكاننى سېتىۋالماقچى بولغان كىشى.

— ياق، ياق، — دېدى ئارتىس، مەن كىنو ئارتىسى، مەن رول ئالغان ئاخىرقى كىنونى كۆرگەنمىدىڭىز؟
— ھەئە، كۆرگەن، — دېدى بوۋاي، — ماڭا ئىشىنىڭ، مېنىڭ دۇكىنىمنى سېتىۋالغان بولسىڭىز، زېرەك ئادەم ھېسابلىناتتىڭىز.

7 ـ دەرس
ئىنتىقام

جامېسنىڭ چىشى قاتتىق ئاغرىپ كېتىپ، كېچىچە ئۇخلىيالمىدى. ئاغرىقنىڭ دەستىدىن پېشانىسىدىن تەر ئاقاتتى، بىر نەرسە يېيەلمەيتتى، ئىچەلمەيتتى، قىزىقراق ياكى سوغۇقراق نەرسە تەگسىلا چىشىنىڭ ئاغرىقى كۈچىيىپ كېتەتتى. تاتلىق نەرسە يەپ قالسىغۇ بولدى، ئاغرىق ئازابى كۈچىيىپ پەقەتلا چىدىيالماي قالاتتى.
جامېس رۇخسەت سوراشنى خالىمىغاچقا ئاغرىققا بەرداشلىق بېرىشكە مەجبۇر بولدى. ئاغرىق پەسەيتىش دورىسىدىن سائەتتە بىر تالدىن ئىچتى. ئەمما، چۈشتە تاماق يەي دەپ تۇرغاندا چىشى ئاغرىپ بولالماي چىش دوختۇرىغا كۆرۈنۈشكە مەجبۇر بولدى.
ئۇ خوجايىنىدىن رۇخسەت سورىدى. خوجايىن جامېسنىڭ قاتتىق بىئارام بولۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، دەم ئېلىشقا رۇخسەت قىلدى.
چىش دوختۇرى جامېسنى دەرھال قوبۇل قىلدى.
— ئاغزىڭىزنى ئېچىڭ، — دېدى دوختۇر، — قاراپ باقاي.
جامېس ئېغىزىنى ئاچتى.
— ئاغرىۋاتقىنى قايسى چىش، — دەپ سورىدى دوختۇر.
جامېس ئاغرىۋاتقان چىشنى بارمىقى بىلەن كۆرسەتتى.
چىش دوختۇرى ئۇنىڭ چىشىنى سۈرەتكە ئېلىپ لېنتىنى نۇرغا تۇتتى.
— بەللى، — دېدى دوختۇر، — چاتاقنى تاپتىم. چىشىڭىزنى قۇرت يەپتۇ، كاۋاك بەك چوڭ بولغاچقا، يامىغىلى بولمايدىكەن،

شۇڭا چىشىڭىزنى تارتىۋەتمىسەك بولمايدۇ.

— ماقۇل — دېدى جامېس، — ئاغرىق پەسىيىدىغانلا بولسا.

چىش دوختۇرى جامېسقا ئوكۇل ئۇرۇپ چىشنى دەرھال تارتىۋەتتى ۋە ئۇنى ئەخلەت چېلەكىگە تاشلىۋەتتى.

— تاشلىۋەتمەڭ، — دېدى جامېس، — ئۇنى ساقلاپ قوياي.

— سېنىڭ چىشنى ساقلاپ نېمە قىلارسىز؟ — دېدى دوختۇر.

— مەن چىشىمنى ئۆيگە ئېلىپ كېتىپ، بىر قاچا قايناق ھەسەلگە تاشلاپ، ئۇنىڭ ئازابلىنىۋاتقىنىنى كۆرۈپ باقاي دەيمەن، — دېدى جامېس.

8 ـ دەرس

داخان

— بازىرىمىزدىكى ياشانغان كىشلەر ئۇچۇن ئاز ـ تولا ياخشى ئىش قىلىپ بېرىشىمىز كېرەك، — دېدى ئايال مۇئەللىم بىر كۈنى ئوقۇغۇچىلىرىغا، — بىز نېمە قىلىپ بېرەلەيمىز؟

— ئۇلارغا بىر ۋاق دالا تامىقى بەرسەك بولامدۇ؟ — دېدى بالىلارنىڭ بىرى، — بىز بارغاق تارقىتىشىمىز، ئۇلار ئۇچۇن بولكا، كولباسا دېگەندەك ياخشى نەرسىلەرنى تەييارلاپ قويۇشىمىز كېرەك.

— بۇ ناھايىتى ياخشى تەكلىپ بولدى، — دېدى مۇئەللىم، — بىز ياشانغانلارنىڭ ھەممىسىنى دەريا بويىغا دالا تامىقىغا چاقىرايلى.

بالىلار دالا تامىقىنىڭ تەييارلىقىغا جىددىي كىرىشىپ كەتتى. ئۇلارنىڭ ئاتا ـ ئانىلىرى بولكا ۋە گۆشنانلارنى پىشۇردى، بالىلارغا پۇل بەردى. بالىلار ياشانغانلارغا يېزىلغان بارغاقنى ئۇلارنىڭ ئۆيلىرىگە يەتكۈزۈشتى.

دالا تامىقى كۈنى ئەتىگەندە ھاۋا ئېچىلىپ، قۇياش ئىللىق نۇر چاچتى. بالىلار ياشانغانلارنى بۇ كۈندە بىر خۇشال قىلىشقا تەقەززار ئىدى.

— ھوي! ۋوللېرخانىمنى چاقىرىشنى ئۇنتۇپ قاپتۇق، — دېدى

www.uyghurkitap.com

بالىلارنىڭ بىرى توساتتىن. ژوللىبرخانىم داخان چىراي بولغاچقا، بالىلار ئۇنى ياقتۇرمايتتى.

— بىز ئۇنى هازىرلا چاقىرايلى، — دېدى مۇئەللىم، — چاقىرمىساق ئۇنى رەنجىتىپ قويىمىز.

— توم، ئۇنىڭ ئۆيىگە بارغاق ئاپىرىپ بەرگىن، بارغاق كىچىككەنلىكى ئۈچۈن ئەپۇ سورا، ئۇنى ئۇنتۇپ قالغانلىقىمىزنى دەپ سالما، — دېدى مۇئەللىم بالىلارنىڭ ئارىسىدىن بىر ئوغۇلنى كۆرسىتىپ.

تومنىڭ ژوللىبرخانىمنىڭ ئۆيىگە بارغۇسى يوق ئىدى. ئەمما ئۇ باتۇر بالا بولغاچقا، «چاتاق يوق، لى خانىم» دېدى.

ئۇ موماينىڭ ئۆيىگە يېتىپ كېلىپ، ئىشكنى چەكتى. ژوللىبر خانىم ئىشكنى ئاچتى. ئۆزى بەكمۇ خاپا چىراي ئىدى.

— خوش، — دېدى ئۇ، — نېمە ئىش؟ ساڭا نېمە كېرەك؟

— سىزنى چاقىرمىغانلىقىمىز ئۈچۈن ئەپۇ سورايمەن، دالا تاماقىمىزغا مەرھەمەت قىلغايسىز. بۈگۈن ياخشى كۈن بولدى، — دېدى توم ئۇنىڭغا بارغاقنى بەرگەچ.

ژوللىبر خانىم «بالىلار مېنى داخان دەپ قاراپ ئۇنتۇپ كەتتى» دەپ يۈرگەنىدى.

— تولىمۇ كىچىكىپسەن، — دېدى موماي، — بۈگۈن ياخشى كۈن بولدى. ئەمما مەن بۈگۈن چۈشتىن كېيىنگە يامغۇر ئورۇنلاشتۇرۇپ قويدۇم.

9 ـ دەرس

ئۆيگە يېزىلغان خەت

سارا ۋىليام ياتاقلىق مەكتەپكە ئوقۇشقا بېرىپتۇ.

تۆۋەندىكىسى ئۇنىڭ مەكتەپتىن ئاتا ـ ئانىسىغا يازغان خېتى:

ۋېنتۋورس قىزلار مەكتىپى

ساھىل بويى

25 ـ ئىيول

قەدىرلىك ئانا، دادا. . .

سىلەرگە شۇمخەۋەرنى يەتكۈزىدىغانلىقىمدىن تولىمۇ ئەپسۇسلىنىمەن. مەن ناھايىتى ئەركە بولغاچقا، مەكتەپ مۇدىرىنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرۈپ قويۇۋاتىمەن. مەكتەپ مۇدىرى سىزگە خەت يازماقچى بولۇۋاتىدۇ. سىلەر مەكتەپكە كېلىپ، مېنى ئېلىپ كەتمىسەڭلار بولمايدىغان ئوخشايدۇ. ئۇ مېنىڭ مەكتەپتە تۇرۇشۇمنى خالىمايۋاتىدۇ.

چاتاق تۈنۈگۈن كەچ مەن كارىۋاتتا تاماكا چېكىۋاتقاندا باشلاندى. تاماكا چېكىش مەكتەپ قائىدىسىگە خىلاپ، ئەلۋەتتە بىزنىڭ تاماكا چېكىشىمىزگە قەتئىي رۇخسەت يوق.

مەن تاماكا چېكىۋاتقاندا، بىرسىنىڭ ئاياغ تىۋىشىنى ئاڭلاپ قالدىم. بىرەر ئوقۇتقۇچىغا تۇتۇلۇپ قالماسلىق ئۈچۈن، تاماكىنى دەرھاللا تاشلىۋەتتىم.

تەتۈر پېشانىلىكىمنى قارىمامدىغان، تاماكا تاشلاندۇق قەغەز سېۋىتىگە چۈشۈپ ئوت كەتتى. تاشلاندۇق قەغەز ساندۇقىغا يېقىن جايدىكى پەردىگىمۇ ئوت كەتتى — دە، پۈتۈن ئۆي كۆيۈشكە باشلىدى.

مەكتەپ مۇدىرى ئوت ئۆچۈرگۈچىلەرگە تېلېفون بەردى. مەكتەپ بازاردىن خېلىلا يىراق ئىدى. ئوت ئۆچۈرگۈچىلەر يېتىپ كەلگەندە، پۈتۈن مەكتەپ ئوت دېڭىزىغا ئايلانغان ئىدى. بەزى ئوقۇغۇچىلار يارىلىنىپ بالنىستقا ياتقۇزۇلدى.

مەكتەپ مۇدىرى: «سېنىڭ سەۋەنلىكىڭ تۈپەيلى ئوت كەتتى. زىياننى تۆلەيسەن» دېدى. ئۇ سىلەرگە بىر مىليون دوللارلىق زىيان تالونى ئەۋەتىپ بەرمەكچى.

مەن بۇ ئىشتىن بەكمۇ ئۆكۈنىمەن.

سىلەرنى سۆيۈپ:

سارا

يۇقىرقى ئىشنىڭ ھېچقايسىسى راست ئەمەس. لېكىن، مەن

ئىمتىھاندىن ئۆتەلمىدىم، سىلەرگە شۇم خەۋەرنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈپ قويماقچىمەن، خالاس.

10 ـ دەرس
مۇۋاپىق باھا

جوردون ئائىلىسى بىر كۈنى دېڭىز ساھىلىدا دەم ئېلىپتۇ.

جوردون ئەپەندى بىلەن جوردون خانىم [illegible]مدا ئولتۇرۇپ ژۇرنال ئوقۇپتۇ. جوردون ئەپەندى پىخسىق بولغاچقا، ئورۇندۇق سېتىۋالماپتۇ. ئۇلارنىڭ 12 ياشلىق چوڭ قىزى سانجىرا سۇ بويىدا ئويناپتۇ.

تۇيۇقسىز كەلگەن زور دولقۇن سانجىرانى دېڭىزغا ئېلىپ كىرىپ كېتىپتۇ.

تەلەيگە يارىشا، قۇتقۇزغۇچى خىزمەت ئورنىدا بولغاچقا، دولقۇننىڭ سانجىرانى ئېقىتىپ كەتكەنلىكىنى كۆرۈپتۇ ـ دە، ساھىلغا يۈگۈرۈپ كېلىپ ئۆزىنى دېڭىزغا ئېتىپتۇ.

سانجىرا بەكلا قورقۇپ كېتىپتۇ. قۇتقۇزغۇچى ئۇنىڭ يېنىغا يېتىپ بارغاندا، ئۇ چۆكۈپ كەتكەن باشقا كىشىلەرگە ئوخشاش ئۇنىڭغا ئېسىلىۋاپتۇ.

ھالبۇكى، قۇتقۇزغۇچى قانداق قىلىشنى بىلگەچكە، ئۇنى چىڭ تۇتقىنىچە ساھىلغا قاراپ ئۈزۈشكە باشلاپتۇ.

قۇتقۇزغۇچى ساھىلغا يېقىنلاۋاتقاندا، جوردون ئەپەندى بىلەن جوردون خانىم نېمە ئىش بولغىنىنى ھېس قىلىپتۇ ـ دە، سۇنىڭ ئايىقىغا قاراپ يۈگۈرۈپتۇ.

ئۇلارنىڭ ئىككىلىسى سۇ ئۈزەلمەيدىكەن، شۇڭا ئۇلار سۇنىڭ تېيىز يېرىدە تۇرغىنىچە، قىزىدىن ئەنسىرەشكە باشلاپتۇ. قۇتقۇزغۇچى سانجىرانىڭ يېنىغا ۋاقتىدا يېتىپ بارالىغانمىدۇ؟

تەلەيگە يارىشا قۇتقۇزغۇچى يېتىپ بارالىغان ئىدى.

— خىزمىتىڭىز تولىمۇ خەتەرلىك ئىكەن يىگىت، — دەپتۇ

جوردۇن ئەپەندى، ئاندىن ئايالغا بۇرۇلۇپ مۇنداق دەپتۇ، — قۇتقۇزغۇچىغا بىر دوللار بېرىڭ.

— بىر دوللار! — دەپتۇ سانجىرا ۋارقىراپ، — دادا، ئۇنىڭغا بىر دوللار بەرسەڭ قانداق بولىدۇ؟ ئۇ مېنىڭ ھاياتىمنى قۇتقۇزىۋالغاندا مەن يېرىم جان ئىدىم.

— ناھايىتى توغرا، قىزىم، — دەپتۇ جوردون ئەپەندى قىزىنىڭ پۇلنىڭ قىممىتىنى ئۇنتۇپ قالمىغانلىقىدىن خۇش بولۇپ.

— سانجىرا جايىدا گەپ قىلدى، ئۇ يېرىم جان ھالەتتە قۇتقۇزۇلۇپتۇ، قۇتقۇزغۇچىغا 50 سېنت بەرسەڭ بولغۇدەك، — دەپتۇ ئۇ ئايالىغا بۇرۇلۇپ.

11 - دەرس

بايلىق، مۇۋەپپەقىيەت ۋە مۇھەببەت

بىر ئايال ئۇچ بوۋاينىڭ ئۆز ھويلىسىنىڭ ئالدىدا ئولتۇرغانلىقىنى كۆردى.

— مەن سىلەرنى تونۇمايمەن، لېكىن سىلەرنىڭ قورسىقىڭلار چوقۇم ئېچىپ كەتتىغۇ دەيمەن. ئۆيگە كىرىپ ئازراق بىر نەرسە يەۋېلىڭلار، — دېدى ئۇ.

— بىز ئۆيگە بىللە كىرسەك بولمايدۇ، — دېدى ئۇلار جاۋابەن.

— نېمىشقا ئۇنداق بولىدۇ؟ — دېدى ئايال بىلىشكە قىزىقىپ.

— ئۇنىڭ ئىسمى بايلىق، بۇياق مۇۋەپپەقىيەت بولىدۇ. مەن بولسا مۇھەببەت، — دېدى بوۋايلارنىڭ بىرى جاۋابەن. ئاندىن يەنە قوشۇپ قويدى، — ئەمدى سىز كىرىپ قايسىمىزنى ئۆيىڭىزگە باشلاش توغرىسىدا ئېرىڭىز بىلەن كېڭىشىپ بېقىڭ.

شۇنىڭ بىلەن ھېلىقى ئايال ئۆيىگە كىرىپ، بولغان گەپلەرنى ئېرىگە ئېيتتى.

— بايلىقنى تەكلىپ قىلايلى، ئۇنى باشلاپ كىرىپ ئۆيىمىزنى بايلىققا تولدۇرايلى، — دېدى ئايالنىڭ ئېرى.

— قەدىرلىكىم، نېمە ئۈچۈن مۇۋەپپەقىيەتنى تەكلىپ قىلمايمىز؟ — دېدى ئۇنىڭ ئايالى قوشۇلماي. شۇ ئارىدا ئۇلارنىڭ قىزى بىر تەكلىپنى ئوتتۇرىغا قويدى.

— مۇھەببەتنى تەكلىپ قىلساق تېخىمۇ ياخشىراق بولارمىكىن. ئۇ كىرسە ئۆيىمىز مۇھەببەتكە تولىدۇ ئەمەسمۇ؟

— قىزىمىزنىڭ گېپىگە كىرەيلى، — دېدى قىزنىڭ دادىسى. شۇنىڭ بىلەن ھېلىقى ئايال چىقىپ سورىدى:

— ئاراڭلاردىكى قايسىڭلار مۇھەببەت بولسىلەر؟ ئۆيگە كىرىپ بىزنىڭ مېھمىنىمىز بولۇڭلار.

مۇھەببەت ئورنىدىن تۇرۇپ ئۆيگە قاراپ ماڭدى. قالغان ئىككىسىمۇ ئورۇنلىرىدىن تۇرۇپ ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ئەگەشتى. ھېلىقى خانىم ھەيران بولغىنىدىن بايلىق بىلەن مۇۋەپپەقىيەتتىن سورىدى:

— مەن پەقەت مۇھەببەتنىلا تەكلىپ قىلسام، سىلەرمۇ كىرىۋاتسىلەرغۇ؟

— ئەگەر سىز بايلىقنى ياكى مۇۋەپپەقىيەتنى تەكلىپ قىلغان بولسىڭىز، قالغان ئىككىمىز قېلىپ قالغان بولاتتۇق. لېكىن، سىز مۇھەببەتنى تەكلىپ قىلدىڭىز. ئۇ قەيەرگە بارسا، بىزمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە بارىمىز. مۇھەببەت قەيەردە بولسا، بايلىق بىلەن مۇۋەپپەقىيەتمۇ شۇ يەردە ھازىر بولىدۇ! — دەپ تەڭلا جاۋاب بېرىشتى ھېلىقى بوۋايلار.

12 ـ دەرس
خۇدانىڭ ئالەمنى يارىتىشى

خۇدا قېچىرنى يارىتىپ ئۇنىڭغا مۇنداق دەپتۇ:

— سەن قېچىر بولىسەن، گۈگۈمدىن سۈبھىگىچە توختىماي ئىشلەيسەن، ئېغىر يۈكلەرنى يۈدۈپ يۈرۈيسەن، ئوت ـ چۆپلەرنى يەيسەن. ئەقلىڭنى كەم قىلىپ يارىتىمەن. 40 يىل ياشايسەن.

قېچىر بۇنىڭغا جاۋابەن شۇنداق دەپتۇ؛
— شۇ تەرىقىدە 40 يىل ياشىسام بەك كۆپ بولۇپ كېتىدۇ. سىزدىن خۇش بولاي، ماڭا ياشاشقا پەقەت 20 يىللىق ۋاقىت بەرسىڭىز.
خۇدا ئۇنىڭ ئىلتىجاسىنى بىجا كەلتۈرۈپتۇ.
ئاندىن خۇدا ئىتنى يارىتىپ مۇنداق دەپتۇ:
— سەن ئادەملەرنىڭ تۇرالغۇسىدا قاراۋۇللۇق قىلىسەن. ئادەملەرنىڭ ئەڭ سادىق ھەمراھى بولىسەن. ئۇلارنىڭ داستىخىنىدىن ئاشقان ـ تاشقان نەرسىلەرنى يەيسەن. 25 يىل ياشايسەن.
ئىت بۇنىڭغا جاۋابەن شۇنداق دەپتۇ.
— خۇدا، 25 يىل ئىت بولۇپ ياشىسام بەك كۆپ بولۇپ كېتىدۇ. مەرھەمەت قىلىپ ياشىشىمغا 10 يىل ۋاقىت بەرگەن بولسىڭىز.
خۇدا ئۇنىڭ تەلىپىنى بىجا كەلتۈرۈپتۇ.
خۇدا ئۇنىڭدىن كېيىن مايمۇننى يارىتىپ ئۇنىڭغا مۇنداق دەپتۇ:
ھەييار، قىزىقچى بولىسەن، شاختىن شاخقا سەكرەپ يۈرىسەن. ئادەملەرنىڭ كۆڭلىنى ئاچىسەن. 20 يىل ياشايسەن.
— خۇدا، 20 يىل ھەييارلىق قىلىپ ياشىسام بەك كۆپ بولۇپ كېتىدىكەن. مەرھەمەت قىلىپ ياشىشىمغا 10 يىللار ۋاقىت بەرسىڭىز، — دەپتۇ مايمۇن ئۇنىڭغا جاۋابەن.
خۇدا ئۇنىڭ ئىلتىجاسىنى بىجا كەلتۈرۈپتۇ.
ئەڭ ئاخىرىدا خۇدا ئادەمنى يارىتىپ ئۇنىڭغا مۇنداق دەپتۇ:
— سەن ئادەم بولىسەن، يەردە ماڭىدىغانلار ئىچىدە بىردىبىر ئاڭلىق ھايۋان بولىسەن، دۇنياەىكى جىمى مەخلۇقلارنى باشقۇرۇش ئۈچۈن ئەقلىڭنى ئىشقا سالىسەن، يەر شارىغا ھۆكۈمرانلىق قىلىسەن. 20 يىل ياشايسەن.
ئادەم جاۋابەن مۇنداق دەپتۇ:
— خۇدا، ئادەم بولۇپ 20 يىللا ياشىسام بەك ئاز بولۇپ

قالىدىكەن. مەرھەمەت قىلىپ، ماڭا قىچىر رەت قىلغان 20 يىلنى، ئىت رەت قىلغان 15 يىلنى، مايمۇن رەت قىلغان 10 يىلنى قوشۇپ بەرسىڭىز.

خۇدا ئۇنىڭ ئىلتىجاسىنى بىجا كەلتۈرۈپتۇ. شۇنداق قىلىپ ئادەم ئادەمگە ئوخشاش 20 يىل ياشايدىغان، قىچىرغا ئوخشاش 20 يىل ئۆي تۇتۇپ جان قىينايدىغان ۋە يەلكىسىدە ئېغىر يۈكلەرنى كۆتۈرۈپ ئىشلەيدىغان، ئاندىن ئىتتىن ئاشقان 15 يىلدا ئىتقا ئوخشاش بالىلىق بولۇپ ياشايدىغان، ئۆيگە قاراۋۇللۇق قىلىدىغان، قازاندىن ئاشقىنىنى يەيدىغان بوپتۇ. ئاخىرقى ئۆمرىدە مايمۇنغا ئوخشاش 10 يىل ياشاپ نەۋرىلىرىنى ئەرمەك قىلىپ ئولتۇرىدىغان قىلىپ يارىلىپتۇ.

مەسئۇل مۇھەررىرى: ئەسقەر مىجىت
مەسئۇل كوررېكتورى: راھىلە ئابلەت
مۇقاۋىسىنى لايىھىلىگۈچى: ئەكبەر سالىھ

سەرخۇش ئىنگلىز تىلى

(2- قىسىم)

زۇلپىقار بارات ئۆزباش

شىنجاڭ مائارىپ نەشرىياتى نەشر قىلدى
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسى تارقاتتى
ئۈرۈمچى گۇاڭدا مەتبەئە چەكلىك شىركىتىدە بېسىلدى
فورماتى 850×1168 مىللىمېتىر، 1/32 باسما تاۋىقى: 12.9
2014- يىل 12- ئاي 1- نەشرى
2014- يىل 12- ئاي 1- بېسىلىشى
تىراژى: 1—3000
ISBN 7—5370—4699—9

باھاسى: 19.00 يۈەن (维课) G·1602